

industriální topografie

ARCHITEKTURA KONVERZÍ

THE ARCHITECTURE OF CONVERSION

Česká republika / Czech Republic

2005–2015

Málo co tak zbystřilo v posledních letech pozornost a zájem o průmyslové dědictví, jako projekty konverzí opuštěných skladů, textílek, továrních hal, pivovarů, hutí či elektráren. Upozorňují na možnosti, představují aktuální téma architektury a urbanismu, rezonují se současnými tendencemi v umění. Zaplňují prázdnotu, která zůstává po mizející industriální éře.

Publikace současnou situaci zrcadlí. Soustřeďuje příklady z České republiky z let 2005 až 2015. Výběr více jak čtyř desítek nově využitých bývalých industriálních budov a areálů vychází z podkladů *Industriální topografie ČR* Výzkumného centra průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT v Praze. Ve čtyřech tematických shlucích reprezentují pozoruhodnou škálu často i protichůdných přístupů a vyhraněných architektonických konceptů, nákladných přestaveb i nenáročných úprav a vtípných intervencí, podle konkrétní situace i podle možností, kolik toho jsme schopni – ale i ochotni – z minulé zkušenosti do dnešních dnů přenést a vstřebat.

Vypovídají o rozdílných motivacích a společenské atmosféře, o neklidu změny i potřebě kontinuity.

industrialnitopografie.cz

Little else has been so instrumental in recent years in focusing attention and interest on industrial heritage as conversion projects to adapt abandoned storehouses, textile mills, factories, breweries, ironworks, and power plants. These projects highlight the possibilities inherent in such sites, put the spotlight on a current issue in architecture and urban planning, and resonate more broadly with modern-day trends in art. They fill a void left empty by the vanishing industrial age.

This book reflects the situation today. It contains examples of conversion projects implemented in the Czech Republic between 2005 and 2015. The more than four dozen reused former industrial buildings and sites presented were selected on the basis of material gathered as part of work on the project *An Industrial Topography of the Czech Republic* conducted by the Research Centre for Industrial Heritage of the Faculty of Architecture of the Czech Technical University in Prague. The book showcases the great diversity of approaches and distinct architectural concepts used in conversions are presented in the four thematic sections. They range from simple renovations to witty interventions in conformity with individual circumstances, but also depending on how much we are able—and willing—to draw from past experience and absorb in the present day.

They are evidence of the diversity of motives and social contexts behind such projects and attest to the impermanent nature of change and the need thus to preserve in them the potential for future evolution.

industriální topografie / architektura konverzí
Česká republika 2005–2015

industrial topography / the architecture of conversion
Czech Republic 2005–2015

industriální topografie / architektura konverzí
Česká republika 2005–2015

industrial topography / the architecture of conversion
Czech Republic 2005–2015

industriální topografie / architektura konverzí

Česká republika 2005–2015

industrial topography / the architecture of conversion

Czech Republic 2005–2015

Součástí projektu MK ČR v rámci programu aplikovaného výzkumu NAKI (DF11P01OVV016), *Industriální topografie České republiky – nové využití průmyslového dědictví jako součásti národní a kulturní identity* / Outcome of the project *An Industrial Topography of the Czech Republic – Adapted New Uses of Industrial Heritage as a Part of National and Cultural Identity* supported by the Ministry of Culture of the Czech Republic under its NAKI (National and Cultural Identity) Applied Research Programme (DF11P01OVV016)

MINISTERSTVO
KULTURY

Benjamin Fragner – Vladislava Valchářová

autorská spolupráce / with contributions from Jan Zikmund, Lukáš Beran, Tomáš Skřivan, Petr Vorlík

spolupráce při přípravě podkladů / assistance in the preparation of the publication Iva Dvořáková, Tomáš Krajčínovský,
Anna Štefánková

jazyková redakce / copy-editing

Hana Hlušíčková

odborní recenzenti / expert reviewers

doc. ing. arch. Pavel Halík, CSc., FA TUL

ing. Svatopluk Zídek, Kolegium pro technické památky ČKAIT & ČSSI

překlad / english translation Robin Cassling

grafická úprava / graphic design Jan Forejt

předtisková příprava / prepress Formall

tisk / printed by HRG Litomyšl

na obálce / cover La Fabrika

Publikace byla vydána při příležitosti konání stejnojmenné výstavy ve spolupráci a s podporou Galerie Jaroslava Fragnera, platformy Industriální stopy a Kolegia pro technické památky ČKAIT & ČSSI. / This book is published to coincide with an exhibition of the same name and with the support of Jaroslav Fragner Gallery, the Vestiges of Industry Platform, and the Technical Monuments Committee of the Czech Chamber of Certified Engineers and Technicians and the Czech Union of Civil Engineers.

© 2014 ČVUT v Praze, Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury

Žádná část této knihy nesmí být reprodukována, rozmnožována a šířena v jakékoliv formě bez písemného svolení vydavatele.

Informace je možné využít s citací jejich zdroje. / No part of this book may be reproduced or transmitted in in any form without the written express consent of the publisher. The use of any information in this publication must be properly cited.

www.industrialnitopografie.cz

ISBN 978-80-01-05592-2

obsah / contents

Architektura konverzí / industriální motivy a motivace The Architecture of Conversion / Industrial Motives and Motivations Benjamin Fragner	8
01	26
Strojovna / Machine Room Bessemerova ocelárna Vojtěšské huti / Bessemer Steel Mill – Vojtěch Ironworks	28
Holešovické mlýny – Classic 7 / Holešovice Mills – Classic 7 Akciový parní mlýn / Joint-Stock Steam Mill	34
Továrna No. 8 / Factory No. 8 Adolf Procházka, továrna na vlněné látky / Adolf Procházka's Wool Fabric Factory	40
Karlin Hall I Breitfeld, Daněk a spol., kotlárna / Breitfeld, Daněk and Co., the Boiler Shop	44
Palác Křižík / Křižík Palace MEWA, akc. spol. pro průmysl zbožím kovovým / MEWA, Joint-Stock Company for Metal Goods	50
Uhelný mlýn / Coal Mill Akciová společnost železářny Libčice, uhelný mlýn kotelny / Libčice Joint-Stock Ironworks, Coal Mill for the Boiler House	54
Borovina Carl Budischowsky & synové, koželužna a továrna na obuv / Carl Budischowsky & Sons, Tannery and Shoe Factory	60
Tiskárna AF BKK / AF BKK Press Továrna barev Weissberger & spol. / Weissberger & Co. Paint Factory	64
Palác Edison / Edison Palace Edisonova transformační stanice / Edison Transformer Station	70
Palmovka Jihlava Josef Nägele, pila / Josef Nägele, Sawmill	76
Showroom mminterier Dílny a sklady / Workshops and Storehouses	78

02	80
Wine & Food Market	82
Opravný Autoobchodní společnosti / The Repair Shop of the Auto-Dealer Company	
Restaurace Vozovna Stromovka / Vozovna Stromovka Restaurant	88
Vozovna v Královské oboře / The Tram Shed in Royal Deer Park	
Zastávka Nižbor, výletní restaurace / Nižbor Station, Old Railroad Pub	92
Železniční sklad / Storage Warehouse	
Centrum Walzel / Walzel Centre	96
Josef Walzel a synové, mechanická tkalcovna / Josef Walzel and Sons, Mechanical Weaving Mill	
Octárna, fitness a wellness centrum / Vinegar Plant, Fitness and Wellness Centre	98
M. Krupička, továrna na ocet a hořčici / M. Krupička, vinegar and mustard factory	
Společenské a obchodní centrum Breda & Weinstein / Breda & Weinstein Community and Commercial Centre	102
Měšťanský pivovar Opava / Měšťanský Brewery in Opava	
Centrum Pivovar Děčín / Děčín Brewery Centre	108
Thunovský pivovar Podmokly / Thun Brewery in Podmokly	
Kryté parkoviště nákupního centra / Covered Parking Lot of a Shopping Centre	114
Autobusové garáže / Bus Garages	
03	116
Cornlofts Šaldova / Šaldova Cornlofts	118
Lisovna řepkového oleje / Rapeseed Oil Press	
Hotel Park Inn a bytový dům / Hotel Park Inn and Residence	124
Tiskárna Unie, spojené závody tiskařské a vydavatelské / Unie Press, United Press and Publishing Companies	
Rodinné bydlení / Family Home	126
Olovnický pivovar / Olovnice Brewery	
Charita sv. Alexandra, chráněné bydlení / St. Alexander Charity, Shelter Housing	128
Důl Alexander / Alexander Mine	
Vestavba bytu / Flat Conversion	130
Dieselová elektrárna / Diesel Power Plant	
Vila na síle / Villa on the Silo	132
Obilní silo a. s. Hanácké mlýny / Wheat Silo, Hanácké Joint-Stock Mills	
Věž / The Tower	136
Věžový vodojem / Elevated Water Tank	

04	138
La Fabrika	140
Zámečnická dílna Františka Richtera a slévárna / The Fittings Workshop of František Richter and the Foundry	
DOX, centrum současného umění / DOX, Centre for Contemporary Art	146
Továrna na stroje Rossemann & Kühnemann / Rossemann & Kühnemann Mechanical Engineering Factory	
Chrám chmele a piva / Temple of Hops and Beer	150
Sklad a balárna chmele Pfister & Wüstl / Pfister & Wüstl Hops Storehouse and Packing Plant	
Centrum stavitelského dědictví NTM / Centre for Building Heritage – NTM	154
Metternichovský parostrojní pivovar a sladovna / Metternich Steam-Powered Brewery and Malt House	
Kulturně-turistické centrum Pivovar Lobeč / Lobeč Brewery Culture and Tourism Centre	160
Parostrojní pivovar / Steam-Powered Brewery	
Muzeum Vápenka / Vápenka Museum	164
Vápenka u Bischofova lomu / The Lime Kiln at Bischof Quarry	
Kroužky na Vltavě / Kroužky na Vltavě Children's Groups	168
Čerpací stanice Vršovické vodárny / Vršovice Waterworks Pumping Station	
Rozhledna Kukla / Kukla Observation Tower	170
Těžní věž dolu Kukla / Headframe – Kukla Mine	
Fabrika Svitavy / Svitavy Factory	172
Bratři Ettllové, mechanická tkalcovna a úpravna / The Ettl Brothers, Mechanical Weaving Mill and Finishing Shop	
Městská knihovna / The Municipal Library	174
Přádelna bavlny Richarda Anningera / Richard Anninger's Cotton Mill	
14 15 Bařův institut / 14 15 Bařa Institute	178
Bařovy závody, výrobní budovy 14 a 15 / Bařa Plant, Production Buildings 14 and 15	
Multifunkční aula Gong / Gong Multifunctional Auditorium	182
Plynojem Vítkovických železáren / The Gasometer of Vítkovice Ironworks	
Trojhalí Karolína / Karolína Triple Hall	190
Elektrocentrála koksovny Karolína a Energetická ústředna / Karolína Coking Plant Power Station and Electrical Exchange	
Multikulturní centrum Papírna Plzeň / Pilsen Paper Mill Multicultural Centre	196
Papírna akciové společnosti v Praze / Joint-Stock Paper Mill Company in Prague	
Armaturka	198
Továrna na armatury Schäffer & Budenberg / Schäffer & Budenberg Fittings Factory	
DEPO 2015 kreativní zóna / DEPO 2015 Creative Zone	200
Vozovna a dílny Elektrických podniků / Electric Enterprises Depot and Workshops	
Jmenný rejstřík / Index of Names	203
Seznam literatury / Bibliography	208
Zdroje zobrazení / List of Illustrations	213

Architektura konverzí / industriální motivy a motivace

The Architecture of Conversion / Industrial Motives and Motivations

Benjamin Fragner

Úvodem

V karlínské hale jsme na sklonku babího léta v roce 2005 rolovali do balíků exponáty první přehlídky Architektury konverzí v České republice (2000–2005). Výstava pořádaná během mezinárodního bienále Industriální stopy končila. Máloco tak dosud zbystřilo pozornost a zájem o průmyslové dědictví, jako projekty nového využití opuštěných skladů, textilek, továrních hal, pivovarů, hutí či elektráren. Nebyly to argumenty památkové péče, která zůstává, nejen u nás, situací zaskočená, ani industriální archeologie či příběhy z hospodářských dějin a historie techniky.¹

Industriální stopy tehdy potvrdily, jak aktuálním tématem architektury a urbanismu jsou konverze industriálních staveb. Oživily diskusi a doprovodnými akcemi přispěly k mezinárodnímu srovnání, upoutaly, staly se populární u veřejnosti.

Upozornily také na dosud netušený prostor pro investice i tvorbu, na přínosy i rizika, které to přináší. Po deseti letech už vidíme, že ojedinělé příklady, pokládáné tehdy téměř za kuriozitu a zčásti módu, našly odezvu a pokračování. Tato publikace po deseti letech navazuje na výstavu a knihu z roku 2005, představuje výběr architektury konverzí v České republice mezi lety 2005 až 2015. Přehled je jedním z několika výstupů mapování situace průmyslového dědictví u nás.² Prezentuje až protichůdné přístupy k novému využití průmyslového dědictví, protože tak se s nimi nyní setkáváme, provází je i rozdílná míra stavebních zásahů, odrážejí odlišné architektonické koncepty.

A přestože by se podle některých fotografií mohlo zdát, kniha není jen souborem efektních staveb, jak tomu bývá u architektonických publikací. Tématem už je dáno, že nepřehlédnutelné jsou rovněž motivy a motivace, které s dokončenou stavbou vystupují do popředí; snaha po efektu či přesněji reprezentativnosti k nim dnes prostě patří.

Publikace odráží společenskou atmosféru, ve které industriální stavby procházejí proměnou. Také proto na několika místech zmíníme historický kontext, v němž architektura konverzí vzniká, odkazy k inspiračním zdrojům a zahraničním zkušenostem, aktivity zpočátku rozvíjené spíše mimo institucionální profesní struktury architektů a památkářů.

Introduction

In late Indian summer in 2005 we were at Karlín Studios packing up the exhibits from the first exhibition on the Architecture of Conversion in the Czech Republic (2000–2005), which had just concluded and had been organised as part of the international biennial Vestiges of Industry. Nothing prior to this had ever done so much to focus interest and attention on industrial heritage as the architectural projects exhibited at that event, showcasing new uses for abandoned storehouses, textile mills, factory halls, breweries, iron and steel works, and power plants. Instrumental to this surge in interest were not the arguments of heritage conservation, a field that remains (and not just in this country) somewhat taken aback by the situation, or industrial archaeology, nor even the stories from economic history and the history of technology.¹

The Vestiges of Industry biennial that year confirmed how relevant the issue of converting industrial sites is for architecture and urban planning. The event restarted the discussion and, with the help of the accompanying programme, led to a general stock-taking of the situation, in reference to the international context. The conversion projects attracted attention and gained popularity.

They also steered interest in the direction of a hitherto overlooked area for investment and creativity and the associated risks and benefits. Now, a decade later, it is possible to see that the singular examples back then, which were viewed almost as a curiosity or something trendy, had a wider resonance and were picked up on.

This publication presents examples of the architecture of conversion in the Czech Republic through a selection of projects implemented between 2005 and 2015; it marks a follow up to the exhibition held a decade ago in 2005. The collection of projects gathered in these pages is one of several outcomes of work to map industrial heritage in the Czech Republic.² It shows the very different and sometimes even diametrically opposite approaches that have been applied to the task of adapting industrial heritage to new use. The extent of structural interventions varies widely, and the architectural concepts they reflect are quite diverse.

Vybledlá východiska

Ať už opětovně užití opuštěných staveb provází sebevíc pragmatických argumentů a racionálních úvah, výsledek předurčují společenské priority – obecně akceptované, někdy víc poznamenané stavem hospodářství, prosazované ale také mocí.

V Muzeu tabáku v Sedlci u Kutné Hory pro to najdeme ilustraci se zkušeností z našeho středoevropského prostoru. Skupina dělnic na dobové fotografii z ochozu s údivem shlíží ke strojům a transmisím pod nimi, kolem na stěnách monumentální fresky s emotivními výjevy. Přetrvaly i v továrním provozu, v místech bývalého refektáře kláštera, který byl koncem osmnáctého století zrušen josefínskými reformami a přeměněn na tabačku.

Although some of the photographs in the following pages might seem to suggest otherwise, this book is not simply a collection of impressive structures – which is what books on architecture often tend to be. The nature of this subject is such that the motives and motivations that drive a project are often hard to overlook in the completed work; and the effort to create an impressive or representative structure is simply nowadays one of those driving motives.

The publication is reflective of an atmosphere in society, where industrial structures are experiencing a change. For this reason, in a number of places mention is made of the historical context in which the conversion projects emerged, along with references to sources of information, experiences abroad, and activities initially pursued outside the institutional and professional framework of architects and conservationists.

Indistinct Motives

However pragmatic the arguments and how rational the reflections surrounding the re-use of abandoned industrial sites, the actual outcome is determined by society's priorities – priorities that are generally accepted, but in some cases are influenced more by economic factors, and in some cases are even asserted by the authorities.

In the Museum of Tobacco in Sedlec near Kutná Hora we find a central European illustration of this. A period photograph shows a group of workers assembled in the gallery of the tobacco factory looking down in wonder at the machinery and line shafts below, while emotive monumental frescoes adorn the walls around them. They were originally painted in the refectory of a monastery, the site's previous incarnation until the monastery was abolished under the 18th-century Josephine reforms and was converted to a tobacco factory, and the frescoes survived therein.

This conversion involved a switch in functions, from the spiritual to the material, that proceeded in the opposite direction to what we are used to today. The lasting attributes of a defunct function are somehow unseemly within the context of re-use captured by the photographer. However, they are what allude to the site's original purpose, and in this photograph provide the observer with cues to understanding and gaining a sense of the space.³

The re-use of something that's already standing and was created in another time is in most cases guided by a need for cost-effectiveness and to turn an abandoned space into something accessible again. There are no emotions involved, whatever the original motivation. It would be

1 Výstavu pořádalo Výzkumné centrum průmyslového dědictví ČVUT ve dnech 6. 9.–5. 10. 2005 v rámci 3. mezinárodního bienále Industriální stopy v Praze, v bývalé tovární hale, v té době již proměněné na Karlin Studios s ateliéry, výstavními prostory a rezidenčním bydlením, která byla současně jedním z exponátů výstavy. Výstava pokračovala jako putovní v dalších městech České republiky i v zahraničí. Vyšla k ní publikace s přehledem 34 realizovaných nebo rozestavěných projektů architektury konverzí v České republice od konce 20. století do roku 2005: Benjamin Fragner – Alena Hanzlová, *Industriální stopy / architektura konverzí průmyslového dědictví v České republice 2000–2005*. Vydalo VCPD ČVUT v Praze 2005, ke stažení také na <http://vcpd.fa.cvut.cz/wp-content/uploads/2005/09/industrialni.stopy-web.pdf>. / The exhibition was organised by the Research Centre for Industrial Heritage (VCPD) of the Czech Technical University (ČVUT) on 6 September–5 October 2005 as part of the third international biennial Vestiges of Industry in Prague in a former factory hall, at that time already converted to Karlin Studios, with studios, exhibition spaces, and housing, which at the same time was one of the exhibition's exhibits. The exhibition travelled to other towns in the Czech Republic and abroad. A publication was published to accompany the exhibition. It contained 34 projects on the architecture of conversion, completed or in process, in the Czech Republic dating from the late 20th century to 2005: Benjamin Fragner and Alena Hanzlová, *Industriální stopy / architektura konverzí průmyslového dědictví v České republice 2000–2005* (Vestiges of Industry / the Architecture of Conversions of Industrial Heritage in the Czech Republic 2000–2005), published by VCPD ČVUT in Prague in 2005, and is available for downloading at: <http://vcpd.fa.cvut.cz/wp-content/uploads/2005/09/industrialni.stopy-web.pdf>.

2 Tato publikace je výústěním víceletého výzkumného projektu Industriální topografie České republiky – nové využití průmyslového dědictví jako součásti národní a kulturní identity (DF11P010VV016), řešeného Výzkumným centrem průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT v Praze v letech 2011–2014, a byla vydána jako doprovod stejnojmenné putovní výstavy, zahájené v prosinci 2014 v Galerii Jaroslava Fragnera v Praze. / This publication is the outcome of a multi-year research project called 'The Industrial Topography of the Czech Republic – New Uses for Industrial Heritage as Part of National and Cultural Identity (DF11P010VV016), conducted by the Research Centre for Industrial Heritage at the Faculty of Architecture of the Czech Technical University in Prague in 2011–2014, and was published to accompany a travelling exhibition of the same name launched in December 2014 at the Jaroslav Fragner Gallery (Galerie Jaroslava Fragnera) in Prague.

V tabákové továrně v Sedlci u Kutné Hory. Fotografie ze sbírky Českého muzea stříbra v Kutné Hoře; nedatováno. / In Sedlec near Kutná Hora. The photograph is from the collection of the Czech Museum of Silver in Kutná Hora; undated.

Konverze se tehdy z hlediska proměny funkcí jen odehrála v obráceném sledu, než zažíváme nyní. Od duchovního k materiálnímu. Přetrvávající atributy zaniklého obsahu jsou pro nové užití v kontextu situace zachycené fotografem už jakoby nepatřičné. Jsou však tím, co odkazuje k původnímu poslání, a pozorovateli fotografie pomáhá orientovat se a porozumět prostoru.³

K opětnému využití toho, co už stojí a bylo kdysi vytvořeno, vedla většinou potřeba hospodárnosti a dostupnost uvolněných prostor. Oproštěno od emocí, ať už zprvu bylo příčinou cokoliv. Bylo by možné uvést bezpočet příkladů staveb, které přetrvaly další generace díky průběžným přestavbám, proměnám, opětnému přizpůsobování potřebám, stylům, nověji módám. A jsou znovu inspirací v atmosféře přelomu dvacátého a jednadvacátého století, zmiňované s vlnou projektů udržitelného rozvoje a zaobalené jejich aktuálním slovníkem – především jako materiál k recyklaci v době nedostatku surovin a energie.⁴

Zkušenost vytržená z obrazu doby vždy selhává a je neúplná. Historické modely opětovného využívání stavebního fondu jsou obtížně upotřebitelné nejen pro zcela

possible to list countless examples of structures that have survived over the generations thanks to continued renovations, changes, and adaptations to new needs, styles, and recent trends. And they have become an inspiration again in the late 20th and early 21st century, incorporated into a wave of sustainable-development projects and wrapped up in the vocabulary of that trend, above all as material for recycling in an era of shortages of energy and raw materials.⁴ Any experience that has been torn out of the larger context in which it originated is bound to fall short and is necessarily incomplete. Historical models of the re-use of building stock are of limited service, partly because in recent decades there has been a massive accumulation of the number of abandoned industrial buildings, but also because of the sheer size of some sites and the complexity and diversity of their difficult-to-maintain structures, or because of the environmental burden they carry with them from the past.⁵ A very different matter nowadays, however, unlike in the past, are the social roles played and the ambitions pursued by the particular professions that decide on and execute the transformation of such sites: investors, whose ranks have

nesrovnatelné množství opuštěných průmyslových budov, kterých v krátkém čase několika desetiletí přibýlo, ale také díky rozlehlosti areálů, složitosti a různosti obtížně udržovatelných konstrukcí, nebo kvůli ekologickým zátěžím, které si nesou z minulosti.⁵

Jiné jsou však především společenské role a ambice profesí, které o proměně rozhodují a uskutečňují ji – investorů, mezi nimiž přibýlo anonymních developerů bez osobního vztahu k výslednému užití, pro něž díky způsobu financování nemusí být rozhodující hledisko ceny či udržitelnosti budoucího provozu, stavitelů vybavených agresivnější technikou a chemií, architektů školených stále víc pro navrhování novostaveb, kteří jsou v koncích, když vstoupí do díla dříve vytvořeného. Profesí společně zainteresovaných na složitějších a nákladnějších projektech.

3 Cisterciácký klášter v Sedlci u Kutné Hory byl zrušen roku 1783 při josefínských reformách, na tabákovou továrnu byl změněn v roce 1812; další proměnou podle dobových priorit je využití části areálu na Muzeum tabáku (kde je také fotografie továrny v refektáři) a refektáře jako vyhledávaného turistického cíle, současně je to administrativní sídlo vlivné mezinárodní společnosti na výrobu cigaret, pro niž je muzeum reklamou (Kateřina Vavrušková, 200 let tabákové továrny v Sedlci, *Krásné město, časopis přátel Kutné Hory*, 2012, č. 3, s. 4–8). / The Cistercian Monastery in Sedlec near Kutná Hora was abolished in 1783 under the Josephine reforms and was converted to a tobacco factory in 1812; another change based on contemporary priorities is the site's use as the Museum of Tobacco (where there is a photograph of the factory in the refectory) and the refectory's use as a tourist destination, and it is also the base of the administrative office of an influential cigarette production company, for which the museum acts as a form of advertising (Kateřina Vavrušková, 200 let tabákové továrny v Sedlci, *Two Centuries of a Tobacco Factory in Sedlec, Krásné město, časopis přátel Kutné Hory*, 2012, no. 3, pp. 4–8).

4 Na historickou zkušenost opětovného využití opuštěných staveb, které sahají až k transformaci římských amfiteátrů ve francouzském Nîmes či v italské Luce, se odvolávají četné publikace a studie vznikající v atmosféře přelomu milénia. Zmíňme například Kenneth Powell, *Architecture Reborn. The Conversion and Reconstruction of Old Buildings*, London 1999. / The historical experience of re-using abandoned structures, which goes back to the transformation of Roman amphitheatres in Nîmes, France, and Lucca, Italy, is cited by numerous publications and studies emerging around the turn of the millennium – for instance, Kenneth Powell, *Architecture Reborn. The Conversion and Reconstruction of Old Buildings*, London 1999.

5 Přehled o rozsahu stavebního fondu průmyslového dědictví v České republice poskytne databáze Industriální topografie a publikace, které na jejím základě vydává Výzkumné centrum průmyslového dědictví ČR v elektronické či tištěné podobě (<http://vcpd.cvut.cz/category/publikace>), a také mapa, přístupná v elektronické podobě na adrese <http://www.industrialnitopografie.cz>, která je průběžně rozšiřována a doplňována podle jednotlivých krajů. / An overview of the scope of the industrial heritage stock in the Czech Republic is provided by the Database of Industrial Topography and publications that have been published from information in the database by the Research Centre for Industrial Heritage in electronic and print form (<http://vcpd.cvut.cz/category/publikace>), and can also be obtained from maps available in electronic format at <http://www.industrialnitopografie.cz>, which are regularly expanded and supplemented by region.

grown to include anonymous developers with no personal relationship to what the site is ultimately used for and for whom, owing to the method of financing, perspectives such as the cost or the sustainability of a future use need not be a factor; builders, equipped with more aggressive technologies and chemicals; and architects, who are increasingly schooled to focus more on new structures and are at a loss when they have to work with something that has already been created. Such are the professions collectively involved in complex and expensive conversion projects.

Those who were around at the time will remember that the biggest response to industrial heritage, and the moment that marked a symbolic turning point in its status and sparked a movement for its protection in Europe, was the demolition of the Doric Arch at Euston Station in London in the early 1960s. The demolition led to public protests and to discussions across the professional community and ultimately to the foundation of TICCIH – The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage. In turn, the international movement to protect industrial sites at risk laid the ground for the emergence of a new field – industrial archaeology.⁶

These events were in line with the mood of the times and united generations behind a critical perspective on the environment and cultural values, and this development was strongly reflected in architecture and in ideas about the urban space – the much-read writings of Jane Jacobs being one obvious example. The argument that we ‘need old buildings’ took on greater significance and a new meaning in urban planning. Their utility became more than merely a matter of a different architectural appearance or aesthetic effect; they became a source of diversity, an expression of viability, where time is the architect of their economic value.⁷

The motivation to protect a structure, to adapt it to new use, was thereafter more often its history and the protection of a heritage. Perhaps even more important, however, pursuing this has often turned into a critical gesture – a way of overcoming the vapidness and banality of contemporary work. The architecture of conversion progressed in step with the movement to protect industrial heritage and is usually also regarded as a medium of heritage conservation. It rests on the same shared cultural experience, but ultimately it is usually more preoccupied with uncovering a space for its own new creations or with the originality of the sources of inspiration, and only more rarely with history.

Examples of projects of conversion and re-use in European countries and the United States up to approximately the

Pamětníci uvádějí, pokud jde o ohrožené průmyslové dědictví, že nejvýraznější reakcí a symbolickým mezníkem, který byl v Evropě impulsem ke vzniku hnutí za jeho záchranu, bylo začátkem šedesátých let dvacátého století zbourání dórského portiku londýnského nádraží Euston. Demolice vyvolala protesty a diskusi napříč odbornou veřejností a vyústila v založení mezinárodní platformy pro záchranu průmyslového dědictví TICCIH (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage); na půdorysu mezinárodního hnutí za záchranu ohrožených industriálních staveb se rozvíjel i nový obor industriální archeologie.⁶

Události zapadaly do nálady těch let a generačně propojily kritický pohled na prostředí a kulturní hodnoty, s výraznou odezvou v architektuře a myšlení o městě, jak to dokládají tehdy hojně čtené texty Jane Jacobs. Na významu, ale také novém obsahu získával pro urbanismus argument „potřeby starých budov“, jejichž užitečnost není jen záležitostí odlišného architektonického vzhledu nebo estetického působení, jsou zdrojem rozmanitosti, projevem životaschopnosti, i jejich ekonomickou hodnotu vytváří čas.⁷

Motivací k zachování existující stavby, jejího dalšího využití, je napříště častěji i její historie a ochrana památky. Ale možná ještě důležitější je, že konverze bývá i kritickým gestem – pro překlenutí bezradnosti a banality současné tvorby.

Vidíme, že architektura konverzí postupovala souběžně s hnutím za záchranu průmyslového dědictví, a většinou je také považována za prostředníka této záchrany. Vychází ze společné kulturní zkušenosti, přesto je však přece jen víc zaujata především odkrýváním nového prostoru pro vlastní tvorbu, přitahuje originalitami zdrojů inspirace, vzácněji historií.

Příklady projektů z evropských zemí a Spojených států, které zhruba do poloviny sedmdesátých let 20. století prošly transformací či úpravami, soustředil Sherban Cantacuzino, a jeho kniha tehdy poprvé obsažněji představila rovněž průmyslové a technické stavby. Cílem bylo přesvědčit, že stavby, u nichž se hrozící zánik podaří odvrátit nalezením nové funkce, nabízejí mimořádné možnosti. A také především, že jejich přítomnost dává generaci po generaci smysl kontinuity a stability.⁸

Pokoušíme-li se s odstupem a v kontextu zkušeností, zasahujících zprostředkovaně i k nám, vysledovat výchozí zájem o průmyslové dědictví, pak rozhodujícím podnětem byla jistě právě postrádaná kontinuita. Industriální stavby zůstaly z minulosti napříč politickými režimy

middle of the 1970s were collected in a book by Sherban Cantacuzino, and that marked the first case of a more comprehensive inclusion of industrial and technical structures. The book sought to argue and prove that structures rescued from destruction through the discovery of a new use can be reincarnated in an incredible variety of re-uses, but above all their presence has enabled generation after generation to derive a sense of continuity and stability from their physical surroundings.⁸

If in hindsight and with the benefit of even indirect experience we were to attempt to trace the starting points of the interest in industrial structures and industrial heritage, that absence of continuity must certainly be deemed a clear impetus. The sites and structures of industrial heritage have weathered and survived through changing political regimes and ideologies as vivid spatial and meaningful anchors in the urban and rural landscape. They also offer a purpose to tie in with and an opportunity to do so.

⁶ R. Angus Buchanan, *The Origins of Industrial Archeology*, in: Neil Cossons (ed.), *Perspectives on Industrial Archeology*, London (Science Museum) 2000, s. 18. Pro budoucí nakládání s materiálními pozůstatky po mizející průmyslové éře bylo podstatné, že mezinárodní organizace TICCIH svými aktivitami napomohla zviditelnit téma zkoumání, záchrany a památkové péče o průmyslové dědictví a metodicky sjednotila přístupy k jeho ochraně, viz také sborníky z kongresů TICCIH <http://ticcih.org/publications>. / R. Angus Buchanan, 'The Origins of Industrial Archaeology', in: Neil Cossons (ed.), *Perspectives on Industrial Archaeology*, London (Science Museum) 2000, p. 18. The future treatment of the material remains from the decline of the industrial age was significantly influenced by TICCIH and its activities to increase the visibility of the subject for the research, protection, and conservation of industrial heritage and to methodologically harmonise approaches to its conservation; see the proceedings of the TICCIH congresses: <http://ticcih.org/publications>.

⁷ Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities*, New York 1961. Uvádíme odkaz na s. 112–120 českého vydání z roku 1975 v nakladatelství Odeon *Smrt a život amerických velkoměst* (přeložila Jana Solperová, doslov napsal a obrazovou část sestavil Jiří Hrůza), které mělo i podstatný vliv na utváření názorů odborné veřejnosti v tehdejší Československu. Na souvislost s novým pohledem na význam zachování starých budov v organismu města a jejich nové využití upozorňuje také Martina Baum, *Future Viability Requires Adaptability and Stability Dynamic, Stable Structures in the Context of Sustainable Urban Development*, in: Michael Ziehl – Sarah Oswald – Oliver Hasemann – Daniel Schnier, *Second Hand Spaces*, Berlin (Jovis Verlag) 2012, s. 305. / Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities*, New York 1961. A reference on pp. 112–120 of the Czech edition from 1975, published by Odeon Press as *Smrt a život amerických velkoměst* (translated by Jana Solperová, with a foreword and illustrations by Jiří Hrůza) had a fundamental influence on shaping opinions in the professional community in Czechoslovakia at that time. Its connection to a new way of looking at the significance of preserving old buildings and their re-use for the organism of the city has also been noted by Martina Baum, 'Future Viability Requires Adaptability and Stability Dynamic, Stable Structures in the Context of Sustainable Urban Development', in Michael Ziehl, Sarah Oswald, Oliver Hasemann and Daniel Schnier, *Second Hand Spaces*, Berlin (Jovis Verlag) 2012, p. 305.

a ideologiemi, jako čitelná prostorová a významová ukotvení v krajině a sídlech. Ale také jako důvod a příležitost, kde navázat.

Už začátkem sedmdesátých let 20. století z podnětu Útvary hlavního architekta Ostravy urbanista Miroslav Baše pracoval na studii, v níž upozornil na historicky a památkově výjimečné industriální objekty a areály, významné pro urbanistické vztahy v území ostravské městské aglomerace. Bylo to u nás poprvé, a dlouho bez odezvy.⁹

Ze sedmdesátých let také pochází výzkum severočeského města Mostu od Ivany Bendové, Jana Bendy a Jiřího Ševčíka. Průmyslové dědictví je připomenuto jako důsledek minulé hospodářské činnosti a s ní spojenými rozhodnutími. Interpretaci shromážděných výsledků práce zrcadlila aktuální vývoj myšlení o městě šedesátých a sedmdesátých let 20. století, s nímž do teoretických publikací i slovníku architektů začaly pronikat pojmy z prací Kevina Lynche o obrazu města, čitelnosti, identitě a atributech míst, rozhodujících pro jeho rozvoj, nebo formulace ovlivněné fenomenologií Christiana Norberga-Schulze. Pozornost získával existenciální rozměr posuzování prostředí a architektury, vnímané v dobovém duchovním kontextu, s rozpoznanou pamětí míst, kterou hmotné prostředí reprezentuje pro současnost.¹⁰ Patří k východiskům a dovolí porozumět dodnes převažujícímu

In Czechoslovakia in the early 1970s, at the initiative of the Department of the Chief Architect in Ostrava, Miroslav Baše, a specialist in the theory of urban planning, wrote a study in which he drew attention to industrial objects and sites of exceptional historical and heritage note and important for relationships within the space of the urban agglomeration of Ostrava. This was the first such discussion in this country and it was a long time before it was met with any response.⁹ In the 1970s another study was conducted of the North-Bohemian town of Most, by Ivana Bendová, Jan Benda, and Jiří Ševčík, which observed industrial heritage through the lens of the impact of past economic activity. Reflections on the findings collected in this study captured the state of thinking about towns in the 1960s and the 1970s, when theoretical publications and the vocabulary of architects began to reflect concepts from the work of Kevin Lynch about the image of the city, the legibility, identity, and attributes of places that are key to its development, or the phenomenologically-inspired concepts of Christian Norberg-Schulz. Attention began to turn to the existential dimension of considerations about the environment and architecture, towards understanding it in the contemporary intellectual context, where an identifiable memory of place represents the material environment in the present day.¹⁰ This dimension is one of the starting points and the means by which the prevailing direction of interest in technical and industrial monuments today can be understood. Moreover, and relevant to the purpose of this book, it first evolved out of a critical experience of architecture and urban planning.

The movement to protect industrial heritage reached this country with a delay of two decades. Here, too, it was demolition that was a symbolic turning point, the destruction of the railroad station of the former Austrian Northwest Railroad (ÖNWB) in Prague (Praha – Těšnov) in 1985.¹¹ The station occupied a key spot in the urban plan, albeit one that had become devalued by its proximity to the main traffic artery built through the city. There was no question about the architectural quality of this stately industrial building. Its destruction, absurdly pushed through by the authorities, nevertheless prompted a reaction, and activities centred on individual themes and structures at risk expanded into more general political reflections and a scrutinising of professional ambitions and social preferences.

The industrial heritage and technical works, buildings, and sites that survived from the days of the Habsburg monarchy, through the first Czechoslovak Republic and postwar nationalization into the altered circumstances of the period

8 Sherban Cantacuzino, *New Uses for Old Buildings*, Oxford (Architectural Press) 1975, s. VIII. / Sherban Cantacuzino, *New Uses for Old Buildings*, Oxford (Architectural Press) 1975, p. VIII

9 Kol. aut., *Doklady historie technického rozvoje a zprůmyslnění ostravské městské aglomerace* (interní tisk SÚRP MO Ostrava), Ostrava 1972, k projektu také viz Miroslav Baše, Pro srovnání a inspiraci: Rozvoj jiné průmyslové lokality v ČR – městské aglomerace Ostravy, in: Radoslava Schmelzová – Dagmar Šubrtová (eds.), *Kladno minulé a budoucí. Sborník z mezioborové konference*, Kladno (Arteum) 2007, s. 30–33, dostupné na <http://arteum.org/wp-content/uploads/2013/11/sbornik-z-konference-Kladno-minule-a-budouci.pdf>. / The jointly authored *Doklady historie technického rozvoje a zprůmyslnění ostravské městské aglomerace* (Evidence of the History of Technical Progress and the Industrialisation of the Urban Agglomeration) (internal press of SÚRP MO Ostrava), Ostrava 1972; on the project, see also Miroslav Baše, 'Pro srovnání a inspiraci: Rozvoj jiné průmyslové lokality v ČR – městské aglomerace Ostravy' (For Comparison and Inspiration: The Development of Another Industrial Locality in the Czech Republic – the Urban Agglomeration of Ostrava), in Radoslava Schmelzová and Dagmar Šubrtová (eds.), *Kladno minulé a budoucí. Sborník z mezioborové konference*, Kladno (Arteum) 2007, pp. 30–33, available at: <http://arteum.org/wp-content/uploads/2013/11/sbornik-z-konference-Kladno-minule-a-budouci.pdf>.

10 Teoretická východiska české a slovenské architektury dokresluje publikace Jiří Ševčík – Monika Mitášová (eds.), *Česká a slovenská architektura 1971–2011*, Praha (Akademie výtvarných umění v Praze) 2013, zde s. 33–37. / The theoretical bases of Czech and Slovak architecture are presented in Jiří Ševčík and Monika Mitášová (eds.), *Česká a slovenská architektura 1971–2011* (Czech and Slovak Architecture 1971–2011) Prague (Akademie výtvarných umění v Praze) 2013, pp. 33–37.

směru zájmu o památky techniky a průmyslu. Pro téma této knihy není bez důležitosti, že se zprvu odvíjel právě od kritické zkušenosti architektury a urbanismu.

Hnutí za záchranu průmyslového dědictví k nám dorazilo až s časovým posunem dvou desetiletí. Také zde bylo symbolickým mezníkem zbourání nádraží, výpravní budovy bývalé Rakouské severozápadní dráhy (ÖNWB) v Praze na Těšnově roku 1985.¹¹ Stála na urbanisticky klíčovém místě, i když znehodnoceném automobilovou magistrálou vedenou napříč městem. O architektuře reprezentativní industriální budovy také nebylo pochyb. Absurdní demolice, prosazená mocí, vyvolala reakci a aktivity, které od dílčích témat a jednotlivých ohrožených staveb vedly k obecnější politické reflexi a zpochybnění profesních ambicí a společenských preferencí.

Mnoho jedinečných technických děl, budov a areálů ale přesto přetrvalo, často ještě z doby habsburské monarchie, přes první Československou republiku a poválečné znárodnění a vyvlastnění až do změněné společenské atmosféry po roce 1989, stále ještě reprezentovaly atributy kontinuity. I když dál ohrožované demolicí a zachované někdy spíše v torzálním stavu. Ještě stále ale mohly pro architekturu a urbanismus znamenat jedny z mála uchopitelných bodů, kde lze destruovanou paměť oživit a na zpřetrhané vztahy a významy navázat.

Třpytky zaniklého obsahu

Na výstavu do Karlin Studios jsme v roce 2005 vedli účastníky bienále Industriální stopy oklikou přes opuštěnou lisovnu řepkového oleje v Šaldově ulici, tehdy se už mluvilo o tom, že by tam mohly vzniknout první skutečně loftové byty v Praze, a míjeli jsme Bofillovo Corso Karlín.

Ve skupině šel Keith Falconer z English Heritage, který na pražské konferenci přesvědčoval pro architekturu konverzí promítáním bohaté škály možných využití industriálních staveb ve Velké Británii. „*Nejběžnějšími a často největšími zásahy jsou konverze na byty, a pak ještě na kanceláře,*“ dokazoval na fotografiích. „*Ale i ty, v rukách kvalitních projektantů, mohou být šetrné a rozhodně vzrušující.*“¹²

Vedle něj kráčet impulsivně gestikulující Axel Föhl, nestor hnutí za záchranu průmyslového dědictví se zkušenostmi z Německa. Vracel se k tomu, co zdůrazňoval ve své přednášce: „*Nejde o to stavby beze zbytku zužitkovat, a tím je proměnit v jakési zpotvořené vtělení jejich bývalého já. Budovy nemluví, ale když chceme vyprávět příběh života po průmyslové revoluci, musíme použít autentický ilustrační materiál...*“¹³

after 1989 were representatives of continuity, albeit undermined by the risk of further destruction, and sometimes existing in a rather truncated state. For architecture and urban planning, however, they still constituted one of the few points to latch on to when trying to restore a damaged memory and tie in with relationships and meanings that had been severed.

The Glitter of Lost Purpose

In 2005 we took participants at the Vestiges of Industry conference to the exhibition in Karlin Studios, but first detoured through the abandoned rapeseed oil plant in Šaldova Street. Even then there was already talk of how it had the potential to become the site of the first real loft flats in Prague, and then we passed Ricardo Bofil's Corso Karlín.

Keith Falconer of English Heritage was in our group. During the conference, he advocated for the architecture of conversion and screened a rich array of uses of industrial buildings in the UK. *'The options for re-use are legion. Apartment conversions are the most common and often the most interventionist projects, followed by office conversions, but in the hands of high quality designers these too can be sympathetic and certainly exiting ...'*¹²

¹¹ Eva Dvořáková – Benjamin Fragner – Tomáš Šenberger, *Industriální paměť východiska*, Praha (Titanic / Grada) 2007, zde s. 10. /

Eva Dvořáková, Benjamin Fragner and Tomáš Šenberger, *Industriální paměť východiska*, Prague (Titanic / Grada) 2007, p. 10.

¹² Přednáška vyšla ve sborníku z konference: Keith Falconer, Udržitelné využití historických průmyslových areálů v Británii, in: Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Praha (ČVUT) 2008, s. 42–55; knižně Keith Falconer, Sustainable Reuse of Historic Industrial Sites, in: Michael Forsyth (ed.), *Understanding Historic Building Conservation*, Oxford (Wiley-Blackwell) 2007, s. 74–87. Keith Falconer v té době vedl odbor industriální archeologie vládní agentury English Heritage, která významně ovlivnila realizaci projektů ochrany a nového využití průmyslového dědictví, nejen z hlediska památkového, ale i urbanistického, a zapojení veřejnosti; vydala řadu velmi užitečných metodických materiálů, z nichž mnohé jsou volně ke stažení na webových stránkách <https://www.english-heritage.org.uk/publications>. / The lecture was published in proceedings from the conference: Keith Falconer, 'Udržitelné využití historických průmyslových areálů v Británii' (The Sustainable Reuse of Historical Industrial Sites in Britain), in Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Prague (ČVUT) 2008, pp. 42–55; in book form, Keith Falconer, 'Sustainable Reuse of Historic Industrial Sites', in Michael Forsyth (ed.), *Understanding Historic Building Conservation*, Oxford (Wiley-Blackwell) 2007, pp. 74–87. At that time Keith Falconer was the head of the Department of Industrial Archaeology at English Heritage, which was instrumental in bringing about projects for the protection and re-use of industrial heritage, not just from a heritage perspective, but also from the perspectives of urban planning and public participation; he has published a number of useful methodological materials, many of which are available on the website of English Heritage to download: <https://www.english-heritage.org.uk/publications>.

Řeč se stočila k riziku banalizace obsahu a rozmělnění silných zážitků, k roli architektury a balancování na hraně možného a ještě smysluplného, které provází projekty s nástupem prvního desetiletí jednadvacátého století, a také k okouzlení ikonickými vzory a idealizaci siláckých tvůrčích počinů vyhledávaných časopisy. Do architektury konverzí vkládaly naděje, které jen obtížně mohly naplnit.

Přes velká očekávání, průmyslové dědictví se v České republice místem pro navázání kontinuity stávalo spíš zřídka. Naopak doplatilo na nepřehledné právní a finanční prostředí devadesátých let minulého století. „*Majetek se obvykle soustředil v rukou těch, kteří neměli zájem využít jeho maximální produkční potenciál*“, a ne v rukou těch, kteří chtěli investovat a modernizovat – jak vývoj ekonomiky té doby popisuje studie Martina Myanta a Jana Drahokoupila *Tranzitivní ekonomiky*.¹⁴

Kupónová privatizace nečitelným rozpouštěním státního majetku na delší dobu fixovala anonymní vztah k průmyslovým budovám a areálům. Značná část stavebního fondu, i těch architektonicky nejvýznamnějších staveb, skončila

Walking next to him and gesticulating wildly was Axel Föhl, the doyen of industrial heritage conservation, with experiences from Germany. He talked about what he had stressed in his lecture: ‘*The issue cannot be one of just using them up, thus transforming them into some kind of bastardised avatar of their former self. Buildings do not talk. But if we want to tell the story of life since the Industrial Revolution, we have to use authentic illustrative material ...*’¹³

The discussion turned to the risks of trivialising content and diluting the power of the experience, to the role of architecture and the issue of balancing what’s possible with what still makes sense. And these are issues still relevant to the projects from the first decade of the 21st century and to the existence of a fascination with iconic models and the idealisation of grand feats, exemplified and made vivid in the pages of magazines. Hopes were invested in the architecture of conversion that it could hardly fulfil.

Despite the great expectations, industrial heritage only rather rarely became a site representative of continuity. On the contrary, it paid the price for the opaque legal and financial situation of the 1990s. ‘Property was usually concentrated in the hands of those who had no interest in making maximum use of its productive potential’, and not in the hands of those who wanted to invest in and modernise it – as the state of the economy at that time is described in the study by Martin Myant and Jan Drahokoupil, *Tranzitivní ekonomiky* (The Transition Economies).¹⁴

Coupon privatisation, with its mass dispersion of property, set up a relationship of anonymity to industrial buildings and sites, and that situation lasted for a long time. A large part of the building stock, including even the most architecturally important structures, ended up forfeited to banks in bankruptcy proceedings. Unresolved property disputes awaiting resolution in the courts blocked the emergence of projects for adapted new use. The historical buildings of textile factories, breweries, paper mills, and mechanical engineering plants or railway station buildings became subject to speculations in real estate, and the technology and even parts of structures were removed for scrap and building material. Within a couple of years most industrial objects, especially the older ones, ceased production, were left empty, neglected, and exposed to further speculative transactions, terminating ultimately in demolition.

13 Viz pozn. 12, Axel Föhl, Záchrana průmyslové minulosti – zkušenosti z Německa, in: Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Praha (ČVUT) 2008, s. 32–41, zde s. 38. / See footnote 12, Axel Föhl, ‘Záchrana průmyslové minulosti – zkušenosti z Německa’ (Conserving the Industrial Past – Experiences from Germany), in Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Prague (ČVUT) 2008, pp. 32–41, p. 38.

14 Martin R. Myant – Jan Drahokoupil, *Tranzitivní ekonomiky. Politická ekonomie Ruska, východní Evropy a střední Asie*, Praha (Academia) 2013, s. 283. Překlad z anglického originálu *Transition Economies: Political Economy in Russia, Eastern Europe, and Central Asia*, Hoboken (Wiley) 2011. / Martin R. Myant and Jan Drahokoupil, *Tranzitivní ekonomiky. Politická ekonomie Ruska, východní Evropy a střední Asie*, Prague (Academia) 2013, p. 283. Překlad z anglického originálu *Transition Economies: Political Economy in Russia, Eastern Europe, and Central Asia*, Hoboken (Wiley) 2011.

15 Od devadesátých let 20. století se v České republice uskutečnila řada výstav, které prezentovaly nerealizované studie a alternativní vize nového využití průmyslového dědictví, včetně představení zahraničních příkladů. K nejvýznamnějším patřily *Industriální architektura / nevyužití dědictví* v Národním technickém muzeu (1990) a putovní výstava *Průmyslové dědictví / Dvanáct let poté*, otevřená v Sále architektů ve Staroměstské radnici (1997); opakovaně také vznikají studentské projekty, které jsou od roku 2001 pravidelně vystavované během mezinárodního bienále *Industriální stopy*. / Since the 1990s a number of exhibitions have been organised in the Czech Republic presenting unrealised studies and alternative visions of the re-use of industrial heritage, include presentations of examples from abroad. The most important ones include *Industrial Architecture / An Unused Heritage* at the National Technical Museum (1990) and the travelling exhibition *Industrial Heritage / Twelve Years Later*, at the Hall of Architects in the Old Town Hall (1997); many student projects have also been developed, which since 2001 have been regularly exhibited at the international biennial *Vestiges of Industry*.

v konkurzu jako zástavy u bank. Neukončené majetko-právní spory blokovaly vznikající projekty nového využití. Historické budovy textilních továren, pivovarů, papíren či strojírenských podniků nebo drážní stavby se staly součástí realitních spekulací, technologie a části konstrukcí mizely za cenu šrotu a stavebního materiálu, během pár let ve většině průmyslových objektů, především těch starších, skončila výroba, zůstaly prázdné, neudržované, vystavené dalším spekulacím, končícím až zbouráním.

Přínosem bylo nalézt vůbec nějaké využití. Kritické poznámky k architektuře se ve srovnání s touto zkušeností pak mohou zdát malicherné a nedůležité.

Výstava, která se konala v roce 2005, byla důležitá tím, že už neodkazovala pouze k vizím a zprostředkovaným zahraničním příkladům, alternativním studentským návrhům a nerealizovaným projektům jako doposud.¹⁵

Už by nemělo stačit, když jde o *jakékoliv* nové využití.

Touto knihou bezprostředně pokračujeme z míst, kde jsme téma v roce 2005 opouštěli. Někdy doslovně, třeba v pražské galerii DOX či v La Fabrice, kde od té doby přibýly další etapy projektu a navazující investice.

Stavby z následujících stránek dokládají souběh protikladných vlivů. Stále ještě sice přetrvávají důsledky situace, do níž se u nás průmyslové dědictví dostalo, a která je díky zhoršujícímu se stavebnětechnickému stavu opuštěných a neudržovaných budov v podstatě rok od roku tíživější. Zpřehlednila se však vlastnická struktura nemovitostí, a jistě také díky tomu pokračují a nově vznikají přestavby a úpravy se zřejmým osobním zaujetím, individuálně řešené, postavené na hospodárnosti a působivé architektuře. Přibývá ovšem i projektů investičně komplikovaných a měřítkem spíš odosobněných, nicméně efektních, které pomáhají rozdmýchat veřejný zájem a jež působí i jako návnada při získávání finančních prostředků a čerpání z veřejných rozpočtů či prostřednictvím dotací na projekty z evropských fondů.

Uvědomujeme si to při listování touto publikací. Ve stejném období však dochází i k nebývalému počtu demolic a v nenávratnu mizí významná část kulturního dědictví.¹⁶ K té době ovšem také patří, že devastace vede k rozčarování a nostalgii, ztráty mobilizují pozornost těch, kteří se dřív nezajímali. Ale romantika zmaru se stává i vyhledávanou příležitostí k adrenalinovým zážitkům, na nichž se dá vydělat. Úspěchem bezesporu je, že po letech přešlapování se daří stvrdit respekt k významným industriálním budovám a areálům jejich častějším zapisováním do Ústředního seznamu kulturních památek podle zákona o státní památkové péči

It was an advantage to discover any new use at all. Given this experience critical comments on architecture could seem rather petty and unimportant.

The exhibition that took place in 2005 was important in that it no longer referred just to visions and mediated examples from abroad, the alternative designs of students, and projects never brought to fruition, as had been the case hitherto.¹⁵

It should no longer be enough when it's just *any new use* that's been found.

This book directly picks up from where we left off on this subject in 2005. Sometimes literally, for instance, with DOX and La Fabrika in Prague, which since then have moved on to new stages of development and investment.

The structures on the ensuing pages document a confluence of contradictory influences. The effects of the situation industrial heritage ended up in in this country can still be felt and given the deteriorating structural and technical condition of abandoned and neglected buildings become more debilitating year by year. Nevertheless, the structure of real estate ownership has become more transparent, and thanks to this, new conversions and renovations continue to emerge, with manifest personal interest and commitment, addressed individually, and built with cost-effectiveness in mind and with impressive architecture. There are also more and more projects that involve complex investment and are more depersonalised in scale, but are impressive nonetheless, and both help to fan the interest of the public in industrial heritage and serve as an attraction for securing financing and obtaining funding from public budgets and subsidies for projects from European funds.

The number of examples that could be selected for this publication has grown in the past decade, but so too has the

¹⁶ Tématu byla věnována výstava *Co jsme si zbořili*, uspořádaná k bienále Industriální stopy v roce 2009, ke které vyšla publikace Benjamin Fragner – Jan Zikmund (eds.), *Co jsme si zbořili: bilance mizející průmyslové éry – deset let*, Praha (ČVUT) 2009; stav k roku 2014 v České republice shrnuje článek Jan Zikmund, *Co si stále boříme*, *Architekt LX*, č. 4–5, s. 116–118. / This theme was the subject of the exhibition *What We Destroyed (Ourselves)*, organised as part of the Vestiges of Industry biennial in 2009, which was accompanied by a publication, Benjamin Fragner and Jan Zikmund (eds.), *Co jsme si zbořili: bilance mizející průmyslové éry / deset let*, (What We Destroyed (Ourselves)). Taking stock of the Vanishing Industrial Era, Prague (ČVUT) 2009; the state as of 2014 in the Czech Republic is summarised in the article by Jan Zikmund, *Co si stále boříme*, *Architekt LX*, č. 4–5, pp.116–118.

č. 20/1987 Sb. a předpokládá se poučenější zacházení. Nicméně uznání kulturní hodnoty je také paradoxně bráno i za omezení tvorby a bývá argumentem, proč se nenalezne využití, které je předpokladem záchrany.¹⁷ Výsledná architektura zrcadlí současně priority, schopnosti reagovat na ně.

Stopy deseti let

Do publikace jsou zařazeny industriální budovy a areály, jejichž přizpůsobení novým potřebám proběhlo mezi lety 2005 až 2015 a představují pro toto období charakteristické,

number of demolitions, so that currently a significant portion of the cultural heritage is in the process of being irretrievably lost.¹⁶ It is indicative of this era that the devastation is now leading to disenchantment and to a growing nostalgia, and the losses are mobilising the attention of people who had never taken an interest before. The romanticism of loss is also an opportunity for a thrilling experience that can be profited from. After years of shuffling in place, respect for important industrial buildings and sites is finally being solidified by the increased rate at which they are being inscribed on the Central List of Cultural Monuments (under the Act on State Heritage Conservation No. 20/1987 Coll.), and a more informed approach may now be expected. Cultural value is being recognised as a criterion even on the condition that the creative aspect must be curbed, and it paradoxically tends to serve as an argument as to why no use has hitherto been found that could form the basis for the conservation of a site.¹⁷

The resulting architecture reflects priorities, an ability to orientate in and respond to them.

A Decade of Vestiges

This publication presents an overview of selected industrial buildings and sites that were adapted to new uses between 2005 and 2015 and are characteristic for this period, including even controversial approaches. The selection was based on a comparison of materials in the database created for *Industrial Topography of the Czech Republic* and considers the results of a survey conducted by the Research Centre for Industrial Heritage of the Faculty of Architecture of the Czech Technical University: the survey asked members of the professional community which of the projects completed in the Czech Republic in the past decade they consider important, inspirational, and otherwise interesting for the theme of the architecture of conversion. The selection also takes into account the significance assigned by the trade press to individual structures, and in an effort to reflect current values another guideline are the awards handed out in the Grand Prix of Architects and the Building of the Year competitions.¹⁸

A medley of projects are presented on the following pages, investments big and small, renovations and interventions, both permanent and temporary, projects that widen or only experiment with the possibilities of new uses. The projects are grouped for the purpose of orientation into several thematic categories. They capture some characteristic features and attributes of buildings and sites that have undergone conversion, and how successful the new function,

17 Současné situaci se souhrnněji věnuje monotematické číslo časopisu *Zprávy památkové péče* LXXIII, 2013, č. 3, vydávaného Národním památkovým ústavem, dále pak především sborníky k mezinárodnímu bienále *Industriální stopy*: Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Praha (ČVUT) 2008; Benjamin Fragner – Vladislava Valchářová (eds.), *Průmyslové dědictví ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry*, Praha (ČVUT) 2010, v elektronické podobě ke stažení na <http://vcpd.fa.cvut.cz/wp-content/uploads/2010/08/vzduchoprazdno-web.pdf>; případně příklady uměleckých intervencí: Denisa Václavová – Tomáš Žižka a kol., *Site specific*, Praha (Pražská scéna) 2008, dále také publikace odrážející aktivity na akademické půdě, např.: Benjamin Fragner – Tomáš Skřivan (eds.), *Pražská nádraží ne/využitá. Urbanismus průmyslového dědictví. Alternativní projekty pro Nákladové nádraží Žižkov*, Praha (ČVUT) 2012; Tomáš Žižka a kol., *Umění místa: katalog studentských projektů 2010–2012*, Praha (Akademie múzických umění v Praze) 2012; Benjamin Fragner – Anna Kašíková – Tomáš Skřivan (eds.), *Mlýny bratří Winternitzů. Průmyslové dědictví, rozvoj města a kulturní aktivity*, Praha (ČVUT) 2013. / The current situation is given a more thorough treatment in a thematic issue of the journal *Zprávy památkové péče* (Industrial Heritage Reports) LXXIII, 2013, no. 3, published by the National Heritage Institute, and also in the proceedings of the international biennial *Vestiges of Industry*: Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy* (Industrial Heritage: Proceedings from the International Biennial Vestiges of Industry), Prague (ČVUT) 2008; Benjamin Fragner and Vladislava Valchářová (eds.), *Průmyslové dědictví ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry* (Industrial Heritage in the Void between Professionals and Amateurs), Prague (ČVUT) 2010, available for download in electronic format at: <http://vcpd.fa.cvut.cz/wp-content/uploads/2010/08/vzduchoprazdno-web.pdf>; and examples of art interventions: Denisa Václavová and Tomáš Žižka et al., *Site Specific*, Prague (Pražská scéna), 2008; and in publications reflecting activities in the academic sphere, for example: Benjamin Fragner and Tomáš Skřivan (eds.), *Pražská nádraží ne/využitá. Urbanismus průmyslového dědictví. Alternativní projekty pro Nákladové nádraží Žižkov* (Un/Used Prague Railroad Stations: The Urbanism of Industrial Heritage – Alternative Projects for Žižkov Freight Station), Prague (ČVUT) 2012; Tomáš Žižka et al., *Umění místa: katalog studentských projektů 2010–2012* (The Art of a Place: A Catalogue of Student Projects 2010–2012), Prague (Akademie múzických umění v Praze) 2012; Benjamin Fragner, Anna Kašíková and Tomáš Skřivan (eds.), *Mlýny bratří Winternitzů. Průmyslové dědictví, rozvoj města a kulturní aktivity* (The Winternitz Bros. Mills: Industrial Heritage, the Development of a Town, and Cultural Activities), Prague (ČVUT) 2013.

třeba i polemické přístupy. Výběr vychází z porovnání databázových podkladů *Industriální topografie ČR* a přihlíží k výsledkům anketního šetření Výzkumného centra průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT: dotazovalo se, které z projektů dokončených v České republice během uplynulých deseti let odborná veřejnost pokládá pro téma architektury konverzí za důležité, inspirativní, podnětné či jinak zajímavé. Výběr zohledňuje, jakou váhu jednotlivým stavbám přikládal odborný tisk, a vodítkem jsou i ocenění v soutěžích Grand Prix architektů a Stavba roku, s cílem reflektovat současná hodnotová kritéria.¹⁸

Setkávají se tu rozsáhlé i drobné investice, úpravy či intervence trvalé i reverzibilní, případně dočasné, které rozšiřují či teprve zkoušejí další možnosti využití. Podle převažujícího zaměření jsou jen orientačně soustředěny do několika tematických shluků. Zachycují některé charakteristické rysy, vlastnosti budov a areálů, které prošly konverzí, jak se osvědčí se změnou funkce, podpořené stavební intervencí a architekturou. S novým programem střídavě převládá jejich užitnost, prodejnost, odbytost, otevřenost, až po tranzitivnost nejistých a dočasných řešení.

Členění podle kapitol není jednoznačné, doplňují se a prolínají bez pevných hranic, bezesporu s nadsázkou a jako variace na téma motivací a rozdílného využití. Konečně víc podtextů mají i slova, která shluky vymezují.

Vedle sebe jsou stavby, které se obtížně poměřují, liší se typologií, měřítkem a složitostí konstrukce, rozsahem a nákladností úprav, způsobem financování, zřetelný bývá konflikt mezi ekologickými hledisky, směřujícími k nápravě a odčinění minulých zátěží, a cíli nezničit historický obsah a ochránit kulturní hodnoty. Některé o důvěryhodnost usilují důsledným zachováním původního výrazu, zachováním autentických materiálů a prostorů, přesto ve většině příkladů právě prostředníkem nové funkce se častěji stávají výrazné až devastující stavební intervence. Fotografie dokládají, jak vrstvení zkušeností, stylů a příběhů dodává na barvitosti, přesto je běžnější, že autentické stopy minulého provozu a stáří jsou zastírány novotou, aby jen o kus dál byly uměle nasvíceny jak filmové kulisy. Jsou tu díla památkově chráněná, spojená s významnými osobnostmi a událostmi, ale většinou jde o stavby spíš anonymní, dřív bez povšimnutí a ochrany, odložené. Přitom ani jedno, jak uvidíme, ještě nemusí být zárukou výsledku.

supported by structural interventions and architecture, has proved to be. The values that dominate the new concept of a site are varying utility, marketability, inhabitability, openness, and even impermanence, in the form of tentative and temporary solutions.

The chapters are not finite divisions; they supplement and overlap with each other, without firm boundaries, rather amplifying one other, like variations on the themes of motivation and different uses. Ultimately there is more subtext even to the words that define the clusters.

Structures are juxtaposed that are difficult to measure against each other, differ in the typology, scale, and complexity of the construction, the scope and cost of the renovations, and the method of financing. What tends to stand out is the conflict between environmental perspectives, aimed at redressing and rectifying past burdens, and objectives not to destroy the historical content and to protect cultural values. Some projects strive for credibility by preserving the original expression and authentic materials and spaces, but in most cases the new function entails distinct or even devastating structural interventions. The photographs show how the layers of experiences, styles, and stories add further colour, but more commonly the authentic traces of past functions or of age end up concealed beneath the innovations, which are only a step short of looking like lit-up film sets. There are some protected sites here associated with prominent figures and events, but in most cases they are anonymous sites that previously went unnoticed, without protection, tossed aside, and now offering a new function; in neither case, as shall become apparent, is the nature of the outcome guaranteed.

¹⁸ Mezi oceněnými byly například tyto stavby: Multifunkční aula Gong, Ostrava (Stavba roku 2013), Společenské a obchodní centrum Breda & Weinstein, Opava (Stavba roku 2013), Vila na síle, Olomouc (Grand Prix 2008), Tiskárna AF BKK, Praha (Grand Prix 2010), Uhelny mlýn, Libčice nad Vltavou (Grand Prix 2013). / The following were among the structures that received awards: Gong Multifunctional Hall, Ostrava (Building of the Year 2013), Breda & Weinstein Recreational and Commercial Centre, Opava (Building of the Year 2013), Villa in the Silo, Olomouc (Grand Prix 2008), AF BKK Press, Prague (Grand Prix 2010), Coal Mill, Libčice nad Vltavou (Grand Prix 2013).

První skupina obsahuje transformace motivované v převážně míře praktickými cíli: konverze na kanceláře, sídla firem, podnikatelská a inovační centra, prostory pro sofistikovanější průmysl informačních technologií, ale také dílny a umělecká studia. Patří k nejpočetnějším i nejpřesvědčivějším, to je po předchozích letech dobré znamení. Jejich užitnost je daná variabilitou a širší možností, které průmyslové dědictví představuje – množstvím, různorodostí architektury a kvalitou staveb. Mezi nimi vystupují ty, které se dobře hodí k úspěšnému pokračování ekonomických aktivit, bližších současné době. Mají přednosti, které lze rovněž pragmaticky použít, architekturou a atmosférou odliší a dodají na jedinečnosti. Vedle nejznámějších a investičně náročnějších, například bývalých mlýnů v pražských Holešovicích (Classic 7), bývalé elektrotechnické továrny na Smíchově (Palác Křížák) či kotlárný v Karlíně (Karlin Hall I), které jsou dnes spojeny se jmény významných společností, jsou tu i projekty menší, naplňované strategií postupných kroků, podle dostupnosti finančních prostředků. Patří k tomu nejzajímavějšímu, ať už je to bývalá vysočanská továrna barev (Tiskárna AF BKK) nebo multifunkční objekt v uhelném mlýně v Libčicích nad Vltavou (LUGI). Pro úplnost je ale nutné dodat, že Registr průmyslového dědictví ČVUT mimo těch několika zařazených zaznamenává ještě desítky dalších, i když možná ne tak architektonicky výrazných, většinou i méně kvalitně stavebně provedených, ale úspěšně naplňujících nové poslání.

Kromě toho, že industriální stavby poskytují vhodné a variabilní prostory, navíc většinou na komerčně výhodných a komunikačně dobře dostupných místech, lákají architekturou jako reklamním návěstidlem. *Prodejnost* vychází z atraktivnosti a osobité atmosféry. Dotek historie, při obchodním využití sice spíše omezitě dávkovaný s módností a novotou, dokáže ovlivnit jednání a podporuje spolehlivý a hodnověrný dojem o firmě a její nabídce. Přitahují také nekonvenčním prostředím, které slibuje neobvyklý zážitek a netuctové zboží, odlišné zacházení. Tento rys jistě vynikne nejen u komerčních staveb, pro ně je ale podstatný. Jasná obchodní strategie předcházela jistě kupříkladu transformaci opuštěných pivovarů v Opavě a Děčíně na rozsáhlá a investičně náročná obchodní centra. Takto cílené, i když ve zcela jiném měřítku a s velmi odlišným architektonickým řešením, bylo zbudování oblíbené prodejny italských

The first group contains transformations guided largely by practical goals: conversions to offices, company headquarters, business and innovation centres, spaces for the more sophisticated industry of information technology, but also for use as workshops and art studios. These are among the most common and most compelling examples. Their utility stems from their adaptability and the breadth of possibilities offered by industrial heritage sites – from the sheer number of them and from their architectural diversity and structural quality. Those that stand out among them are the ones that seem well suited to their continuation in economic functions more aligned with the present day. They have advantages that can be pragmatically deployed, and an architecture and atmosphere that distinguish them and make them even more unique. Among the best known and most complex in terms of investment are the former mills in Holešovice in Prague (Classic 7), a former factory in Smíchov (Křížák Palace) and the machine industry hall in Karlín (Karlin Hall I), which are today associated with the names of major companies. There are also smaller projects, executed under a strategy of taking gradual steps depending on the availability of financing. Some of the most interesting here are the former paint factory in Vysočany (AF BKK Press) and the multifunctional object built in a coal mill in Libčice nad Vltavou (LUGI). To be thorough it is important to note that the Industrial Heritage Register at the Czech Technical University also contains dozens of other examples as well as these, ones that are perhaps not as interesting architecturally and in which the quality of construction is usually lower, but that nonetheless successfully fulfil their new mission.

Besides providing useful and adaptable spaces, in most cases situated in good locations easily accessible by communication routes, industrial structures are also attractive for the advertising value of their architecture. Their marketability derives from their attractiveness and distinctive atmosphere. The touch of history – which in their commercial use is deployed in prudent measure with what's trendy and new – has the capacity to influence action and reinforce an impression of reliability and trustworthiness. Their unconventional spaces are alluring for the promise of an unusual experience, unordinary goods, and distinctive use. It is not just in the case of commercial structures that this attribute is apparent, but for them it is constitutive.

A clear business strategy preceded, for instance, the transformation of the abandoned breweries in Opava and Děčín into large and, in investment terms, sophisticated shopping

lahůdek s kavárnou a restaurací v halách bývalých garáží a automobilových opraven na pražském Smíchově. Opět se střídají stavebně komplikované přestavby s drobnými provozovny, u nichž to, co prodává, je i paměť místa, jako u bývalé vozovny ve Stromovce. Ale pro účinek je zcela jistě také podstatná neočekávanost a nostalgie, vybalancovaná osobitostí provozovatele, jako na nádraží v Nižboru.

centres. Similarly goal-directed, though on a very different scale and with a very different architectural approach, was the construction of the popular Italian food shop, with a café and restaurant, in the halls of former garages and repair shops in the Smíchov district in Prague. Here again, structurally complex renovations are combined with small-scale services, where one of the things on offer is the memory of a place, as in the case of the former depot in Stromovka. Crucial to the effect, however, is a certain element of the unexpected and nostalgia, as in the case of the storage building near the railway station in Nižbor.

20 Právě bydlení v doteku s industriální historií nastartovalo spontánní objevování industriální atmosféry, zpočátku prostřednictvím loftových bytů a studií vzniklých z opuštěných továren, dílen a skladů. *Obytnost* vychází z charakteru a nabídky uvolněných prostorů, je možností a také předpokladem, jak žít v místech dříve určených pro výrobu a technický provoz, existovat v nich, zabydlet je, pobýt – natrvalo či krátce. Spontánní vlna loftového bydlení se někdy v padesátých letech minulého století šířila z newyorského SoHo, v sedmdesátých a osmdesátých letech zasáhla Evropu, nejdříve jako mezní kulturní zkušenost a součást alternativního stylu života, jakási novodobá kolonizace prostoru uvolněného po zaniklých činnostech, posléze stále víc s romantizujícími nostalgií. Až po komercializaci této formy bydlení a devalvací přínosu, který to původně mělo pro uchování průmyslové minulosti v městském prostředí.¹⁹ Do České republiky toto téma dorazilo převážně až v developersky modifikované verzi, několik příkladů zařazujeme. Nejspíš i tím je dáno, že bydlení v industriálním prostředí je v publikaci zastoupeno méně. K těm nesporně přesvědčivějším patří menší a na míru budoucích obyvatel řešené projekty, které čerpají z nezaměnitelného charakteru stavby a kvalit architektury. Platí to třeba o zabydlení diesellové elektrárny v Lysici, olomouckého věžového sila, pivovaru v Olovnici, a opět zcela jinak a možná už víc do jiného tematického shluku patřící důlní stavbě využitá pro Charitu sv. Alexandra v Ostravě.

The development of housing with the fingerprints of industrial history had the effect of launching a spontaneous process of discovery of the industrial atmosphere, initially through the loft housing and studios that were built in abandoned factories, workshops, and storehouses. Inhabitability, the suitability of a place for people to live in, is determined by the character and supply of vacant spaces, it represents an opportunity and a precondition for ways of living in places previously intended for production and technical functions, for ways of existing in them, of making homes out of them, for residing in them – long term or temporarily. The spontaneous surge in loft-style housing spread sometime in the 1950s from SoHo in New York and reached Europe in the 1960s and 1970s, initially sought out as a different cultural experience, part of an alternative lifestyle, a kind of modern-day colonisation of spaces freed up by the demise of past functions, and ultimately characterised by an increasingly romantic sense of nostalgia. This only occurred once this form of housing had become commercialised and its benefit for preserving the industrial past in the urban environment was devalued.¹⁹ This type of housing reached the Czech Republic in a form somewhat modified by developers, and we have included several examples of this. In part this is also due to the fact that housing in an industrial environment is relatively less represented in this publication. The most compelling examples include the smaller projects, tailored to their future inhabitants, which draw on the unique character of the given structure and the quality of the architecture. This is the case, for instance, of the housing built in a power plant in Lysice, a silo in Olomouc, a brewery in Olovnice, and, in a very different case, perhaps more appropriate to one of the other categories, the mining building that is used by St Alexander Charity in Ostrava.

Nové priority signalizuje především otevření průmyslových areálů veřejným aktivitám. Vtahují do dění a dobrodružstvím je už poznání míst, která dosud zůstávala uzavřená, nedostupná. *Otevřenost* vede ke ztotožnění se změnou a prázdnotu zaplňují kulturní akce, občas didaktické či obecně prospěšné činy, někdy, adrenalinový lov zážitků. Zpřístupnění průmyslového areálu rozptýlí obavy a předsudky, které přetrvávají. Působivé jsou konverze na muzea (například Centrum stavitelského dědictví NTM v Plasech, Chrám chmele v Žatci), galerie (vzpomeňme holešovický DOX) a kulturní a vzdělávací centra (La Fabrika, Městská knihovna v Hradci Králové, Fabrika Svitavy), turistická kotevní místa (Pivovar Lobeč). V této publikaci patří k výrazně zastoupeným. Novým fenoménem jsou soukromá a místní muzea, využívající pro umístění sbírek dostupné textilní budovy, pivovary, zachované téměř beze změny, přizpůsobené jen minimálními stavebními zásahy. Veřejné aktivity oživují vnímavost a zájem o prostředí a lokální historii, přispěly kulturní a sociální diverzitě, u rozsáhlejších projektů mají sílu stát se katalyzátorem urbanistického rozvoje širšího okolí, jak to vidíme v Dolní oblasti Vítkovic v Ostravě.

Přehled by ale mohl pokračovat také dočasnými, sezónními, reverzibilními projekty, uměleckými intervencemi, akcemi site specific, divadlem místa. Tvoří shluk příkladů, které už přece jen vybočují za rámec této publikace, jsou méně architekturou a víc událostí. Bez ambicí na delší trvání vznikly obvykle jako alternativa k současnému stavu, korespondují s vyhraněným zájmem či názorem na budoucnost opuštěných objektů a jejich – alespoň krátkodobé – oživení. *Přechodnost* je spojená s hledáním smyslu, proč do opuštěných míst vstoupit. Konečně podobné aktivity před lety nastartovaly proměnu v Karlíně, pražských Holešovcích, byly i součástí mezinárodního bienále Industriální stopy, právě v roce 2005 v kladenské Vojtěšské huti Tomáš Žižka zinscenoval Industriální safari, které přispělo k tomu, že jeden z objektů byl časem prohlášen za kulturní památku. Jsou to projekty, které se „spontánně objevují

New priorities are primarily signalled by the opening of industrial grounds to public activities. Merely the experience of getting to know places that had previously been closed and inaccessible involves one in them and takes one on an adventure. Openness leads to an identification with change. What was previously empty is filled with cultural events, with activities sometimes didactic in purpose or of public benefit, a high-adrenalin hunt for experiences. Of particular note are the conversions to museums (for example the Centre for Building Heritage of the National Technical Museum in Plasy and the Temple of Hops in Žatec), galleries (DOX in Holešovice), and cultural and education centres (La Fabrika, the Municipal Library in Hradec Králové, Fabrika Svitavy), tourism sites (Lobeč Brewery), so these projects are well represented in this publication. A new phenomenon is that of private and local museums that store their collections in available textile buildings or breweries, preserved almost intact and adapted using just a minimum of interventions. Public activities activate levels of awareness and interest in a place and in local and cultural history, foster cultural and social diversity, and in the case of larger projects have the power to become catalysers for urban development in the wider vicinity, as we can see in Lower Vítkovice in Ostrava.

And the list could go on, with references to temporary, seasonal, reversible projects, art interventions, site-specific events, and theatre sites. These form a cluster of cases that lies somewhat outside the scope of this publication; they are less about architecture, and more about what's going on there. With no aims of longer duration, such activities have usually originated as alternatives to a current situation, and they correspond to particular interests or opinions on the future of abandoned objects and their – at least short-term – revival. These temporary things are associated with a quest to understand the very point of entering an abandoned space again. Similar activities were initiated years ago by the transformation of the district of Karlín and Holešovice in Prague, and such activities have even been organised as part of Vestiges of Industry, most notably in 2005 at Vojtěch Ironworks, where Tomáš Žižka staged an 'Industrial Safari', which was a contributing factor behind one of the buildings there later being declared a cultural monument. These projects emerge spontaneously 'where something has survived but no new purpose has yet been discovered or identified for it; the dimension of time in these areas and spaces lies in the fact of their remaining there, i.e. awaiting new opportunities

19 V širším kulturním kontextu a kriticky k pozdějšímu vývoji se tématu věnuje např. Marcus Field – Mark Irving, *Lofts*, Corte Madera / Hamburg (Ginkgo Press) 1999, s. 200. / The wider cultural context and critically on later development of the subject is dealt with in, for example, Marcus Field and Mark Irving, *Lofts*, Corte Madera / Hamburg (Ginkgo Press) 1999, p. 200.

Výtvarné instalace, relaxační místo i scénický prostor pod výtahovými věžemi a transportními lávkami; akce a přechodné využití obranou před zánikem. Landscape Festival, výtvarná instalace na jednom z vagónů (Vladimír Sitta) na opuštěném Nákladovém nádraží Žižkov, Praha 2014. / Art installation, recreational area, and performance space below the freight elevator towers; activities and temporary uses designed to protect the existence of the site. The Landscape Festival, art installation on one of the wagons (Vladimír Sitta) at the abandoned Žižkov Freight Station in Prague, 2014.

*tam, kde něco dožilo, ale nový obsah ještě není nalezen, určen; dimenze času těchto území, prostorů tkví v prodlévání, tj. čekání na nové možnosti a aktivní působení ... jde o krátkodobé akce, které by měly být schopné živelně se projevit tam, kde vládne napětí mezi přechodem od jednoho k druhému“.*²⁰ Podobné aktivity zpřístupnily výjimečný tovární areál v Semilech, vtahují do diskuse o budoucnosti zanikajících brněnských textílek, bývalé papírny v Plzni nebo drážních objektů v Praze, včetně pozoruhodného areálu Nákladového nádraží na Žižkově.

Prostor k pokračování

Konverze pokaždé znamená změnu a přizpůsobení jiné funkci, je zásahem do integrity, i když už dříve poznamenané zánikem funkce původní. Architektura může být právě tak prostředkem ke změně užití a uchování kvalit, na které navazuje, jako především naplněním nových ambicí, případně ovšem i fixováním dobové omezenosti. Po letech už snadněji rozpoznáme riziko, kdy se z tvůrčího gesta, které mělo být inspirující výzvou, změnil ve směřování k banalitě. Potvrzuje se, že s vtípem se občas podaří využít a uchránit před destrukcí i to, co dosud nebylo uznáno za cenné. Zatímco ničit se dá, co je obecně obdivováno, pouze se nepodařilo zvolit přiměřené prostředky třeba i jen proto, že

*and active functions ... these are short-term events that should be able to naturally reveal themselves where a tension exists in the transition from one purpose to the next.*²⁰ Similar activities have served to popularise the extraordinary factory grounds in Semily, and have awakened discussion about the future of the perishing textile mills in Brno, the former paper mill in Pilsen, and the railway station buildings in Prague, including the remarkable site of the Freight Station in the district of Žižkov.

Leaving Room for Continuity

Every conversion entails a change and an adaptation to a different function, an intervention into the integrity of a structure already marked by the demise of its original function. Architecture can be both the medium by which this change is executed and by which the qualities that can be tied in with are preserved, and above all the medium by which to articulate new ambitions or, of course, by which to petrify the limitations to further development imposed by the current era. Over time we are now more easily able to recognise the risk of a creative gesture, meant to be inspirational, but tilting towards banality. We have seen how wittily it is possible to use and protect from destruction something that was

jsme neporozuměli nebo jsme lhostejní, a záchrana památky, ono s nadějí očekávané východisko novým využitím, sklouzne k pokraji likvidace hodnot, pro něž jsme se počátku rozhodli průmyslové dědictví chránit a vtáhnout zpět do života. Stále se příliš nebere v úvahu, že stavby, do nichž soudobými zásahy vstoupíme, nejsou anonymní a nepojmenovanou matérií, měly své autory, známé architekty, plány podepisovali zkušení stavitelé. Chtě nechtě vkročíme do předchozí zkušenosti, s níž se až sebevědomě poměujeme. Nemyslet na to bylo možná vysvětlitelné před pětadvaceti lety, jak jsme o tom četli na začátku, dnes už těžko. Listováním publikací se přesvědčujeme, že architektura konverzí především vzácně propojuje časové vrstvy, i když povětšinou s nekompletními, deformovanými, útržkovitými pozůstatky průmyslové minulosti, s relikty technologií, továrních konstrukcí, stop po bývalé činnosti, s budovami bez strojního zařízení, ale s přetrvávající dvojznačností, jako výsledku spojení utilitárnosti ekonomie výroby a společenských i kulturních ambicí. Nový obsah vychází z fragmentů, sice často zpochybňovaných pro neúplnost a roztržitost, a proto i méně vážených, které však odkazují k původnímu kontextu, k němuž patřily a který reprezentují. Přístup, který se promítá do současné architektonické tvorby v obecné rovině, rozebírá Dalibor Veselý kapitolou Rehabilitace fragmentu v knize *Architektura ve věku rozdělené reprezentace. Problém tvořivosti ve stínu produkce*.²¹ Fragменты přispívají k utváření celkového smyslu, nesou informace a metaforické významy, čitelné jako v koláži nebo literárním díle, ale „jen málokdy se opírají o skutečné porozumění tomu, oč se zde skutečně jedná“, a analogicky k některým projektům konverzí by se dalo uvést, že „se používají jen jako formální nástroje nebo jako východisko

not previously recognised as having any value, if simply because we did not understand it or were indifferent to it. And it's equally possible to witness how something generally admired can be destroyed, as simply the right resources were not used, so that the conservation of a monument, its new use, the solution in which such hope was invested, then ends up on the verge of destroying the very values that were initially the basis for the decision to protect the industrial heritage site and bring it back to life. It tends to be forgotten that the structures that we bring our new interventions into are not anonymous materials without any identity; they had their authors, their architects, their plans, signed by experienced builders. We are setting foot in someone else's work, in an earlier experience, and we measure ourselves against it with almost too much confidence. It might have been understandable not to think about this twenty-five years ago, but not anymore.

Leafing through this publication we can see how the architecture of conversion above all preciously links different layers of time, although in most cases using just incomplete, deformed, fragmental remains of the industrial past, the relics of technology and factory structures, the residue of past activities, buildings without their machinery but with a lasting complexity of meaning arising from the economics of production on one hand and social and cultural ambitions on the other. The new meaning is built out of fragments, incomplete pieces, less valued for the at times compromised effect they create, and these fragments are what allude to the original context they came from and that they represent.

The reflection of experience in contemporary architectural work is analysed by Dalibor Veselý in a chapter called 'Rehabilitating the Fragment' in *Architektura ve věku rozdělené reprezentace. Problém tvořivosti ve stínu produkce* (*The Age of Divided Representation. The Question of Creativity in the Shadow of Production*).²¹ Fragments help give shape to the sense of the whole, they bear information and communicate metaphor, legible like a collage or a work of literature, but "the attempts to recover meaning through the use of fragments represent a tendency that has gone almost out of control in recent years, mostly because they are rarely based on a proper understanding of what is involved. In too many cases, fragments are used purely as formal devices or only as a source of experimental possibilities, which may produce interesting solutions but not necessary a meaningful work". His advice: "Yet the creation of a communicative space requires more than good intentions; it depends to a great

²⁰ Tomáš Žižka, Recyklace pojmu site-specific, in: Václav Cílek – Radoslava Schmelzová (eds.), *Divadlo v netradičním prostoru, performance a site specific: současné tendence*, Praha (Akademie múzických umění) 2010, s. 112–121. / Tomáš Žižka, Recyklace pojmu site-specific (Recycling the Concept of Site-Specific), in Václav Cílek and Radoslava Schmelzová (eds.), *Divadlo v netradičním prostoru, performance a site specific: současné tendence*, Prague (Akademie múzických umění) 2010, pp. 112–121.

²¹ Dalibor Veselý, *Architektura ve věku rozdělené reprezentace. Problém tvořivosti ve stínu produkce*, Praha (Academia) 2008, s. 215–234. Z anglického originálu *Architecture in the Age of Divided Representation. The Question of Creativity in the Shadow of Production*, Cambridge / London (The MIT Press) 2004 přeložil Petr Kratochvíl. / Dalibor Veselý, *Architektura ve věku rozdělené reprezentace. Problém tvořivosti ve stínu produkce*, Prague (Academia) 2008, pp. 215–234. Translated by Petr Kratochvíl from the English original, *Architecture in the Age of Divided Representation. The Question of Creativity in the Shadow of Production*, Cambridge / London (The MIT Press), 2004.

k experimentům, které sice mohou přinést zajímavá řešení, ale nemusí ještě nutně znamenat významuplné dílo“. A dál doporučuje: „... pro vytvoření komunikativního prostoru nestačí jen dobrý úmysl; úspěch do značné míry záleží na hlubším porozumění daným kulturním podmínkám a jejich interpretaci. Architektura je možná více než kterákoliv jiná disciplína hluboce zakořeněna v tradici a kontinuitě latentní kultury.“

Hledání místa, kde navázat na zprerhané kulturní vazby a hodnoty, se před lety stalo výchozím tématem architektury konverzí. Pro průmyslové dědictví, s dobovými ambicemi, historickými zvraty, výjimečnými technickými a tvůrčími činy i nejistými osudy, bylo rozhodující a přesvědčivé. Zůstává aktuální, ale přibývají další důvody, opírající se o odlišné životní zkušenosti, o nové motivace.

Přes čtyřicet projektů v této publikaci zachycuje, jak se během uplynulých deseti let promítají do architektury konverzí.

Listováním se přesvědčujeme, že východisko není ve schopnosti exploatovat historii, spíše v řešeních, architektonických a stavebních zásazích, které ještě nechají místo pro budoucí rozhodování a odkrytí nových významů v situacích, které dnes ani nejsme schopni předvídat, a které bychom mohli současným projektem umrtvit.²² Je v zachování prostoru pro pokračování.

extent on a more profound understanding of the given cultural conditions and their interpretation. Architecture, perhaps more than any other discipline, is deeply rooted in tradition and the continuity of latent culture.'

Years ago trying to find where to reconnect with a severed cultural continuity was a primary theme of the architecture of conversion. For industrial heritage, the products of contemporary ambitions, historical twists, representing extraordinary technical and creative feats, with uncertain fates, this was the key and compelling theme. It remains current, but other factors have emerged based on different life experiences and new motives.

The more than forty projects in this publication capture how these new motives have come to be reflected in the architecture of conversion over the past decade.

Glancing through the book, we find that the basic point of departure lies not in exploiting history, but rather in designs, in architectural and structural interventions that leave room for making new decisions in the future and discovering new meanings in situations that we are not now in a position to foresee, so that the projects devised in our time are not definitive and petrifying in their effect.²² It lies in leaving room for continuity.

²² Tento úvod také bezprostředně navazuje na text věnovaný novému využití průmyslového dědictví ve světě – Benjamin Fragner, Adaptive re-use, in: James Douet (ed.), *Industrial Heritage Re-tooled. The TICCIH Guide to Industrial Heritage Conservation*, Lancaster (Carnegie Publishing), 2012. / This introduction also directly ties in with a text devoted to the reuse of industrial heritage in the world: Benjamin Fragner, Adaptive Re-use, in James Douet (ed.), *Industrial Heritage Re-tooled. The TICCIH Guide to Industrial Heritage Conservation*, Lancaster (Carnegie Publishing), 2012.

... transformace motivované v převážné míře především praktickými cíli: konverze na kanceláře, sídla firem, podnikatelská a inovační centra, prostory pro sofistikovanější průmysl informačních technologií, ale také dílny a umělecká studia ... patří k nejpočetnějším i nejpersvědčivějším ... jejich **užitnost** je daná variabilitou a širí možností, které průmyslové dědictví představuje – množstvím, různorodostí architektury a kvalitou staveb ... mezi nimi vystupují ty, které se hodí k úspěšnému pokračování ekonomických aktivit, bližších současné době ... mají přednosti, které lze rovněž pragmaticky použít, architekturou a atmosférou odliší a dodají na jedinečnosti...

... transformations guided largely by practical goals: conversions to offices, company headquarters, business and innovation centres, but also for use as workshops and art studios... these are among the most common and most compelling examples... their **utility** stems from their adaptability and the breadth of possibilities offered by industrial heritage sites—from the sheer number of them and from their architectural diversity and structural quality... those that stand out among them are the ones that seem well suited to their continuation in economic functions more aligned with the present day... they have advantages that can be pragmatically deployed, and an architecture and atmosphere that distinguish them and make them even more unique...

Strojovna / Bessemerova ocelárna Vojtěšské huti

Machine Room / Bessemer Steel Mill – Vojtěch Ironworks

Kladno, Huťská čp. 231

50°08'52.25"N, 14°07'05.85"E

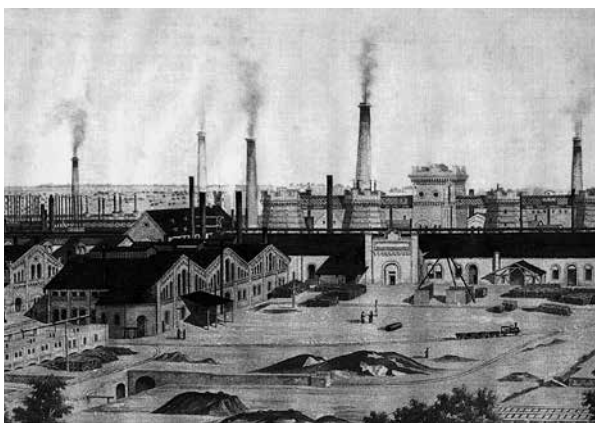
autoři / authors ARX studio – Ivan Sládek, spoluautor / co-author Libor Tomsa

dodavatel / supplier JIKO Metal

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Jiří Koldinský

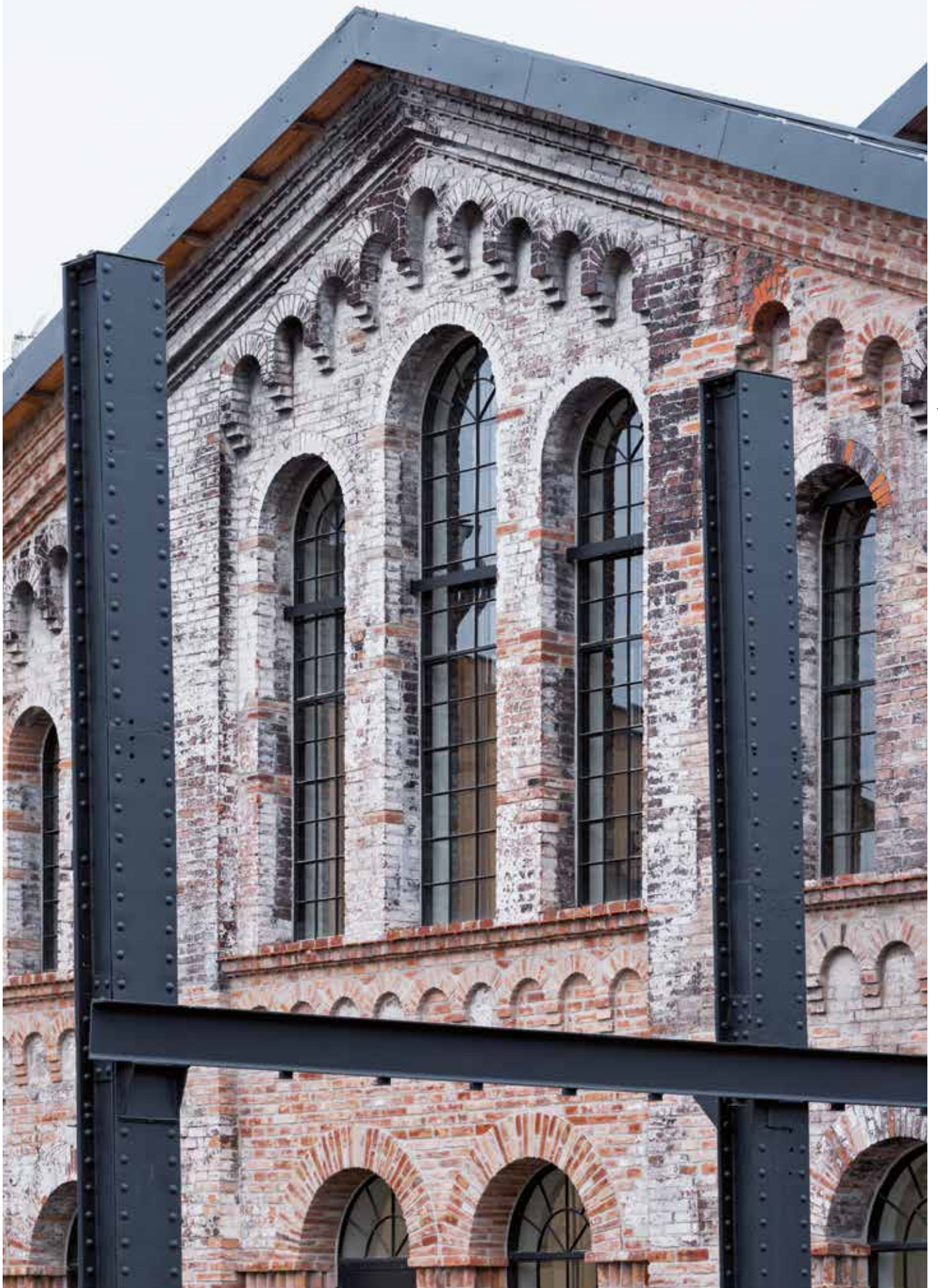
data vzniku / date 2010–2014

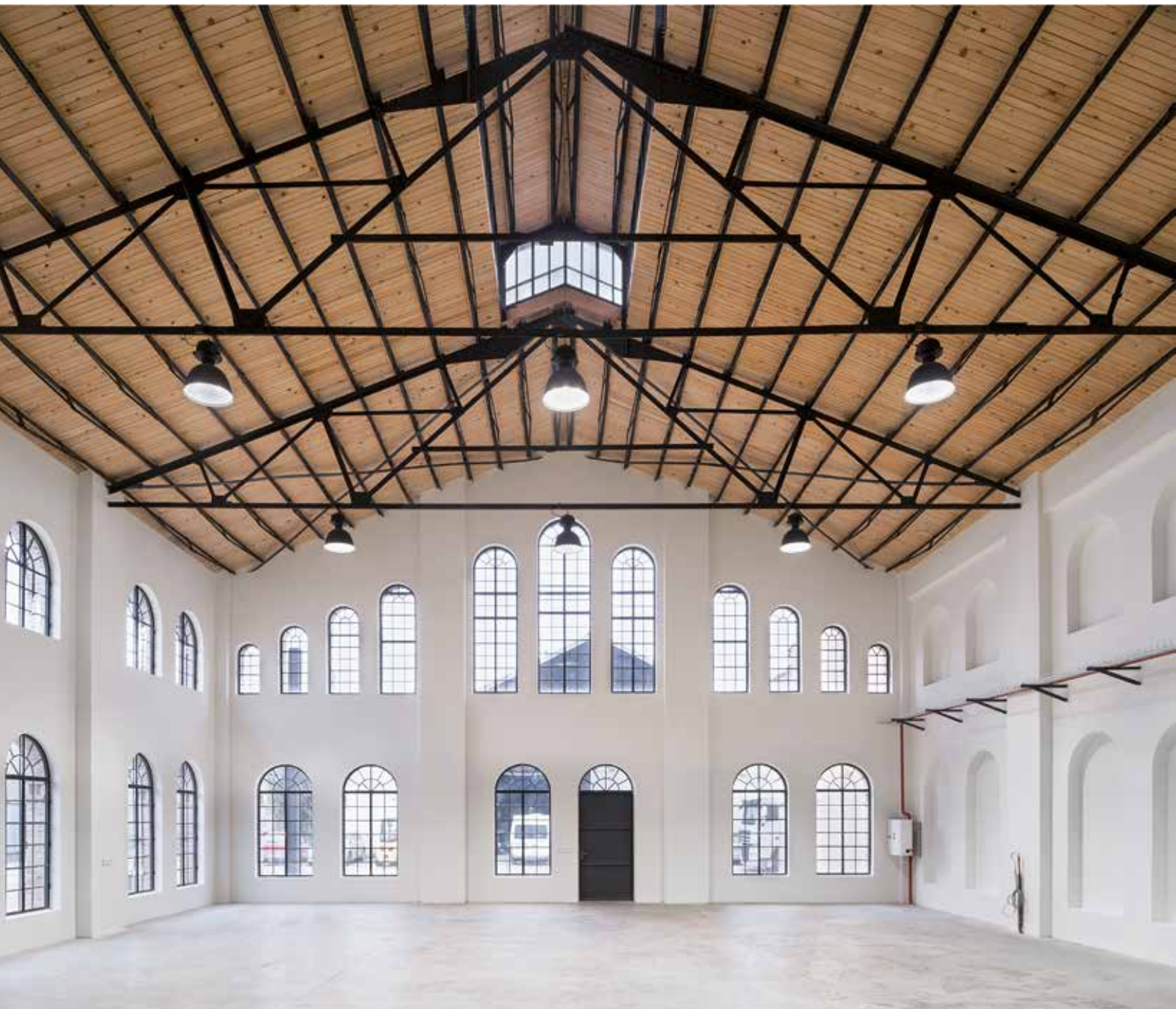
kolem 1900

2008

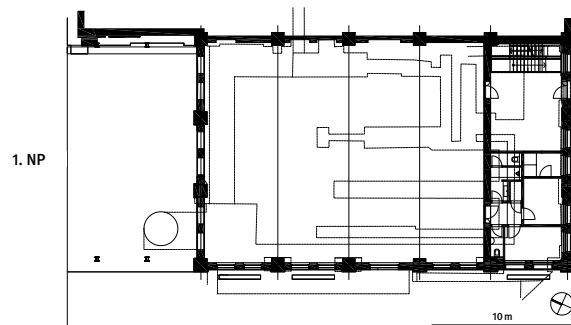
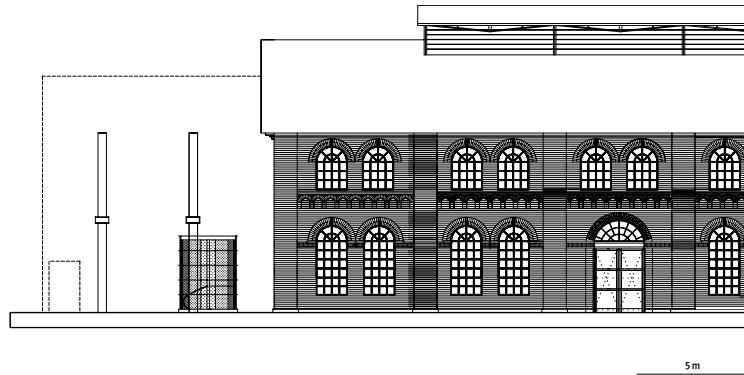
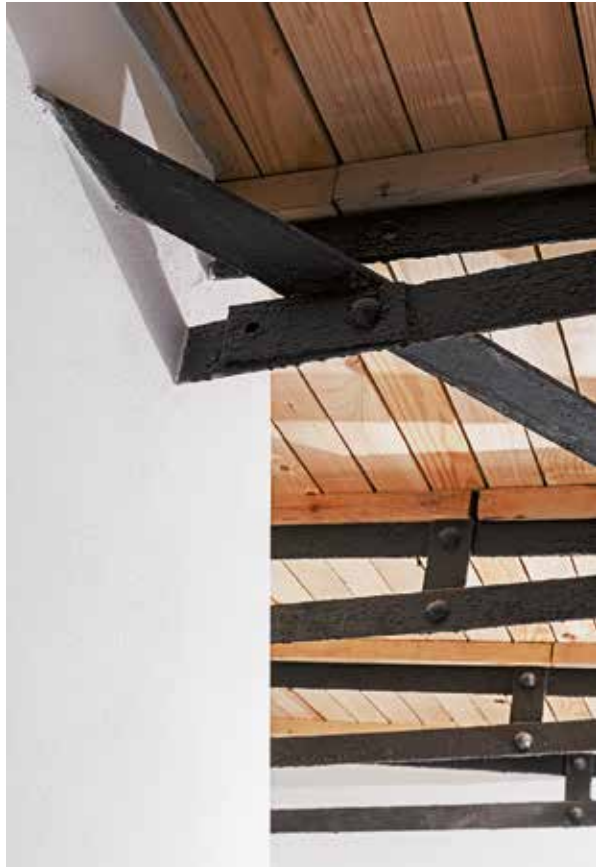

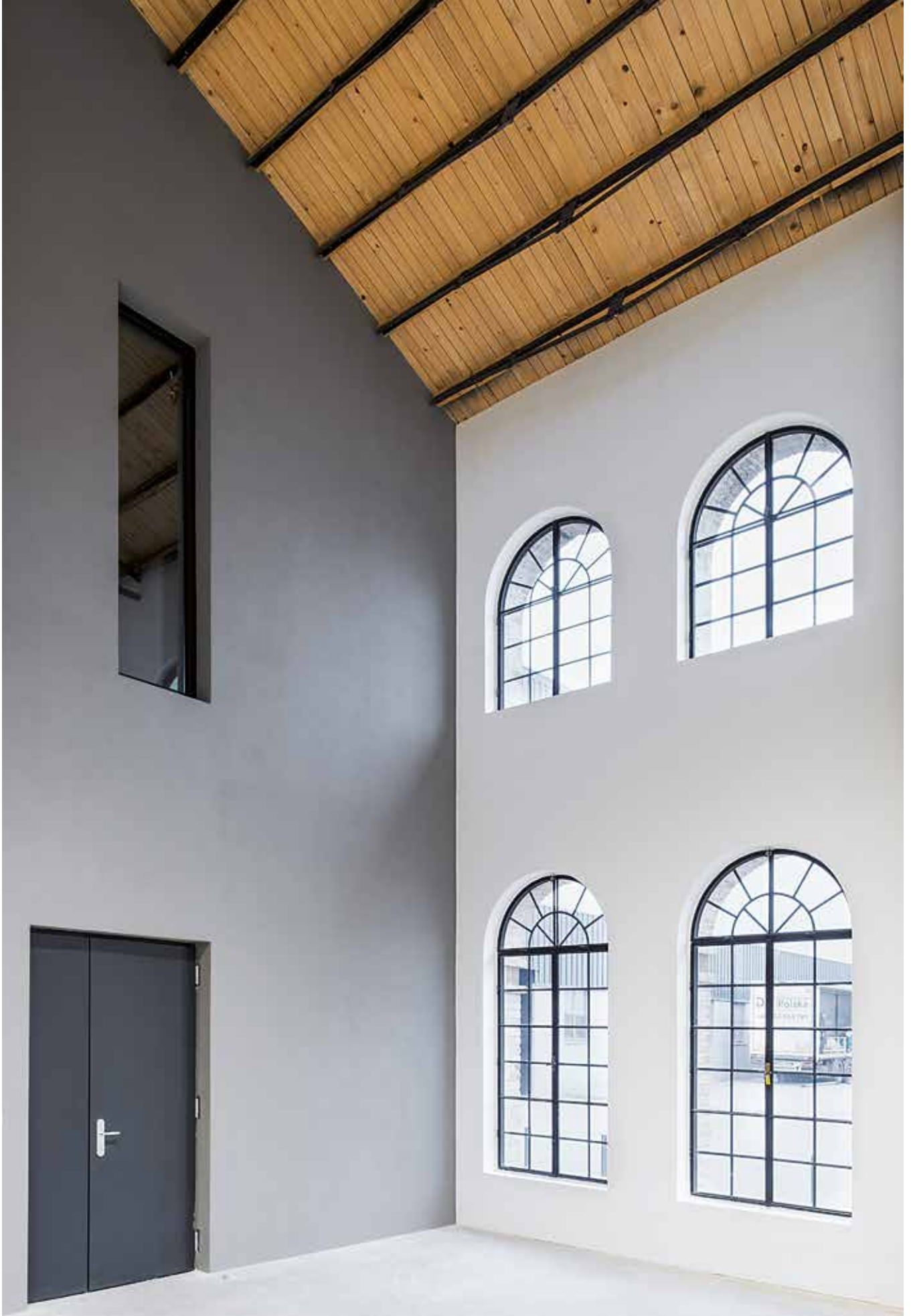

Bessemerovu ocelárnu vedle vysokých pecí nechala postavit Pražská železářská společnost v roce 1875 jako trojlodní halu s novorománskými štíty z režných cihel. Bessemerovy konvertory brzy nahradily Thomasovy, v nichž se mohla zpracovávat i nučická ruda s vysokým obsahem fosforu. Haly ocelárny se pak zhruba od roku 1890 využívaly jako kovárna, po roce 1948 v nich byly hydraulické dílny údržby Poldovy. Od roku 1999 zde probíhala strojírenská výroba. Z původních tří lodí ocelárny zůstala jen jedna, dmychadlová hala s poměrně neporušeným východním cihelným štítem z doby výstavby a dochovanou nosnou nýtovanou konstrukcí, vyrobenou místní mostárnou Vojtěšské huti. Hlavní motivací zachování budovy a cílem konverze, zahájené roku 2010, bylo přiblížit podobu haly co nejblíže původnímu historickému stavu. Obnova spočívala v odstranění přístaveb, repasování oken nebo jejich doplnění replikami, vyčištění sklepů a haly, opravě střechy včetně hřebenového světlíku. Vznikl tak víceúčelový prostor o celkové ploše 862 m² (z toho plocha haly činí 435 m²) vhodný pro skladování, lehkou montáž nebo jako prodejní sklad, případně se dá využít i pro společenské akce a výstavy, v části bude sídlo vedení společnosti JIKO Metal. Projekt konverze usiloval o přiblížení původní podoby, ale také uchování původních stavebních konstrukcí, které, jak potvrdil rozbor nýtovaných ocelových profilů, jsou doslova materiálovou pamětí Vojtěšské huti. Značně porušené cihlové vyzdívkové byly opraveny s důsledným zachováním autentické patiny, která v exteriéru přiznává odlišné časové vrstvy stavebních úprav a provozu budovy. Fasáda tedy není barevně sjednocovaná a čištěná, jak to většinou vidíme u jiných příkladů konverzí. Není pochyb, že nově využitá průmyslová budova to dodává na nezaměnitelnosti a přesvědčivosti.

In 1875 the Bessemer steel mill was built by the Prague Iron-Industry Association next to the ironworks' blast furnace. The mill was a three-hall structure with neo-Romanesque gables and fair-faced brickwork. The Bessemer converters were soon replaced with Thomas converters, which were able to process high-phosphorus ore coming out of Nučice near Prague. In 1890 the mill began to be used as a forge, and in 1948 Poldi Factory's hydraulic maintenance workshop moved in. In 1999 production turned to mechanical-engineering. Only one of the three halls of the steel mill has survived, the one with the blast furnace, where much of the original gable brickwork on the east entrance has been left relatively intact. The rivet support frame manufactured by Vojtěch Ironworks has also survived. The focus and aim of the conversion project, begun in 2010, was to return the hall as much as possible to its original, historical state. This involved removing additions, refurbishing the windows or making replicas, cleaning the cellars and hall, and repairing the roof, including the skylight. The result is a multifunctional space with a floor area of 862 m² (the hall occupies 435 m²) that can be used for storage, light assembly work, or as a sales warehouse, or even for social events and exhibitions. The conversion project sought to create an idea of what the site originally looked like, but also to preserve the original structural elements, which, as an analysis of the riveted steel frame confirmed, are literally a material monument to Vojtěch Ironworks. The damaged brickwork was repaired and the authentic patina, which provides an exterior reflection of the different stages of structural repairs and functions of the building, was systematically preserved. The façade is thus not uniform in colour or in the way it has been cleaned, which is the case of most conversions. The new function of this industrial building will further reinforce its original and authentic quality.

Holešovické mlýny – Classic 7 / Akciový parní mlýn

Holešovice Mills – Classic 7 / Joint-Stock Steam Mill

Praha 7-Holešovice, U Uranie čp. 1037

50°06'27.15"N, 14°27'15.01"E

kulturní památka / cultural monument

autoři / authors CMC architects – David Richard Chisholm, Vít Máslo

spolupráce / in cooperation with Evžen Dub, Martina Trejtnarová

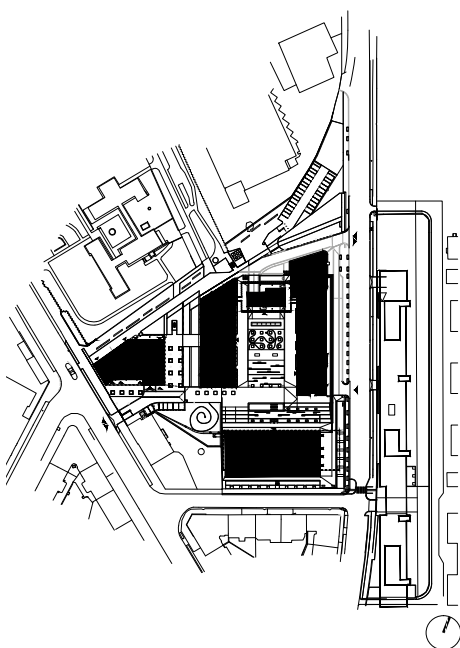
interiér / interior CMC architects, Šimon Caban, statika / statics Němec Polák

dodavatel / supplier PORR I. etapa / stage I., IMOS II. etapa / stage II.

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner AFI Europe / Classic 7

data vzniku / date 2006–2008 I. etapa / stage I., 2011–2012 II. etapa / stage II.

34

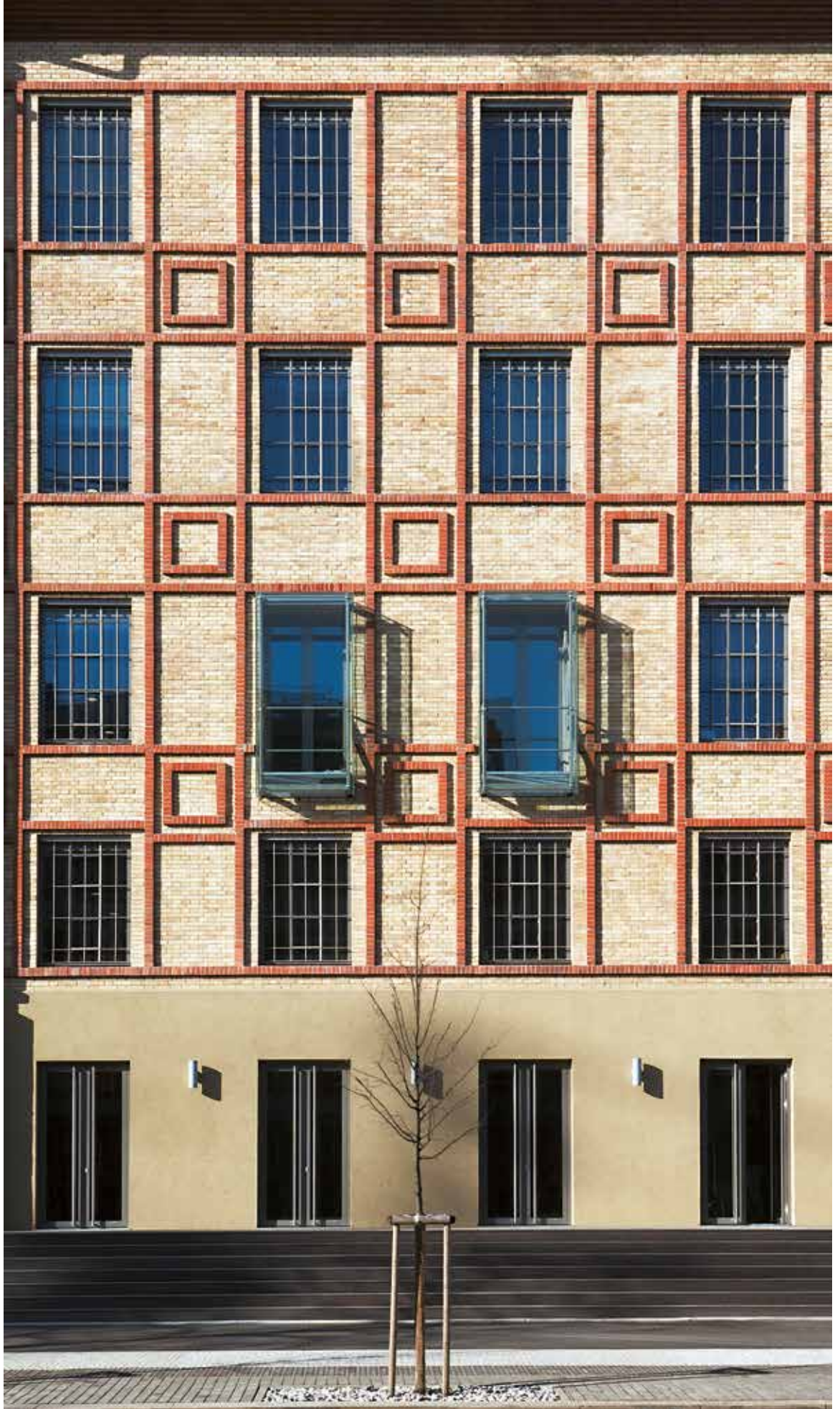

1911

2005

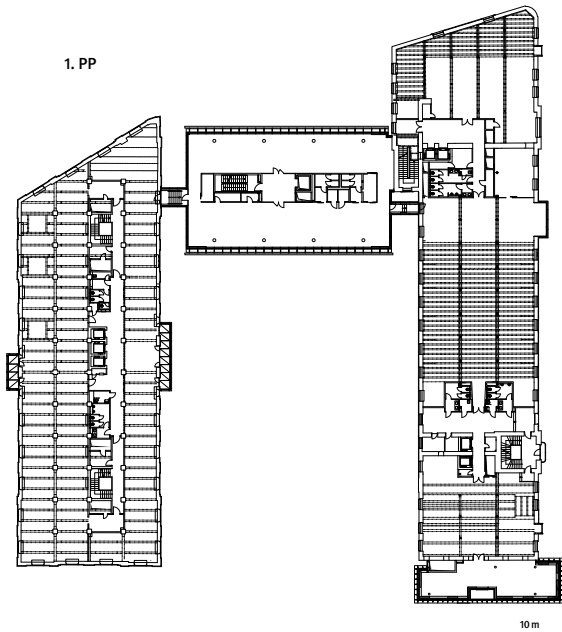
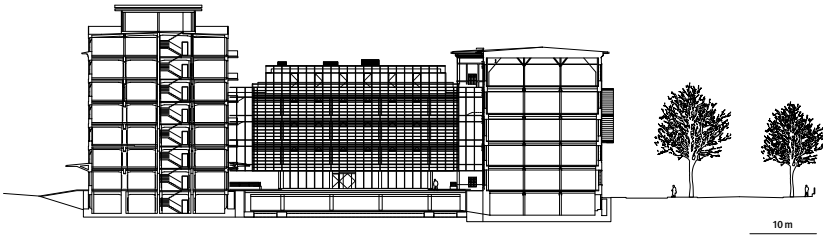
Parní mlýn nechala postavit v letech 1909–1910 Akciová společnost mlýnů v Praze. Projekt i technologii dodala firma Amme, Giesecke & Koenegen z Braunschweigu, stavbu provedl holešovický stavitel Josef Vaňha (1876–1913) a její fasádu navrhl architekt Bohumil Hypšman (1878–1961). K šestipodlažní trojtraktové budově s litinovým skeletem a požární nádrží nad schodišťovou částí přibýlo v roce 1911 železobetonové osmipodlažní skladiště na mouku, provedené firmou Eduarda Asta (1868–1945). Strojní zařízení se dočkalo modernizace až roku 1960, v devadesátých letech byl již mlýn zčásti mimo provoz. Od roku 2003 vznikaly plány na přestavbu areálu. V první etapě proběhla rekonstrukce původních budov mlýnice a moučného skladu a jejich dostavba objekty s prosklenými fasádami: pětipatrového krčku propojujícího historické budovy, přístavby k budově mlýnice a ustoupené jednopodlažní

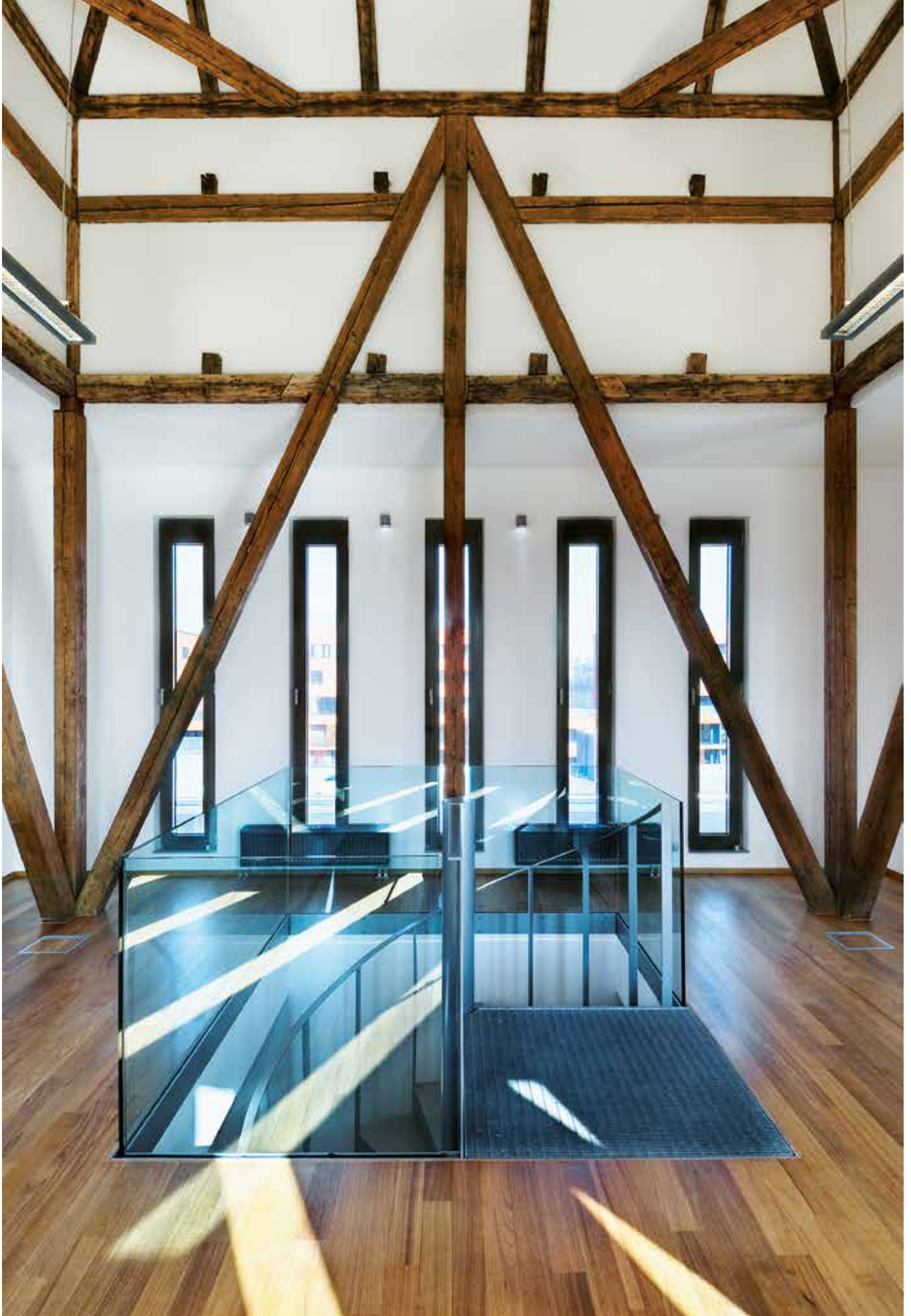
The steam mill was built in 1909–1910 by the Joint-Stock Mills Company in Prague. The supplier for the project and the technology was the company of Amme, Giesecke & Koenegen of Braunschweig, the construction work was done by the Holešovice builder Josef Vaňha (1876–1913), and the façade was designed by architect Bohumil Hypšman (1878–1961). The six-storey triple-aisle building with a cast-iron frame and a fire tank over the stairwell was expanded in 1911 with the addition of a reinforced-concrete eight-storey storehouse for flour, built by the company of Eduard Ast (1868–1945). The mechanical equipment was not modernised until 1960, and by the 1990s the mill was no longer fully in service. In 2003 plans emerged to convert the site. In the first stage, the original mill house and flour storehouse were renovated and glass-façade structures were installed: a five-storey building connected the historic, an

nástavby na střeše moučného skladu. Mezi nimi je veřejný prostor se zelení, lavičkami a vodní plochou. Celková užitná plocha kanceláří včetně restaurace a obchodů v parteru činí 25 000 m². Urbanistická morfologie projektu Classic 7 vychází z působivosti dvou dominantních budov. Přestože původní záměr průhledů až k řece byl přerušen vysokou souvislou zástavbou objektů projektu Prague Marina, areál, jímž volně prorůstá urbanizovaná zeleň, si zachoval svoji otevřenou povahu, průhledy a velkorysý veřejný prostor. Projekt, jak autoři uvádějí, usiloval o dualitu jedinečné historické architektury, která nyní symbolizuje klasickou krásu a poezii zašlé éry naší historie, a architektury inteligentních, vzdušných a kontrastních objektů. Projekt Holešovické mlýny neboli Classic 7 prošel různými vlnami stavební strategie a výkyvů trhu, než byl nakonec dokončen jako kancelářský komplex. Jeho volný plán a velké a účelné konstrukce původních mlýnských budov byly velmi vhodné pro moderní kancelářské využití.

addition was made to the mill house, and a recessed one-storey addition was put on the roof of the flour storehouse. In between is a public area with greenery and benches. The impressive effect of the two dominant buildings is what melds the Classic 7 project into the urban landscape. The original concept included views of the river, then spoiled by a line of buildings built as part of the Prague Marina project, but the site, boasting plenty of greenery, has nonetheless retained its open atmosphere, with views and a spacious public area. The project sought to achieve the dual quality of combining unique historical architecture, which now symbolises the classic beauty and poetry of a past era of our history, with intelligent, airy, contrastive structures. The Holešovice Mills or Classic 7 project survived several waves of different building strategies and market fluctuations before it was executed in its current form as an office complex. Its open plan and the large, functional structures of the original mill buildings turned out to be well suited for use as modern office space.

Továrna No. 8 / Adolf Procházka, továrna na vlněné látky

Factory No. 8 / Adolf Procházka's Wool Fabric Factory

Humpolec, Kamarytova čp. 97, 157, 162, 631

49°32'38.01"N, 15°21'16.64"E

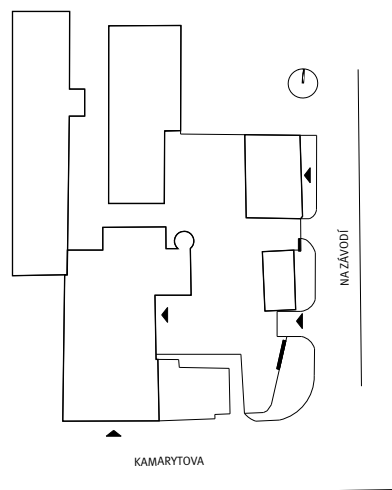
autoři / authors OK Plan Architects – Luděk Rýzner, Marcela Susedíková

dodavatel / supplier Ross Holding, SaK Havlíčkův Brod, Čadas interiér Havlíčkův Brod, MVK-elektro

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Hranipex / Zdeněk Rýzner

data vzniku / date 2009–2010

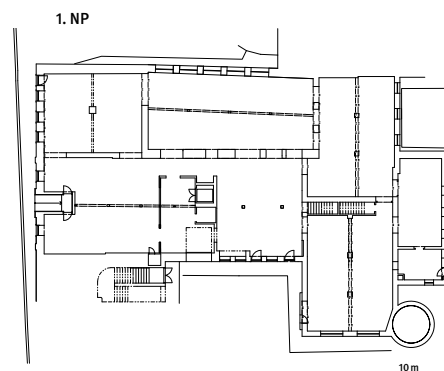
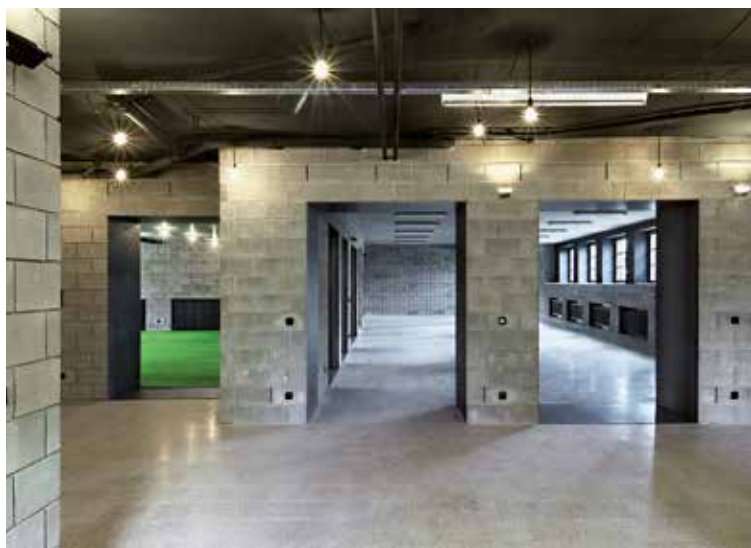
nedatováno

Adolf Procházka (1848–1916) vybudoval mechanickou tkalcovnu a přádelnu čp. 97 v letech 1884–1887. Roku 1918 Procházkoví podnik prodali Karlu Trnkovi (1855–1936), který dostavěl šedový sál tkalcovny s patrovou budovou čp. 157, v roce 1922 přibyla kotelna, strojovna 150 HP a apretura, postavené místní firmou Josefa Dubína. Po roce 1948 znárodněná továrna přešla pod n. p. Sukno a pracovala jako přádelna do roku 1989, poté zanedbané budovy získali potomci původních majitelů. V letech 1995–1998 nový vlastník provedl nutné stavební úpravy a částečnou rekonstrukci zchátralé Procházkovy továrny čp. 97 a vily rodiny Trnků čp. 631. Od roku 2002 byl areál po čtyři roky pronajímán, poté až do roku 2009 zůstal prázdný. V letech 2009–2010 prošel nízkonákladovou opravou s důrazem na propojení nedalekého parku Stromovka s vnitroblokem továrny. Celková užžitná plocha 1 073 m² je funkčně rozdělena po podlažích: přízemí pro komerční využití, patro pro kanceláře nebo lehkou výrobu a půda pro loftové bydlení. Cílem bylo s novou funkcí jednoduchými a finančně nenáročnými zásahy rehabilitovat architekturu budov, poznamenaných přístavky a zanedbáním během provozu po znárodnění. Napomohlo tomu barevné sjednocení, ale i použití zkorodovaných plechů jako určující architektonický motiv, a dominující role komína ve struktuře seskupených objektů.

In 1884–1887 Adolf Procházka (1848–1916) built a mechanical-loom plant and spinning mill (building no. 97). Family sold it in 1918 to Karel Trnka (1855–1936), who finished the dye-house facilities and added a two-storey building (no. 157), as well as a boiler house in 1922 and a 150 HP machine hall, built by the local firm of Josef Dubín. Nationalised in 1948, the factory was incorporated within a large state enterprise (Sukno) and functioned as a spinning mill until 1989, at which time the neglected buildings were returned to the heirs of the original owners. In 1995–1998 the new owner carried out essential structural repairs and partly renovated Procházka's dilapidated factory (building no. 97) and the Trnka family villa (building no. 631). In 2002 the entire grounds were leased for four years, after which the site was vacant until 2009. In 2009–2010 some low-budget renovations were made to connect the factory quadrangle to Stromovka Park. The total floor area of 1,073 m² is divided by function: the ground floor is used for commercial purposes, the first floor for offices and small-scale production, and the attic for loft housing. The aim was to restore the architecture of the buildings after decades of neglect as nationalised property, and to make simple and inexpensive changes to adapt it to its new functions. This is achieved with the help of the colour and materials used and the dominant position the smokestack occupies amongst the grouped objects.

Karlin Hall I / Breitfeld, Daněk a spol., kotlárna

Karlin Hall I / Breitfeld, Daněk and Co., the Boiler Shop

Praha 8-Karlín, Pernerova čp. 63, 136, 673

50°05'29.36"N, 14°27'15.62"E

městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors Ricardo Bofill Taller de Arquitectura – Ricardo Bofill, spolupráce / in cooperation with Jean-Pierre Carniaux, José María Rocías, projektant / project design and engineering AED project – Aleš Marek, Martin Rus, Eva Macháčková, Jiří Zahradka, interiér / interior Ateliér Kunc architects – Michal Kunc, Michal Matějčík

dodavatel / supplier Průmstav, interiér / interior European Furniture Factory

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner North Line – Zdeněk Bakala, André Frans Bessel Kok

developer / developer Karlin Group – Serge Borenstein

data vzniku / date 2012–2013

2010

2003

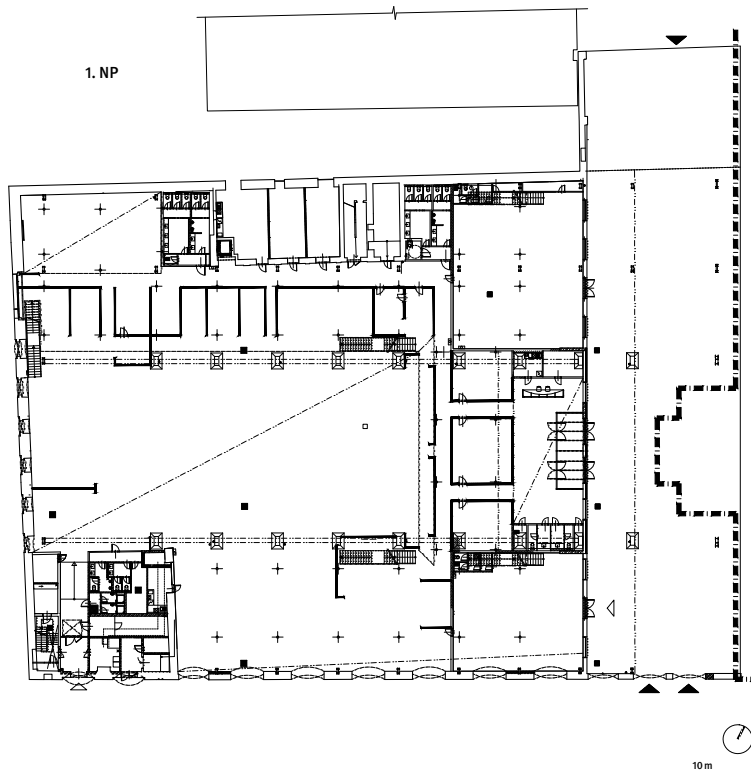
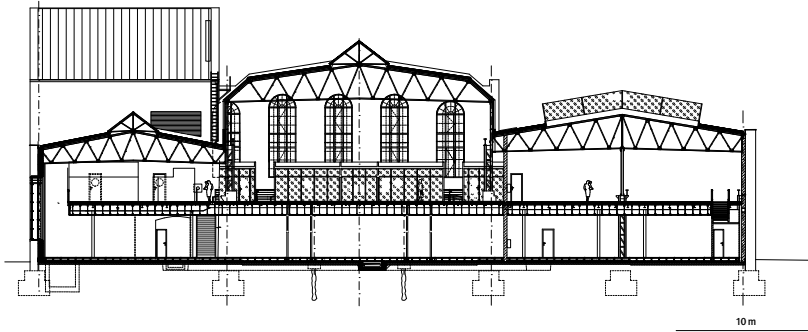
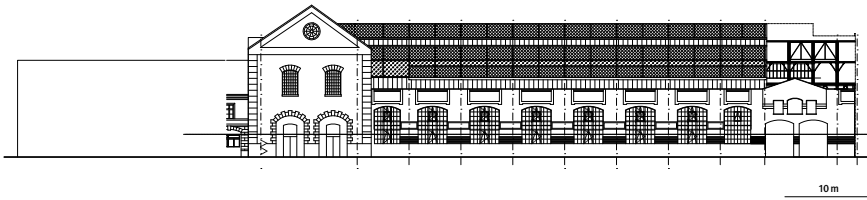

V roce 1854 založil Čeněk Daněk (1826–1893) spolu s Josefem Götzlem (1820–1892), pozdějším karlínským starostou, strojírnou Götzl & Daněk v Pernerově ulici, v dnes již neexistující budově čp. 9. Naproti ní vznikla v roce 1857 nová továrna s kotelnou, strojnou, kotlárnou a pěti halami dílen, se skladištěm zřízeným ve starším domě čp. 136. V letech 1889–1891 byla upravována, nyní už pro Akciovou společnost strojírnou, dč. Breitfeld a Daněk. Výrazná přestavba zde proběhla před rokem 1926, kdy byla podélně s Pernerovou ulicí vestavěna do starších zdí nová dvoulodní hala s ocelovou konstrukcí, dlouhá 80 metrů. Po roce 1953 následovala kolmo na ni další, devadesátimetrová, s uličním průčelím nesoucím název ČKD DUKLA, která byla zbořena v září 2011. Provoz v halách skončil v devadesátých letech, v prázdných prostorách se pak odehrávaly různé kulturní akce. Zbývající hala byla během roku 2013 konvertována na velkoprostorovou kancelář novinové redakce vydavatelství Economia. Kromě repase ocelové konstrukce příhradových sloupů a vazníků střechy bylo vestavěno mezipatro galerií s oddělenými kancelářemi a místnostmi pro jednání. Hala doplnila částečně zastřešená vstupní pasáž, veřejně přístupná z revitalizovaného dvora. Přestavbou se získalo celkem 4 440 m² kancelářských ploch, dalších 1 000 m² zabírá restaurace, bistro a doplňkové služby. Jednalo se o soukromou investici, výchozím cílem projektu bylo využít jedinečnosti továrního prostoru, s novými servisními technologiemi a tepelně izolačním a akustickým řešením i při zcela jiném provozu pohledově zvýraznit konstrukce industriální haly, která si zachovává monumentální měřítko.

In 1854 Čeněk Daněk (1826–1893) and Josef Götzl (1820–1892), later the Mayor of Karlín, together founded the Götzl & Daněk engineering plant on Pernerova Street in a building (no. 9) that no longer stands today. Opposite it, in 1857, a new factory was built, along with a boiler room, a machine room, a boiler shop, and five halls of workshops, and a storage hall was set up in an older building at no. 136. In 1889–1891 the factory building was adapted for use by the Joint-Stock Machine Works, formerly Breitfeld and Daněk. It underwent extensive renovations before 1926, when a new, two-bay steel-frame hall, 80 metres in length, was installed parallel to Pernerova Street and inside the older walls. After 1953 another hall, 90 metres in length, was added perpendicular to it, and the name ČKD DUKLA was inscribed on its street façade; it was demolished in September 2011. In the 1990s, production in these halls, ceased, and they began to be used for various cultural events. In 2013 the surviving hall was converted to an open-plan office and it is used by newspaper and magazine publisher Economia. The steel lattice columns and trusses of the roof were refurbished and a mezzanine gallery with closed-plan offices and meeting rooms were added. A partially roofed entrance passage, publicly accessible through the revitalised courtyard, was added to the hall. The renovation produced 4,440 m² of office space, and another 1,000 m² is occupied by a restaurant, a bistro, and services. The initial aim of the project was to make use of the unique character of the factory space, to visually highlight the structure of the industrial hall, adding new service technologies, heat insulation, and acoustic solutions, purposing the site for an altogether different function while allowing it to retain its monumental quality.

Palác Křížík / MEWA, akc. spol. pro průmysl zbožím kovovým

Křížík Palace / MEWA, Joint-Stock Company for Metal Goods

Praha 5-Smíchov, Kováků, Plzeňská, Radlická čp. 213, 608, 609

50°04'17.36"N, 14°24'00.41"E

městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors AHK architekti – Zdeněk Hölzel, Jan Kerel, spolupráce / in cooperation with Olga Růžičková

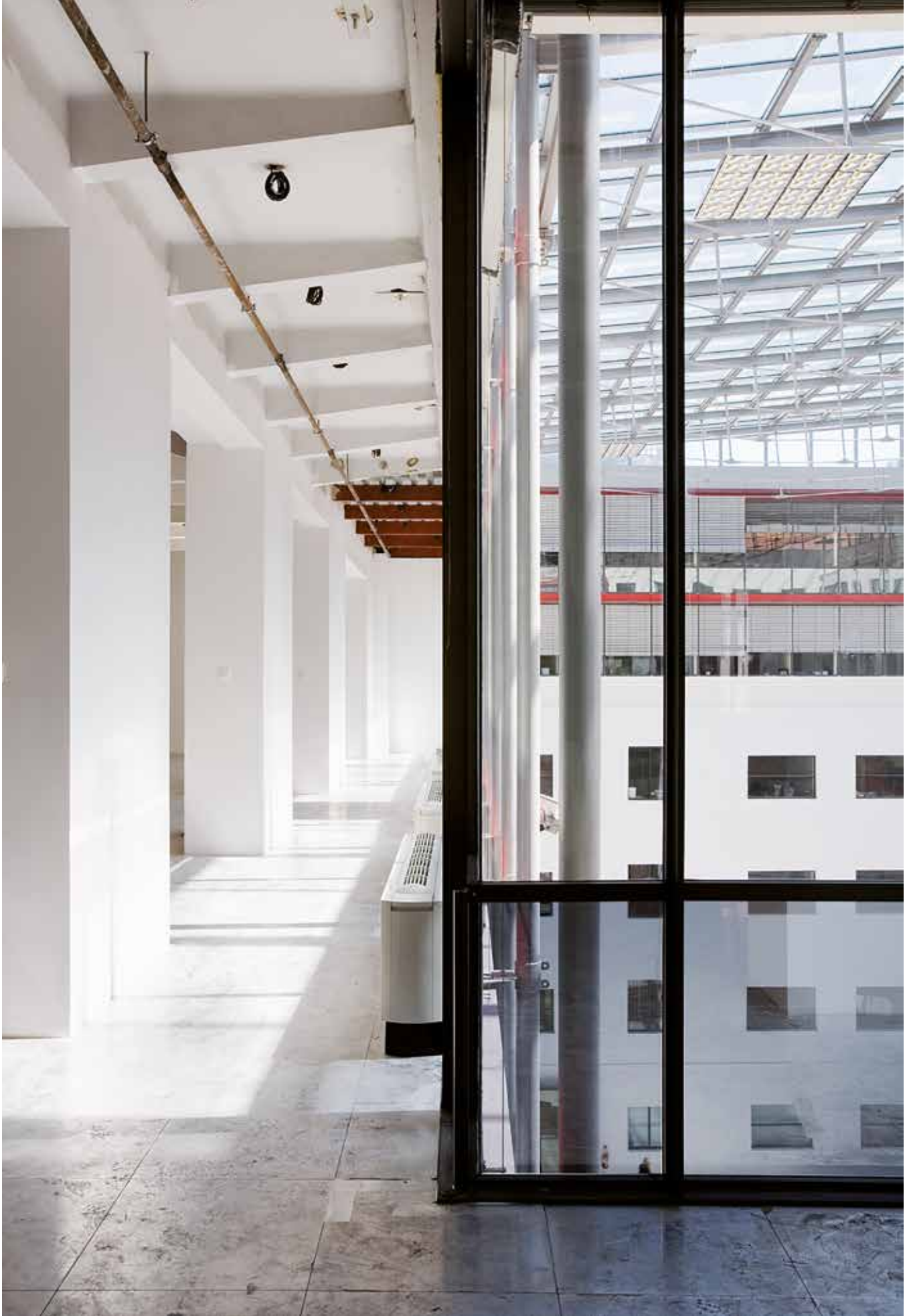
dodavatel / supplier Building, FCC, Excon, Window Holding

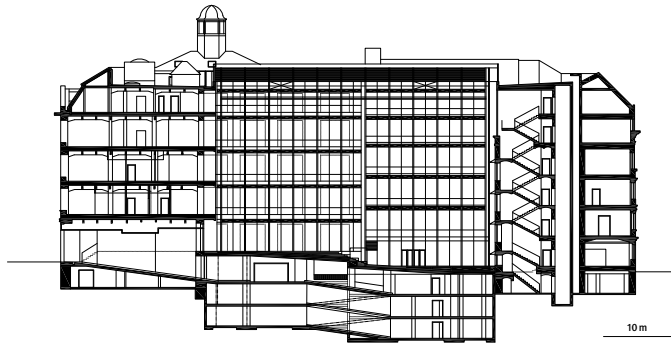
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Smíchov Terasse / Palac Krizik

data vzniku / date 2004–2007

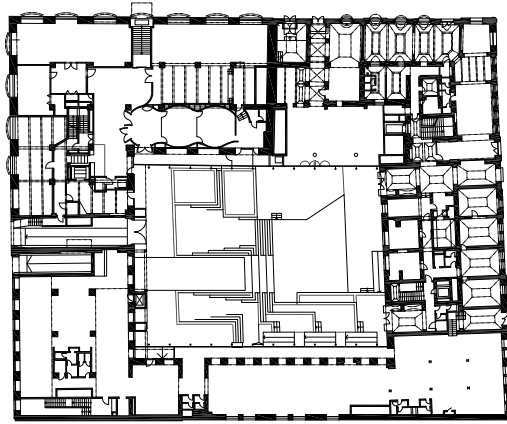
před 1959

1. PP

Pro akciovou společnost pro průmysl zboží kovovým MEWA, založenou roku 1898, postavila v letech 1912–1913 čtyřpodlažní továrnu firma Josefa a Bohdana Bečka, fasády navrhl architekt Max Spielmann (1881–1970). Po roce 1934 stavební firma Miroslav Smlsal a spol. budovu upravila pro elektrotechnickou výrobu společnosti Křižík – Chaudoir, které patřily i sousední domy bloku z konce 19. století. Provoz továrny skončil v devadesátých letech a neudržované objekty pak prošly rekonstrukcí a přestavbou na polyfunkční palác. Budovy propojily nové chodby, schodiště a výtahy, dvůr se změnil v zasklené atrium a pod ním byla vybudována tři patra podzemních garáží, čtyři starší domy získaly nové patro, které dorovnává výšku střeš. Palác tak obsahuje 8 500 m² kancelář, 220 m² komerčních ploch a 590 m² náleží restauracím a kavárnám. Pohledově srostlíci domů dominuje výrazně reprezentativní industriální budova, s betonovými trámovými stropy, které zůstávají v interiérech odkryté. Na fasádě byly doplněny chybějící krakorce a dekory, například nikdy neosazené vlnkové tyče a lucerny nad novým vchodem. V souhrnu ze stavebně zdevastovaného bloku domů vzniklo sídlo několika renomovaných společností, kterému překvapivě propůjčuje palácové vzezření bývalá továrna.

MEWA, founded in 1898, had a four-storey factory built in 1912–1913 by the company of Josef and Bohdan Beček, and the façades were designed by architect Max Spielmann (1881–1970). After 1934 the construction company of Miroslav Smlsal and Co. renovated the building for the purpose of electrical-engineering production for the Křižík–Chaudoir Company, which also owned the adjacent late 19th-century buildings on the block. The factory shut down in the 1990s and the unmaintained buildings then underwent reconstruction and renovation for use as a multifunctional space. The buildings are linked by new hallways, stairways, and lifts, the courtyard was converted to a glass atrium, beneath which a three-storey underground garage was built, and the four older buildings acquired a new storey that levels the height of the roofs. The palace contains 8,500 m² of office space, 220 m² of commercial space, and 590 m² is used by restaurants and cafes. The fusion of buildings is dominated by the stately industrial building with the concrete beam ceilings left bare. The missing corbels and decorative features of the façade were filled in, and a never installed flagpole was added, along with lamps over the new entrance. The dilapidated complex of buildings has been transformed into the head offices of several major companies, and the former factory building lends a surprising palatial quality to the office setting.

Uhelný mlýn / Akciová společnost železářny Libčice, uhelný mlýn kotelny

Coal Mill / Libčice Joint-Stock Ironworks, Coal Mill for the Boiler House

Libčice nad Vltavou, Dělnická, Areál Šroubáren (parcels 147/7)
50°11'50.48"N, 14°22'12.50"E

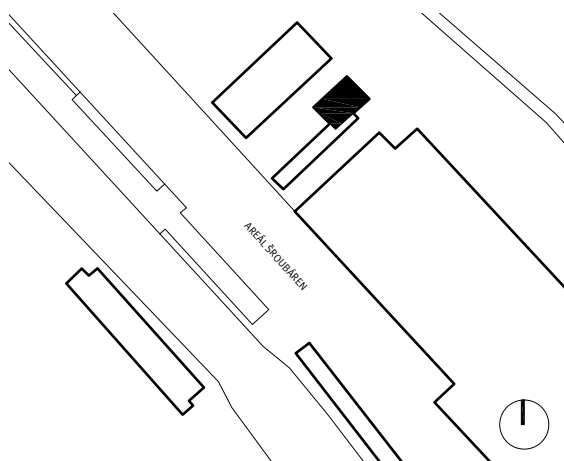
autoři / authors Ateliér Hoffman – Patrik Hoffman, Marcela Jirásková, Pavel Hiciz, Tomáš Havlíček, Robert Bóžek

dodavatel / supplier Hefaistos

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Patrik Hoffman, LUGI / LUGI

data vzniku / date 2010–2012

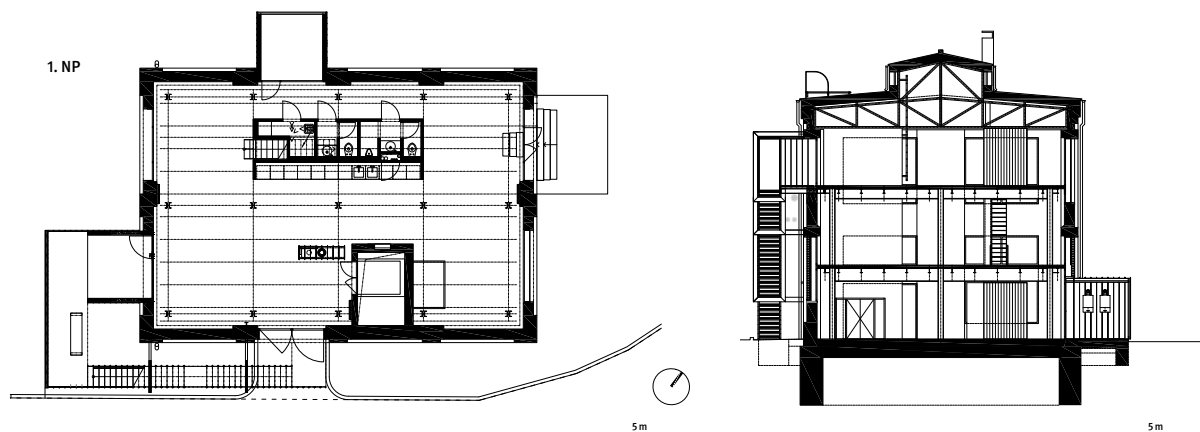
54

2008

U vzniku železáren v roce 1872 stál Pražský spolek železných hutí, od roku 1884 patřila Akciové společnosti železářny Libčice. Závod, postupně budovaný na pozemku mezi Vltavou a železniční tratí Severní státní dráhy (NStB), zaměstnával až tisíc lidí a byl největší v okrese Praha-západ. Roku 1945 byl začleněn do SONP Kladno, v šedesátých letech se osamostatnil pod názvem Šroubárny Libčice n. p. Budova uhelného mlýna patřila ke kotelně na vedlejší parcele 147/28, zřízené kolem roku 1900, jejíž komín s vodojemem postavila sousední firma bratří Fischerů, která dodala též pohledové cihly na stavbu. V roce 1965 dostala kotelná nové technologické zařízení a mlýn ztratil původní účel. Přepatrovaný objekt pak sloužil jako dočasné garáže, sklady, a pro nabíjení aku-voziků. V letech 2010–2012 nový majitel mlýn přestavěl na multifunkční objekt. V horním podlaží sídlí architektonický ateliér, ve spodním je sklad nábytku LUGI, showroom zde má dánský designový nábytek GUBI a depozit artotéka současného umění. Důraz je kladen na autentické konstrukce a materiály, které jsou důsledně odlišeny od přidaných částí: vstupní pavilon, vnější schodiště, balkon a kotelná má podobu vzájemně propojených otevřených krabic z ocelových plechů, vnitřní zařízení je ukryto v dřevěných krabicích, umístěných volně v prostoru, tak aby co nejvíce vynikla konstrukce domu. Celková užitná plocha 528,71 m², spolufinancováno dotačním programem OPPI (Operační program podnikání a inovace). Zvolené řešení umožnilo neměnit vzhled objektu a přesto jej přizpůsobit náročnému současnému provozu, původní materiály i barevnost zůstaly v co největší míře zachovány. Úspěšný projekt má pokračování v iniciativě Český industriál – centrum v periferii, periferie v centru.

The ironworks was founded in 1872 by the Prague Association of Iron Foundries. From 1884 it was owned by Libčice Joint-Stock Ironworks. Built on a piece of land between the Vltava River and the Northern Railroad line (NStB), the plant had as many as one thousand employees and was the largest in the Prague-West District. In 1945 it was integrated into SONP Kladno; in the 1960s it was a screw factory. The coal mill building belonged to the boiler house on the adjacent lot (no. 147/28), built circa 1900, its smokestack and water tank were built by the neighbouring Fischer brothers' company, which also supplied the structure's face bricks. In 1965 new technical equipment was installed in the boiler house, the mill building was then used temporarily as a garage, storehouse, and as a site for charging electrocars. In 2010–2012 the new owner converted the mill to a multifunctional object. The site now contains an architectural studio on the top floor, a LUGI furniture storeroom on the lower floor, and a showroom of GUBI design furniture from Denmark and a contemporary art depository. Authentic features and materials are emphasised and distinguished from the new: the entrance pavilion, the external stairway, the balcony, and the boiler house resemble a series of connected open boxes made of steel, while the interior designs seeks to bring out the actual structure of the building as much as possible. The approach of this conversion allowed the object to preserve its appearance while simultaneously being adapted to accommodate sophisticated modern functions. Original materials and colours were retained to the maximum extent possible.

Borovina / Carl Budischowsky & synové, koželužna a továrna na obuv

Borovina / Carl Budischowsky & Sons, Tannery and Shoe Factory

Třebíč-Borovina, Koželužská, Budischowského, Tomáše Bati čp. 1069, 1070, 1085, 1086
49°12'22.46"N, 15°51'20.56"E

autoři / authors Plán projekt Kapucín, David Prudík a další / and others

dodavatel / supplier JMA stavební a další / and others

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner TTS energo (Richard Horký), JMA, Město Třebíč

data vzniku / date 2011–2015

60

1920

2014

Carl Budischowsky (1810–1884) společně s bratrem Franzem (1808–1885) budoval kožedělný podnik od roku 1842. Z konce 19. století se dochovala dvoupatrová koželužna na parcele 462/5 uprostřed areálu (dnes výroba Selva Shoes). Z období první světové války pochází budova louhovny na parcele 462/1, nebo správní a obytné domy tvořící bránu do areálu (čp. 1070), jejichž autorem je pravděpodobně architekt Max Spielmann (1881–1970). Roku 1931 převzala továrnu společnost Tomáše Bati, část budov přestavěla na pletárny ponožek a punčoch. Roku 1935 postavila novou kotelnu s generátorem (parcels 462/5, 6), o rok později byla otevřena dvojice šestipodlažních budov (čp. 1085) podle typových plánů firmy Baťa. Po znárodnění výstavbu řídil Státní ústav pro projektování závodů lehkého průmyslu. Roku 1953 byla dokončena barevna a mercerizace (parcels 2513/2) a dostavěn dlouhý trakt skladišť při Koželužské ulici (parcels 462/10). Další etážová budova byla postavena podle projektu zlínského Centropjektu v šedesátých letech (čp. 1086). Výroba skončila v roce 2000 a z iniciativy Richarda Horkého a dalších vlastníků společně s městem Třebíč od roku 2011 probíhá proměna celého areálu na novou městskou čtvrť. Záměr zahrnuje především konverzi baťovského skeletu na sídlo firmy, parkovací dům a zázemí pro vysokou školu (budova 54, čp. 1085), konverzi výrobní budovy ze šedesátých let 20. století na výzkumné laboratoře a kancelářské prostory, nové využití bývalé louhovny pro výstavní prostory a restauraci – už dnes tam je expozice o historii areálu. Vstupní část, tzv. hrad, je využívána pro kanceláře a mateřskou školku, některé budovy slouží nové výrobě, mazutová kotelna z šedesátých let 20. století bude využita na vzdělávací centrum Alternátor. Rozsah úprav a architektura konverzí se liší podle náplně nového využití i preferencí různých vlastníků. Cenné je, že opuštěný průmyslový areál představuje výraznou urbanistickou stopu, s charakterem rostlého prostoru, zakotveného objekty z různých časových období, z nichž několik zůstává zachováno v autentické podobě.

Carl Budischowsky (1810–1884) and his brother Franz (1808–1885) launched a tannery business in 1842. The still-standing two-storey tannery (lot no. 462/5) at the centre of the site dates from the 19th century. The lye factory (lot no. 462/1) and the administrative and residential building (no. 1070) that lead into the grounds were probably designed by architect Max Spielmann (1881–1970) and date from the First World War. In 1931 the Baťa company acquired the factory and some of the buildings were converted to hosiery production. In 1935 a new boiler house was built (lot no. 462/5, 6), and a year later a pair of six-storey buildings (no. 1085) were added, based on the standardised models used by the Baťa company. In 1953 the dye and mercerising works (lot no. 2513/2) and a long storehouse wing were completed (lot no. 462/10). Another multi-storey building was built according to a project by Centropjekt in Zlín in the 1960s (no. 1086). Production ceased in 2000, but at the initiative of Richard Horký and other owners, and together with the town of Třebíč, since 2011 the grounds have been in the process of being transformed into a new urban neighbourhood. The project primarily involves converting the Baťa frame building into office space, a parking garage, and facilities for the local university (building 54, no. 1085), converting the production building from the 1960s into a research laboratory and office space, and adapting the former dye works (lot no. 2513/2) for use as an exhibition gallery and restaurant – an exhibition on the history of the site has already been installed there. The entrance section is used as office space and a preschool, some of the buildings have new production functions, and the boiler house from the 1960s is to be used by an education centre. The extent of adaptations and conversion architecture varies according to the nature of the particular new function and the preferences of the owners. An asset of this site is that the abandoned industrial grounds are a prominent feature in the local urban landscape, an organic space, anchored to the area by the various buildings dating from different periods, several of which have survived in their authentic state.

Tiskárna AF BKK / Továrna barev Weissberger & spol.

AF BKK Press / Weissberger & Co. Paint Factory

Praha 9-Vysočany, Poděbradská čp. 674

50°06'11.69"N, 14°30'49.49"E

autoři / authors caraa.cz – Martina Buřičová, Štěpán Kubíček

spolupráce / in cooperation with Ondřej Kramoliš, Zuzana Pířzová

dodavatel / supplier SKD Průmstav

stavebník – investor/majitel /builder – investor/owner AF BKK/ Podkovářská

data vzniku / date 2009–2010

64

2006

2003

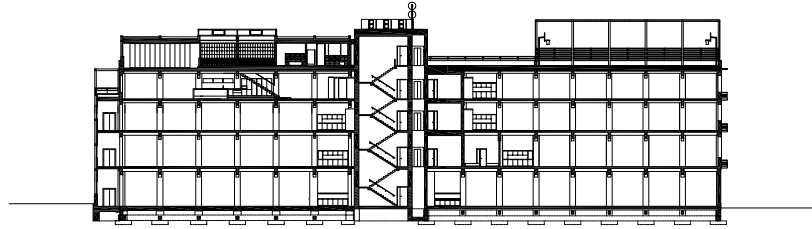
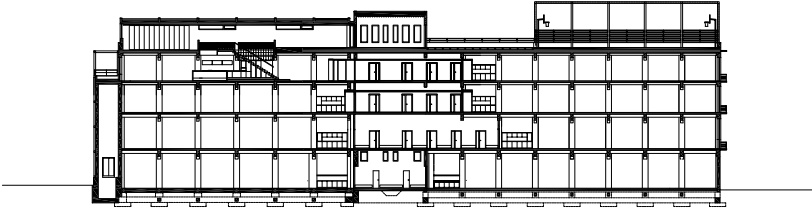

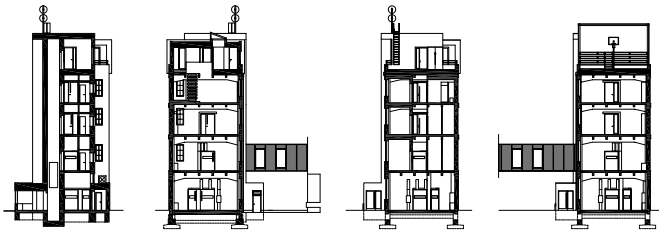
Firma, založená v roce 1891 v Městečku na Sázavě, pracovala od roku 1901 v Kozolupech u Plzně. Na jejím vzniku se podílel Otto Weissberger (1864–1944), pozdější prezident Obchodní a živnostenské komory v Plzni. Ve Vysočanech nejprve postavila patrové skladiště zakončené kancelářskou částí, ke kterému náležela také menší dílna na výrobu obalů. Pak sem přesunula výrobu tiskařských barev, pro kterou v letech 1933–1934 vznikla úzká čtyřpodlažní budova tvořená subtilním betonovým skeletem. Po znárodnění objekty dál sloužily výrobě barev. V devadesátých letech začala transformace areálu přestavbou dílny obalů, následovala rekonstrukce a přestavba čtyřpodlažního bloku pro rozšíření tiskařské výroby, ale také sídlo firmy a grafické studio, s dvoupodlažním ateliérem a s příležitostným sportovištěm na střeše, rekreační a klidovou zónou pro uživatele areálu. Pro zachování architektonického výrazu bylo podstatné užití historického formátu tabulkových oken. Projektové a stavební práce byly rozvrženy do jednotlivých, postupně navazujících etap, při kterých, jak autoři projektu uvádějí, dodržovali společné základní architektonické principy: pokoru ke kvalitě původní průmyslové architektury, respektování její tektoniky a síly; vyčištění a odstranění nánosů zbytečnosti, vestaveb, přístaveb, starých technologií; jednoznačně konstrukční a materiálové odlišení novotvaru. Vzhledem k formě nového využití kvalita prostorů a materiálů stoupá s nadzemním podlažím – uplatnění vertikální hierarchie.

Founded in 1891 in Městečko, the company expanded in 1901 to Kozolupy u Plzně, a development which involved Otto Weissberger (1864–1944), later President of the Chamber of Commerce and Trade in Pilsen. The company then expanded to Prague, setting itself up in the Vysočany district, where it built a one-storey storehouse terminating in an office wing, attached to which was a small workshop for producing packaging. The site was then used by a company producing ink for presses and in 1933–1934 it had a narrow, four-storey, concrete-frame building constructed. After the site nationalised it continued to produce paint. The transformation of this site began in the 1990s with the renovation of the packaging workshop, followed by the renovation and conversion of the four-storey building to accommodate the expansion of the press's production and provide space for the company's offices as well as a graphic studio, with a two-storey studio space, and a sports, recreation, and leisure area was built on the roof of the building. The design of multi-lit windows was essential to preserving the structure's inherent architectural expression. The design and construction work were divided into a series of connected stages, and the same shared basic architectural principles were adhered to at every one of them: the quality, tectonics, and potency of the original industrial architecture must be respected; all the useless layers, installations, additions, and old technologies added over time need to be cleaned and removed; structures and materials newly added should be visibly distinguished from the old ones. With each level up the building the quality of the interiors and their materials also rises, reflecting the different uses on each level, and the application of a vertical hierarchy within the structure.

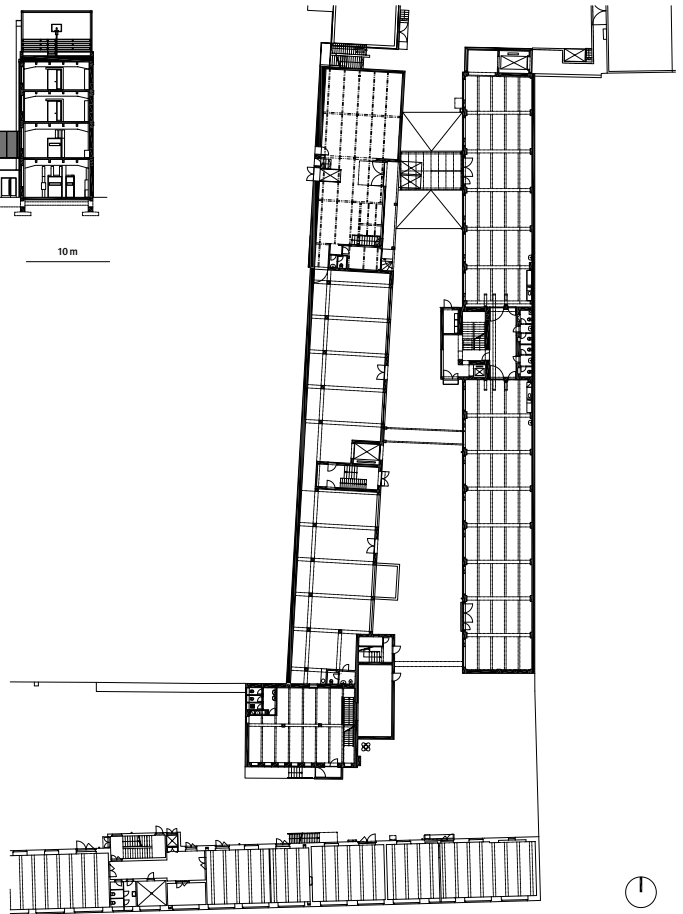

10 m

10 m

1. NP

10 m

Palác Edison / Edisonova transformační stanice

Edison Palace / Edison Transformer Station

Praha 1-Nové Město, Jeruzalémská čp. 1321/2

50°05'05.47"N, 14°25'53.88"E

Pražská památková rezervace / Prague conservation area

autoři / authors Lábus AA – Ladislav Lábus, Petr Cimbulka, Marek Nábělek, Igor Šimon, Martina Novotná,
Norbert Schmidt, spolupráce / in cooperation with Tomáš Balej, Vít Krušina

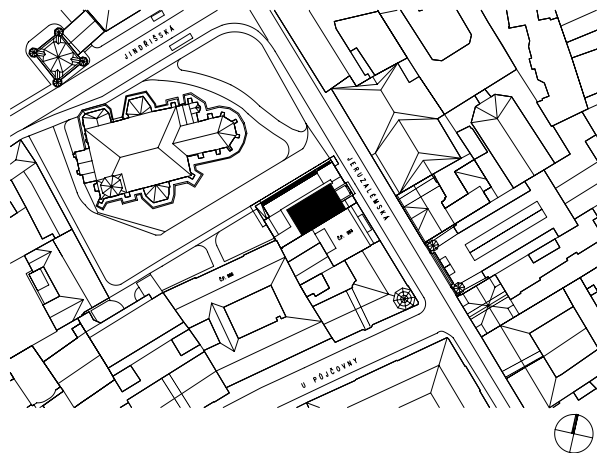
dodavatel / supplier Stavby, závod Praha

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner European Property Services, WPB Consulting, Palác Edison

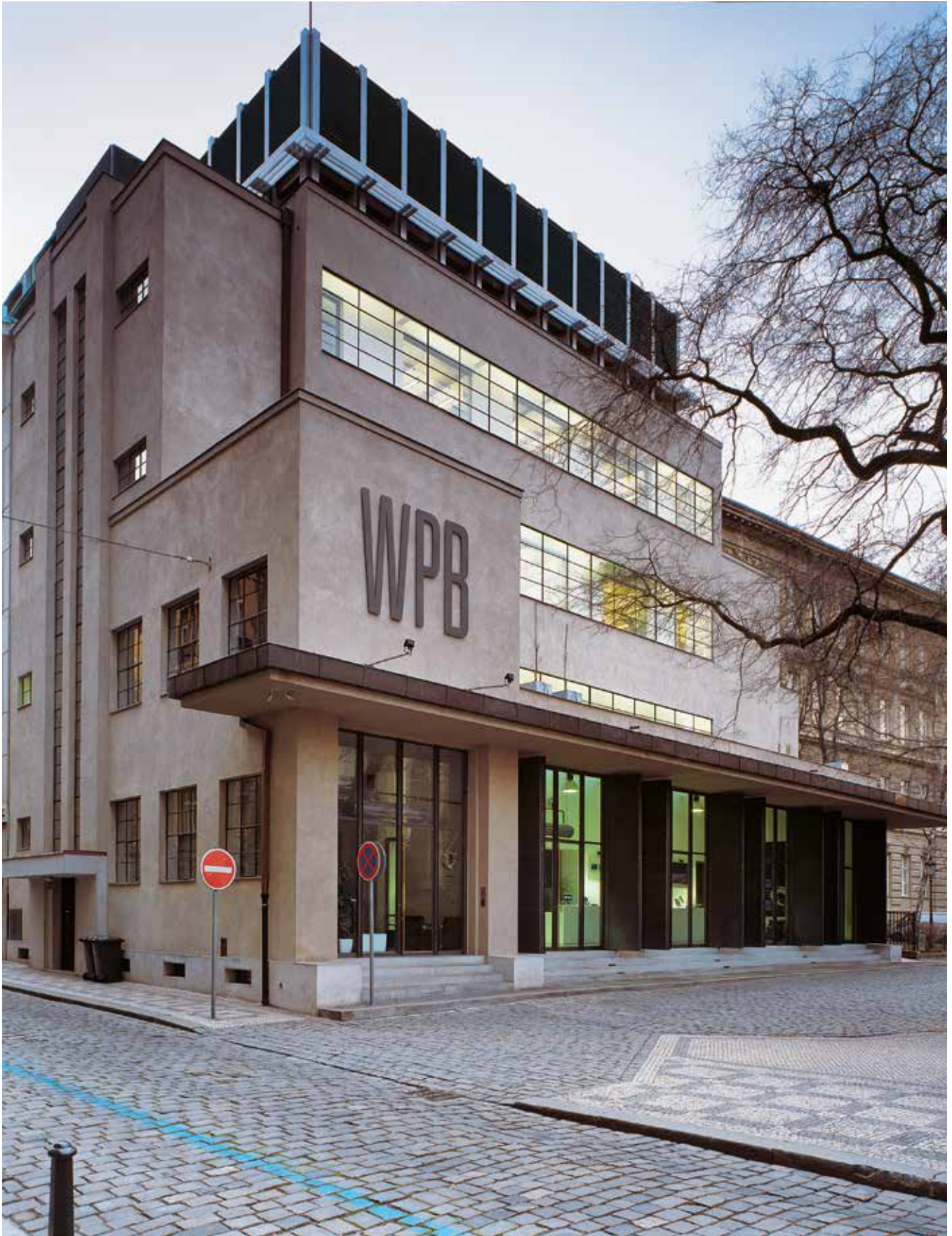
realizace / date 2005–2007

70

1930

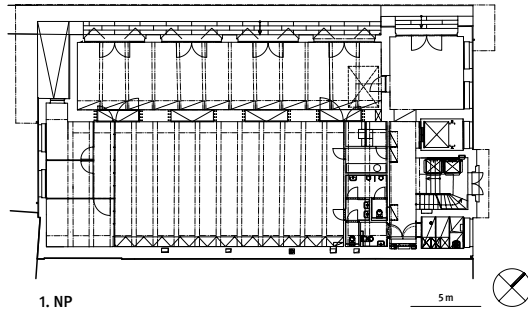
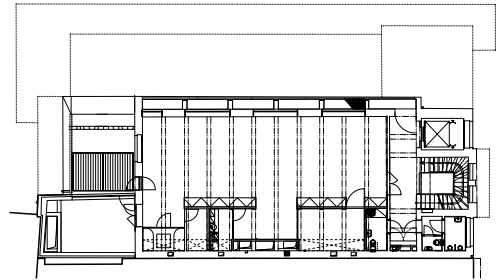
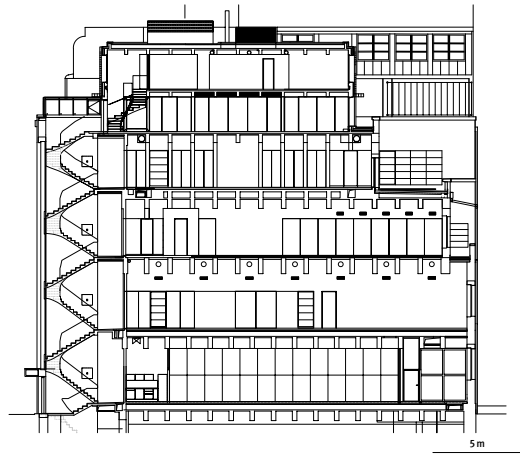
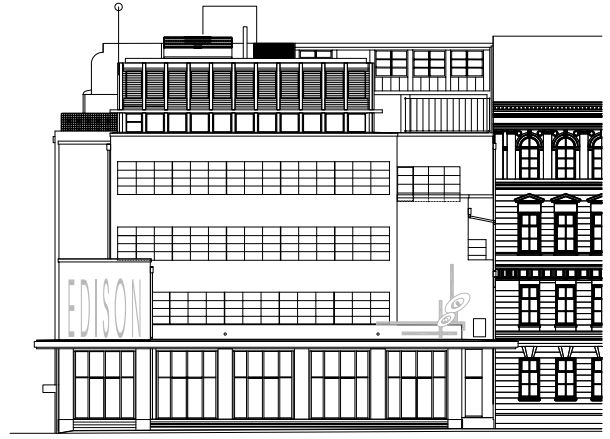
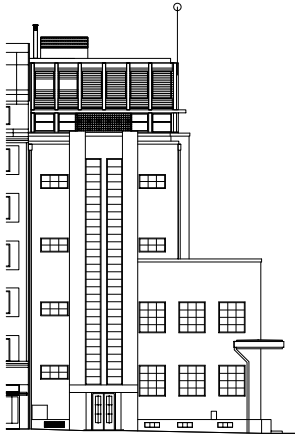

Trafoštanici nechaly postavit pražské Elektrické podniky v letech 1926–1929, navrhl ji ve funkcionalistickém duchu architekt František Albert Libra (1891–1958). Konstrukce severozápadní třípodlažní železobetonové stěny s výraznými pásy horizontálních ocelových oken řadí stavbu mezi první budovy s předsazenou fasádou; její funkcí bylo větrání a chlazení vnitřních prostor. Na jejím nároží stála kinetická světelná plastika od sochaře Zdeňka Pešánka (1896–1965). Trafoštanice byla do devadesátých let v provozu, a bez větších změn, až na plastiku, se zachovala. V roce 2003 byla původní technologie odstraněna a poté proběhla konverze objektu na univerzální prostory pro obchod a administrativu, doplněné o byty v dvoupatrové nástavbě. Projekt nového využití, zcela odlišného od původní funkce, respektuje charakteristické rysy stavby i v interiéru, s velkorysým měřítkem volného vnitřního prostoru hlavního traktu zastropěného mohutnými železobetonovými trámy. Podařilo se zachránit mnoho původních autentických prvků, včetně dochovaných oken, dveří, zábradlí. Pro charakter funkcionalistické fasády bylo důležité zachování jednoduše zasklených oken se subtilními ocelovými rámy, za nimiž jsou vsazena nová okna, vyhovující současným technickým požadavkům. Dispoziční změny, uskutečněné v zájmu nového užití, navazují na původní provozní uspořádání, interiéry jsou navrženy a provedeny s mimořádným důrazem na detail a zvolený materiál, například povrchy omítek a jejich barevnost. Nové architektonické vstupy nejsou trumfováním ani podbízením, vycházejí z jasné logiky programu i síly zážitku z opuštěné technické stavby.

The Prague Electric Company had the transformer station built in 1926–1929, its functionalist design was the creation of architect František Albert Libra (1891–1958). The structure's three-storey reinforced concrete walls with strips of horizontal steel windows make it one of the first buildings to feature a double-wall façade, the purpose of which was to provide ventilation and cool the interiors. There used to be a kinetic light sculpture by Zdeněk Pešánek (1896–1965) on the corner of the structure. The transformer station was in use until the 1990s, and except for the removal of the sculpture it had survived more or less in its original state. In 2003 the original technical equipment was removed and the site was converted to general spaces for shops and administration, and a two-storey addition with flats was built. The project for the site's adapted new use, which is very different from its original function, respects the characteristic features of the structure and the interior, with massive reinforced-concrete beams roofing the grand open interior of the main tract of the building. Many of the structure's authentic, original features have survived, including the original windows, doors, and handrails. Essential to the character of the functionalist façade was the survival of the simple window glazing and subtle steel frames, into which new windows were fitted that meet current technical requirements. The changes in layout executed to accommodate the site's new function tie in with its original functional layout, and the interiors are designed and executed with special attention to detail and the chosen material – for instance, in the surfaces and colour of the plaster. The new architectural interventions seek neither to dominate nor to undercut the original structure, but are rather based on its internal logic and emphasise the strength of the experience imparted by an abandoned technical structure.

Palmovka Jihlava / Josef Nägele, pila

Palmovka Jihlava / Josef Nägele, Sawmill

Jihlava, Znojemská čp. 826
49°23'17.99"N, 15°35'35.57"E

autoři / authors mjölk architekti – Jan Mach, Jan Vondrák, Daniel Baudis, Lukáš Holub, Daniel Rohan, Václav Müller

dodavatel / supplier Sebapol, interiér / interior Alois Šuhaj truhlářství
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner MP Plastics
data vzniku / date 2012–2013

76

Vilu s přízemním traktem pily navrhl pro Josefa Nägeleho v roce 1912 jihlavský architekt Arthur Corazza (1883–?). V roce 1919 budovu koupil Berthold Palme a zřídil zde brusírnu skla a malírnu porcelánu. V roce 1946 se brusírna stala součástí n. p. Sklárný Inwald, Teplice-Šanov, od roku 1949 patřila pod sklárnu v Dobroníně, kam se o deset let později provoz přestěhoval. Budovy pak připadly n. p. Jihlavan a vyráběla se v nich hydraulická zařízení pro traktory, později letadla. Chátrající objekty prošly v letech 2012–2013 s finanční podporou z evropských fondů přestavbou na kanceláře a dílnu pro opravování, testování a upgrade tvarovacích strojů. Stavební úpravy uvolnily interiéry, v nichž zčásti odhalily původní konstrukce, zpřístupnily půdní prostor a přizpůsobily dispozici modernímu provozu. Projekt konverze zahrnoval i design nábytku, ve vstupní hale je výtvarná instalace simulující atmosférické jevy od Richarda Loskota.

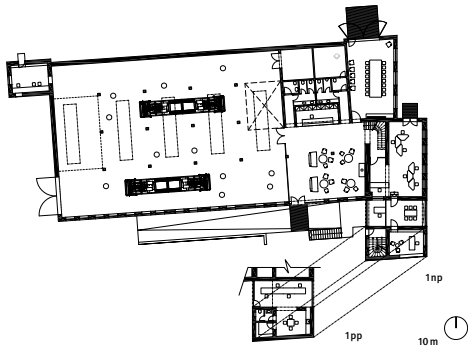
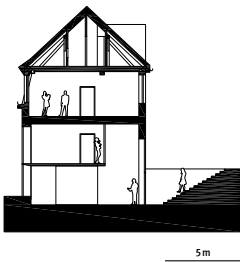
The villa and ground-floor section of the sawmill was designed for Josef Nägele in 1912 by Jihlava architect Arthur Corazza (1883–?). In 1919 the building was purchased by Berthold Palme, who set up a glass-cutting and porcelain-painting shop in it. In 1946 the glass-cutting shop became part of Inwald Glassworks in Teplice-Šanov, and in 1949 used by a glassworks enterprise in Dobronín, where production was then entirely relocated a decade later. The buildings were then used by another state enterprise called Jihlavan to manufacture hydraulic equipment for tractors later airplanes. After falling into decline, the buildings were renovated in 2012–2013 with financial assistance from European funds and converted for use as offices and as a workshop for repairing, testing, and upgrading forming machines. The structural renovations freed up the interiors, uncovered some of the original construction work, opened up access to the attic space, and adapted the layout to accommodate modern functions. The conversion project also encompassed the design of the furniture. The entrance hall moreover even features an art installation by Richard Loskot that simulates climatic phenomena.

2010

2012

Showroom mminterier / Dílny a sklady

Showroom mminterier / Workshops and Storehouses

Luhačovice, Uherskobrodská čp. 978, 1001, 1034
49°05'20.00"N, 17°44'13.71"E

autoři / authors D3A – Stanislav Fiala, Daniela Polubědovová, spolupráce / in cooperation with Lukáš Pinkava

dodavatel / supplier mminterier

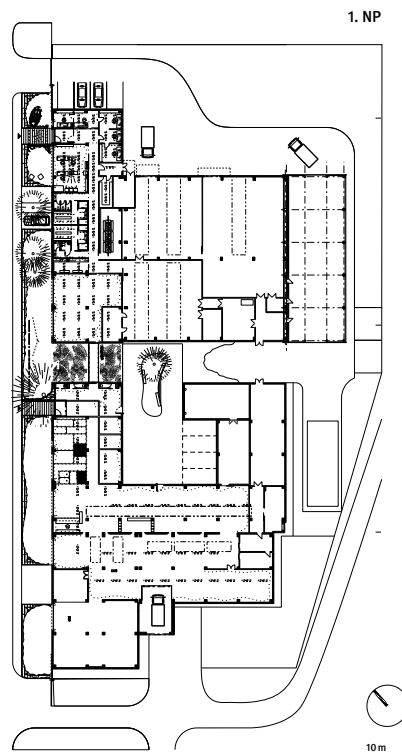
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner mminterier / Miroslav Maňas

data vzniku / date 2008–2009

78

Tři samostatné přízemní objekty, tvořené železobetonovým skeletem, byly postavené pravděpodobně v sedmdesátých letech 20. století (areál výrobních družstev Svedrup, Obzor a Valašský dřevoprůmysl). Majitel firmy na designový nábytek areál nechal upravit k výrobním, administrativním i reprezentativním účelům (showroom přístupný veřejnosti) o celkové zastavěné ploše 3 495 m². Koncept přestavby propojil všechny tři budovy, určil vstupy a vjezdy, logicky uspořádal funkční zóny. Konkrétní úpravy pak vznikaly postupně v průběhu rekonstrukce s maximálním využitím původních konstrukcí a materiálů (betonové sloupy, původní dlaždice) v kontrastu s novou stavební vrstvou. Dochovaný plechový zásobník má funkci poutače nad vstupem.

The three one-storey objects with reinforced-concrete frames were originally part of the grounds of the Svedrup, Obzor and Valašský dřevoprůmysl cooperative. The new owner of a design furniture company had the grounds renovated for production, administration, and showroom functions, with a total floor space of 3,495 m². The conversion concept connected the three buildings, marked out the entrances and exits, and logically rearranged the functional areas. The individual renovations were executed in stages and made maximum use of the original structures and materials (the concrete columns, the original tiling) in contrast with the new layer of construction. The surviving tin grinder is used as an attraction over the entrance.

...kromě toho, že industriální stavby poskytují vhodné a variabilní prostory, většinou na výhodných a komunikačně dobře dostupných místech, lákají architekturou jako reklamním návěstidlem ... **prodejnost** vychází z atraktivnosti a osobité atmosféry ... dotek historie, při obchodním využití většinou dávkovaný s módností a novotou, dokáže ovlivnit jednání a podporuje spolehlivý a hodnověrný dojem ... přitahují nekonvenčním prostředím, které slibuje neobvyklý zážitek a netuctové zboží, odlišné zacházení ... tento rys vynikne nejen u komerčních stávek, pro ně je ale podstatný...

... besides providing useful and adaptable spaces, in most cases being situated in good locations easily accessible by communication routes ... industrial structures are also attractive for the advertising value of their architecture ... their **marketability** derives from their attractiveness and distinctive atmosphere ... the touch of history— which in their commercial use is deployed in prudent measure with what's trendy and new—has the capacity to influence action and reinforce an impression of reliability and trustworthiness ... their unconventional spaces are alluring for the promise of an unusual experience, unordinary goods, and distinctive use ... it is not just in the case of commercial structures that this attribute is apparent, but for them it is constitutive...

Wine & Food Market / Opravny Autoobchodní společnosti

Wine & Food Market / The Repair Shop of the Auto-Dealer Company

Praha 5-Smíchov, U Královské louky, Strakonická čp. 948

50°03'47.35"N, 14°24'37.08"E

městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors ADR – Petr Kolář, Oxana Beresneva, spolupráce / in cooperation with AED project

dodavatel / supplier Gradus

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Wine & Food Market (Jiří Jelínek) / Eni Česká republika

data vzniku / date 2010–2011

2006

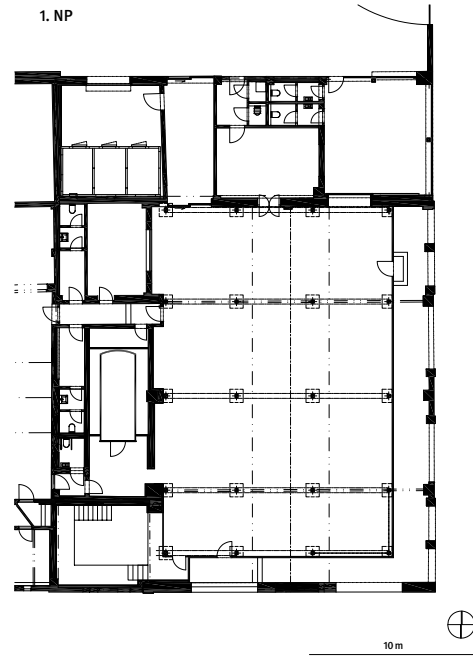
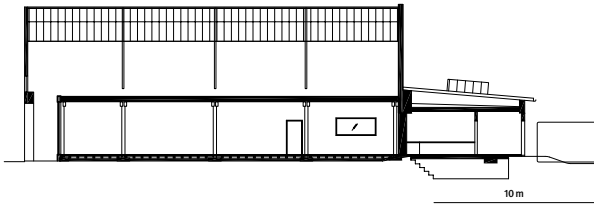
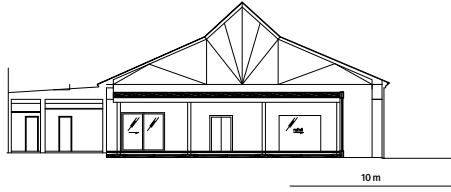

Někdejší konírnu obchodníka s uhlím Josefa Kozlíka čp. 948 z roku 1905 užívaly po adaptaci v roce 1922 radlické mlékárny při distribuci mléka, roku 1925 u ní navrhl bubenečský stavitel Alois Zima garáže s patrovým skladem. Pro pražskou Autoobchodní společnost, dovážející americké automobily Ford a traktory Fordson, byly roku 1926 postaveny dvě ocelové haly s hřebenovými světlíky pro jejich opravy. Jako autoopravný sloužily v téměř původním stavu až do roku 2009. Do větší z hal byla vestavěna nová dřevěná konstrukce prodejny, v menší, otevřené prosklenou stěnou, se nachází tržnice s restaurací. Zachována zůstala většina konstrukcí, z větší míry i původní vnější vzhled, s jedinečnou atmosférou bývalých periferních garáží a dílen. Nová funkce není prosazována agresivními stavebními zásahy, jen tam, kde to bylo nezbytné pro naplnění energetických a hygienických požadavků, je zvolena vtipná a víceméně nezávislá vestavba, jakoby provizorní. Je to ideální metoda pro konverze halových prostor, aniž by náročným zateplováním a sanacemi ztratily přitažlivost. Nová architektura je téměř nepostřehnutelná, což je i součástí obchodní strategie módní prodejny potravin, která pro nezaměnitelný charakter patří k velmi oblíbeným.

Building no. 948 was originally a stable, which was built in 1905 by coal merchant Josef Kozlík. It was adapted in 1922 by a local dairy for milk distribution and in 1925, Alois Zima designed a garage with a first-floor storage area. For the Auto-Dealer Company (Autoobchodní společnost), which imported Ford automobiles and Fordson tractors from the United States, two steel halls were built on the adjacent plot to serve as car repair shops, and they continued to serve this function unaltered until 2009. In the conversion, a new timber-frame shop was built into the larger of the two halls, while the smaller one, with a glass wall, is the site of a market and restaurant. Most of the structures, and much of their external appearance, have survived, as has the unique atmosphere of a suburban garage and repair shop. The adaptation does not aggressively impose the site's new function on it, and most of the changes made were essential to conform to energy and hygiene requirements. There is moreover a witty quality to the autonomous, almost provisional feel of the installation. This has proved to be an ideal approach for converting hall structures, which even after insulation and decontamination processes retain their appeal. The new architecture is almost undetectable, and that is part of the very strategy of the trendy food shop, the unique character of which makes it a popular destination.

Restaurace Vozovna Stromovka / Vozovna v Královské oboře

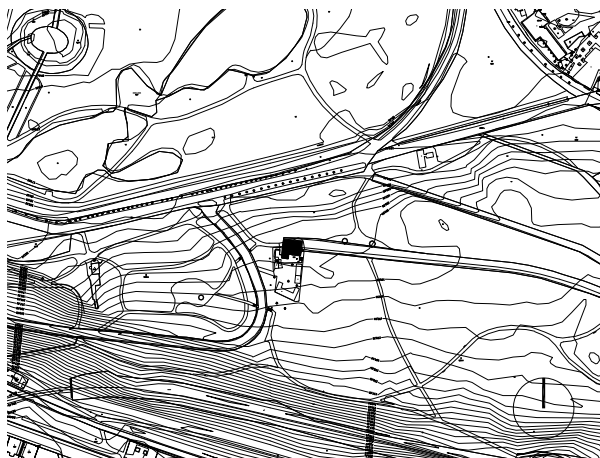
Vozovna Stromovka Restaurant / The Tram Shed in Royal Deer Park

Praha 7-Bubeneč, Stromovka čp. 2
50°06'18.22"N, 14°25'20.06"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors A11 Ateliér Žentel – Jiří Žentel, Alena Žentelová, Šárka Jinková

dodavatel / supplier Hochtief
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Hlavní město Praha
data vzniku / date 2008–2009

88

1908

2007

90

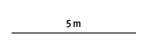
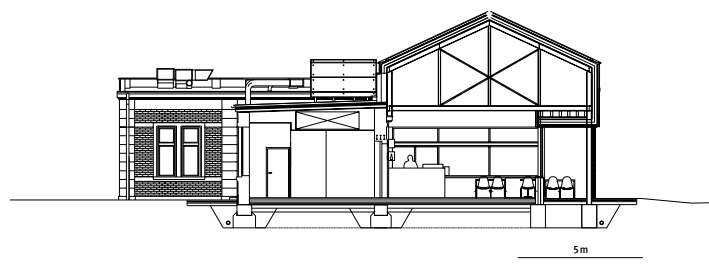
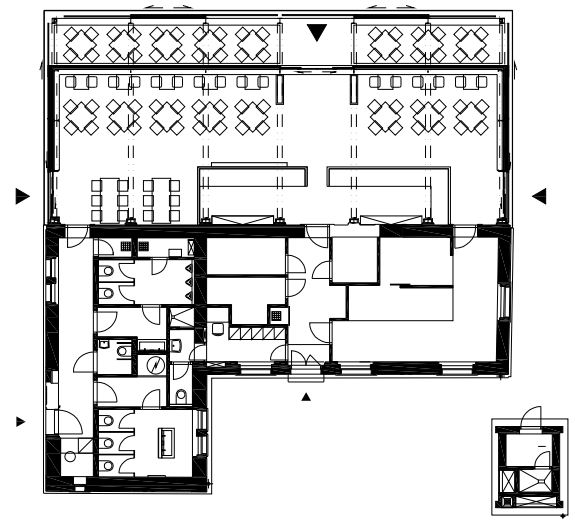
V letech 1882–1885 zavedl belgický podnikatel Édouard Otlet (1842–1907) do Královské obory koněspřežnou pouliční dráhu, na jejímž konci stála čekárna a denní stáje. Po roce 1898 pražská obec nechala trať elektrifikovat a na místě stájí vznikla dvouúlní vozovna s krytým nástupištěm. Čekárna koněspřežky byla v roce 1910 zbořena a nahrazena zděnou výpravnou, vozovna byla odstraněna roku 1937. Dochované přízemí výpravný později sloužilo jako sklad údržby zeleně. Autoři konverze je rekonstruovali na zázemí restaurace a veřejné záchodky, na ně navazuje novostavba haly restaurace připomínající tvarem původní vozovnu. Novým provozem i měřítkem srostlící staveb dominuje připojená hala pro restauraci, jejíž nosná konstrukce je uložena na kamenných krakorcích, pozůstatku osazení dávno zaniklé tramvajové čekárny, k níž se odkazuje i abstrahovaným tvarem střechy. Přesto určujícím architektonickým motivem, který přitahuje pozornost a může jako nepřehlédnutelná rarita a historická zajímavost napomoci komerčnímu využití, zůstává ten drobnější zděný historický industriální objekt, rekonstruovaný co nejlíže původní podobě, od něhož se nová stavební vrstva, byť je podstatně rozsáhlejší, jakoby jen odráží.

In 1882–1885 Belgian entrepreneur Édouard Otlet (1842–1907) had a horse-drawn tram line installed in Royal Deer Park in Prague and built a waiting room and a day stable at one end of the line. In 1898 the municipality of Prague had the line converted to run on electricity and replaced the stable with a two-bay tram shed and a covered departure platform. The waiting room was demolished in 1910 and a brick forwarding office was built in its place and the shed was removed in 1937. The preserved ground floor of the office building was later used to store the landscape maintenance equipment. The architects of the conversion renovated the ground floor into the kitchen facilities and public toilets and attached them to a new building they built to house the hall of a restaurant and designed in a shape that recalls the original tram shed. The restaurant hall dominates this fusion of structures, both owing to its size and its new function. The hall structure is supported by stone corbels, the actual corbelling being inherited from the long defunct waiting room, which is alluded to in the abstract shape of the roof. Nevertheless, the diminutive brick historical industrial building remains the site's defining architectural feature, a rarity and historical curiosity that immediately catches the eye, renovated to recapture as much as possible its original appearance, and the new, considerably larger structure seems rather to reflect off it.

1. NP

Zastávka Nižbor, výletní restaurace / Železniční sklad

Nižbor Station, Old Railroad Pub / Storage Warehouse

Nižbor, K Nádraží čp. 379

50°00'11.03"N, 13°59'57.63"E

projekt / project BREAK POINT – Tomáš Veselý, Dagmar Vomlelová, Břetislav Heczko; Tomáš Hanák

dodavatel / supplier Jan Janovský, Tomáš Hanák

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Tomáš Hanák

data vzniku / date 2010–2013

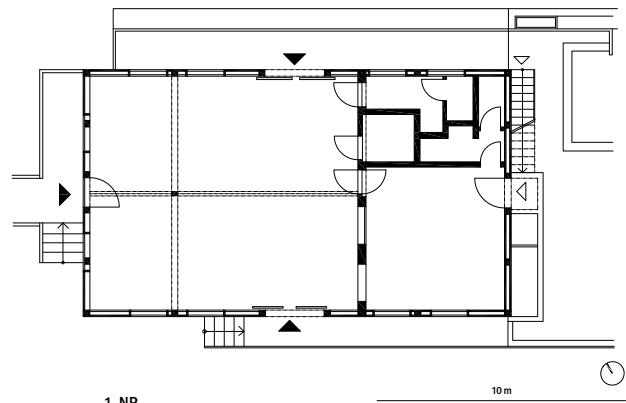
2010

Železniční trať Beroun–Rakovník byla uvedena do provozu v roce 1876, dřevěné skladiště spěšnin při výpravní budově v Nižboru vzniklo kolem roku 1890. Využívala ho i Rücklova sklárna, později v něm byla dílna a sklad civilní obrany. V posledních desetiletích prázdná drážní budova chátrala. Nový majitel budovu svépomocí obnovil a zřídil v ní výletní restauraci, vyřazené vagóny z let 1946–1948 jsou upraveny pro zázemí provozu, salónek a ubytování. Drážní sklad je více jak stoletou památkou ze začátků železnice, přesto se jemu podobné jinde bourají. Typový objekt nabízí netušené možnosti, halový prostor je sezónní restaurací se zázemím a sociálním zařízením, nad ním pokojíky s malou koupelnou, odebráním navážky pod podlahou vznikl pivní sklep. Podstatnějším zásahem bylo otevření okenních otvorů v obvodových stěnách ze starých prken, nezbytné pro provoz restaurace, která nemůže být bez světla a větrání. Do otvorů byla osazena repasovaná tabulková okna s jednoduchým zasklením, získaná jako většina použitých stavebních prvků a předmětů při likvidaci jiných staveb, v tomto případě oken z továrny v nedalekých Hořovicích. Metoda cílené recyklace historických prvků odjinud je prostředkem k podpoření autenticity konstrukcí i nového funkčního vybavení. Bývalý sklad není kulisou ani kašírovaným kýčem, iniciativou majitele je zábavný a pravdivý. Jeho prodejnost, dá-li se to tak podle nového užití říci, uchovává pravdivou stopu.

The Beroun–Rakovník Railroad opened in 1876. Around 1890 a wooden building for parcel storage was built near the dispatcher's office in Nižbor. The building was also used by Rückl's Glassworks, and was later also used as a workshop and a storehouse. Left vacant, in recent decades the building became increasingly dilapidated. A new owner initiated its restoration himself and converted it to a restaurant. He brought in old rail cars from 1946–1948 and adapted them to restaurant facilities, a meeting room, and accommodation. More than a century old, the storage building is a monument to the early days of the railways, and has proved a place of remarkable potential, yet elsewhere sites like it are being demolished. The main hall area is a seasonal restaurant and there are small rooms upstairs and a beer cellar underground. An important change was that window openings were cut into the old timber planks that form the building's outer walls, which was necessary in order for the structure to be used as a restaurant, requiring light and ventilation. Refurbished glass was used for the windows, single-glazed, and like most of the structural features in the adaptation they were obtained from the demolition of other structures. This practice of targeted recycling of historical components from other sources further reinforces the authentic quality of the structure and its new function. Its commercial viability is achieved without sacrificing authenticity.

1. NP

Centrum Walzel / Josef Walzel a synové, mechanická tkalcovna

Walzel Centre / Josef Walzel and Sons, Mechanical Weaving Mill

Meziměstí, Dlouhá čp. 138
50°37'31.31"N, 16°14'20.45"E

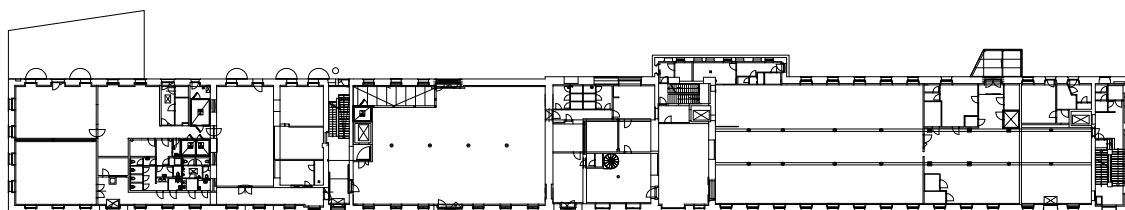
autoři / authors ATELIER TSUNAMI – Aleš Krτίčka, Ivo Balcar, Lukáš Kosinka

dodavatel / supplier Chládek a Tintěra, Pardubice
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Čeko Import
data vzniku / date 2011–2013

96

Obchodník s plátnem Josef Walzel (1801–1884) založil roku 1853 v Meziměstí manufakturní výrobu lněného i bavlněného zboží. Podnik pak převzali jeho synové Ferdinand (1835–1893) a August (1845–1915), kteří v letech 1884–1885 vybudovali bělidlo, úpravnu a mechanickou tkalcovnu, dostavěnou do dnešní podoby roku 1894. Po rozpadu monarchie se výroba postupně omezovala, až skončila úplně, a po roce 1934 byla tkalcovna využívána jako skladiště a poté sušárna obilí. Ostatní budovy včetně kotelny s komínem podlehy demolici. Dvojice podélných dvouposchodových budov tkalcovny spojená zvýšenou částí bělidla a sušárny v posledních letech chátrala, byla prázdná a hrozilo jí také zbourání. Po roce 2011 ji nový vlastník za podpory Regionálního operačního programu Severovýchod rekonstruoval na skladové, obchodní a volnočasové Centrum Walzel. Konverze byla výrazně podpořena z dotačního programu Evropské unie. Adaptace objekt zbavila nástavby a přístřešků, takže vynikla jednoduchost industriální stavby. Barevnost fasády zvýraznila původní detaily, tepelná izolace byla umístěna při vnitřní straně obvodových zdí. Konverze vychází z potřeby různorodého využití, především pro obchod a zábavu, které zajistí bezztrátový provoz a návratnost investice, a tomu je podřízeno i řešení interiéru.

Josef Walzel (1801–1884) was a linen trader and in 1853 he established a linen and wool goods factory in Meziměstí. The business then passed to his sons, Ferdinand (1835–1893) and August (1845–1915), who in 1884–1885 built a bleachery, a finishing plant, and a mechanical weaving mill, completed in 1894. After the Monarchy collapsed, production gradually declined until the business was finally shut down, and the mill began to be used as a storehouse and then as a place to dry corn. The other buildings, including the boiler house and smokestack, were demolished. The weaving mill – comprising two lengthwise two-story buildings – were left vacant in recent years, fell into decline, and were at risk of demolition. In 2011, the mill was renovated by the new owner into the Walzel Centre and is used for shopping, storage, and leisure-time activities. To convert the site, additions were removed to reveal the simplicity of the industrial structure. Original details were used to accentuate the colour of the façade. Insulation was inserted on the inner side of the outer walls. The conversion was designed to accommodate the needs of its diverse new functions, particularly shopping and entertainment, aiming to ensure profitable operations and a return on investment, and the interior design is also adapted to this need.

1. NP

2009

Octárna, fitness a wellness centrum / M. Krupička, továrna na ocet a hořčici

Vinegar Plant, Fitness and Wellness Centre / M. Krupička, vinegar and mustard factory

Kutná Hora-Hlouška, Štefánikova čp. 52
49°57'06.16"N, 15°16'23.29"E

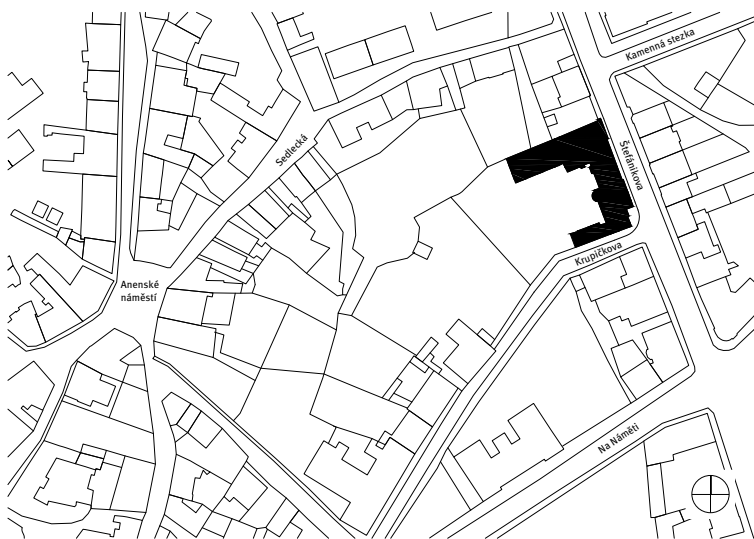
autoři / authors skvadra architekti – Milena Kubiszová, Ondřej Volný
spolupráce / in cooperation with Arplan – Lukáš Semerád

dodavatel / supplier Wigast 2000

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Centrum Štefánikova / American Properties

data vzniku / date 2009–2010

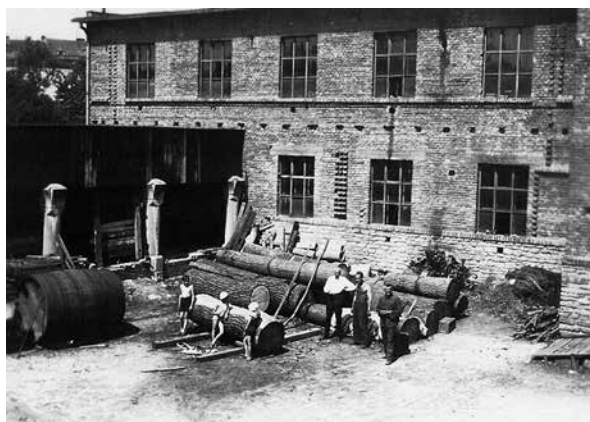
98

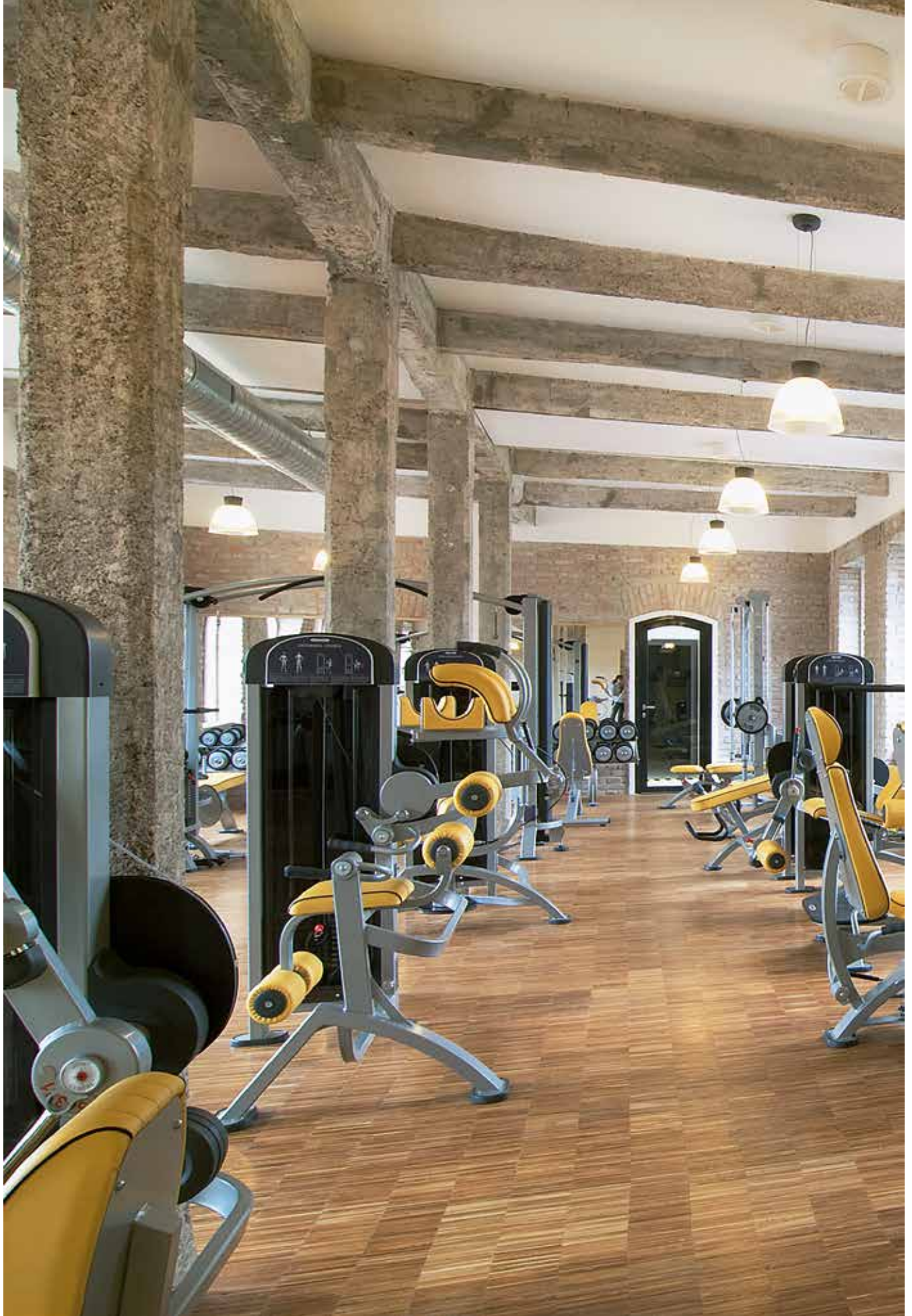

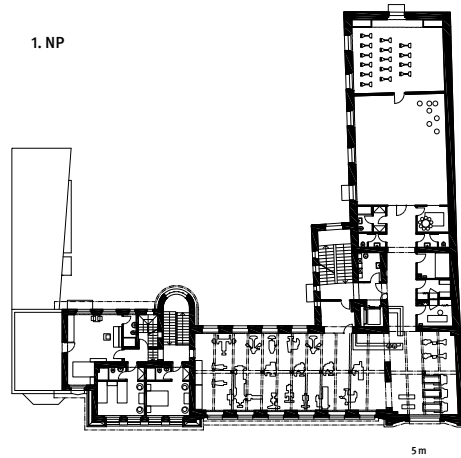
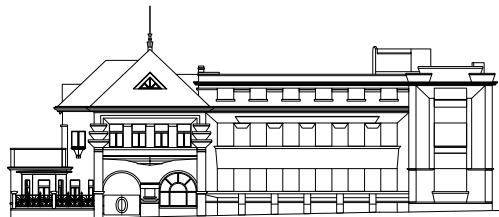
1922

nedatováno

Rodina básníka a dramatika Rudolfa Krupičky (1879–1951) provozovala od roku 1885 sušárnu čekanky spolu s výrobou octa a hořčice ve Vrdech-Dolní Bučici, v roce 1891 octárnu přesunula do Kutné Hory. V letech 1920–1922 pro Krupičkovy stavitelé Tomáš Pražák a Pavel Moravec provedli nové sídlo firmy. Na patrovou správní a obytnou vilu navazoval přízemní sklad, z druhé strany dvoupatrová továrna, provedená jako vyzděný železobetonový skelet, uliční fasády sjednocovaly kubistické prvky. Po znárodnění roku 1948 a skončení výroby zůstal areál bez údržby, využívaný k různým účelům. V letech 2009–2010 proběhla jeho transformace na polyfunkční dům s tělocvičnami, wellness a střešní terasou, z vily se stal penzion a zbožený sklad nahradila prodejna. Nový program vychází z propojení výrazně reprezentativní části areálu, dnešního penzionu s nepřehlédnutelnou fasádou, která směrem do městské ulice působí jako návěstidlo přitahující klienty, a utilitárního křídla navazující tovární budovy. Cílem rekonstrukce bylo zachovat co nejvíce konstrukcí a prvků, které by připomínaly původní industriální využití. V interiérech jsou odkryty a očištěny betonové povrchy sloupového systému a železobetonových trámových stropů, pro dosažení syrovější atmosféry, bližší komerční funkci orientované na kulturu těla.

The family of poet and playwright Rudolf Krupička (1879–1951) operated a chicory drying plant and vinegar and mustard factory from 1885 in Vrdey-Dolní Bučice and in 1891 moved the vinegar plant to Kutná Hora. In 1920–1922 the Krupička family had a new factory built by the firm of Tomáš Pražák and Pavel Moravec. The two-storey administrative and residential villa was connected to a one-storey storage house, and on the opposite side to a two-storey factory, built as a brick structure with a reinforced concrete frame with Cubist stylistic features on its street-front façade. In 2009–2010 the plant was converted to a multifunctional building with gyms, wellness facilities, and a rooftop terrace, the villa was turned into a small hotel, and the storage building was demolished and replaced with a shop. The new design was based on linking the stater part of the site, which is now a hotel boasting a striking façade that flags the attention of clients, to the utilities wing attached to the former factory building. The renovation sought to preserve as many of the original structural elements and features as possible as a reminder of the site's original industrial function. Inside, the concrete surfaces of the column system and the reinforced concrete ceilings have been uncovered and cleaned, producing a rawer atmosphere, more attuned to a site with a commercial function centred on physical training.

Společenské a obchodní centrum Breda & Weinstein / Měšťanský pivovar

Breda & Weinstein Community and Commercial Centre /
Měšťanský Brewery in Opava

Opava-Město, Pivovarská, Nákladní čp. 49
49°56'27.36"N, 17°53'59.56"E
městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors Šafer Hájek architekti – Oldřich Hájek, Jaroslav Šafer, Laco Fecsu, Olga Kostřížová, Jakub Konří, Radek Toman, spolupráce / in cooperation with AED project – Aleš Marek, Karel Chlupáč, Tomáš Volný a Technico Opava

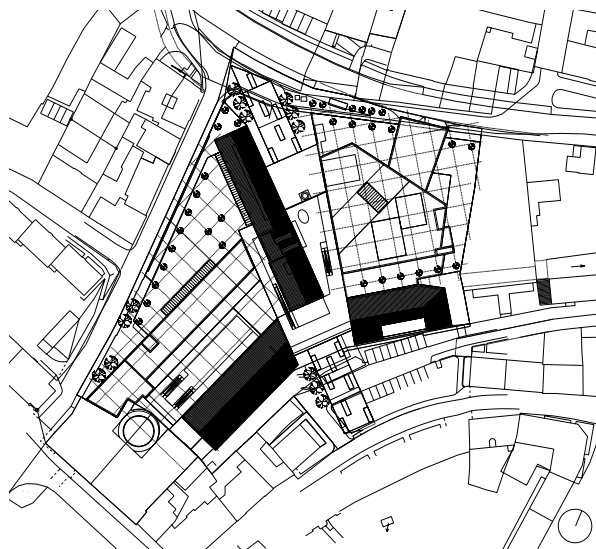
dodavatel / supplier VCES
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Mint Investments – Radim Bajgar
data vzniku / date 2008–2012

102

po 1930

2008

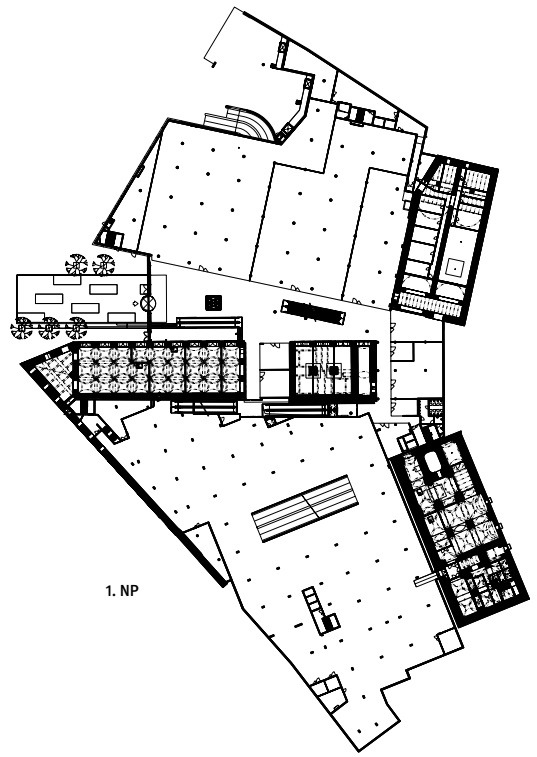
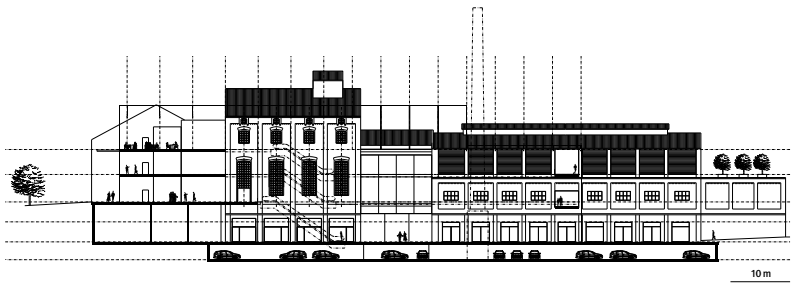
BENU Lékárna

BENU Lékárna

Středověké vaření piva v opavských právovárečných domech nahradil měšťanský pivovar, vybudovaný v letech 1824–1826 při mlýnském náhonu na ruční a vodní pohon. Od roku 1871 firma nejvýznamnějšího místního stavitele Augusta Bartela (1838–1908) podle projektu Gustava Nobacka (1841–1903) přestavovala podnik na parostrojní s výstavem až 90 000 hektolitrů piva ročně, v letech 1878–1879 k němu přibyla sladovna. Pivovar pak procházel neustálými stavebními a technologickými úpravami, vystavoval posléze 300 000 hektolitrů piva značky *Zlatovar* ročně, až roku 2005 skončil. Po neúspěšném návrhu na prohlášení areálu za kulturní památku byl v roce 2009 představen projekt konverze pivovaru. Zachovány zůstaly především objekty varny, spilky, staré a nové sladovny, fasáda ležáckých sklepů do Pivovarské ulice a komínové těleso, které se staly základem prostorového a funkčního uspořádání nového komplexu. Prostory horního a dolního pivovarského dvora jsou vyplněny novostavbou o čtyřech nadzemních a jednom podzemním podlaží, vnitřní prostory komplexu projekt člení na menší části zasklených atrií, vizuálně či přímo provozně propojených s některými z původních objektů. Podlažní plocha zhruba 55 000 m² je využita pro obchody, gastronomii, služby i zábavu, přičemž náklady překročily miliardu korun. V architektuře, jak autoři uvádějí, je uplatňován výrazný kontrast mezi původními budovami a novými dostavbami, s důrazem na použití odlišných materiálů a soudobou artikulaci architektonických intervencí, které v celkovém dojmu převládají, historické motivy jsou ilustrací minulé časové vrstvy.

Mediaeval brewing in Opava's právovárečných houses was supplanted by the Měšťanský brewery built in 1824–1826 by hand- and water-powered millrace. In 1871 the brewery was renovated to run on steam by a company owned by the most prominent local builder, August Bartel (1838–1908) and the brewing engineer Gustav Noback (1841–1903), and began producing as much as 90,000 hectoliters of beer a year; in 1878–1879 a malthouse was added. The brewery underwent continual structural and technological modifications and eventually was producing 300,000 hectoliters of beer annually under the label *Zlatovar* until production shut down in 2005. After a failed attempt to get the site listed as a cultural monument, in 2009 a project was put forth to convert the brewery. The main objects to survive were the brew house, the fermentation room, the old and new malt-houses, the facade of the lager cellars facing Pivovarská ulice, and the smokestack, which became the key point in the spatial and functional layout of the new complex. The upper and lower parts of the brewery yard are filled with a new building with four above-ground and one underground floor, and the project divides the interior space of the complex into small glassed atria, visually or directly linked to some of the original objects. Approximately 55,000 m² of floor area is used for shops, food, entertainment and other services. The authors point out that in their architectural design they applied a contrast between the original buildings and the new additions, emphasising the different materials used and the contemporary articulation of architectural modifications, which dominate the overall image, while historical motifs rather provide loose illustrations of past layers of work.

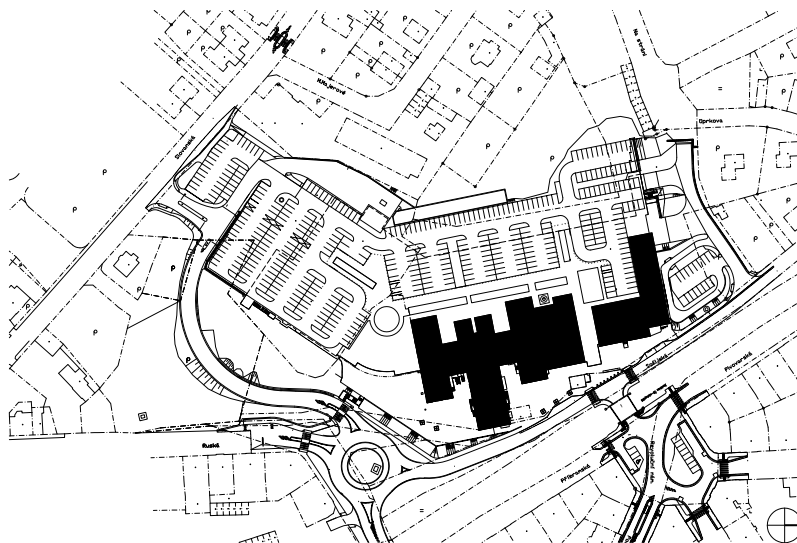
Centrum Pivovar Děčín / Thunovský pivovar v Podmoklech

Děčín Brewery Centre / Thun Brewery in Podmokly

Děčín VI-Letná, Sofijská čp. 2 a 555
50°46'19.09"N, 14°11'35.69"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors Studio acht – Václav Hlaváček, Ben Hoek, Sybren Hoek, Petr Topolovský, Nermin Fehimovič
spolupráce / in cooperation with Helika, Němec Polák

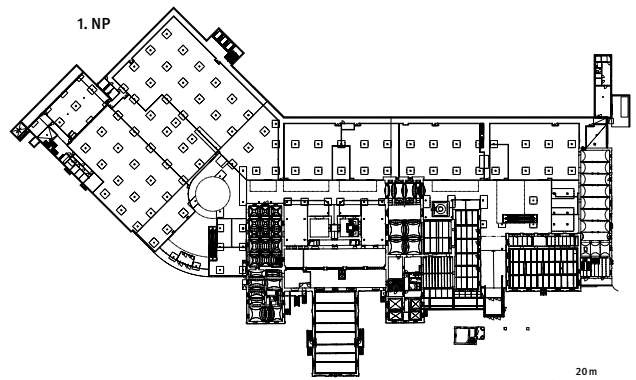
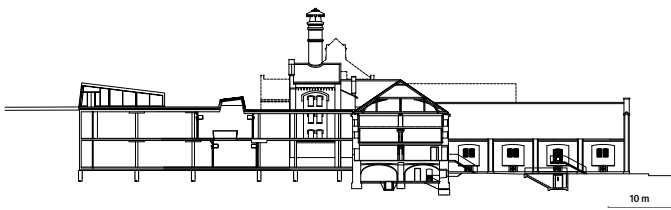
dodavatel / supplier BAK stavební společnost
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Centrum Pivovar
data vzniku / date 2012–2014

před 1904

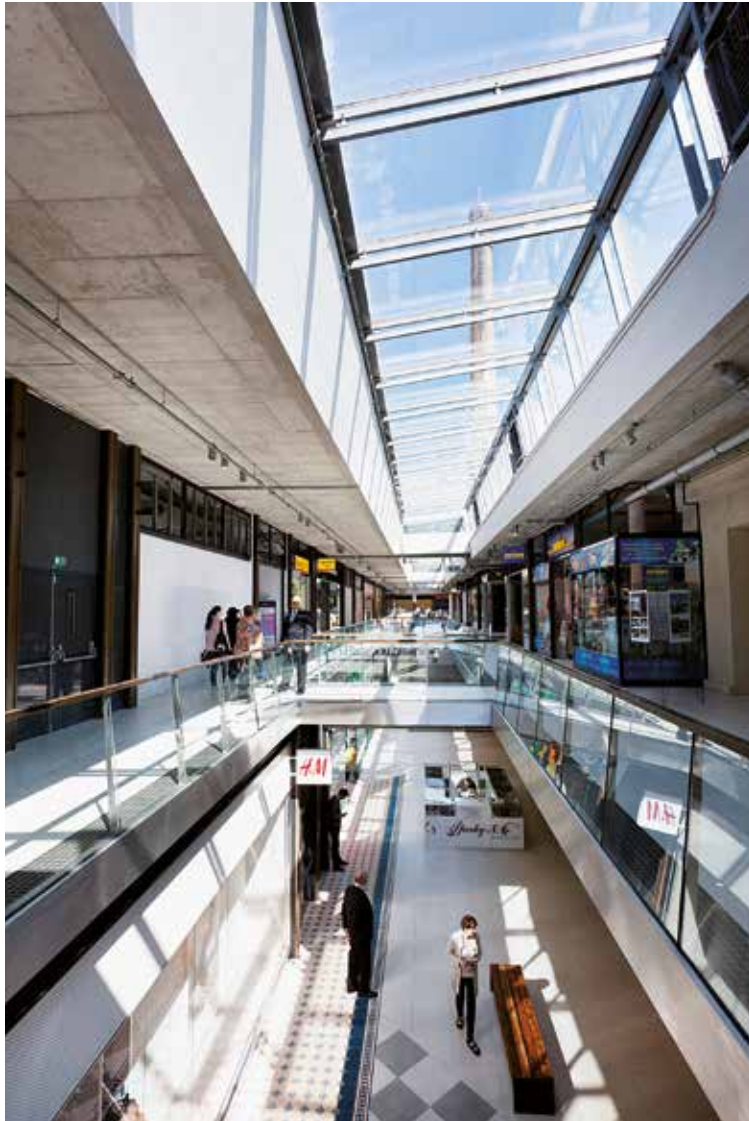

Nový pivovar se sladovnou začal budovat roku 1849 Franz Anton hrabě Thun-Hohenstein (1786–1873) v Podmoklech, když starý panský podnik byl kvůli výstavbě trati a nádraží Severní státní dráhy (NStB) zbourán. Stavební práce vedl Franz Josef Perthen, od roku 1860 jeho syn Karl (1835–1903). S přechodem na parní provoz byla postavena strojovna a kotelna (1862), humna, rozsáhlé sklepy a dvoulískový hvozď, následoval druhý hvozď (1881), nová varna vybavená Ringhofferovou strojárnou (1897, modernizace 1902) a nová sladovna s automatickou stáčárnou (1924). V podobě z dvacátých let se pivovar zachoval do roku 1996, kdy byl zapsán na seznam kulturních památek, o rok později jeho provoz skončil. V roce 2001 byla demontována technologie a budovy byly upraveny k pronájmu. Areál roku 2008 koupil nový majitel se záměrem konverze a dostavby pivovaru na obchodní a společenské centrum. Při jeho přípravných pracích byly asanovány některé objekty areálu a sklepní hospodářství, tehdy již bez památkové ochrany. Přestavba začala roku 2012 rekonstrukcí a stavebními úpravami historických objektů, sanací nosných konstrukcí, rehabilitací původních fasád, repasí a konzervací historických prvků. Za historickými objekty vznikla dvoupodlažní železobetonová přístavba obchodní pasáže s obchody, supermarketem, restaurací. Stavební zásahy a vestavby vyvolané potřebami nového provozu byly jistě podstatné, záměrem bylo, aby se příliš nepromítly do celkového obrazu, toho se docílilo využitím usazení novostavby do svažitého terénu. Pro konverzi bylo rozhodující zachování historické siluety a charakteristické atmosféry, s autentickými stavebními detaily a strukturami vedle nových konstrukcí, které podepřou důvěryhodnost komerčního prostředí.

Franz Anton Count Thun-Hohenstein (1786–1873) had a new brewery and malt house built in Podmokly in 1849 when the old brewery was demolished to make way for the construction of the Northern State Railroad (NStB) and the local station building. Franz Josef Perthen headed the construction and was succeeded by his son in 1860. When steam engines were introduced, a machine hall and boiler house were built (1862), followed by maltings, large cellars, and oasts (1881), a new brew house and Ringhoffer machine room (1897, modernised in 1902), and finally a new malt house with an automated racking room (1924). The brewery retained its 1920s appearance until 1996, when it became a listed cultural monument. A year later production ceased. In 2001 was disassembled the technology and adapted the building for lease. In 2008 a project was drawn up to convert and expand the brewery for use as a commercial and recreational centre. Conversion work began in 2012 with the renovations and structural adjustments to the historical buildings, the reinforcement of support structures, restoration of the original façades, and repairs to or conservation of historical elements. In connection with historical building was built two level reinforced concrete structure of shopping mall with shops, a supermarket, restaurant facilities, offices, and family entertainment sections. Extensive structural changes were required to adapt the site to its new use but were executed with a view to minimising their visual impact. The design took advantage of the incline of the land and much of the new construction work was concealed underground. The conversion project sought to preserve the historical profile, authentic atmosphere, and original structural features of the site, which in fusion with the new work support the site's commercial appeal.

Kryté parkoviště nákupního centra / Autobusové garáže

Covered Parking Lot of a Shopping Centre / Bus Garages

Praha 6-Dejvice, Podbabská
50°06'40.96"N, 14°23'33.81"E

autoři / authors Bomart, projekční kancelář

dodavatel / supplier Metrostav

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Intercora Plzeň / Kaufland Česká republika

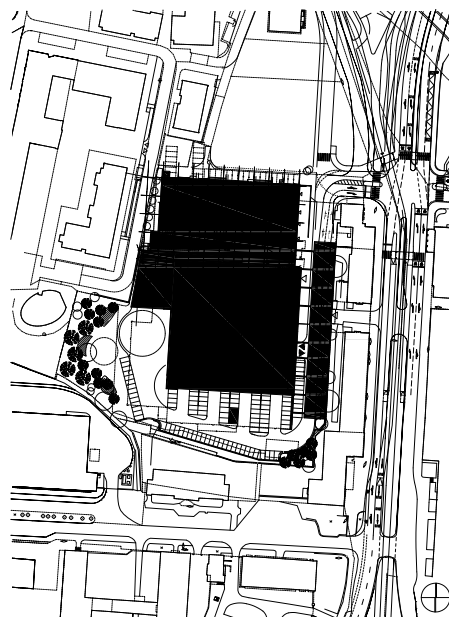
data vzniku / date 2011–2012

114

Moderní halové garáže pro sto autobusů s opravami nechaly v letech 1931–1932 postavit Elektrické podniky hlavního města Prahy. Projekt vypracovala jejich stavební správa pod vedením inženýra Alorise Jandy ve spolupráci s architekty Janem Žákem a Jaromírem Krejcarem (1895–1949). Železobetonovou stavbu provedla akciová stavební společnost Viktor Beneš, ocelové parabolické vazníky rozpětí 68,4 metru dodala Českomoravská Kolben-Daněk. Provoz garáží skončil v roce 2005, hrozilo jejich zbourání se záměrem na jejich místě postavit nákupní centrum. Díky zahájení řízení o jejich památkové ochraně se od záměru demolice ustoupilo a novostavba byla přistavěna k původnímu objektu garáží, které byly přeměněny na parkoviště pro supermarket. Výrazná konstrukce původní střechy je nyní tím rozhodujícím architektonickým motivem, který propůjčuje jinak víceméně banální komerční stavbě obchodního centra jedinečný charakter.

The Electric Company of the City of Prague had workshops and modern garage halls for buses built in 1931–1932. The project was designed by the company's building office under the direction of engineer Aloris Janda in cooperation with architect Jan Žák and Jaromír Krejcar (1895–1949). The reinforced-concrete structure was built by the construction joint-stock company Viktor Beneš, and the steel parabolic girders with a span of 68.4 metres were supplied by Českomoravská Kolben-Daněk. The garage went out of use in 2005, and it was threatened with demolition by plans to build a shopping centre on its site. The demolition was forestalled when proceedings to secure heritage protection for the site were initiated and a new structure was added on to the original garages, which were converted to a supermarket parking lot. The distinctive original roof structure is now the site's defining architectural motif and lends a unique character to an otherwise relatively banal commercial structure.

1931

... bydlení v dotyku s industriální historií nastartovalo spontánní objevování industriální atmosféry, zpočátku prostřednictvím loftových bytů a studií vzniklých z opuštěných továren, dílen a skladů ... **obytnost** vychází z charakteru a nabídky uvolněných prostorů, je možností a také předpokladem, jak žít v místech dříve určených pro výrobu a technický provoz, existovat v nich, zabýdlet je, pobýt – natrvalo či krátce, nejdříve jako mezní kulturní zkušenost a součást alternativního stylu života, jakási novodobá kolonizace prostoru uvolněného po zaniklých činnostech, posléze stále víc s romantizující nostalgií...

... the development of housing with the fingerprints of industrial history had the effect of launching a spontaneous process of discovery of the industrial atmosphere ... initially through the loft housing and studios that were built in abandoned factories, workshops, and storehouses ... **inhability**, the suitability of a place for people to live in, is determined character and supply of vacant spaces, it represents an opportunity and a precondition for ways of living in places previously intended for production and technical functions ... for ways of existing in them, of making homes out of them, for residing in them—long term or temporarily, initially sought out as a different cultural experience ... part of an alternative lifestyle, a kind of modern-day colonisation of spaces freed up by the demise of past functions, and ultimately characterised by an increasingly romantic sense of nostalgia...

Cornlofts Šaldova / Lisovna řepkového oleje

Šaldova Cornlofts / Rapeseed Oil Press

Praha 8-Karlín, Šaldova čp. 219
50°05'33.00"N, 14°27'20.16"E
městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors Baumschlager & Eberle – Carlo Baumschlager, Dietmar Eberle
spolupráce / in cooperation with Pavel Hnilička, Eckehart Loidolt, Veronika Hamšíková, Vladimír Kobliška,
Cedric Nieser, Ivan Sališ, Kari Silloway, Alexander Spauwen

dodatečná úprava interiéru / additional interior renovations OOOOX – Radka Valová, Magda Palečková

zahradní architektura / garden architecture Vogt Landschaftsplaner
dodavatel / supplier FCC – První česká projekční a stavební
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Karlín Group / vlastníci bytů / individual flat owners
data vzniku / date 2005–2009, 2011 doplňující úprava interiéru / additional interior renovations

118

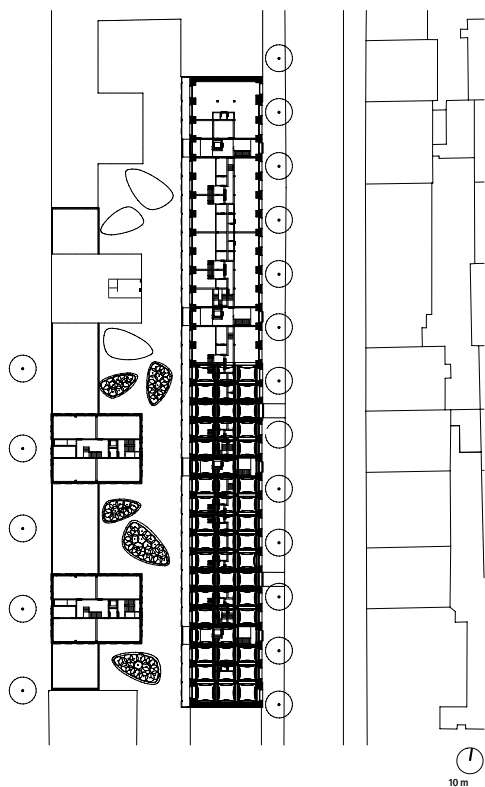
2007

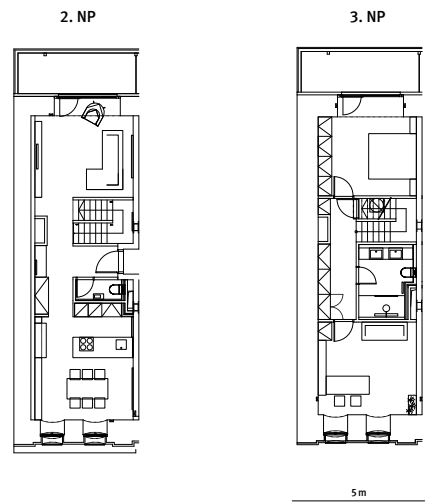
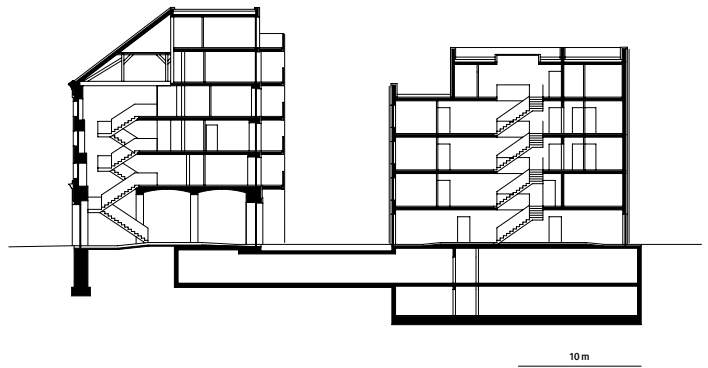

Firma, kterou založil D. G. Fischel roku 1822, dala postavit v letech 1862–1864 v Karlíně lisovnu a rafinerii řepkového oleje. Olejna byla v provozu pouze deset let, poté ji převzala Akciová společnost strojírny, dř. Breitfeld, Daněk a spol., jež prostory využívala jako dílny a sklady. V objektu až do roku 1950 sídlil koncern ČKD, poté Československé automobilové opravny. Po povodni v roce 2002 uspořádal investor soutěž na proměnu původního objektu na bytový dům s komerčním parterem. Podle vybraného projektu byla původní budova délky 130 metrů s malými okny v masivních zdech uliční fasády zbavena vnitřní dřevěné konstrukce, část litinových sloupů s cihelnou klenbou v polovině přízemí zůstala. Uvnitř pak nová konstrukce vymezila mezonetové byty s okny na východní i západní dvorní stranu s prosklenými lodžie. Ve dvoře umístěná novostavba je opláštěná stejnou skleněnou fasádou s potiskem, mezi stávající a novou budovou je parkově upravené nádvoří. Celková obytná plocha činí 11 290 m² (zastavěná plocha 3 150 m²). Jak ukazují fotografie z výstavby, jde tedy převážně o novostavbu, skrytou za zachovanou uliční fasádou, která přesto dál určuje vnímání budovy z ulice. Stalo se i komerčním lákadlem při prodeji bytů, že jde o netradiční a módní formu loftového bydlení v industriálním prostředí. To se však už minimálně promítlo do interiérů. Zklamání bylo motivací k dodatečné úpravě, kdy jsou obyvateli paradoxně znovu odkryty zachované detaily původních masivních zdí, navozující industriální atmosféru.

The company of D. G. Fischel, founded in 1822, had a rapeseed oil press and refinery built in 1862–1864 in Karlín. The refinery operated for just ten years until it was taken over by the Joint-Stock Machine Works, formerly Breitfeld & Daněk and Co., which set up workshops and storage space in the refinery building. These premises were occupied by ČKD (Českomoravská Kolben-Daněk) until 1950, and then by Czechoslovak Automobile Repair. After the floods that struck Prague in 2002, the site's investor organised a competition for designs to convert the original object into a residential building with flats, backed by financing from a commercial partner. The winning project had the interior wood frame removed from the original 130-metre-long building that has small windows in the massive walls of its street façade, while some the cast-iron columns and the brick vaulting in the middle of the ground floor were retained. A new frame was installed inside, marking out the duplex apartments, with windows on the east and on the west courtyard side, and with glass-enclosed balconies. A new structure was built in the courtyard and encased in the same kind of patterned-glass façade and the space in the courtyard between the old and the new building was turned into a parking area. Photographs from the construction site clearly show that the project largely involved concealing a new structure behind the surviving street façade, which remains the defining feature of the building's image from the street. When the flats were on sale, the fact that the building offered an unusual and trendy form of loft housing in an industrial setting was actually a commercial attraction for some. The industrial aspect, however, was only reflected in the interiors to a small degree, which became a motivation for additional renovations by residents who paradoxically uncover surviving details of the original massive walls to create an industrial atmosphere.

Hotel Park Inn a bytový dům / Tiskárna Unie, spojené závody tiskařské a vydavatelské

Hotel Park Inn and Residence / Unie Press, United Press and Publishing Companies

Praha 2-Nové Město, Svobodova čp. 1961, Na Děkance čp. 2109

50°04'05.20"N, 14°25'04.64"E

Pražská památková rezervace / Prague conservation area

autoři / authors Ian Bryan Architects, Martin Poldauf

dodavatel / supplier Skanska CZ

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Red Group / Hermitage Holdings a vlastníci bytů / and individual flat owners

data vzniku / date 2007–2009

První tiskárnou v tomto místě byl závod Jana Vilíma, pro jeho společný podnik s nakladateli Janem Ottou a Josefem Richardem Vilímkem (Unie) pak v letech 1906–1907 postavil František Zvěřina novou pětipodlažní rohovou budovu s železobetonovými sloupy systému Hennebique. Betonářské práce provedla firma Karla Herzána a Ludvíka Uhlíře, fasády v secesním stylu navrhl Karel Hermann. Řešení fasád převzala i první přístavba tiskárny severním směrem, kterou roku 1920 navrhl František Beránek ze stavební kanceláře Čeňka Gregora (dnes čp. 2109). Architekt Stanislav Libánský ml. roku 1936 projektoval poslední přístavbu tiskárny o šest polí západním směrem. Tiskárna Unie byla známá kvalitními obrazovými tisky a uměleckými publikacemi, po zestátnění se zde tiskly především učebnice, od roku 1960 byla tiskárna součástí n. p. Polygrafia. Pracovat přestala roku 2000 a v roce 2004 ji zakoupila developerská společnost Red Group. Poté proběhla její konverze na hotel (čp. 1961) a bytový dům (čp. 2109). Budova hotelu dostala další, ustupující podlaží a na místě dvorního traktu ze třicátých let vznikla novostavba terasovitě uspořádaného konferenčního křídla. Nejcennější zůstala fasáda hotelu, propůjčuje mu dojem reprezentativního a jedinečného bydlení, i když uvnitř pak už jen s interiéry a zařízeními podle anonymního standardu hotelových řetězců. Jen s obtížemi hledáte detail původního vybavení.

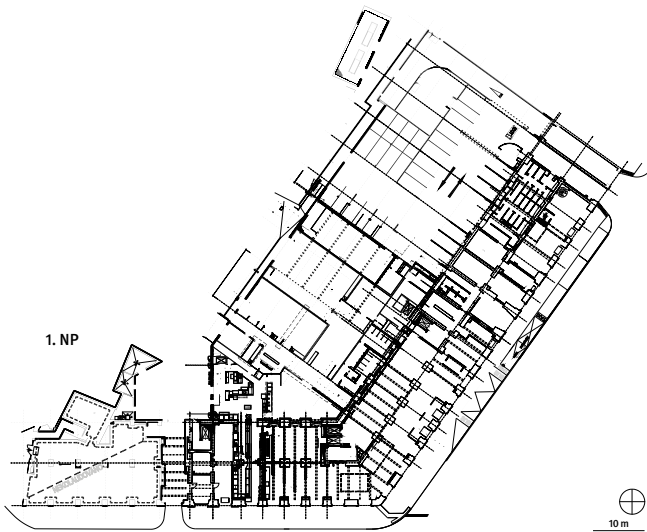
The first press at this location was a company owned by Jan Vilím. He formed a company with publishers Jan Otta and Josef Richard Vilímek (Unie) and in 1906–1907 they had a new, five-storey, corner building, using the Hennebique reinforced concrete system, built František Zvěřina. The building's cement work was done by the company of Karel Herzán and Ludvík Uhlíř, and the Secessionist façades were designed by Karel Hermann. The same façade design was adopted for the addition built on to the press on the north end of the building and designed in 1920 by František Beránek from the building office of Čeněk Gregor (building no. 2109 today). In 1936 architect Stanislav Libánský Jr. designed the last addition made to the press on the west side. Unie Press was known for its high-quality prints and artistic publications. After the press was nationalised, it primarily printed textbooks. It ceased operating in the year 2000 and in 2004 it was bought by Red Group developers. The site was then converted into a hotel (no. 1961) and an apartment building (no. 2109). An additional, receding floor was added to the hotel building and on the site of the 1930s courtyard a new terraced building with a conference wing was built. The most valuable part of the site is the hotel's façade, which creates an image a singular, stately residential space, while the interiors and furnishings adhere to the nondescript standard typical of hotel chains, and almost no sign of the original facilities can be traced.

1908

2005

Rodinné bydlení / Olovnický pivovar

Family Home / Olovnice Brewery

Olovnice, U Rybníka čp. 37

50°14'12.03"N, 14°14'23.82"E

autoři / authors Snová Továrna – Karel Vančura

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Stanislava Bannasová, Luboš Y. Kolářek

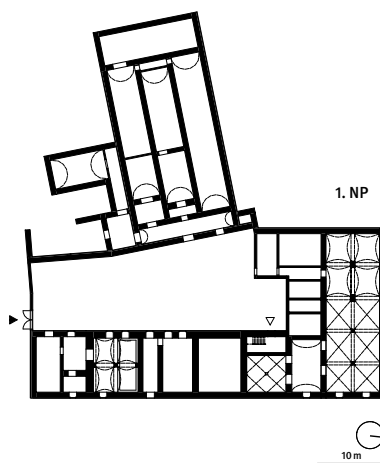
data vzniku / date 2008–2013

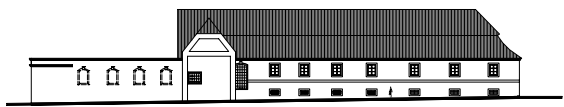
126

Letopočet vytesaný na pilíři humna připomíná první várku z roku 1770. V roce 1847 se olovnický pivovar stal přímým císařským majetkem, modernizovaný podnik po roce 1870 vykazoval výstav až 20 000 hektolitřů piva ročně. Po skončení první světové války patřil státu, neobstál však v konkurenci sousedního kralupského pivovaru a roku 1950 skončil. Pak budovy využívaly různé podniky jako sklady, bez údržby areál chátral až do roku 2008, kdy ho koupili současní majitelé. V následujících dvou letech rekonstruovali hlavní barokní část, s výrazným průčelím spilkou s kruhovými okny, na rodinné bydlení. Snahou bylo zbavit budovy nánosů nevhodných úprav a obnovit přirozené osvětlení špaletovými okny, původní povrchy a materiály doplnit novými (beton, konstrukční ocel). Rekonstrukce stále pokračuje, v plánu je část objektu využít na kulturní aktivity jako výstavy, přehlídky a semináře. V interiéru jsou v co největší možné míře zachovány původní povrchové úpravy a materiály, podporují jedinečnou atmosféru prostředí.

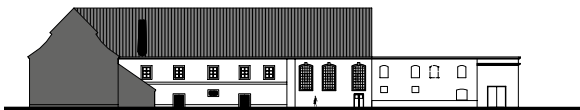
The year carved on one of columns of the malt-house commemorates the first batch of beer it produced in 1770. In 1847 the Olovnice brewery became the direct property of the Emperor. After 1870 it was producing as much as 20,000 hectolitres of beer a year. After the First World War it became the property of the state, but it was unable to compete with the neighbouring brewery in Kralupy and it shut down in 1950. The building was then used by various concerns as storage space. Unmaintained, the site fell into decline until 2008, when it was purchased by its current owners. In the next two years they renovated mainly the baroque section, the former fermentation room with its distinctive façade and round windows, and converted it to a family home. They attempted to remove the layers of inappropriate interventions from the building, restore the natural lighting that the niche windows provide, and replace the original surfaces and materials with new ones (concrete, structural steel). Renovations are still in progress, and there are plans to use part of the object for cultural activities such as exhibitions, shows, and seminars. The original surface finishings and materials in the interior were preserved as far as possible and they add to the unique atmosphere of the setting.

2006

10 m

10 m

Charita sv. Alexandra, chráněné bydlení / Důl Alexander

St. Alexander Charity, Shelter Housing / Alexander Mine

Ostrava-Kunčičky, Holvekova čp. 651
49°48'40.18"N, 18°17'51.11"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors Leo Chřibek, projekční kancelář

dodavatel / supplier MŽT Stavitelství, Stavební firma Gargoš
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Charita sv. Alexandra
data vzniku / date 2010–2013

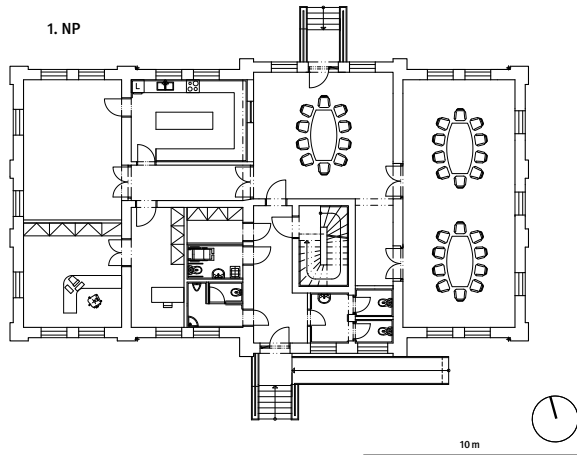
128

Důl byl vybudován v letech 1896–1901 společností Severní dráhy císaře Ferdinanda (KFNB) a pojmenován po jejím prezidentovi Alexandru hraběti Pallavicinim (1853–1933). V roce 1926 se spojil s nedalekým dolem Zárubek. Znárodněná důlní společnost po roce 1945 připadla k Ostravsko-karvinským dolům (OKD). Těžba skončila roku 1992, těžební jáma hloubky 945 metrů byla zasypána v roce 1993 a výdušná jáma o hloubce 775,3 metru o rok později. Od roku 2001 je areál dolu památkově chráněný – celkem devět objektů včetně věží, jámových budov a komína. Charita, založená v roce 2001, do roku 2008 postupně získala tři zdevastované objekty. Kovárnu čp. 651 v letech 2005–2006 rekonstruovala na textilní dílnu, humanitární šatník a zázemí společnosti, kočárovnu (parcela 689) do roku 2010 upravila na chráněné dílny a kotelnu. Správní budova (parcela 690) byla v letech 2010–2013 opravena na bydlení pro zdravotně znevýhodněné. Stavební úpravy se z větší částí financovaly z evropských fondů (regionální operační program – Region soudržnosti Moravskoslezsko). Důraz byl kladen na zachování exteriéru, obnoveného co nejbližší původnímu stavu podle zachované plánové dokumentace. Interiéry a prostory pro chráněné bydlení jsou střídme, finančně nenáročné, podřízené sociální funkci, kterou charita plní.

The mine was built in 1896–1901 by the Emperor Ferdinand Northern Railroad (KFNB) and was named after its president, Count Alexander Pallavicini (1853–1933). In 1926 it merged with nearby Zárubek Mine. After 1945 and the mining company was nationalised the mine became a part of Ostrava-Karviná Mines (OKD). Mining activity was concluded in 1992. In 1993 the pit, 945 metres deep, was filled in, and the return shaft, 775.3 metres deep, was filled in a year later. The mine has been a protected heritage site since 2001 and the protection applies to nine objects, including the shaft head, the pit buildings, and the stack. St. Alexander Charity, founded in 2001, moved into the dilapidated buildings and by 2008 was using three of them. In 2005–2006 it converted the forge (no. 651) into a textile workshop, a storeroom for collecting clothing donations, and space for basic facilities. In 2010 it converted the carriage hall (lot no. 689) into shelter workshops and a boiler room. In 2010–2013 the administrative building (lot no. 690) was renovated into housing for people with disabilities. The structural renovations were largely financed from European funds (Regional Operational Programme – Moravia-Silesia regional cohesion). The focus was on preserving the exterior, and on the basis of surviving plans restoring the site as much as possible to its original state. The interiors and the spaces used by the shelter are modest, inexpensive, and geared to the social function that the charity performs.

2009

Vestavba bytu / Dieselová elektrárna

Flat Conversion / Diesel Power Plant

Lysice, Osada Perná čp. 290
49°26'43.67"N, 16°34'16.77"E

autoři / authors studio NEW WORK – Svatopluk Sládeček, Lucie Surá, Pavel Velecký

dodavatel / supplier Lumber

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Tomáš Reichel / rodina Reichelova

data vzniku / date 2011–2012

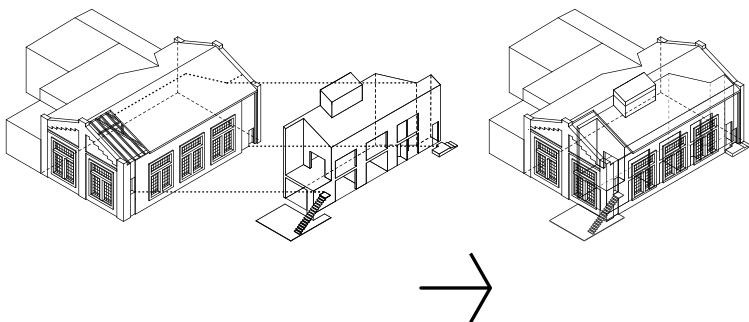
130

Dieselová elektrárna z počátku 20. století stojí v zahradě na břehu Perenského rybníka. Je velmi dobře zachovalá, nebyla nikdy osazena generátorem a zprovozněna, protože elektrifikace regionu proběhla rychleji než tehdejší stavitelé, předkové dnešního majitele, očekávali. Do části objektu elektrárny je vestavěn dvoupodlažní byt, do kterého se vstupuje ze severovýchodní strany, zbývající prostor je využíván jako sklad. V přízemí se nachází ložnice dětí i rodičů, v patře je otevřený obytný prostor navazující na venkovní terasu, z níž vedou schody na zahradu. Prostor je přisvětlen střešním světlíkem, pracovna nad obytnou částí má střešní okna. Konstrukčně je vestavba hrázděnou dřevostavbou. Podařilo se zabydlet členité historické prostory a přitom nezasáhnout do vnější podoby stavby.

This early twentieth-century Diesel power plan is located in a garden next to a pond. It is very well preserved. It was never fitted with a generator or put in operation because the conversion to electricity in the region proceeded at a faster pace than the builders, the ancestors of the current owners, expected. A two-storey flat was built in the plant, its entrance is on the northeast side, and the remaining space is used for storage. The parents' and children's bedrooms are on the ground floor, an open living space leading onto an outdoor terrace is on the first floor, and stairs lead from the terrace into a garden. Light shines into the space through a skylight, and there are roof windows above the domestic office built over the living area. The flat is timber-frame inserted structure, making it possible to make the variably shaped historical spaces habitable without interfering with the structure's appearance.

2010

Vila na sile / Obilní silo a. s. Hanácké mlýny

Villa on the Silo / Wheat Silo, Hanácké Joint-Stock Mills

Olomouc, Polská čp. 942

49°35'14.75"N, 17°15'20.89"E

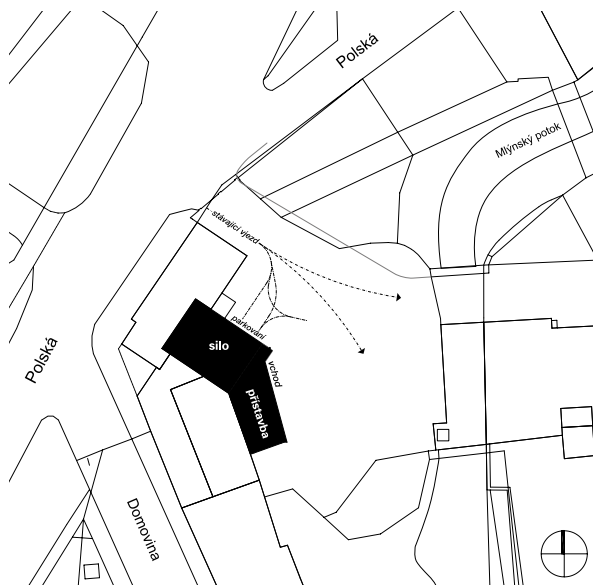
autoři / authors Tomáš Pejpek a C+HO_aR - Szymon Rozwałka, spolupráce / in cooperation with Paweł Wachnicki, Pavel Martinka, Alice Michálková, Grzegorz Gogolin, Alexandra Rachwalska, Robert Binar, statika / statics Statika Olomouc – Daniel Lemák

dodavatel / supplier CASKA INVEST

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Barbora a Radim Králíčkovi

data vzniku / date 2005–2007

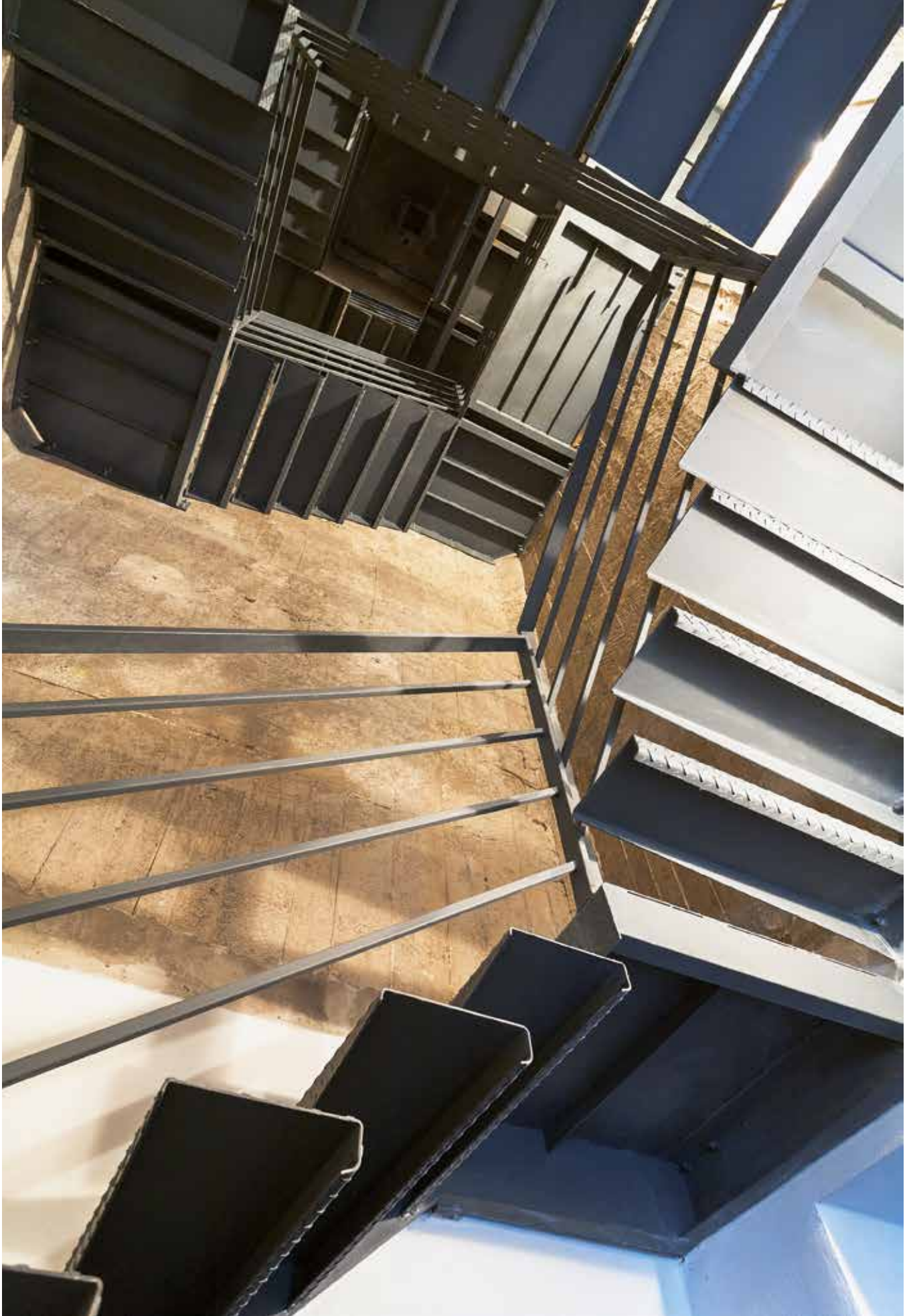
132

2005

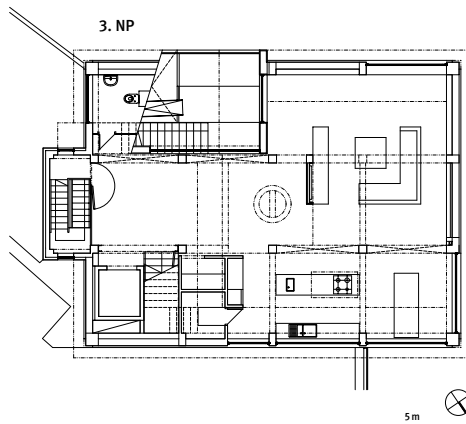
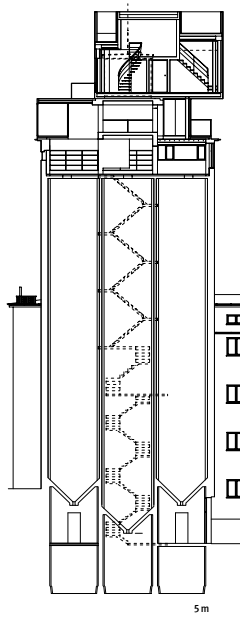
[Černoušek – Šlapeta – Zatloukal 1981, s. 58; Pejpek – Rozwałka 2006; Rozwałka 2007; Mertová-Horačková 2007; Rozwałka 2007; Rozwałka 2009; Beran – Valchářová – Zikmund 2013a, s. 41–42]

Automatický mlýn Karla Kadlece byl vystavěn po požáru v roce 1927, od roku 1937 patřil a. s. Hanácké mlýny. K němu podle návrhu architekta Jana Tymicha (1906–?) z roku 1938 přibyl soubor železobetonového sila s čistírnou obilí a strojovnou, doplněný čtyřpatrovým obytným domem čp. 770. Osmikomorové silo postavila firma stavitele Jana Hublíka (1876–1947) na přelomu let 1939 a 1940. Kadlecův mlýn vyhořel roku 1953 a v roce 1967 byly jeho zbytky sanovány, od té doby nebylo užíváno ani silo, které se dochovalo v původní podobě až do roku 2005. Tehdy vznikl projekt rodinného domu, usazeného na jeho vrcholu. Silo zůstalo prázdné, využito jen zčásti pro schodiště a výtah, nosná konstrukce nadstavby je ocelová. Vila má ve čtyřech úrovních obytnou plochu 320 m². Železobetonová stavba zůstala téměř nezměněná, jako podnož pro nové aktivity.

Karel Kadlec's automatic mill was built after a fire in 1927. It became the property of Hanácké Joint-Stock Mills in 1937, which added a reinforced concrete silo, a screening room, a machine room, and a four-storey residence (no. 770) designed by architect Jan Tymich (1906–?). The eight-chamber silo was built by the firm of Jan Hublík (1876–1947) in late 1939 and early 1940. Kadlec's mill burnt down in 1953. Its remains were decontaminated in 1967, after which it was never used. The silo retained its original appearance until 2005, when a project was developed to build a family home on top of it. The silo itself was left empty, only a section of it was used for a stairway and an elevator. The support frame of the extension is made of steel. The villa comprises 320 m² dispersed across four floors. The original reinforced concrete structure of the silo has remained almost unchanged and now resembles a pedestal for new functions.

Věž / Věžový vodojem

The Tower / Elevated Water Tank

Vratimov, Frýdecká čp. 1188

49°45'31.95"N, 18°18'55.96"E

autor / author Radim Heinich

dodavatel / supplier Radim Heinich Intex

stavebník – investor / majitel / builder – investor / owner Radim Heinich

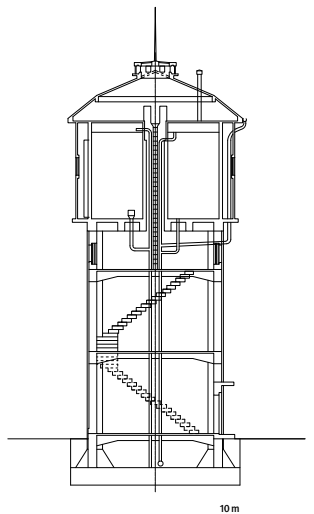
data vzniku / date 2001–2006, 2014

136

Železobetonový věžový vodojem postavila v roce 1931 továrna na vodovody a pumpy Antonína Kunze z Hranic na Moravě podle projektu hranického inženýra Wilibalda Langa. Vodojem, během druhé světové války poškozený ostřelováním sovětské armády, sloužil k zásobování Vratimova vodou do sedmdesátých let 20. století, po odstavení chátral a plánovala se jeho demolice. Na přelomu 1999–2000 stavbu koupil Radim Heinich, který započal s citlivou rekonstrukcí pro potřeby ateliéru rodinné nábytkářské firmy a dvoupatrového bytu, který se nachází v zachovaném rezervoáru. Zvenčí jej doplnil o subtilní vyhlídkovou plošinu, roku 2014 zde byla otevřena také čajovna. Veškeré stavební náklady si majitel hradil sám, jeho záměr je učinit z vodojemu nazývaného Věž místo pobytu a setkávání.

In 1931 Antonín Kunz from Hranice na Moravě had a reinforced concrete elevated water tower built for his hydro plant and pump. It was designed by Wilibald Lang, an engineer also from Hranice. The water tower was damaged by Soviet mortar fire during the Second World War and was then used to supply water to Vratimov until the 1970s. After it went out of service it was left to ruin and looked headed for demolition. In 2001 the structure was purchased by Radim Heinich, which embarked on a project of sensitive renovations for use as a studio for his family furniture company, and a two-storey flat was built in the in the preserved reservoir. A lookout gallery was added on the outside, and in 2014 a tearoom was opened at the site. All the construction costs have been covered by the owner himself. His objective is to turn what he calls 'The Tower' into a residential and meeting space.

2000

... nové priority signalizuje otevření průmyslových areálů veřejným aktivitám ... vtahují do dění a dobrodružstvím je už poznání míst, která dosud zůstávala uzavřená, nedostupná ... **otevřenost** vede ke ztotožnění se změnou a prázdnotu zaplňují kulturní akce ... občas didaktické či obecně prospěšné činy ... adrenalinový lov zážitků ... zpřístupnění průmyslového areálu rozptýlí obavy a předsudky, které přetrvávají ... veřejné aktivity oživují vnímavost a zájem o prostředí a lokální historii, přispěly kulturní a sociální diverzitě ... mají sílu být katalyzátorem urbanistického rozvoje širšího okolí...

... new priorities are primarily signalled by the opening of industrial grounds to public activities ... merely the experience of getting to know places that had previously been closed and inaccessible involves one in them and takes one on an adventure ... **openness** leads to an identification with change ... what was previously empty is filled with cultural events ... with activities sometimes didactic in purpose or of public benefit, a high-adrenalin hunt for experiences ... making industrial grounds accessible works to dispel the persistent fears and prejudices that surround them ... public activities activate levels of awareness and interest in a place and in local and cultural history, foster cultural and social diversity, and have the power to become catalysers for urban development in the wider vicinity...

La Fabrika / Zámečnická dílna Františka Richtera a slévárna

La Fabrika / The Fittings Workshop of František Richter and the Foundry

Praha 7-Holešovice, Komunardů při čp. 1001, Přístavní čp.503

50°06'13.42"N, 14°27'02.11"E

ochranné pásmo Pražské památkové rezervace / buffer zone of the Prague conservation area

autoři / authors Atelier KAVA – Tomáš Novotný, Tomáš Zmek, Lukáš Ježek

dodavatel / supplier Jaroslav Rybář

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Richard Balous

data vzniku / date 2004–2012

140

nedatováno

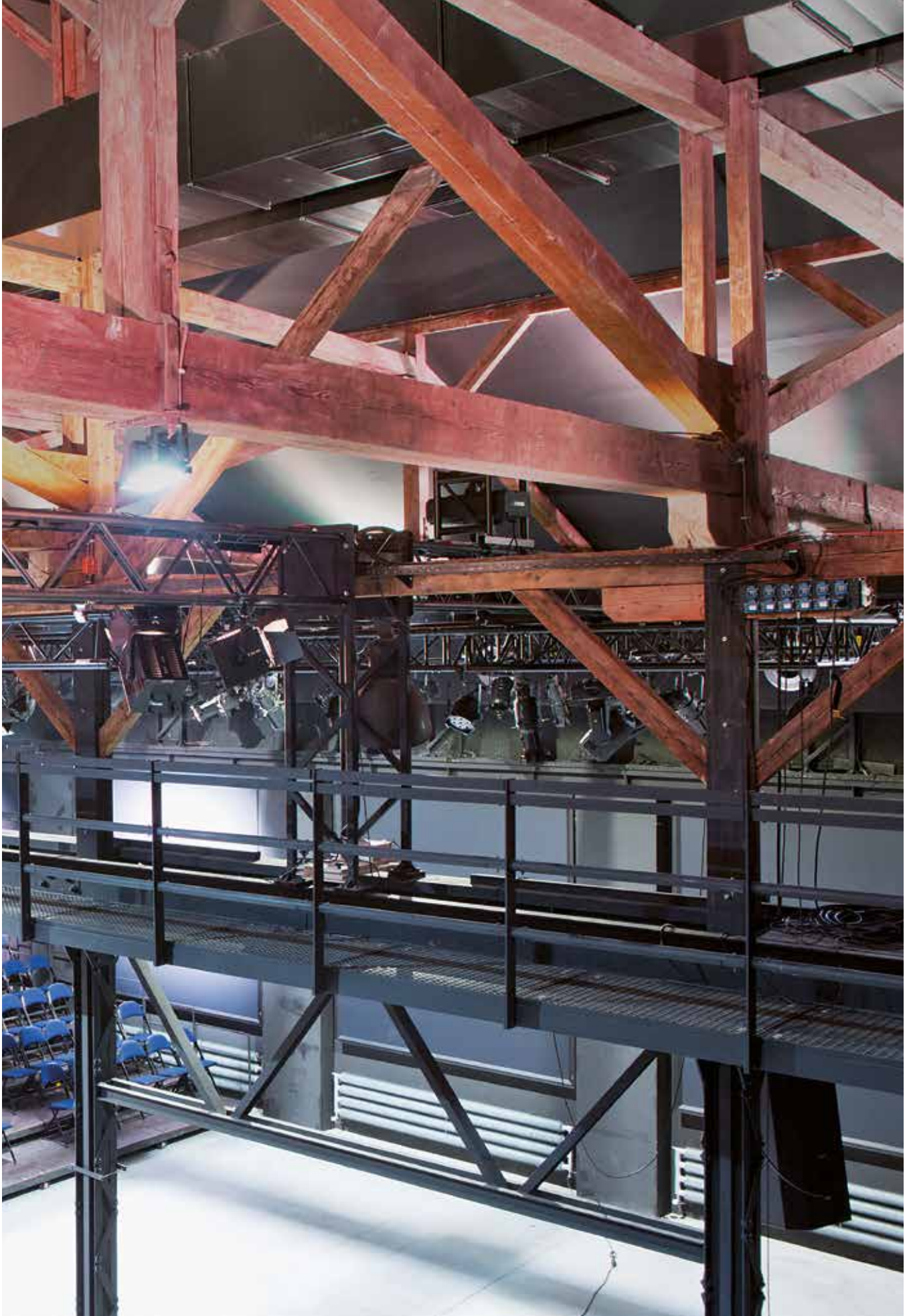

2000

2000

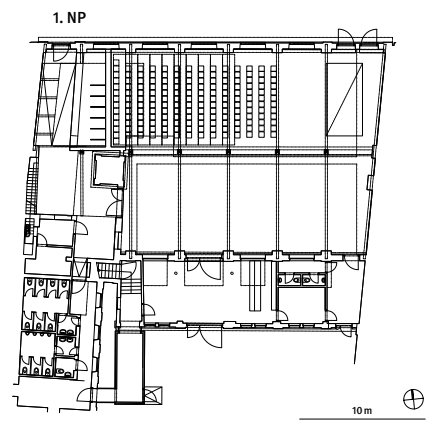
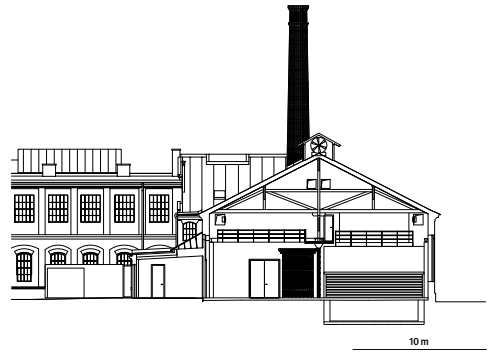

Ve dvoře činžovního domu čp. 1001 vznikla roku 1908 hala s moderním železobetonovým stropem, kterou provedla firma B. Hollmann a spol., a v níž František Richter vyráběl hevery. Kovodělná výroba zde probíhala až do devadesátých let 20. století. Roku 2004 byla zahájena konverze na víceúčelové kulturní centrum La Fabrika propojením se sousední továrnou Karla Bendelmayera v Přístavní ulici čp. 503, kterou postavil František Šafařík v roce 1907, v jejímž provizorně zastřešeném dvoře vznikla nová scéna divadla Studia 1, v hale s trémovým stropem pak originální bar. V roce 2012 přibyl nový divadelní sál v původní slévárně (parcela 871), vybavený nejmodernější technikou a světelným designem, s možností vytvořit menší prostory pohyblivými stěnami. Areál je propojen s čp. 475 v Dělnické ulici, dvoupatrovou továrnou, jejíž železobetonovou konstrukci vybuodovala firma Hrůza & Rosenberg roku 1912 podle plánů Jindřicha Pollerta (1878–1944). Dva hlavní prostory areálu jsou doplněny ateliery, dílnami, studiemi a kanceláři. Hlavním cílem projektu La Fabrika je vznik víceúčelového, ekonomicky nezávislého kulturního centra na půdorysu třech propojených továrních objektů, postavených počátkem minulého století v Holešovicích, umístěných mezi ulicemi Dělnická, Komunardů a Přístavní. Nejdůležitějším kritériem projektu byla maximální možná variabilita využití daného prostoru s důrazem na akustické řešení, zamezující úniku hluku, při zachování všech architektonicky cenných „továrních“ prvků. La Fabrika je jedním z mála víceúčelových kulturních areálů vybudovaných výhradně ze soukromých finančních prostředků.

In 1908 a hall with a modern reinforced concrete roof was built by B. Hollmann and Co. in the courtyard of tenement building no. 1001. It was used by František Richter to produce jacks. The site was used for metal-working production until the 1920s. In 2004 it was converted to a multifunctional cultural centre called La Fabrika in a project that also incorporated the adjacent factory building of Karel Bendelmayer on Přístavní Street (no. 503), which was built by František Šafařík in 1907. A new theatre stage, Studio 1, was built in its provisionally roofed courtyard, and a unique bar was set up in the hall. In 2012 a new theatre was built in the former foundry building (lot no. 871), and it was equipped with modern technology and lighting design and movable walls so that the interior can be adapted to create smaller spaces. The grounds are connected to a two-storey factory building (no. 475) on Dělnická Street, a reinforced concrete structure originally built by the company of Hrůza & Rosenberg in 1912, designed by Jindřich Pollert (1878–1944). In addition to the two main spaces on the grounds there are also studios, workshops, studies, and offices. The main object of the La Fabrika project was to create a multifunctional, financially self-sufficient cultural centre on the ground plan of three connected factory buildings built in the early 20th century in Holešovice between Dělnická, Komunardů, and Přístavní streets. The project sought above all to allow for maximum variability in the site's use, focusing also on its acoustic design to limit noise, while preserving all the architecturally valuable 'factory' elements. La Fabrika is one of the few multifunctional cultural sites built solely using private financing.

DOX, centrum současného umění / Továrna na stroje Rossemann & Kühnemann

DOX, Centre for Contemporary Art / Rossemann & Kühnemann
Mechanical Engineering Factory

Praha 7-Holešovice, Poupětova čp. 793

50°06'24.46"N, 14°26'50.07"E

ochranné pásmo Pražské památkové rezervace / buffer zone of the Prague conservation area

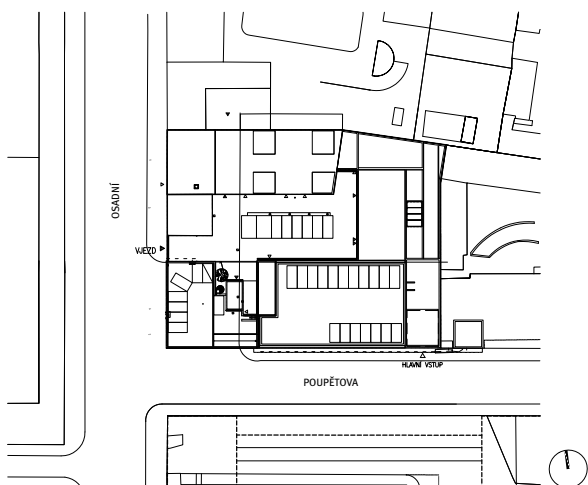
autoři / authors Ivan Kroupa architekti – Ivan Kroupa, spolupráce / in cooperation with Tomáš Bouma,
Radka Kurčíková, projektant / project design and engineering Dvořák & partneři

dodavatel / supplier Trigema, Konsit

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Box (dříve Mirrors Trading)

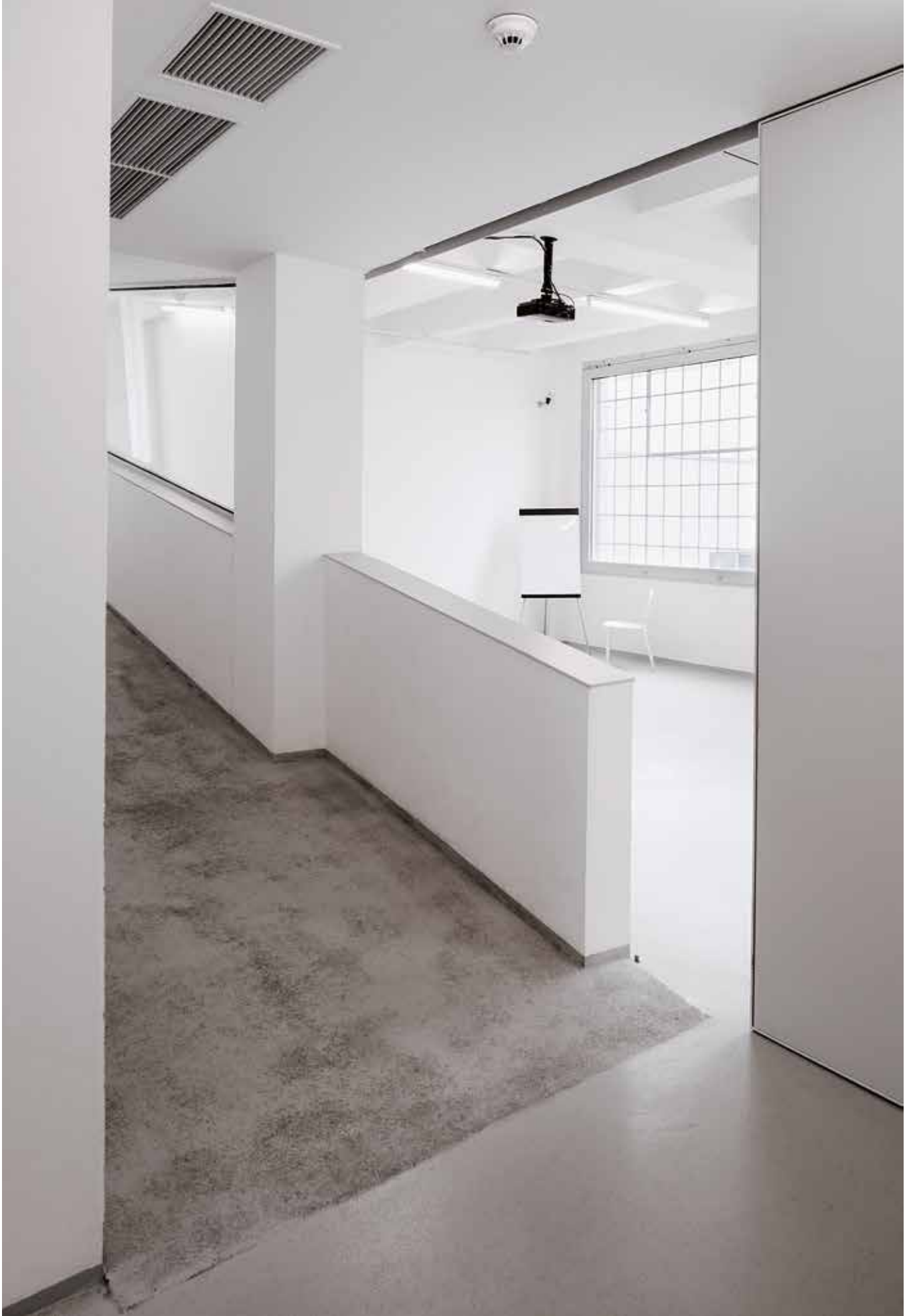
data vzniku / date 2007–2011

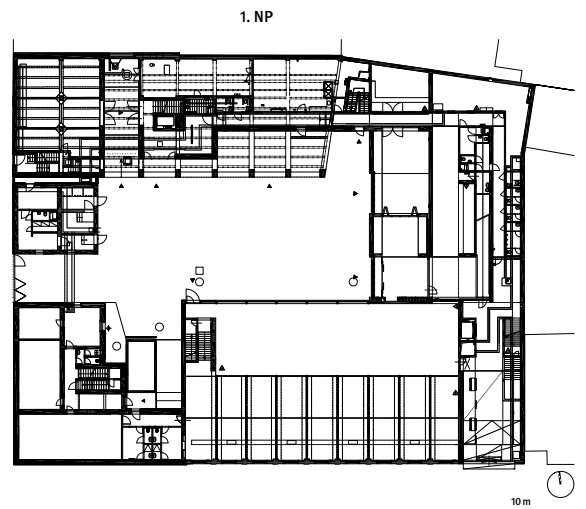
146

2004

V roce 1901 postavil Antonín Žižka pro firmu Rossemann a Kühnemann patrovou strojírenskou továrnu. Roku 1928 se zde usídlila firma Antonín Páv, závody zámečnické a instalatérské. Adaptace spojené se změnou majitele provedla firma Václava Nekvasila, podle projektu Františka Troníčka postavila rohový kancelářský dům a etážovou železobetonovou výrobní budovu při Osadní ulici. Po znárodnění zde sídlil n. p. Zukov a po restitucích výrobní závod Apekov. V roce 2002 zakoupil továrnu Leoš Válka s cílem vytvořit prostředí pro prezentace výtvarných, hudebních či literárních projektů, s přesahem mezioborovým i mezinárodním. Projekt, zahájený roku 2004, ponechal nejstarší budovu s nýtovanými sloupy a původní fasádou do Poupětovy ulice, na její střeše vznikla venkovní expozice, a novou dominantou se stala pětipodlažní věž výstavních ploch. Novostavba ve dvoře tvoří spojovací prostor s kavárnou a knihkupectvím, tato část byla zprovozněna v roce 2008. Následovala rekonstrukce železobetonového skeletu při Osadní ulici (parcela 761/1) a jeho nástavba o jedno patro, jsou v něm další výstavní plochy a auditorium. Stávající vrateční dostala plochou střechu a stejně tak rohový objekt, adaptovaný na depozitář vystavovaných děl a administrativní zázemí pro galerii. Předpokládá se, že etapa, dokončená v roce 2011, bude mít další pokračování. Nové architektonické řešení propojuje nesourodé stavební části z různých období.

In 1901 Antonín Žižka had a mechanical engineering factory built for Rossemann and Kühnemann. In 1928 the company of Antonín Páv moved into the site and the site was renovated by the company of Václav Nekvasil based on a project by František Troníček. A corner office building and the reinforced concrete production building on Osadní Street were built. After the site was nationalised it was used by Zúkov (a state enterprise), and after it was restituted it was used by a production company called Apekov. In 2002 the factory was purchased by Leoš Válka, who sought to convert it to a site for interdisciplinary and international projects focusing on art, music, literature. The conversion project, which began in 2004, retained the oldest building with the original façade facing Poupětova Street. An outdoor gallery was created on the roof, and the five-storey gallery tower became the site's new dominant structure. A new building in the courtyard, opened in 2008, serves a unifying function and includes a café and bookstore. Next the reinforced concrete structure on Osadní Street (lot no. 761/1) was renovated and a one-storey extension was added to create additional exhibition space and an auditorium. The gatehouse was given a flat roof and it and the corner building were adapted to serve as a depository for storing exhibits and as the gallery's administrative offices. The site's new architectural design integrates its diverse structures dating from different periods. The centre completed in 2011, there are further plans to develop the site.

Chrám chmele a piva / Sklad a balárna chmele Pfister & Wüstl

Temple of Hops and Beer / Pfister & Wüstl Hops Storehouse and Packing Plant

Žatec, náměstí Prokopa Velkého čp. 1950, 1952

50°19'28.38"N, 13°32'42.39"E

městská památková zóna / urban conservation zone

autoři / authors Huml & Vaníček, ateliér pro architekturu a projektování staveb – Jiří Vaníček, Pavel Huml, Petr Bažant

statika / statics Tomáš Vraný, Luboš Podolka (rozhledna / observation tower), Vít Mlázovský (sladovna / malt-house)

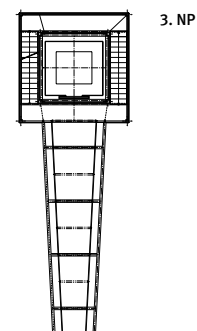
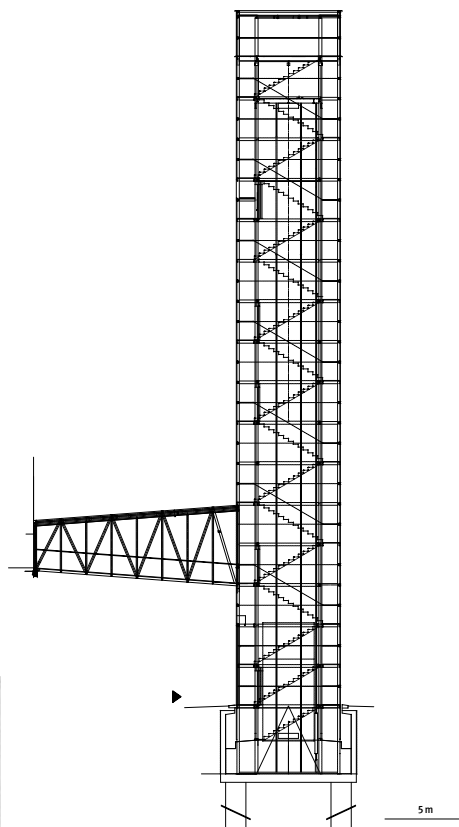
dodavatel / supplier Metall Quatro Most, Valdhans Česká Lípa, Skanska Praha

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Město Žatec, ROP Severozápad / Město Žatec a Chmelařství, družstvo Žatec

data vzniku / date 2009–2011

150

1904

chmelový maják
Hops Lighthouse

Jedinečný urbanisticky dochovaný komplex staveb pro zpracování a obchod s chmelem na Pražském předměstí v Žatci (skladů, sušáren, balíren a známkooven chmele) z konce 19. a první poloviny 20. století byl v roce 2003 prohlášen chráněnou zónou technických památek chmelařství. Sklad a balírna chmele firmy Pfister & Wüstl čp. 305 a 1952, dostavěné v letech 1898–1900, se již roku 1997 proměnily v Chmelařské muzeum. S nimi přes ulici sousedící sušárna a sklad chmele bratrů Christlových čp. 1950 z roku 1897 získala další sířící komory v roce 1920, po znárodnění patřila Výkupnímu skladu chmele. Jejich konverze na Chrám chmele a piva – Regionální informační centrum žatecké chmelařské oblasti zahrnovala také novostavbu ocelové rozhledny zvané Chmelový maják, která má mj. funkci venkovního únikového schodiště. Západní trakt skladiště chmele byl přestavěn na minipivovar s restaurací, Chmelařské muzeum dostalo nový vstupní objekt z náměstí, které doplnily sloupy a fontány, přílehlé komunikace byly předlážděny. Konverze zachovává historické objekty v autentickém stavu s nenarušenými původními dřevěnými konstrukcemi, ale doplňuje je přístavbami a současnými novotvary, aby upoutala pozornost a rozšířila možnosti nového využití. Revitalizace z evropských fondů, z operačního programu Region soudržnosti Severozápad. Současně tak mohla být obnovena i renesanční sladovna čp. 365 v Masarykově ulici z let 1573–1574 s novogoticky upraveným průčelím – dnes galerii a informační centrum.

This unique complex of buildings originally used to process and sell hops in Žatec (storehouses, oasts, packing plants, and hops signature halls) dates from the late 19th and the first half of the 20th century and in 2003 was declared a protected zone of technical monuments of the hop-growing industry. The storehouse and the packing plant, which belonged to the Pfister & Wüstl company (nos. 305 and 1952), were built in 1898–1900, and in 1997 they were converted to the Museum of Hops-Growing. The oast and hops storehouse, which belonged to the Christl brothers (no. 1950), stand adjacent to each other across the street, and date from 1897; a sulphuration house was added to them in 1920. The sulphuration house was converted to the Temple of Hops and Beer and to the Regional Information Centre for the Žatec Hops-Growing Region. The work involved building a new steel observation tower, known as the Hops Lighthouse. The western section of the hops storehouse was converted to a micro-brewery and restaurant. A new entrance leading from the square was added to the Museum of Hops. The conversion project preserved the historical objects in an authentic state, the original timber structures were left intact, but extensions and modern features were added to boost the site's visibility and increase the possibilities for new uses. The funding also made it possible to restore the Renaissance malt-house featuring a neo-gothic façade that dates from 1573–1574, which now serves as a gallery and information centre.

Centrum stavitelského dědictví NTM / Metternichovský parostrojní pivovar a sladovna

Centre for Building Heritage – NTM / Metternich Steam-Powered Brewery
and Malt House

Plasy, Pivovarská při čp. 5

49°56'09.05"N, 13°23'20.66"E

národní kulturní památka / national cultural monument

autoři / authors Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby – Tomáš Šantavý, Tomáš Efler

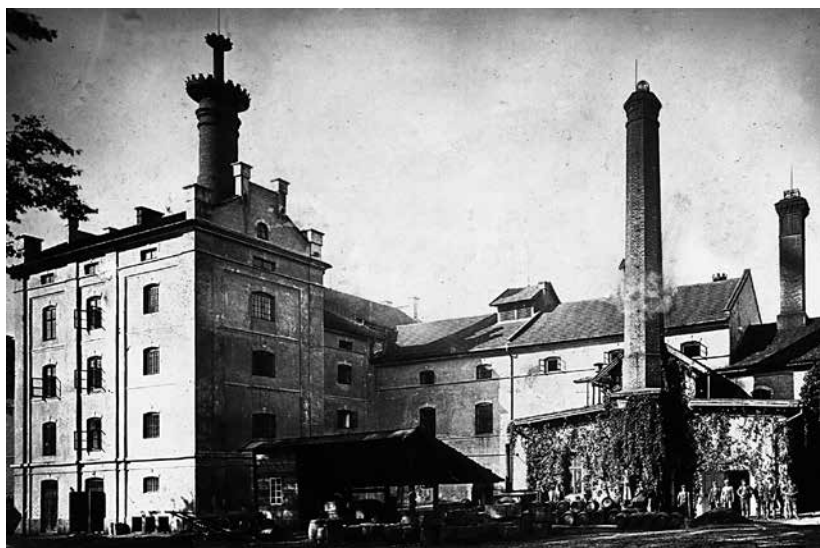
dodavatel / supplier Unistav

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Česká republika

data vzniku / date 2011–2015

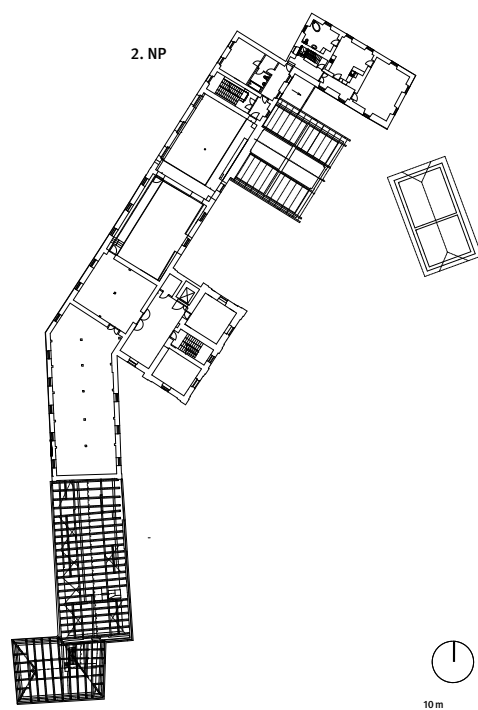
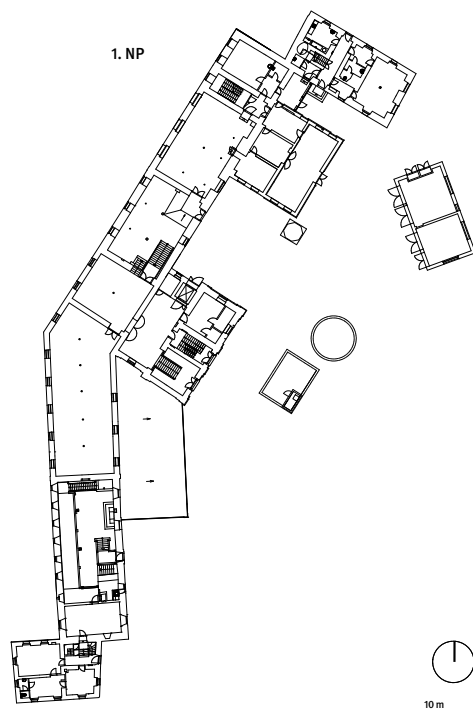
154

1918

Rodina Metternich-Winneburgů nechala starší pivovar rekonstruovat v roce 1869, poté ho v letech 1895–1897 přestavěl Josef Rosenberg (1849–1915) na parostrojní. Roku 1900 následovala novostavba sladovny s třípatrovým hvozdem, kterou navrhla a zařídila smíchovská strojírna Ringhoffer. V letech 1908–1909 závod Novák & Jahn instaloval dva parní kotle v nově zřízené kotelně se strojovnou a 26 metrů vysokým komínem, postaveným firmou Karla Fischera, v roce 1912 byla zřízena v pivovarském dvoře také garáž. Pivovar i sladovna skončily v šedesátých letech, po roce 1969 proběhla přestavba na velkoobchodní sklad a sodovkárnu. Pivovarský areál je od roku 1995 součástí národní kulturní památky kláštera Plasy, od roku 2008 ve správě Národního technického muzea. V roce 2011 začala jeho revitalizace pro účely Centra stavitelského dědictví, cílem bylo navrácení do podoby kolem roku 1900. Při obnově byly odkryty litinové sloupy, původní keramický obklad stěn varny z roku 1912 a dvojice parních strojů z počátku 20. století. Sladovní hvozď získal tvarově odpovídající cihlový párník ze zaniklé sušárny chmele v Hořesedlích u Rakovníka. Adaptace včetně opravy hospodářského dvora, s významnou podporou z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj.

In 1869 the Metternich-Winneburg family had an old brewery renovated for use. Josef Rosenberg (1849–1915) had it converted to run on steam power in 1895–1897. In 1900 a new malt house was built, with a three-storey kiln, and was designed by the Ringhoffer plant in Smíchov. In 1908–1909 the company of Novák & Jahn installed two steam boilers in a newly equipped boiler house and machine hall, and had a 26-metre chimney built by the company of Karel Fischer. In 1912 a garage was built in the brewery courtyard. The brewery and malt house shut down in the 1960s. They were renovated after 1969 into a warehouse and a soda factory. Since 1995 the brewery grounds have formed part of Plasy Monastery national cultural monument, and since 2008 the grounds have been under the management of the National Technical Museum. In 2011 revitalisation of the grounds began to convert it for use as a Centre for Civil Building Heritage, the aim being to restore it to its appearance around the year 1900. The work uncovered the cast-iron columns and the original ceramic cladding of the walls in the brewing house from 1912, and restored a pair of steam engines from the early 20th century. The malt house was given a correspondingly shaped brick kiln from a defunct oast house in Hořesedly near Rakovník.

Kulturně-turistické centrum Pivovar Lobeč / Parostrojní pivovar

Lobeč Brewery Culture and Tourism Centre / Steam-Powered Brewery

Lobeč čp. 34, 95

50°27'39.49"N, 14°40'00.46"E

kulturní památka / cultural monument

autoři / authors RIOFRIO Architects – Pavel Prouza, Jana Prouzová Myšková

dodavatel / supplier Tomáš Hlaváček Litoměřice, Pavel Dvorščík Lobeč

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner RIOFRIO Architects (čp. 34), Pavel Prouza a Jana Prouzová Myšková (čp. 95)

data vzniku / date 2010–2017

160

kolem 1925

2010

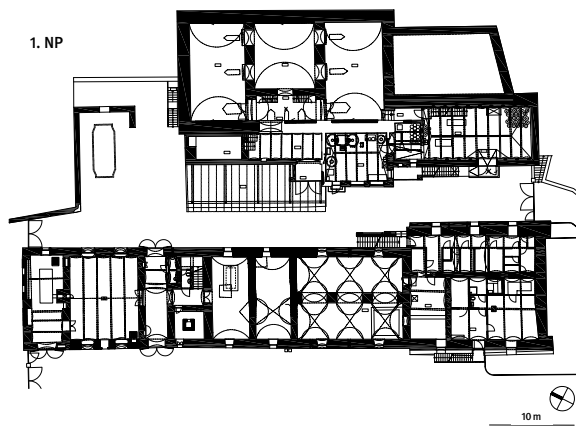
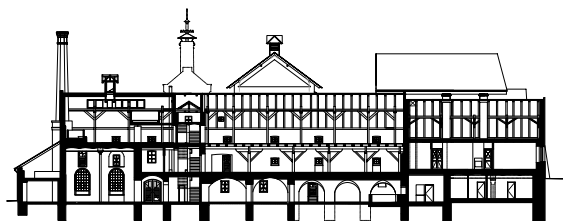

Renesanční jádro původního řemeslného pivovaru a sladovny pochází z přelomu 16. a 17. století. V letech 1894–1897 Rudolf Cícvárek (1860–1950), advokát a obchodník, nechal podnik přebudovat na parostrojní provoz podle projektu stavitele Josefa Rosenberga (1849–1915). Od roku 1927 patřil Společenskému pivovaru v Podkováni. Výroba piva v něm skončila v roce 1943, poté zde do roku 1951 byla v provozu sladovna a stáčírna. V následujících letech neudržované budovy využíval obchod ovocem a zeleninou, později státní statek. V roce 2007 převzal zdevastovaný a zčásti zbořený areál současný vlastník a zahájil postupnou obnovu dochovaných pivovarských budov, od roku 2009 památkově chráněných. Hlavní objekt čp. 34 – kotelna se strojovnou, varna a věžový blok sladovnického humna se sýpkou jsou určeny pro kulturní akce, expozice, turistické ubytování a gastronomii, v zadním traktu (parcely 43/8 a 43/9) se na Nový rok 2015 rozběhne minipivovar. Ve sládkově domě čp. 95 bude rodinné bydlení a architektonická kancelář. Celkové náklady 23 milionů korun (včetně technologie pivovaru apod.) budou hrazeny majiteli zhruba z 55 %, z evropských fondů (programy rozvoje venkova) půjde asi 33 % a z prostředků kraje a Ministerstva kultury (programy péče o památky) pak zbylých 12 %. Cílem je vzkřísit památku obnovením jejích vitálních funkcí. Některé části jsou ale záměrně ponechané bez využití a prezentované v působivé prázdnotě, například věžový prostor hvozdu a interiér větších budov sklepů a lednice, který ze stavebně fyzikálních důvodů vlastně není vhodné konvertovat. Podařilo se vytvořit udržitelný model financování budoucího provozu v kombinaci více funkcí, od minipivovaru, gastronomie a ubytování ke kulturním aktivitám.

The Renaissance core of what was originally a craft brewery and malt-house dates from the late 16th and early 17th century. In 1894–1897 Rudolf Cícvárek (1860–1950), a lawyer and merchant, had it converted to steam power, based on a project by builder Josef Rosenberg (1849–1915). In 1927 the building was acquired by the Community Brewery in Podkováň. It stopped brewing beer in 1943. The malt-house and racking room were in use until 1951. After that the neglected buildings were used by a fruit and vegetable trader and then by a state farm. In 2007 the dilapidated and partly demolished grounds were acquired by the current owner, who began to restore the surviving brewery buildings, which became protected heritage sites in 2009. The main building (no. 34), the boiler house and machine room, the brewing house, and the tower block building of the malt-house and granary are to be used for cultural activities, exhibits, tourist accommodation, and gastronomy. In January 2015 a micro-brewery will open in the rear section (lot nos. 43/8 and 43/9). The house of the maltster (no. 95) will be converted to a family home and an architectural office. The project aims to revive the site and restore some of its essential functions. Some parts of the site are intentionally being left unused to allow the powerful effect of the vacated sites to come out – for example, the tower space of the kiln and the interior of the large cellar and the ice house, which for physical-structural reasons is not suitable for conversion. A sustainable model of funding for future operations has been developed ranging from the microbrewery, gastronomy, and accommodation to cultural activities.

Muzeum Vápenka / Vápenka u Bischofova lomu

Vápenka Museum / The Lime Kiln at Bischof Quarry

Horní Maršov-Horní Albeřice

50°41'45.74"N, 15°50'43.42"E

kulturní památka / cultural monument

autoři / authors Miloslav Klimeš, Petr Růžička, expozice / exhibition Pavel Klimeš

dodavatel / supplier Stavební a inženýrská firma Klimeš

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Správa Krkonošského národního parku

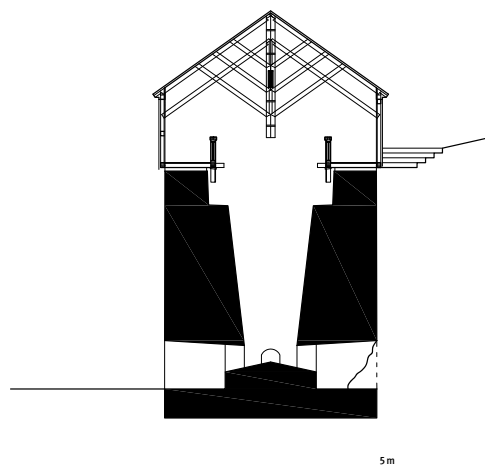
data vzniku / date 2007–2011

164

V Horních Albeřicích se dobýval vápenec od 19. století a také se zde zpracovával. Vápenku u Bischofova lomu (parcela 321/2) nechal postavit Ignaz Lahmer kolem roku 1875 na místě vápenické pece staršího typu. Od roku 1994 památkově chráněná kamenná šachta byla v roce 2005 opravena a na její korunu v letech 2007–2011 přibyla dřevěná nástavba pro expozici muzea Příběh Albeřic a Lysečín. Z celkového obestavěného prostoru stavby 890 m³ tvoří zhruba jednu třetinu, konstrukce z trámů a fošen kopíruje osmiboký půdorys vápenky. Aby unikátní prostor šachty nerušily stropní trámy, stavbu svazuje kruhový vaznicový rám z fošen a soustava osmi do sebe zaklíněných střešních ramenátů, plášť tvoří vodorovně kladená prkna, hydroizolace a rošt s obkladem z barveného štípaného šindele. Přestavbu financovala Správa KRNAP, celkové náklady na stavební část přesáhly 1,5 milionu korun (z toho více než desetina byla určena na obnovení historické části), samotná expozice vyšla na 538 tisíc korun. Konverze byla pojatá jako prostředek k ochraně drobné technické památky i příležitost ke zpestření turistovy cesty.

Lime has mined and processed in Horní Albeřice since the 19th century. The lime kiln at Bischof quarry (lot no. 321/2) was built by Ignaz Lahmer around the year 1875 on the site of a kiln of an earlier type. The stone shaft became a listed site in 1994, in 2005 it was renovated, in 2007–2011 a wood extension was built at the top of it to house the exhibit of the Museum of the Albeřice and Lysečiny Story. The kiln structure has a total built area of 890 m³, one-third of which is taken up by the new structure made of wood beams and planks that mimic the octagonal shape of the lime kiln. In order to prevent roof beams disturbing the unique space of the shaft, the structure's support consists of a circular trussed plank frame and a series of inter-wedged roof segments, and it is clad with horizontal clapboard, waterproofing, and coloured split shake siding. The site's conversion was financed by the KRNAP Authority, total costs for the structural part of the project exceeded 1.5 million Czech crowns (one-tenth of which went to restoring the site's historical sections). The conversion was conceived as a means of protection a small technical monument and an occasion to liven up a normal hiking route.

2008

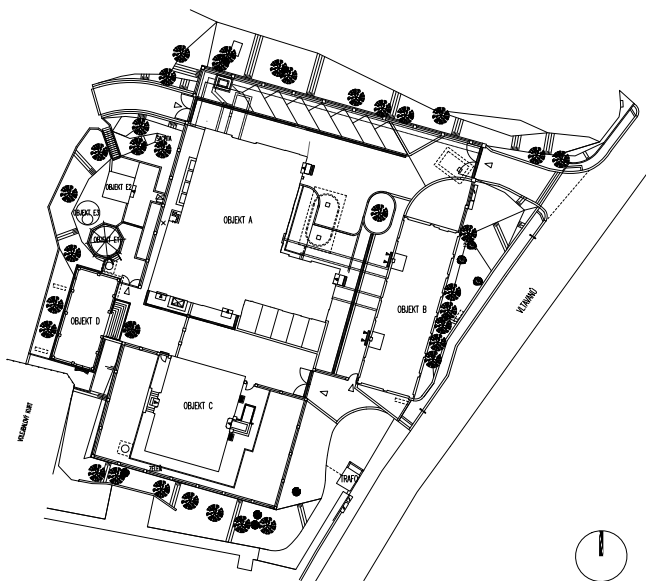
Kroužky na Vltavě / Čerpací stanice Vršovické vodárny

Kroužky na Vltavě Children's Groups / Vršovice Waterworks Pumping Station

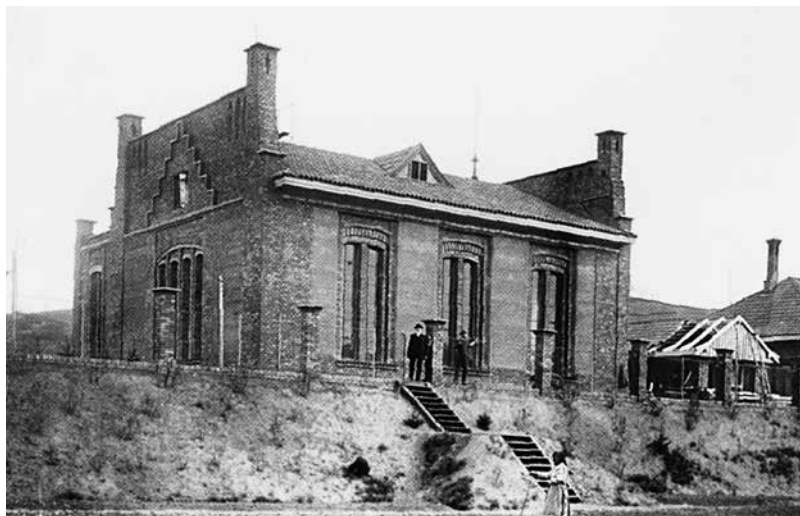
Praha 4-Braník, Vltavanů při čp. 229
50°01'42.06"N, 14°24'14.47"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors PLÁN PLUS – Martin Ehrental, Petr Vlasák, spolupráce / in cooperation with Marek Houska, Vojtěch Pařík

dodavatel / supplier Ingbau CZ, BAU plus, Energie – stavební a báňská
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Hlavní město Praha
data vzniku / date 2009–2011

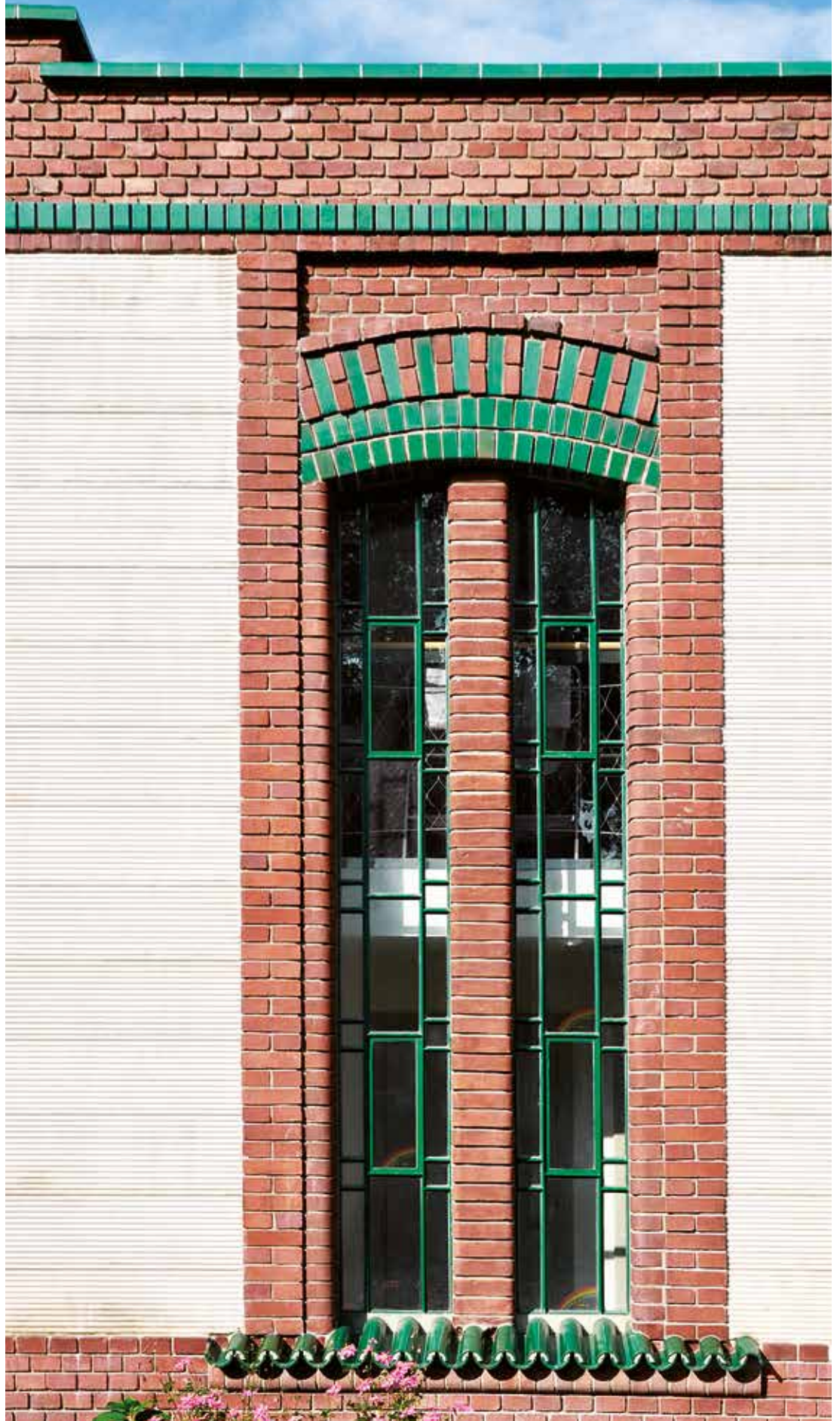

1906

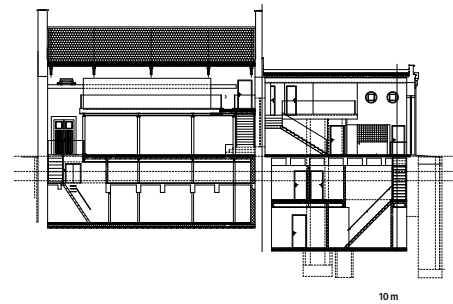
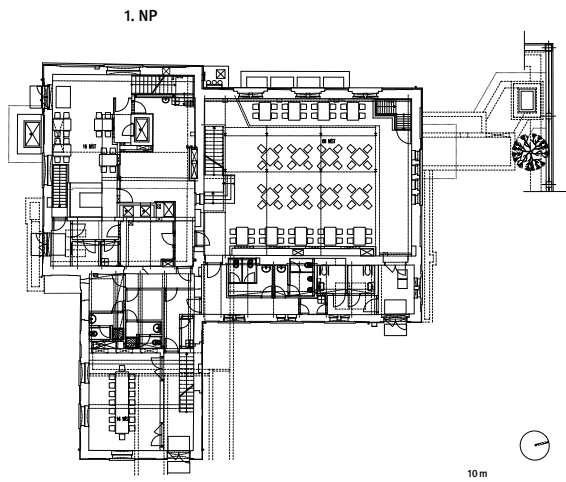
2008

Vodárna v Braníku čerpala ze studní pitnou vodu, která pak putovala 6 km dlouhým potrubím do věžového vodojemu v Michli. Celý vodovodní systém navrhla a dodala v letech 1906–1907 firma Karla Kresse, architektonické ztvárnění je dílem Jana Kotěry (1871–1923). Městská síť využívala čerpací stanici do šedesátých let, poté při ní vznikly tenisové dvorce s klubem v obytném objektu vodárny, strojovna již bez zařízení sloužila jako kůlna a chátarala. Od května 2009 do května 2011 za podpory Evropského fondu pro regionální rozvoj proběhla rekonstrukce strojovny na dětské kulturní centrum s hernami, kavárnou a venkovním hřištěm. V červnu 2013 centrum zasáhla povodeň a od té doby se budovy opět opravují, otevřen je v omezeném provozu venkovní areál.

The waterworks in Braník pumped drinking water from wells that then travelled 6 km through a water main to the elevated water tank in Michle. The entire water-main system was designed and supplied in 1906–1907 by the company of Karel Kress, with architectural features designed by Jan Kotěra (1871–1923). The city's water-supply network was in use until the 1960s. After that, tennis courts were built and a club was set up in what used to be a residential section of the pumping station. The turbine hall, cleared of its equipment, was then used as a shed and was left to ruin. From May 2009 to May 2011 the turbine hall was renovated with the support of the European Regional Development Fund and converted to a cultural centre for children, with playrooms, a café, and an outdoor playground. In June 2013 the centre was damaged by flooding and since then has been undergoing repairs. Part of the outdoor area has now been restored and is again open for use.

Rozhledna Kukla / Těžní věž dolu Kukla

Kukla Observation Tower / Headframe – Kukla Mine

Oslavany, Padochovská
49°07'35.36"N, 16°20'29.52"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors INTERPLAN-CZ, Břetislav Hetmer

dodavatel / supplier JMA stavební
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Strojírny Oslavany
data vzniku / date 2009–2011

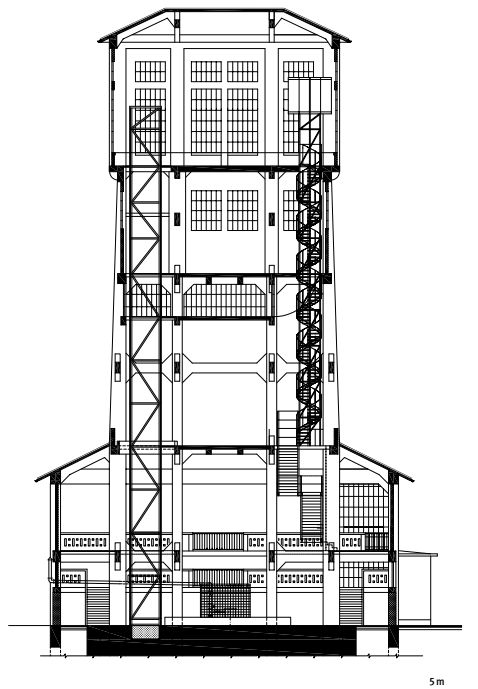
170

Původní větrací a odvodňovací šachta z roku 1865 byla v letech 1911–1913 přebudována na centrální jámu jižní části revíru, těžba byla určena pro oslavanskou elektrárnu. Ředitelem dolu se stal báňský odborník Jaroslav Jičínský (1870–1959), který tehdy nechal postavit železobetonovou těžní věž 37 metrů vysokou, s těžním strojem *Koepe* a elektrickým měničem *Illgner*, zabudovanými v nejvyšším patře. Těžba na dole skončila roku 1973, poté se areál přestavěl pro strojírenskou výrobu, nevyužitá těžní věž chátrala. V roce 2009 byla prohlášena kulturní památkou a s finanční podporou z evropských fondů v programu rozvoje udržitelného cestovního ruchu upravena na rozhlednu s muzeem. Její konstrukce prošla sanací, byl dostavěn nový obvodový plášť spolu s akustickou vestavbou, vyměněny podlahy a instalován výtah. Dole vznikl prostor pro pořádání kulturních akcí, nad ním terasa s kavárnou, dále muzeum hornických pověstí a nahoře netradiční obřadní síň a vyhlídka. Celková revitalizace areálu Kukla, včetně úpravy okolí věže na zábavní park Permonium, se uskutečnila s podporou z Regionálního operačního programu Jihovýchod). Konverze směřovala k vyčištění a zpřístupnění provozních prostorů, s minimálními úpravami a nenáročným vybavením.

In 1911–1913 Kukla mine's ventilation and drainage shaft, built in 1865, was transformed into the main pit in the mine's southern section. The mine's output was used by the power plant in Oslavany. Jaroslav Jičínský (1870–1959), director of the mine and a mining expert, had a 37-metre, reinforced concrete headframe built, with a *Koepe* hoist and *Illgner* electric converter. Mining ceased in 1973 and the site was used for engineering production while the unused headframe was left to ruin. In 2009 the headframe was declared a cultural monument. With European financial support from the programme for the development of sustainable tourism, the headframe structure was converted to an observation tower and museum. The tower was made into a space for cultural events, and a café, terrace, museum of mining legends, and an unusual ceremonial hall and lookout were added. The restoration of Kukla and transformation of the area around the headframe into an entertainment park had a total cost of 100 million Czech crowns (approximately 50% from the Southeast Regional Operational Programme). The aim of the conversion was to clean up the site and make it accessible to the public with just minor and modest changes.

1929

Fabrika Svitavy / Bratři Ettlové, mechanická tkalcovna a úpravna

Svitavy Factory / The Ettl Brothers, Mechanical Weaving Mill and Finishing Shop

Svitavy-Město, Wolkerova alej čp. 92
49°45'22.22"N, 16°28'22.19"E

autoři (včetně interiéru) / authors (including the interior) Roman Svojanovský, spolupráce / in cooperation with Ivo Junek, Jiří Janda, Jiří Pazderský, Monika Baráková, Ludmila Kozáčková, Petra Handlířová, Vlastimil Jachan, František Hofman

dodavatel / supplier VW Wachal
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Město Svitavy
data vzniku / date 2005–2008

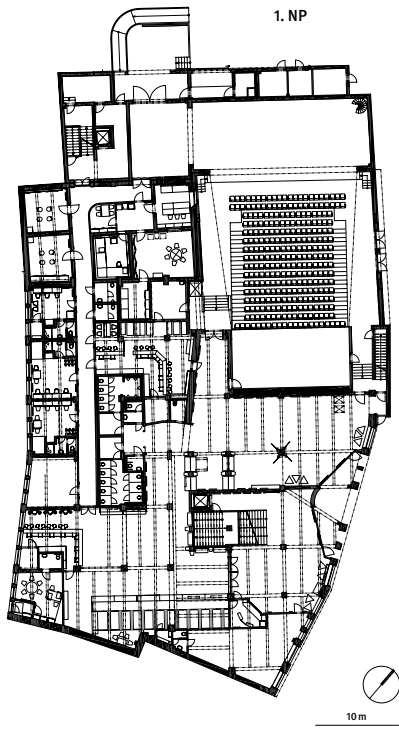
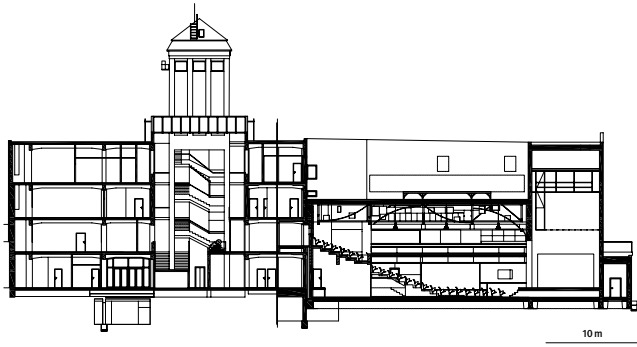
172

Johann Ettl (1846–1926) založil se svým bratrem Josefem nejprve bělírnu přize, roku 1884 vystavěli mechanickou tkalcovnu jutowých pytlů čp. 360, kterou v letech 1906–1908 rozšířili přes ulici o čtyřpodlažní budovu čp. 357. Johannův syn Wilhelm Ettl (1877–1938) pak dal v letech 1925–1927 postavit železobetonovou budovu nové barevny čp. 92, s výraznou sprinklerovou věží. Krize třicátých let firmu výrazně nezasáhla, zaměstnávala v té době přes 1 000 dělníků. Po znárodnění se stala součástí n. p. Vigona a produkovala látky na pracovní ošacení. Starší objekty čp. 357 a 360 dnes patří různým firmám. Barevnu čp. 92 nechalo město přestavět na komunitní, vzdělávací a kulturní centrum, které nová urbanistická koncepce propojila se severovýchodním okrajem památkové zóny náměstí. Konverze zachovala v maximální míře původní konstrukce, sanovány byly jen nezbytně nutné části, byly zesíleny. Přístavbu sálu tvoří monolitická železobetonová kostra se zastřešením z ocelových příhradových vazníků. Použité barvy fasád i interiéru mají připomenout původní funkci továrny (barvírna látek), a zpřehlednit komunikační trasy. Nové zásahy byly do značné míry vedeny i snahou rehabilitovat následky přestaveb a úprav uplynulých desetiletí.

Johann Ettl (1846–1926) and his brother Josef established a yarn bleachery and in 1884 had a mechanical weaving mill built (no. 360). In 1906–1908 they expanded across the street with the construction of a four-storey building (no. 357). Johann's son Wilhelm Ettl (1877–1938) in 1925–1927 had a reinforced-concrete dye house built (no. 92) with a prominent sprinkler tower. The company was not affected much by the crisis of the 1930s and at that time had more than 1,000 employees. After nationalisation, the site became a part of Vigona (a state enterprise) and produced material for working clothes. The older buildings (nos. 357 and 360) now belong to different companies. The town had the dye house (no. 92) converted to a community, education, and cultural centre, which is integrated into the urban landscape along the northeast edge of the conservation zone of the town's main square. The conversion project preserved the original structures as much as possible and fortified the reinforced-concrete structures. An addition was made to the hall in the form of a monolithic reinforced-concrete frame roofed with steel panel girders. The colours used on the façades and the interiors are meant to recall the factory's original function (a dye house) and add transparency to the communication routes. The new interventions were largely guided by efforts to eliminate the effects of past renovations and reconstruction.

2005

Městská knihovna / Přádělna bavlny Richarda Anníngera

The Municipal Library / Richard Annínger's Cotton Mill

Hradec Králové, Wonkova čp. 1262

50°12'58.32"N, 15°49'19.40"E

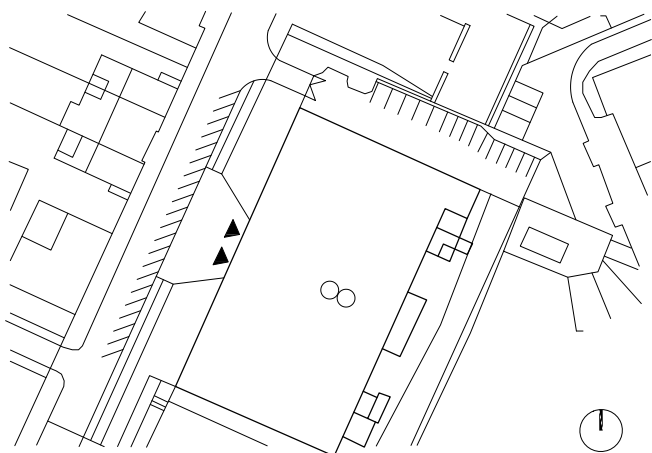
autoři (včetně interiéru) / authors (including the interior) Ateliér Davida Vávry – David Vávra, Kateřina Vajčnerová,
Robert Daněk, spolupráce / in cooperation with Jíka-cz

dodavatel / supplier Stako, Dřevozpracující výrobní družstvo Jaroměřice nad Rokytnou (interiér / interior)

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Statutární město Hradec Králové

data vzniku / date 2011–2013

174

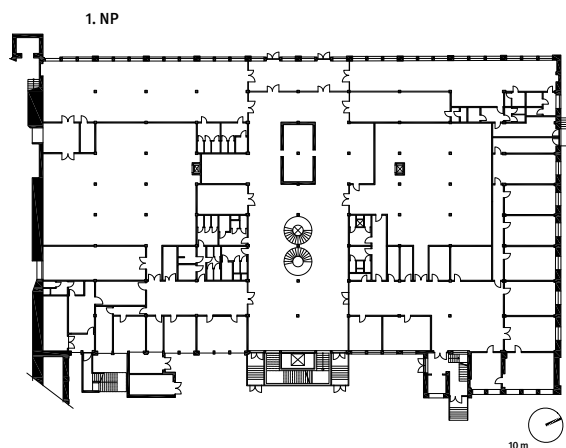
2008

Přádelnu bavlny pro Richarda Anningera (1875–1965) vyprojektoval průmyslový architekt Bruno Bauer (1880–1938) a provedla ji roku 1907 stavební firma Wayss & Freytag. V roce 1928 přádelnu zakoupil hradecký podnikatel Rudolf Steinský-Sehnoutka (1892–1973). Výroba pokračovala až do roku 1948, o rok později továrnu získal n. p. Vertex Litomyšl, který zde produkoval skleněná vlákna a od roku 1960 také laminát. Po roce 1996 se v továrně šila konfekce, v někdejší kotelně sídlila tiskárna. Komín byl odstřelen již v roce 1972, původní fasáda byla průběžnými provozními úpravami zjednodušena. Z tohoto stavu vychází projekt konverze textilní továrny na knihovnu – Centrum celoživotního vzdělávání pro město, které budovu získalo roku 2003. Prostor obsahuje kromě sem přestěhované městské knihovny také literární kavárnu, víceúčelový sál pro 160 lidí a dva menší sálky pro 20–30 posluchačů. Hlavním výtvarným motivem objektu je hřbet knihy, ten se objevuje nejen ve fasádě, kde tvoří nejvýznamnější vertikální prvek. Na střeše je zřízena pobytová terasa, součástí je kovová konstrukce, porostlá zelení, jejíž tvar připomíná Trnkovu Velrybu z jeho pohádky Zahrada. Konverze se uskutečnila s významnou podporou z dotačního programu z Evropské unie. Vnitřní prostory byly vyčištěny na základní železobetonový skelet, aby odhalená konstrukce navozovala důstojný pocit duchovního prostoru. Kolem vnějších stěn přízemí jsou dílny a kanceláře a při ulici atraktivní provozy – kavárna a výstavní sál spojený s divadelním pódium. Ve středu jsou sklady knih spojené dopravními výtahy s výpůjčními místy v patře. Jednotlivá oddělení jsou výtvarně odlišena. Záměrem architektů bylo, aby se knihovna stala komunitním centrem pro různé generace.

Richard Anninger's (1875–1965) cotton mill was designed by industrial architect Bruno Bauer (1880–1938) and built in 1907 by the building company Wayss & Freytag. In 1928 the cotton mill was purchased by local town entrepreneur Rudolf Steinský-Sehnoutka (1892–1973). The mill was in use until 1948, and a year later the factory became part of Vertex Litomyšl (a state enterprise), which used it to produce fibreglass and, from 1960, laminates. In 1996 the factory began to be used to make clothes and a press moved into the former boiler house. The smokestack was demolished in 1972. The original factory façade was simplified in a series of functional renovations. A project was then developed to convert the textile factory to a library and the town Centre for Lifelong Education, which moved into the building in 2003. The site is now home to the municipal library, a literary cafe, a multifunctional hall for 160 people, and has two small halls for audiences of 20–30 people. A book spine is the structure's main visual motif. There is a terrace on the roof and a metal structure covered in greenery in the shape of a fairytale whale. The interiors were cleaned to reveal the basic reinforced concrete frame, and the bare internal structure creates a dignified, meditative atmosphere. Workshops and offices are arranged along the outer walls of the ground floor, with attractive shops along the street front, including a café and an exhibition hall with a performance stage. The library depository is at the centre of the site and is linked to the checkout counter on the first floor via lifts. Individual departments are distinguished by their distinct visual styles. The aim of the architects was to turn the library into a community centre for different generations.

14|15 Bařův institut / Bařovy závody, výrobní budovy 14 a 15

14|15 Bařa Institute / Bařa Plant, Production Buildings 14 and 15

Zlín, Vavrečkova řp. 7040

49°13'29.31"N, 17°39'32.14"E

městsřká památková zóna / urban conservation zone

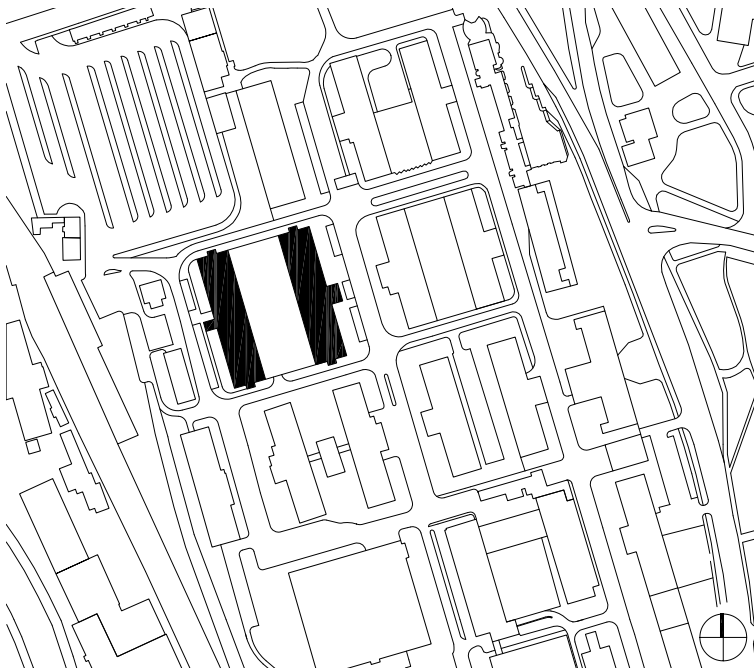
autoři / authors A.D.N.S. Production – City Work – Juraj Sonlajtner, Jakub Obůrka, Jan Mizera, Nina Pevná
expozice / exhibition Transat architekti – Petr Vřeteřka, Robert Václavík, Karel Menřík

dodavatel / supplier PSG-International, Zlínstav, PSG, Pozimos, Vodohospodářské stavby Javorník-CZ,
Metrostav, Strabag, interiér / interior Vesna Interiors

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Zlínský kraj

data vzniku / date 2011–2013

178

2008

2008

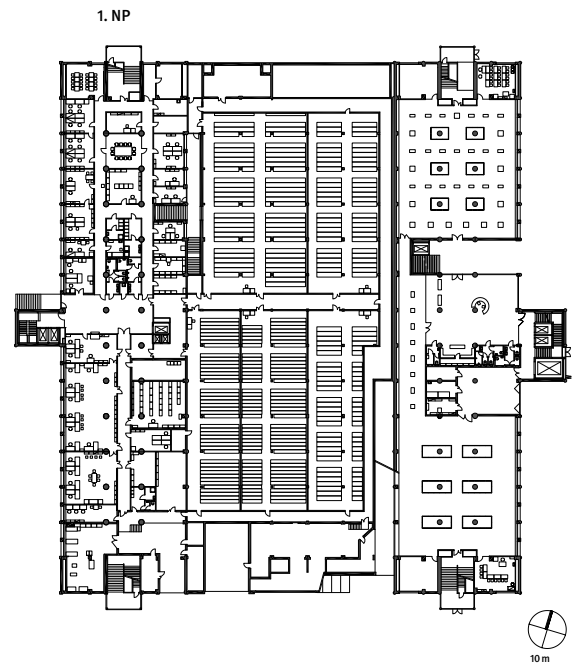
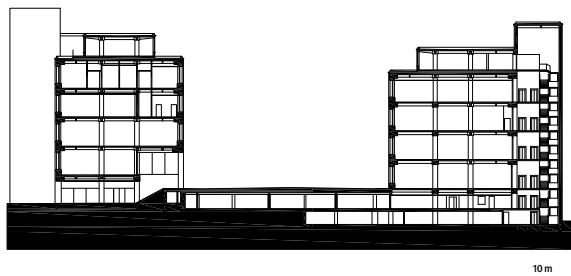

Tovární objekty 14 a 15 byly vybudovány v letech 1946–1949 stavebním oddělením n. p. Baťa podle návrhu architekta Jiřího Voženíka (1909–1986), též autora poválečného generelu závodu. Obuvnická výroba v nich po roce 1990 skončila. Vizí městské správy se pak v devadesátých letech stala transformace východní části areálu na součást centra města. Po obnově správní budovy 21 na sídlo úřadu Zlínského kraje a přestavbě výrobní haly 23 na podnikatelský inkubátor následovaly v letech 2011–2013 konverze pro kulturní a vzdělávací instituce. Do budovy 14 se přestěhovaly Muzeum jihovýchodní Moravy a Krajská galerie výtvarného umění, v budově 15 je Krajská knihovna Františka Bartoše a konferenční prostory s kavárnou, artshopem atd., oba objekty spojuje novostavba betonové podnože se skladem knih v podzemí. Všechny svíslé konstrukce skeletu byly zpevněny a fasády zatepleny z vnitřní strany, aby byla zachována venkovní rovina ocelových oken, zevnitřku doplněných novými. Po repasi zůstaly zachovány části pásového dopravníku a lanovky, souběžně se stavbou se připravovaly expozice muzea a galerie. Kraj na akci získal významnou dotaci z evropských fondů. Šlo o technicky a finančně mimořádně náročný a ve Zlíně jen obtížně opakovatelný projekt. Měl by však vést k hledání i dostupnějších a širěji použitelných řešení, která by napomohla záchraně dalších ohrožených továrních budov, charakteristických pro architekturu baťovského města.

In 1946–1949 the building division of Baťa state enterprise built factory buildings 14 and 15 designed by architect Jiří Voženík (1909–1986). The factories produced shoes until after 1990. In the 1990s the municipal authorities in Zlín came up with a plan to make the eastern section of the former Baťa grounds into part of the town centre. Administrative building 21 was converted to the offices of the Zlín Regional Authority and production hall 23 was converted to a startup incubator. Other conversions followed in 2011–2013. The Museum of Southeast Moravia and the Regional Gallery of Fine Art moved into building 14, and František Bartoš Regional Library, as well as conference spaces, with a café and art shop, moved into building 15. The two buildings are connected by a new structure with a concrete base that has a book depository for the library underground. In the conversion, the factories' structural components were reinforced, their façades insulated, the external steel windows were preserved and new ones were added inside, and the preserved parts of the conveyor belt and the ropeway were refurbished. The project was technically and financially demanding, and one that would be hard to repeat in Zlín, but it should encourage efforts to find accessible and widely applicable ideas for conserving other at-risk factory buildings representative of Baťa architecture.

Multifunkční aula Gong / Plynojem Vítkovických železáren

Gong Multifunctional Auditorium / The Gasometer of Vítkovice Ironworks

Ostrava-Vítkovice, Místecká

49°49'08.95"N, 18°16'46.24"E

národní kulturní památka / national cultural monument

autoři / authors AP ateliér – Josef Pleskot, spolupráce / in cooperation with Miloš Linhart, Michaela Dyrtrtová
Košařová, Daniel Kříž, Andrej Škripeň, Zdeněk Rudolf, Jiří Trčka

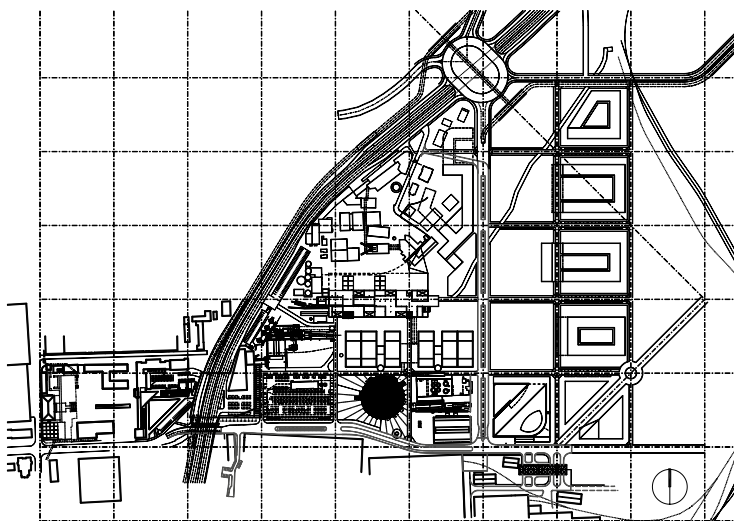
statika / statics Excon – Vladimír Janata, Miloslav Lukeš, Recoc – Hana Šelígová, Michal Rýznar

dodavatel / supplier Gemo Olomouc, Hutní montáže Ostrava

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Dolní oblast Vítkovice / Vítkovice (Jan Světlík)

data vzniku / date 2009–2012

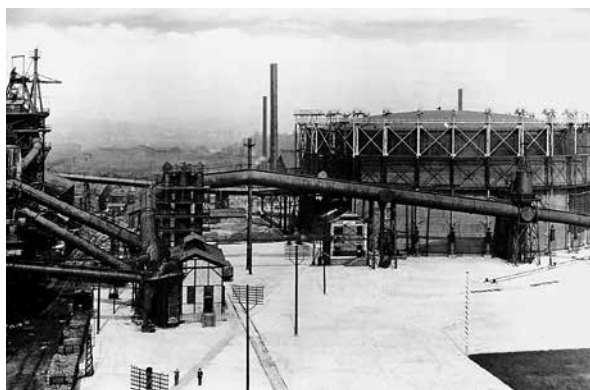
182

1923

1925

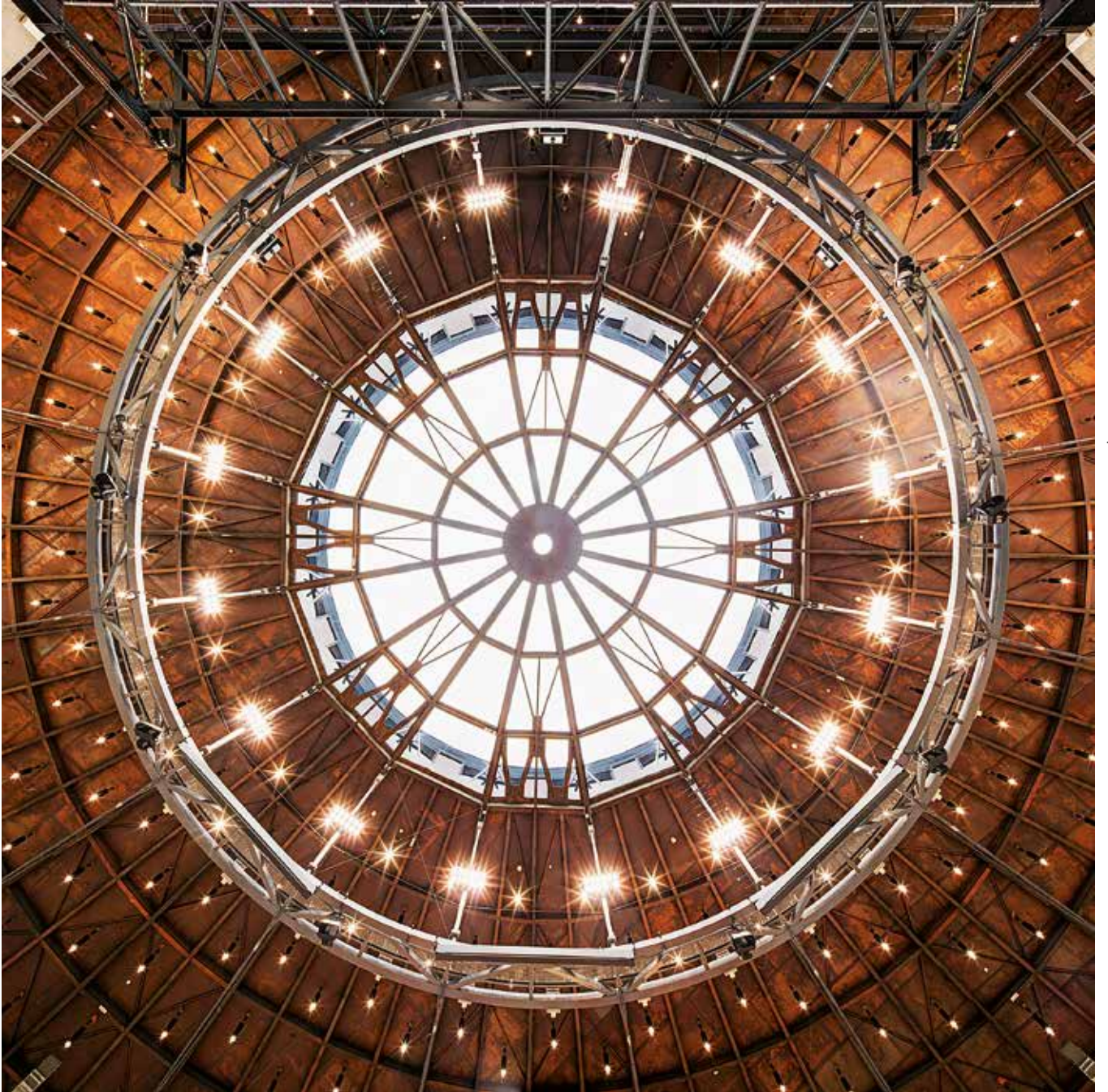

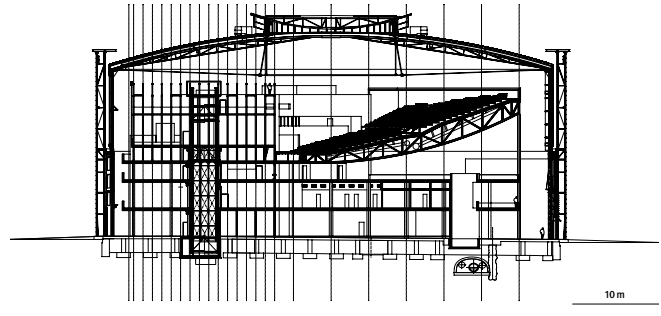
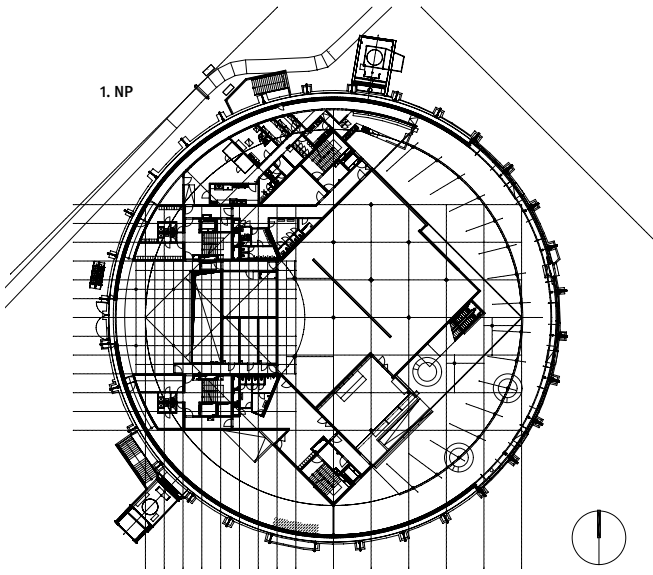

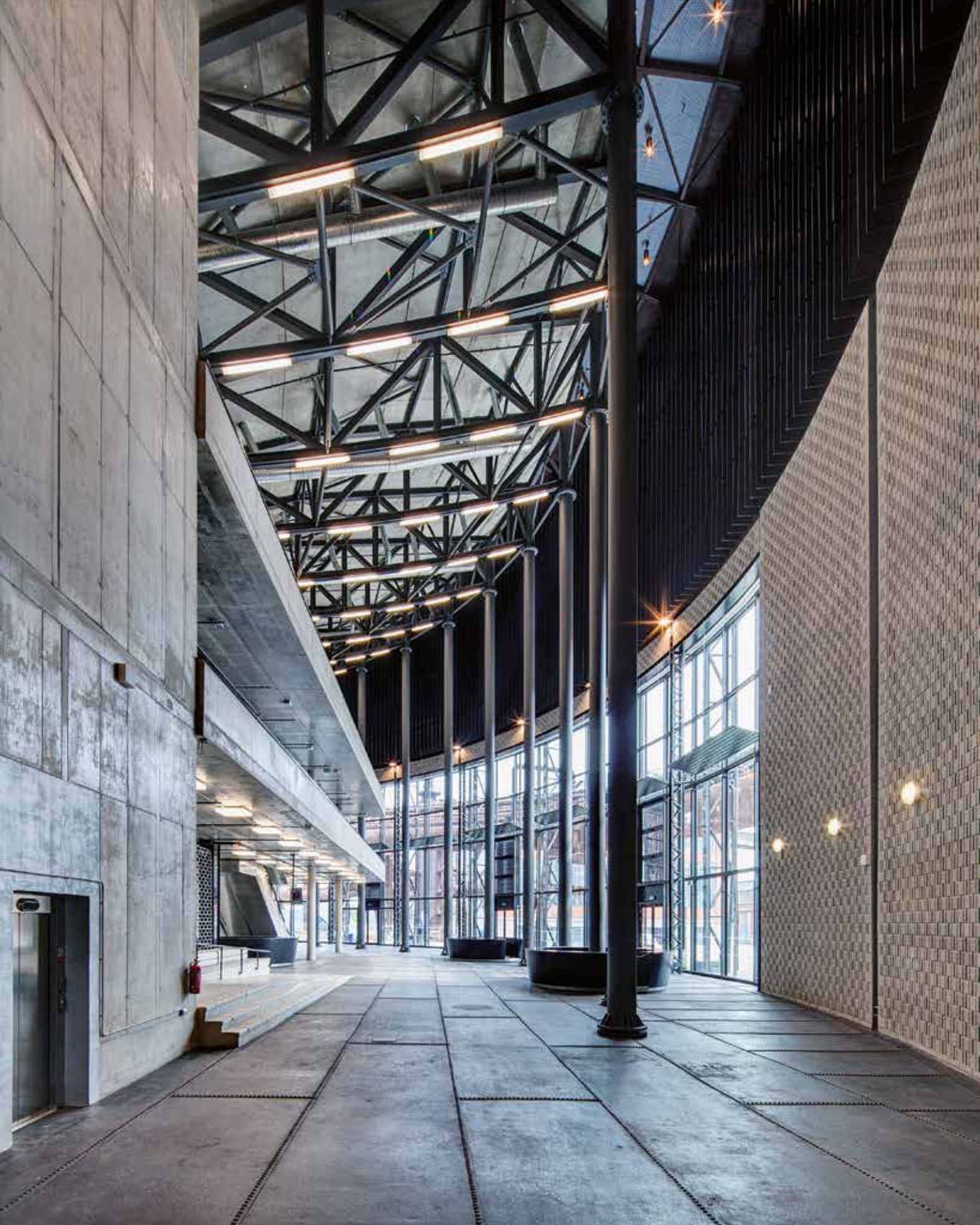
Plynojem železáren na parcele 816/11 byl postaven v letech 1922–1924 jako mokrý, s pevnou válcovou nádrží a pohyblivým zvonem s vodním těsněním. Shromažďoval se v něm vyčištěný vysokopecní plyn, který se dál využíval jako palivo v koksovně, pro plynové motory pístových dmychadel atd. Rekonstrukce v roce 1983 zahrnovala výměnu zvonu a vyrovnání náklonu nádrže na poddolovaném území. Od roku 1995 je plynojem památkově chráněn, jeho provoz skončil v roce 1998. Konverzí na multifunkční kulturní zařízení se stal centrem revitalizované oblasti Vítkovic. Zvon plynojemu byl vyzdvižen o 1 492 centimetrů do polohy maximálního objemu plynu, čímž vznikl prostor pro vybudování vnitřních konstrukcí. Pod zateplenou střechu a stěny zvonu s novým pláštěm se umístily vzduchotechnické jednotky a další technologie. Uvnitř plynojemu nezávisle na jeho konstrukci vznikly ocelové a železobetonové kostry pro hlediště, jeviště, galerii a další provozní části auly. Hlavní sál se stupňovitou podlahou je určený pro více než 1 500 diváků, menší sál pro 400 diváků, doplňují je konferenční salonky, foyer, výstavní prostory a vstup s kavárnou. Celkový obestavěný prostor 100 000 m³. Projekt konverze byl hrazen zčásti z Integrovaného operačního programu (v rámci podporované aktivity Realizace vzorových projektů obnovy a využití nejvýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR), přiděleného Ministerstvem kultury v roce 2010. S plynojemem sousedí VI. energetická ústředna vystavěná po roce 1930 a vybavená dvojicí pístových dmychadel k výrobě stlačeného vzduchu pro vysokou pec č. 1. Do roku 2012 byla rekonstruována na Malý svět techniky U6 podle projektu Zdeňka Fránka, na něž navázala novostavba Světa techniky, navržená architektem Pleskotem a otevřená roku 2014. V březnu 2012 byl veřejnosti zpřístupněn prohlídkový okruh po vysoké peci č. 1 z roku 1911, kde poslední odpich proběhl v roce 1998. Úpravy navrhl také AP ateliér Josefa Pleskota. Transformace areálu se soustřeďuje na uchování a nové využití významných industriálních objektů, které se stávají ohnisky a katalyzátorem regenerace rozsáhlejšího území.

The ironworks had a built-type gasometer (lot no. 816/11) built in 1922–1924, with a solid cylindrical tank and a movable gas bell. It stored cleaned gas from the works' blast furnace that was then used to fuel the coking plant and the piston blast engines, etc. A renovation in 1983 involved replacing the bell and levelling the tilt of the tank caused by undermining. In 1995 the gasometer was granted heritage protection, and it went out of use in 1998. With its conversion to a multifunctional cultural facility it became the centrepiece of the revitalised Vítkovice grounds. The bell of the gasometer was raised 1492 centimetres creating room in which to build the interior structures. Air-conditioning units and other technology were installed inside the roof and walls. Steel and reinforced concrete frames, separate from the gasometer's main structure, were built inside for the auditorium, stage, gallery, and other facilities. The main hall is built to hold an audience of more than 1500, the smaller hall an audience of 400, and the site also contains meeting rooms, a foyer, exhibition spaces, and the entrance to the café. Next to the gasometer stands Power Exchange No. 6, built in 1930 and equipped with a pair of piston blast engines, which were used to produce compressed air for blast furnace no. 1. In 2012 the energy central station was renovated to the Small World of Technology U6, based on a design by Zdeněk Fránek, which was followed by the construction of a new World of Technology building designed by architect Josef Pleskot and opened in 2014. In March 2012 a public observation gallery was opened on blast furnace no. 1, which dates from 1911 and was last used in 1998. These renovations were also designed by Josef Pleskot's AP Studio. The aim of the conversion project was to preserve important industrial objects and adapt them for new use, and they have become the focal points and catalysts for wider regeneration.

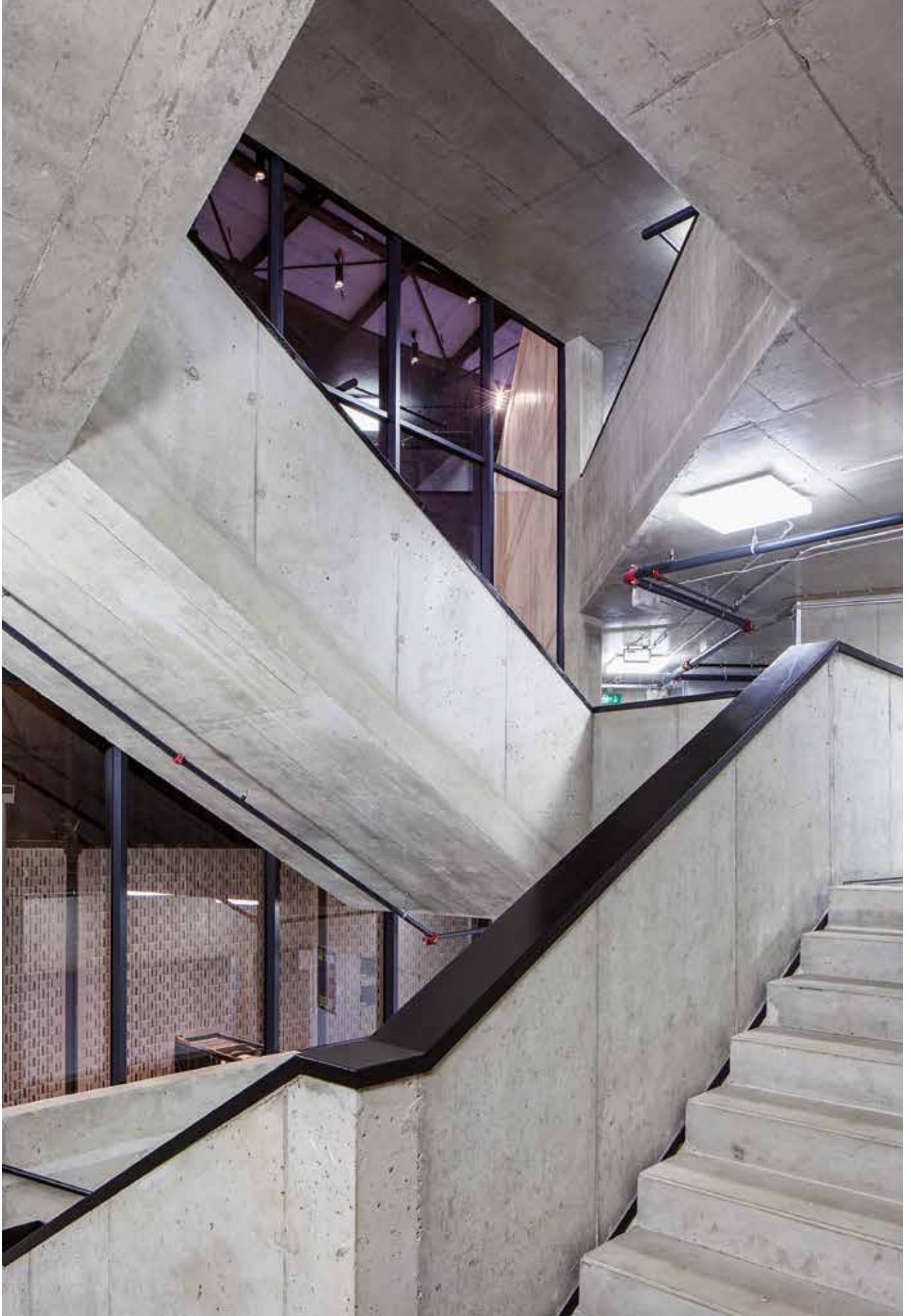

Trojhalí Karolina / Elektrocentrála koksovny Karolina a Energetická ústředna č. III

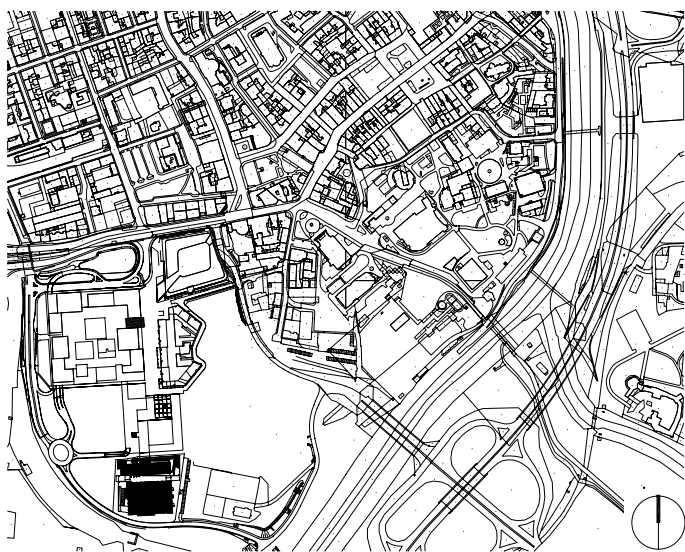
Karolina Triple Hall / Karolina Coking Plant Power Station
and Electrical Exchange No. III

Ostrava-Moravská Ostrava, K Trojhalí
49°49'42.11"N, 18°17'12.85"E
kulturní památka / cultural monument

autoři / authors AP ateliér – Josef Pleskot, spolupráce / in cooperation with Jiří Trčka, Jan Albrecht,
Michaela Dyrtrtová Košařová, Zdeněk Rudolf

statika / statics Recoc – Hana Šeligová, Petr Škapa, Ernest Jeżowicz
stavební a koordinační část / construction and coordination ARS Vítkovice – Milan Šraml
dodavatel / supplier Gemo Olomouc
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Statutární město Ostrava / Trojhalí Karolina
data vzniku / date 2010–2014

190

2008

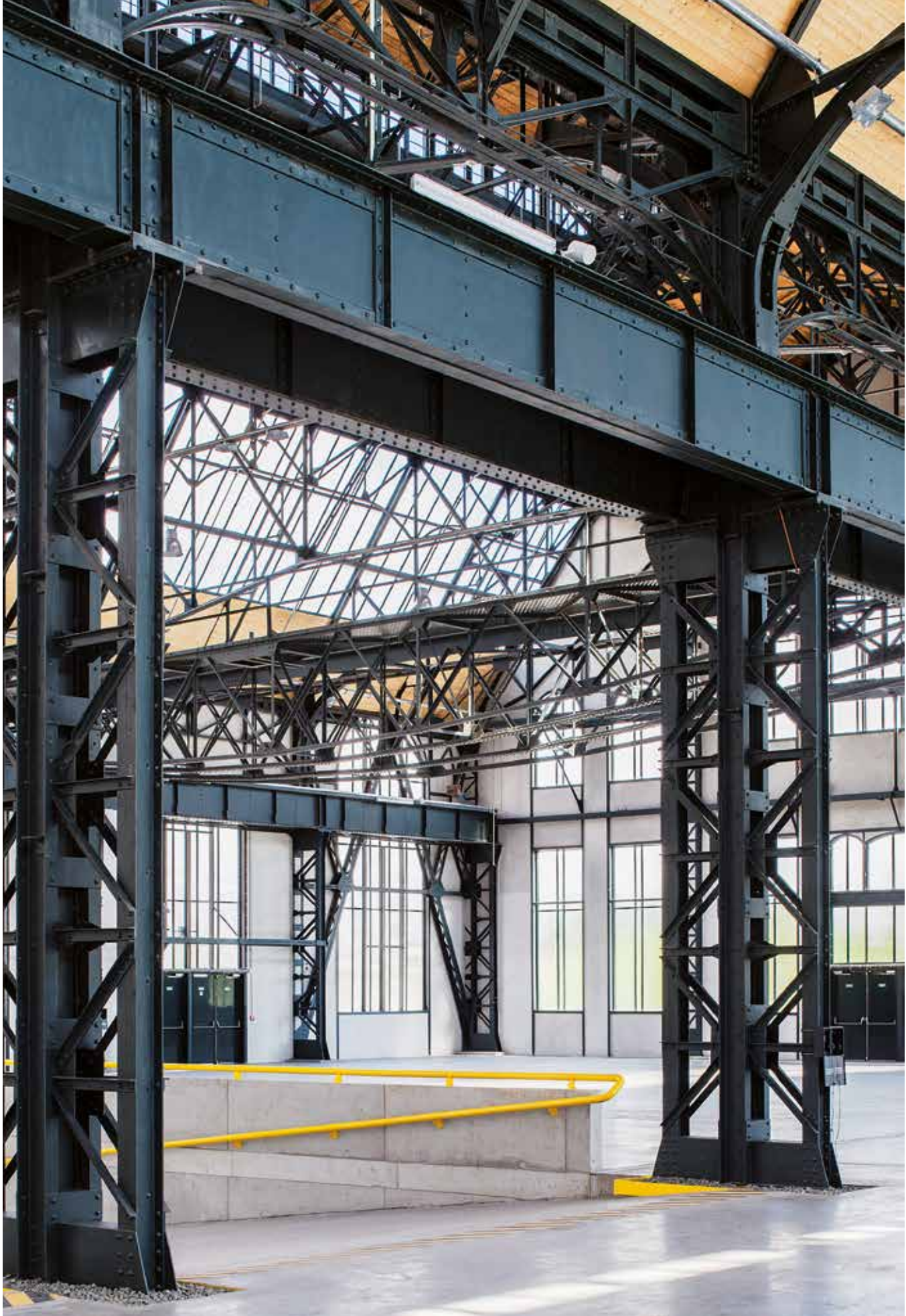

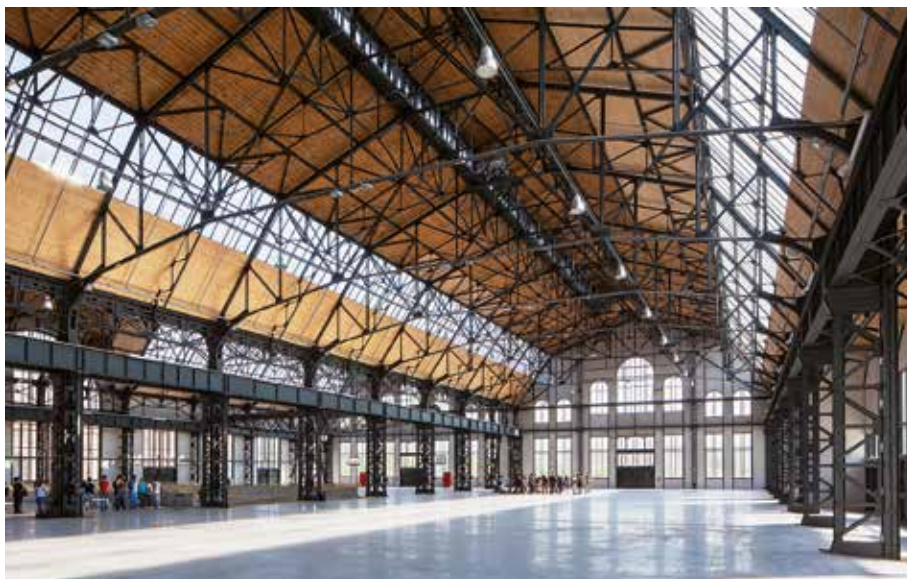
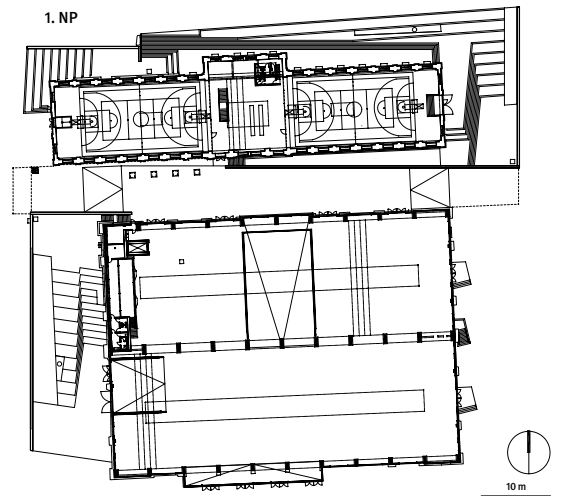
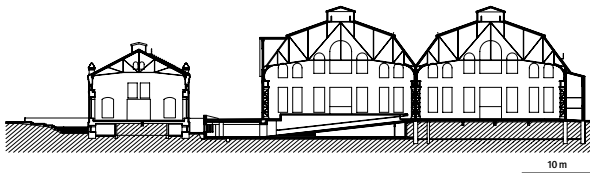

Vedle jámy Karolina, hloubené od roku 1837, byla v roce 1858 založena koksovna. Elektrárna koksovny, hala se středovým rizalitem a fasádou v kombinaci červených a bílých cihel, byla postavena v roce 1905 (parcela 3457/2). V letech 1872–1873 byla v sousedství Karoliny vybudována Žofínská huť, kterou koupilo Vítkovické hutní a horní těžířstvo a od roku 1907 budovalo novou elektrocentrálu, energetickou ústřednu č. III, k níž počátkem dvacátých let přibyla druhá hala. Výroba v Žofínské huti skončila roku 1972, z původních objektů se dochovalo jen dvojhalí, dvě spojené lodi ocelového skeletu s cihelnými a skleněnými výplněmi (parcela 3452). Koncem osmdesátých let byla zbořena převážná část koksovny Karolina včetně funkcionalistické budovy uhelného prádla, zůstala jen elektrárna z roku 1905. Památkově chráněné haly již bez technického zařízení v devadesátých letech chátraly, přesto se zde pořádaly kulturní akce. V roce 2009 sdružení *Hlásím se k Továrně* organizovalo divadlo, čtení poezie, performance a projekce filmů, např. dvoudenní festival Karolina – Továrna na sny. O rok později začala rekonstrukce hal, z elektrárny se stalo sportoviště s dvěma tělocvičnami a zázemím, dvojhalí plní úlohu veřejného prostranství s užitnou plochou 4 500 m², které nabízí mnoho možností využití, od výstav a koncertů po obdobu jakéhosi zastřešeného náměstí s provozem například tržnice nebo s ledovou plochou. Průmyslové haly byly obnoveny do původní podoby, veškeré provozní a technologické prostory byly umístěny do podzemí, propojení všech tří hal a veškerého zázemí zajišťuje sto metrů dlouhá pasáž. Náklady na revitalizaci byly hrazeny z větší části z evropských fondů (regionální operační program). Stavební a konzervační zásahy na rekonstruovaných objektech sledují především bezpečně ošetření a fixování ocelových konstrukcí a zdíva, které v co největší míře umožňuje zachování původního vzhledu. U nových stavebních zásahů, které pro budoucnost umožní každodenní živý městský provoz, jsou užity materiály a postupy, které současnou architektonickou formou rozvíjejí racionální principy industriální architektury. Mimo argumenty památkové péče byla rozhodující především urbanistická hlediska, Trojhalí Karolina dodává smysl jinak nepříliš šťastně uchopenému rozvojovému území nedaleko centra města, je tam architektonicky nejpřesvědčivějším, symbolickým místem, které přitahuje veřejný život.

Mining began at Karolina Pit in 1837, and in 1858 a coking plant was built adjacent to it. A power station was added to the plant in 1905, a hall built with a central avant-corps and a red-and-white brick façade (lot no. 3457/2). In 1872–1873 the Žofie Works were built nearby, and were then bought by Vítkovice Mining and Metallurgical Works. In 1907 a new central power station and electrical exchange no. III were built, it's second hall was added in the early 1920s. Žofie Works shut down in 1972, and only its steel-frame double-hall has survived (lot no. 3452). In the late 1980s most of the coking plant was demolished, including the functionalist washery building, and only the power plant from 1905 was left. The halls, without their technical equipment, fell to ruin, but cultural activities began to be organised there. In 2009 the association *I Claim the Factory* organised theatre, poetry readings, performances, and film screenings there, including a two-day festival called 'Karolina – Factory of Dreams'. A year later work began on renovating the halls, the older one became a sports centre with two fitness rooms, the double-hall is a public area with 4500 m² of floor space that offers the possibility of multiple uses, from exhibitions and concerts to a kind of covered square in which markets could be held or an ice rink set up. The industrial halls were restored to their original appearance, all the functional and technological spaces were moved underground, and a hundred-metre passage connects all three halls and their facilities. The changes made to renovate and conserve the objects were aimed at stabilising the steel structures and masonry and preserve the original appearance as much as possible. The new structural interventions used to facilitate everyday urban functions employed materials and methods that reflect the rational principles of industrial architecture in modern architectural form. Alongside heritage arguments, the larger urban context was of key relevance for this project, as Karolina Triple-Hall derives meaning from the otherwise rather unfortunate approach to the development of the region just outside the centre of town. It functions as an architecturally compelling, symbolic location that attracts public life.

Multikulturní centrum Papírna Plzeň / Papírna akciové společnosti v Praze

Pilsen Paper Mill Multicultural Centre / Joint-Stock Paper Mill Company in Prague

Plzeň 2-Slovany, Východní Předměstí, Zahradní čp. 173

49°44'09.55"N, 13°23'05.88"E

kulturní památka / cultural monument

autoři / authors Lukáš Pumpr, Petr Polák, Jaroslav Bláha, Petr Terzl, Dominik Toman, Adam Paulus

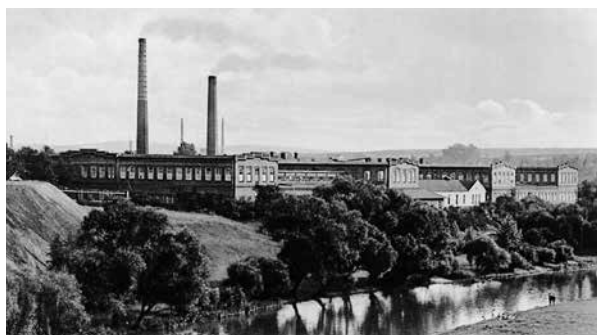
stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Pilsen Live, Studio Petrohrad / Krpa Investments

data vzniku / date 2012

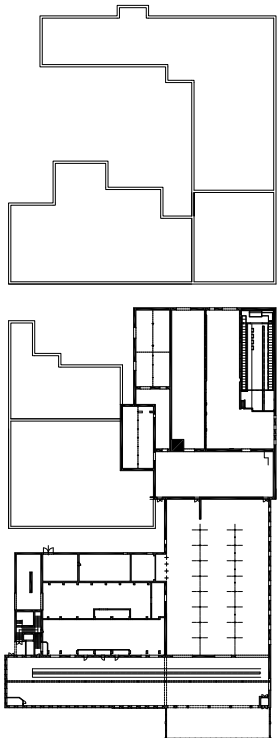
196

Výstavba papírny proběhla v letech 1871–1873, pracovalo se v ní na strojích od curyšské firmy Escher Wyss a místní Škodovky. Roku 1878 ji koupila společnost P. Piette, řídili ji synové Prospera Piette st. (1806–1872). V roce 1886 nechali postavit celulózku podle projektu Eduarda Kroha (1848–1906), který se pak podílel na dostavbě areálu v letech 1895–1897 (třídírna papíru, nový trakt celulózky s varnou dřeva a bělírnu na parcele 1663, kotelna). Od roku 1912 byla papírna součástí koncernu Neusiedelská a. s. V roce 1920 postavila firma Erhart & Ehmman nový stometrový tovární komín, v letech 1929–1933 firma Müller & Kapsa elektrocentrálu, chlorovací stanici, třípatrové skladiště (parcely 1651) a celulózku se sulfítovou věží, která však byla roku 1999 zbořena. Po znárodnění spadala továrna pod n. p. Západočeské papírny, v devadesátých letech byla privatizována, výroba však záhy skončila a v současnosti se objekty areálu pronajímají. Roku 2012 si občanské sdružení pronajalo prostory třídírný papíru o ploše 2 200 m² a zřídilo tu multikulturní centrum Papírna Plzeň. Adaptací vznikly zkušebny, taneční sál a fotografický atelier se sociálním zařízením, v plánu je rezidenční byt pro hostující umělce. V přízemí objektu se na dalších 3 400 m² rozkládá motokárová dráha a nově zrekonstruovaný bar, který hostí koncerty přes zimní období. Úpravy pro koncerty, výstavy, či divadelní představení jsou vedeny praktickými hledisky nového provozu, s minimálním zásahem do konstrukcí, ekonomicky nenáročné. Jejich financování z vlastních zdrojů a z pronájmu přišlo provozovatele dosud na několik set tisíc.

1912

The paper mill was built in 1871–1873. Machines from the Escher Wyss Company and the local Škodovka plant were used in the mill. In 1878 the mill was purchased by the P. Piette Company and was run by the sons of Prosper Piette Sr. (1806–1872). In 1886 they had a pulp mill built, designed by Eduard Kroh (1848–1906), who was then involved in further development of the site in 1895–1897 (the construction of a screening plant, the addition of a digester house to the pulp mill, a bleaching plant on lot no. 1663, and a boiler house). In 1912 the paper mill became part of Neusiedelská a. s. In 1920 the Erhart & Ehmman Company built a new hundred-metre factory chimney; in 1929–1933 the Müller & Kapsa Company built a power plant, a chlorination station, pulping liquor towers, and a three-storey storehouse (lot no. 1651). After the site was nationalised, the factory was incorporated into the West-Bohemian Paper Mill (a state enterprise). In the 1990s it was privatised, but production soon after ceased and the buildings are currently occupied by tenants. In 2012 a civic association leased the space of the screening plant, 2,200 m², and turned it into the Pilsen Paper Mill Multicultural Centre. The space was converted to rehearsal rooms, a dance hall, a photography studio. There are plans to build a residential area to accommodate guest artists. In the ground floor an additional area of 3,400 m² is covered with a go-kart circuit and a newly renovated bar, hosting concerts in winter. Renovations made to accommodate concerts, exhibitions, and theatre performances were not expensive and were executed with a view to adapting it to the practical requirements of the site's new functions, with minimal interventions in the original structure. The cost was covered from independent sources and the operator has thus far made several hundred thousand Czech crowns in revenue from leasing the space.

1. NP

Armaturka / Továrna na armatury Schäffer & Budenberg

Armaturka / Schäffer & Budenberg Fittings Factory

Ústí nad Labem-centrum, Jateční
50°39'43.87"N, 14°00'26.35"E

autoři / authors 3+1 architekti – Pavel Plánička, Matěj Páral, Bruno Panenka (2009), Mančaft – Tereza Matyášková (2012)

dodavatel / supplier svépomocí / independent

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Fakulta umění a designu UJEP a Lidé výtvarnému umění,
výtvarné umění lidem / Schiffr-AC

data vzniku / date 2009 a 2012

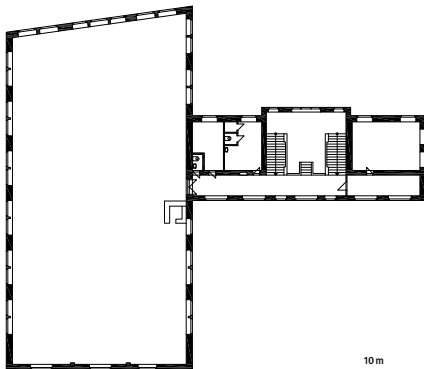
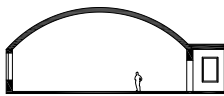
198

Továrnu na výrobu membránových manometrů, ventilů a dalších armatur založil roku 1858 mechanik Bernhard Schäffer (1823–1877) se svým švagrem Christianem Friedrichem Budenbergem (1815–1883) v Magdeburgu-Buckau. Po nich ji vedl Karl Laval (1848–1919), který roku 1899 založil ústeckou pobočku a nechal postavit třípatrovou etážovku čp. 1588 a šedový sál čp. 3436. Ještě před první světovou válkou vznikla budova zámečnických dílen při Jateční ulici (parcela 270/1), která má železobetonové stropy a třetí podlaží zastřešené Zollingerovou lamelovou konstrukcí na rozpon 16,8 metru. Stavby prováděla ústecká firma Alwina Köhlera. Areál se dále rozrůstal až k Průmyslové ulici, po roce 1945 spadl pod n. p. Severočeská armaturka. V budově při Jateční, pod lamelovým krovem, od července 2009 sídlí Galerie Emila Filly (GEF). Majitel objektu, který se stará o údržbu, má v přízemí dílny na obrábění kovových součástí, další dvě podlaží si pronajímají Fakulta umění a designu UJEP v Ústí nad Labem a GEF. Nové využití pro galerii, umělecké ateliéry či tvůrčí dílny znamenalo interiérové a dispoziční změny dočasněho charakteru, historické prvky zůstaly v původním stavu. Dosud přišly průběžně prováděné úpravy na řádově statisíce korun, získávané z grantů. Prostory jsou přístupné veřejnosti, akce mají dobrou návštěvnost.

The factory, which manufactured diaphragm pressure gauges, valves, and other fittings, was established in 1858 by mechanic Bernhard Schäffer (1823–1877) and his brother-in-law Christian Friedrich Budenberg (1815–1883) in Magdeburg-Buckau. After them it was run by Karl Laval (1848–1919), who in 1899 established a branch of the firm in Ústí nad Labem, where he had a three-story building (no. 1588) and shed (no. 3436) built. A workshop for machine fittings was built before the First World War on Jateční Street (lot no. 270/1), with reinforced concrete ceilings and a Zollinger roof on the third storey with a 16.8 metre span. The construction was done by Alwin Köhler's company in Ústí nad Labem. The site expanded up to Průmyslová Street, and after 1945 it was incorporated into North-Bohemian Fittings (a state enterprise). Emil Filla Gallery (GEF) moved into the space beneath the roof of the building along Jateční Street in July 2009. The owner of the object, who takes care of its maintenance, has a workshop on the ground floor that machines metal parts, and the other two floors are leased by the Faculty of Art and Design UJEP in Ústí nad Labem and by GEF. The site's new use, with a gallery, art studios, and creative workshops, required interior and layout renovations of a temporary nature, while the historical elements were preserved in their original state. The spaces are open to the public and events at the site enjoy large attendance from the public.

1919

DEPO 2015 kreativní zóna / Vozovna a dílny Elektrických podniků

DEPO 2015 Creative Zone / Electric Enterprises Depot and Workshops

Plzeň 3-Jižní Předměstí, Cukrovarská, Černická, Presslova
49°44'17.21"N, 13°22'55.02"E

autoři / authors Silba, MAK/mobilní architektonická kancelář

dodavatel / supplier Ingem inženýrská

stavebník – investor/majitel / builder – investor/owner Statutární město Plzeň

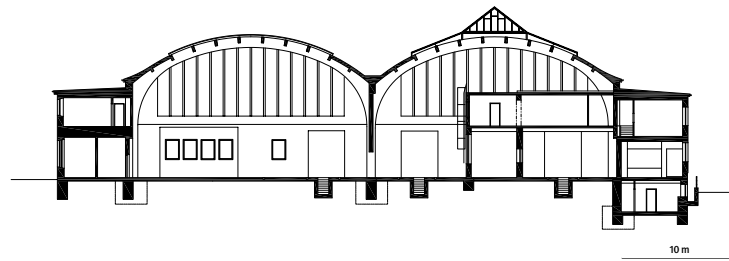
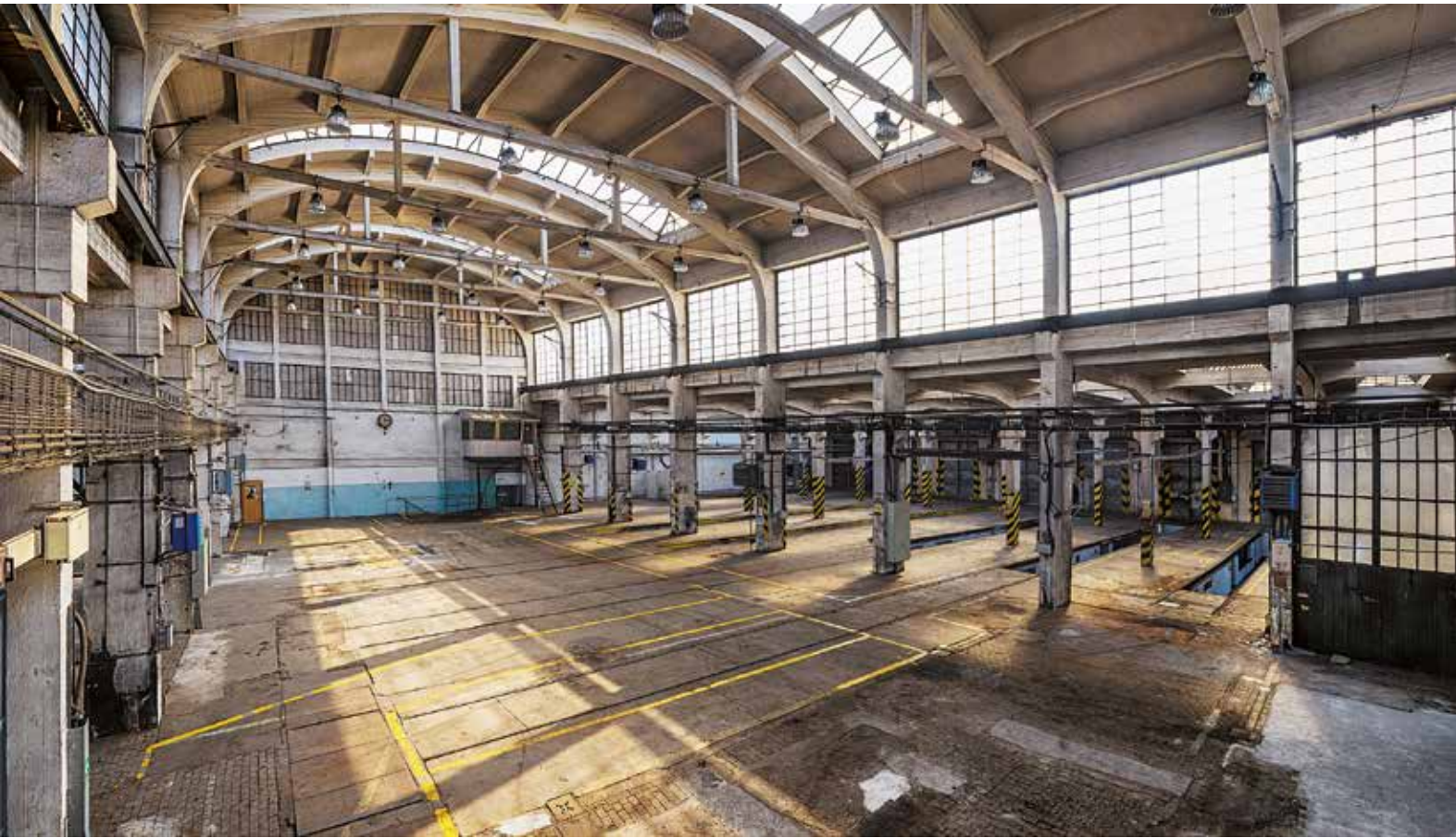
data vzniku / date 2014–2015

V místě stával od roku 1869 cukrovar Hugo Jelínka (1834–1901). V roce 1899 tu město zprovoznilo elektrárnu pro tramvajový provoz, současně s vozovnou tramvají, rozšířenou roku 1926. V letech 1932–1934 firma Tomáše Keclíka postavila severně od vozovny (parcela 6282/14) ústřední dílny, sestávající z železobetonové zaklenuté haly a dvou nižších traktů. V roce 1952 k nim přibily dvouhodní autobusové garáže (parcela 6282/2) kryté skořepinou podle návrhu architekta Svatopluka Janka (1909–1995). Od září 2014 nevyužívané dílny a depo upravuje společnost Plzeň 2015 pro aktivity festivalu Evropské město kultury, které se původně měly odehrávat v areálu pivovaru Světovar. Revitalizace (při zastavěné ploše 5 400 m²) je financována městem, krajem, z grantů a z privátních zdrojů. Nové stavební zásahy co nejméně poznamenávají původní konstrukce, vycházejí z naplnění hygienických a bezpečnostních potřeb veřejného využití areálu, cílem je zachovat autentickou atmosféru uvolněných prostorů, které by se měly přizpůsobovat různým aktivitám reverzibilními úpravami.

In 1869 Hugo Jelínek's (1834–1901) sugar refinery was built on this site. In 1899 the town set up a power plant for its tram service here, along with a depot for the trams, which was expanded in 1926. In 1932–1934, to the north of the depot (lot no. 6282/14) the company of Tomáš Keclík established its main workshops here and built a reinforced concrete hall and two lower sections. In 1952 a two-hall bus garage was added (lot no. 6282/2), its shell designed by architect Svatopluk Janke (1909–1995). Since September the unused workshops and depot have been in the process of renovation by the Pilsen 2015 Company and it will be used to host events organised as part of the 2015 European City of Culture – Pilsen, which was originally to be held on the grounds of Světovar Brewery. With a built area of 5,400 m² the site's revitalisation is being financed by the city, the region, grants, and private sources. New structural interventions are designed to have a minimal impact on the original structure and to conform to the hygiene and safety requirements for public use of the site. The aim is to preserve the authentic atmosphere of the vacated space and enable to accommodate various activities by means of reversible adaptations.

kolem 1935

Jmenný rejstřík /

Index of Names

3+1 architekti 198

A

A.D.N.S. PRODUCTION 178
A11 Ateliér Žentel 88
ADR 82
AED project 44, 82, 102
AF BKK, tiskárna 18, 19, 64
AFI Europe Czech Republic 34
AHK architekti 50
Akciová společnost mlýnů v Praze 36
Akciová společnost strojírna, dř. Breitfeld,
Daněk a spol. 47, 120
Akciová společnost železářny Libčice 54, 56
Akciový parní mlýn 34
Albrecht, Jan, architekt 190
American Properties 98
Amme, Giesecke & Koenegen (Braunschweig)
36
Anninger, Richard (1875–1965), továrník 176
Anninger, Richard, přádelna bavlny 174
AP ateliér 182, 184, 190
Apekov 149
Armatúrka 198
Arplan 98
ARS Vítkovice 190
ARX studio 28
Ast, Eduard (1868–1945), inženýr 36
Ateliér Davida Vávry 174
Ateliér Hoffman 54
Atelier KAVA 140
Ateliér Kunc architects 44
ATELIER TSUNAMI 96
Autoobchodní společnost 82, 84

B

BAK stavební společnost 108
Bakala, Zdeněk, investor 44
Balcar, Ivo, architekt 96
Balej, Tomáš, architekt 70
Balous, Richard, investor 140
Bannasová, Stanislava, investorka 126
Baráková, Monika, inženýrka 172
Bartel, August (1838–1908), stavební
podnikatel 105
Baše, Miroslav (1933–2008), architekt 13
Baťa, firma 62
Baťa, n. p. 62, 180
Baťův institut 178, 180
BAU plus 166
Baudis, Daniel, architekt 76

Bauer, Bruno (1880–1938), průmyslový
architekt 176
Baumschlager & Eberle 118
Baumschlager, Carlo, architekt 118
Bažant, Petr 150
Bečka, Bohdan (1863–1940), politik,
podnikatel 53
Bečka, Josef (1850–1934), stavební podnikatel
53
Benda, Jan, architekt 13
Bendlmayer, Karel, slévárna 140, 143
Bendová, Ivana, architektka 13
Beneš, Viktor, akciová stavební společnost 114
Beránek, František, stavitel 124
Beresneva, Oxana, architektka 82
Bessemer, Henry (1813–1898), vynálezce 28, 31
Bessemerova ocelárna Vojtěšské huti 28
Binar, Robert, inženýr 132
Bischofův lom 164
Bláha, Jaroslav, inženýr 196
Bofill, Ricardo, architekt 14, 44
Bofill, Ricardo, Taller de Arquitectura (RBTA) 44
Bomart, projekční kancelář 114
Borenstein, Serge, developer 44
Borovina 60
Bouma, Tomáš, architekt 146
Box (dříve Mirrors Trading) 146
Bóžek, Robert 54
BREAK POINT 92
Breda & Weinstein 102
Breitfeld, Daněk a spol., strojírna 44, 120
Budenberg, Christian Friedrich (1815–1883),
továrník 198
Budischowsky, Carl (1810–1884), továrník 60,
62
Budischowsky, Carl, & synové, koželužna
a továrna na obuv 60
Budischowsky, Franz (1808–1885), továrník 62
Building 50
Buřičová, Martina, architektka 64

C

C+HO_aR architekti 132
Caban, Šimon, scénograf 34
Cantacuzino, Sherban, architekt 12
caraa.cz 64
Carniaux, Jean-Pierre, architekt 44
Caska Invest 132
Centroprojekt 62
Centrum Pivovar Děčín 108
Centrum stavitelského dědictví NTM 21, 154, 157

Centrum Štefánikova 98
Centrum Walzel 96
Civvárek, Rudolf (1860–1950), advokát,
obchodník 162
Cimbulka, Petr, architekt 70
City Work 178
Classic 7 19, 34, 37
CMC architects 34
Corazza, Arthur (1883–?), architekt 76
Cornlofts Šaldova 118
Corso Karlin 14

Č

Čadas interiér, Havlíčkův Brod 40
Čeko Import 96
Čerpací stanice Vršovické vodárny 166
Česká republika 154
Českomoravská Kolben-Daněk 114
Československé automobilové opravny 120
ČKD 44, 47, 120

D

D3A 78
Daněk, Čeněk (1826–1893), podnikatel 97
Daněk, Robert, architekt 174
DEPO 2015 kreativní zóna 200
Dolní oblast Vítkovice 22, 182
DOX, centrum současného umění 16, 21, 146
Drahokoupil, Jan, ekonom 15
Dřevozpracující výrobní družstvo Jaroměřice
nad Rokytou 174
Dub, Evžen, architekt 34
Dubín, Josef, stavební firma 42
Důl Alexander 128
Důl Kukla 170
Důl Zárubek 128
Dvorščik, Pavel, Lobeč 160
Dvořák & partneři 146
Dyrtrová Košařová, Michaela, architektka 182,
190

E

Eberle, Dietmar, architekt 118
Economia 47
Edisonova transformační stanice 70
Efler, Tomáš, architekt 154
Ehrenthal, Martin, inženýr 166
Elektrické podniky hlavního města Prahy 73, 114
Elektrické podniky města Plzně 200
Energie – stavební a báňská 166
English Heritage 14

Eni Česká republika 82
Erhart & Ehmman 196
Escher Wyss, Curych 196
 Ettl, Johann (1846–1926), továrník 172
 Ettl, Josef, továrník 172
 Ettl, Wilhelm (1877–1938), továrník 172
Ettlové, bratři, mechanická tkalcovna a úpravna 172
European Furniture Factory 44
European Property Services 70
Excon 50, 182

F

Fabrika Svitavy 21, 172
Fakulta umění a designu UJEP 198
 Falconer, Keith, industriální archeolog 14
FCC – První česká projekční a stavební 118
FCC 50
 Fecsu, Laco, architekt 102
 Fehimovič, Nermin, architekt 108
 Fiala, Stanislav, architekt 78
Fischel, D. G., lisovna řepkového oleje 120
Fischer, Karel, firma 157
Fischerové, bratři a spol., Letky 56
 Föhl, Axel, industriální památkář 14
 Fránek, Zdeněk, architekt 184

G

Galerie Emila Filly (GEF) 198
Gargoš, stavební firma 128
Gemo Olomouc 182, 190
Gleeds Česká republika 102
 Gogolin, Grzegorz, architekt 132
Göttl & Daněk, strojírna 47
 Göttl, Josef (1820–1892), podnikatel, politik 47
Gradus 82
 Gregor, Čeněk (1847–1917), stavitel, politik 124
GUBI 56

H

Hájek, Oldřich, architekt 102
 Hamšíková, Veronika, architektka 118
Hanácké mlýny 132, 134
 Hanák, Tomáš, herec, investor 92
 Handlířová, Petra, architektka 172
 Havlíček, Tomáš, architekt 54
 Heczko, Břetislav, architekt 92
Hefaistos 54
 Heinrich, Radim, investor 136
Helika 108
 Hermann, Karel, architekt 124
Hermitage Holdings 124
Herzán & Uhlíř 124
 Herzán, Karel (1869–1940), stavitel 124
 Hetmer, Břetislav, architekt 170

Hicz, Pavel, architekt 54
Hlaváček, Tomáš, Litoměřice 160
 Hlaváček, Václav, architekt 108
Hlavní město Praha 88, 166
 Hnilička, Pavel, architekt 118
 Hoek, Ben, architekt 108
 Hoek, Sybren, architekt 108
 Hoffman, Patrik, architekt 54
 Hofman František, inženýr 172
Hochtief 88
Holešovické mlýny 34, 37
 Holub, Lukáš, architekt 76
 Hölzel, Zdeněk, architekt 50
 Horký, Richard, inženýr 60, 62
 Houska, Marek, architekt 166
Hranipex 40
Hrůza & Rosenberg 143
 Hublík, Jan (1876–1947), stavitel 134
Huml & Vaníček, ateliér pro architekturu a projektování staveb 150
 Huml, Pavel, architekt 150
Hutní montáže Ostrava 182
 Hypšman, Bohumil (1878–1961), architekt 36

CH

Charita sv. Alexandra 20, 128
 Chisholm, David Richard, architekt 34
Chládek a Tintěra, Pardubice 96
 Chlupáč, Karel, inženýr 102
Chmelařské muzeum 153
Chmelařství, družstvo Žatec 150
Chrám chmele a piva 21, 150, 153
Christlové, bratři, sušárna a sklad chmele 153
Chřibek, Leo, projekční kancelář 128

I

Ian Bryan Architects 124
IMOS group 34
INGBAU CZ 166
Ingem inženýrská 200
Intercora Plzeň 114
INTERPLAN-CZ 170
Intex 136
Ivan Kroupa architekti 146

J

Jacobs, Jane (1916–2006), novinářka, spisovatelka 12
 Jachan, Vlastimil 172
 Janata, Vladimír, inženýr 182
 Janda, Aloris, inženýr 114
 Janda, Jiří, inženýr 172
 Janke, Svatopluk (1909–1995), architekt 200
 Janovský, Jan 92
 Jelínek, Hugo (1834–1901), cukrovarník 200

Jelínek, Jiří, investor 82
 Ježek, Lukáš, architekt 140
 Jeżowicz, Ernest, inženýr 190
 Jičínský, Jaroslav (1870–1959), báňský inženýr 170
Jihlavan, n. p. 76
Jika-cz 174
JIKO Metal 28, 31
 Jinková, Šárka, architektka 88
 Jirásková, Marcela, architektka 54
JMA 60
JMA stavební 60, 170
 Junek, Ivo, inženýr 172
 Jurášek, Radan, inženýr 108

K

Kadlec, Karel, majitel mlýna 134
Karlin Group 44, 118
Karlin Hall I 19, 44
Karolina, jáma a koksovna 190, 193
Kaufland – parkoviště 114
Keclík, Tomáš, firma 200
 Kerel, Jan, architekt 50
 Klimeš, Miloslav, inženýr 164
 Klimeš, Pavel, ekolog, historik 164
Klmeš, stavební a inženýrská firma 164
 Kobliška, Vladimír, inženýr 118
Köhler, Alwin, firma 198
 Kok, Bessel André Frans, investor 44
 Koláček, Luboš Y., investor 126
 Kolář, Petr, architekt 82
 Koldinský, Jiří, investor 28
 Koníř, Jakub, architekt 102
Konsit 146
 Kosinka, Lukáš, inženýr 96
 Kostřížová, Olga, architektka 102
 Kotěra, Jan (1871–1923), architekt 168
 Kozáčková, Ludmila, inženýrka 172
 Kozlík, Josef, obchodník 84
Krajská galerie výtvarného umění Zlín 180
Krajská knihovna Františka Bartoše 180
 Král, Martin, investor 108
 Králík, Radim, investor 132
 Králíková, Barbora, investorka 132
 Kramoliš, Ondřej, architekt 64
 Krejcar, Jaromír (1895–1949), architekt 114
Kress, Karel, firma 168
 Kroh, Eduard (1848–1906), stavitel 196
 Kroupa, Ivan, architekt 146
Kroužky na Vltavě 166
Krpa Investments 196
 Krtička, Aleš, architekt 96
Krupička, M., továrna na ocet a hořčici 98
 Krupička, Rudolf (1879–1951), básník, dramatik 101

- Krušina, Vít, architekt 70
 Kříž, Daniel, architekt 182
Křížik – Chaudoir, a. s., elektrotechnické závody 53
 Křížik, František (1847–1941), technik, podnikatel 19, 50, 53
 Kubíček, Štěpán, architekt 64
 Kubiszová, Milena, architektka 98
Kulturně-turistické centrum Pivovar Lobeč 21, 160
 Kunc, Michal, architekt 44
Kunz, Antonín, továrna na vodovody a pumpy 136
 Kurčíková, Radka, architektka 146
- L**
- La Fabrika* 16, 21, 140, 143
Lábus AA 70
 Lábus, Ladislav, architekt 70
 Lahmer, Ignaz, majitel vápenky 164
 Lang, Willibald (1896–1982), inženýr 136
 Laval, Karl (1848–1919), továrník 198
 Lemák, Daniel, inženýr 132
 Libánský ml., Stanislav, architekt 124
 Libra, František Albert (1891–1958), architekt 72
Lidé výtvarnému umění, výtvarné umění lidem 198
 Linhart, Miloš, architekt 182
 Loidolt, Eckehart, architekt 118
 Loskot, Richard, výtvarník 76
LUGI – uhelný mlýn 19, 54, 56
 Lukeš, Miloslav, inženýr 182
Lumber 130
 Lynch, Kevin (1918–1984), urbanista 13
- M**
- Mach, Jan, architekt 76
 Macháčková, Eva, inženýrka 44
 Mañas, Miroslav, investor 78
Mančaft 198
 Marek, Aleš, inženýr 44, 102
 Martinka, Pavel, architekt 132
 Máslo, Vít, architekt 34
 Matějčík, Michal, architekt 44
 Matyášková, Tereza, designérka 198
 Menšík, Karel, architekt
Město Svitavy 172
Město Třebíč 60, 62
Město Žatec 150
Městská knihovna Hradec Králové 21, 174
Měšťanský pivovar Opava 19, 102
Metall Quatro Most 150
Metrostav 114, 178
Metternichovský parostrojní pivovar a sladovna 154
- Metternich-Winneburgové, majitelé panství 157
MEWA 50, 53
 Michálková, Alice, architektka 132
Mint Investments 102
 Mizera, Jan, architekt 178
mjolk architekti 76
 Mlázovský, Vít, inženýr 150
mminterier 78
 Moravec, Pavel (1891–1979), inženýr 101
MP Plastics 76
 Mráz, Roman, inženýr
Müller & Kapsa 196
 Müller, Václav, architekt 76
Multifunkční aula Gong 18, 182
Muzeum jihovýchodní Moravy 180
Muzeum tabáku 9
Muzeum vápenka 164
 Myant, Martin R., ekonom 15
MŽT Stavitelství 128
- N**
- Nábělek, Marek, architekt 70
 Nadge Novotná, Martina, architektka 70
Nägele, Josef, pila 76
Nákladové nádraží Žižkov 21, 22
Národní technické muzeum (NTM) 21, 154, 157
Nekvasil, Václav, firma 149
Němec Polák 34, 108
Neusiedelská a. s. 196
 Nieser, Cedric, projektový manažer 118
 Noback, Gustav (1841–1903), pivovarský inženýr 105
 Norberg-Schulz, Christian (1926–2000), historik architektury 13
North Line 44
Novák & Jahn 157
 Novotný, Tomáš, architekt 140
- O**
- Obůrka, Jakub, architekt 178
Octárna – fitness a wellness centrum 98
Obzor, družstvo 78
OK Plan Architects 40
Olovnický pivovar 126
O O O O X 118
 Opočenský, Jiří, architekt
Ostravsko-karvinské doly (OKD) 128
 Otlet, Édouard (1842–1907), podnikatel 90
 Otto, Jan (1841–1916), nakladatel 124
- P**
- Palác Edison* 70
Palác Křížik 19, 50
 Palečková, Magda, architektka 118
- Pallavicini, hrabě Alexander (1853–1933), prezident KFNB 128
 Palme, Berthold, sklář 76
Palmovka Jihlava 76
 Panenka, Bruno, inženýr 198
Papírna akciové společnosti v Praze 196
Papírna Plzeň, multikulturní centrum 196
 Páral, Matěj, architekt 198
Park Inn – Unie 124
Parostrojní pivovar Lobeč 21, 160
 Pařík, Vojtěch, sochař 166
 Paulus, Adam 196
Páv, Antonín, závody zámečnické a instalatérské 149
 Pazderský, Jiří 172
 Pejpek, Tomáš, architekt 132
 Perthen, Franz Josef, stavitel 111
 Perthen, Karl, stavitel 111
 Pešánek, Zdeněk (1896–1965), sochař, architekt 73
 Pevná, Nina, architektka 178
Pfister & Wüstl, sklad a balírna chmele 150, 153
 Piette st., Prosper (1806–1872), podnikatel 196
Piette, P., firma 196
Pilsen Live 196
 Pinkava, Lukáš, architekt 78
 Pízová, Zuzana 64
PLÁN PLUS 166
Plán projekt Kapucín 60
 Plánička, Pavel, inženýr 198
 Pleskot, Josef, architekt 182, 184, 190
Plzeň 2015
Podkovářská 64
 Podolka, Luboš, inženýr 150
 Polák, Milan, inženýr
 Polák, Petr, architekt 196
 Poldauf, Martin, architekt 124
Poldovka 31
 Pollert, Jindřich (1878–1944), stavitel
 Polubědovová, Daniela, architektka 78
Polygrafia, n. p. 124
Porr (Česko) 34
Pozimos 178
Prague Marina 37
 Pražák, Tomáš (1890–1947), inženýr 101
Pražský spolek železných hutí 56
 Procházka, Adolf (1848–1916), podnikatel 42
Procházka, Adolf, továrna na vlněné látky 40
Projektový atelier pro architekturu a pozemní stavby 154
 Prouza, Pavel, architekt 160
 Prouzová Myšková, Jana, architektka 160
 Prudík, David, architekt 60
Průmstav 44
PSG 178

PSG-International 178
Pumpr, Lukáš, architekt 196

R

Rachwalska, Alexandra, architektka 132
Rakouská severozápadní dráha (ÖNWB) 14
Recoc 182, 190
Red Group 124
Reichel, Tomáš, investor 130
Richter, František, zámečnická dílna 20
Ringhoffer, strojírna 111, 157
RIOFRIO Architects 160
Rocías, José María, architekt 44
Rohan, Daniel, architekt 76
Rosenberg, Josef (1849–1915), stavitel 157, 162
Ross Holding 40
Rossemann & Kühnemann, továrna na stroje
146, 149
Rozhledna Kukla 170
Rozwałka, Szymon, architekt 132
Rudolf, Zdeněk 182, 190
Rus, Martin, inženýr 44
Rus, Stanislav, firma
Růžička, Petr, tesař 164
Růžičková, Olga 50
Rybář, Jaroslav, firma 140
Ryvola, Vojtěch, investor 108
Rýznar, Michal, inženýr 182
Rýzner, Luděk, architekt 40
Rýzner, Zdeněk 40

S

SaK, Havlíčkův Brod 40
Sališ, Ivan 118
Sebapol 76
Selva Shoes 62
Semerád, Lukáš, inženýr 98
Severní dráha císaře Ferdinanda (KFNB) 128
Severní státní dráha (NStB) 56, 111
Severočeská armaturka, n. p. 198
Schäffer & Budenberg, továrna na armatury 198
Schäffer, Bernhard (1823–1877), továrník 198
Schiffr-AC 198
Schmidt, Norbert, architekt 70
Silloway, Kari, architektka 118
Sitta, Vladimír, krajinářský architekt 21
Skanska CZ 124
Skanska Praha 150
SKD Průmstav 62
Sklárny Dobronín, n. p. 76
Sklárny Inwald, n. p. Teplice-Šanov 76
Sklárny Rückl 94
skvadra architekti 98
Sládeček, Svatopluk, architekt 130
Sládek, Ivan, architekt 28

Smíchov Terasse 50
Smsal, Miroslav a spol. 53
Snová Továrna 126
Sonlajtner, Juraj, architekt 178
SONP Kladno 56
Sousedíková, Marcela, architektka 40
Spauwen, Alexander, architekt 118
Spielmann, Max (1881–1970), architekt 53, 62
Společenský pivovar v Podkování 162
Společenské a obchodní centrum Breda 102
Správa Krkonošského národního parku (KRNP)
164
Stako 174
Statika Olomouc 132
Státní ústav pro projektování závodů lehkého
průmyslu 62
Statutární město Hradec Králové 174
Statutární město Ostrava 190
Statutární město Plzeň 200
Stavby, a. s., závod Praha 70
Steinský-Sehnoutka, Rudolf (1892–1973),
podnikatel 176
Strabag 178
Stražil, Jiří, inženýr 108
Strojírny Oslavany 170
Studio acht 108
studio New Work 130
Sukno, n. p. 42
Surá, Lucie, architektka 130
Svedrup, družstvo 78
Světlík, Jan, podnikatel 182
Světovar, pivovar 200
Svojanovský, Roman, architekt 172

Š

Šafařík, František, stavitel
Šafer Hájek architekti 102
Šafer, Jaroslav, architekt 102
Šantavý, Tomáš, architekt 154
Šeligová, Hana, inženýrka 182, 190
Ševčík, Jiří, historik umění, pedagog 13
Šimon, Igor, architekt 70
Škapa, Petr, inženýr 190
Škodovka Plzeň 196
Škripeň, Andrej, architekt 182
Šraml, Milan, inženýr 190
Šroubárny Libčice, n. p. 56
Šuhaj, Alois, truhlářství 76

T

Technico Opava 102
Terzl, Petr 196
The International Committee for the
Conservation of the Industrial Heritage
(TICCIH) 11, 12, 24, 214

Thomas, Sidney Gilchrist (1850–1885),
vynálezce 31
Thun-Hohenstein, Franz Anton hrabě
(1786–1873), majitel panství 111
Thunovský pivovar Podmokly 19, 108
Tiskárna AF BKK 19, 64
Toman, Dominik, producent 196
Toman, Radek, architekt 102
Tomsa, Libor, architekt 28
Topolovský, Petr, architekt 108
Továrna No. 8 40
Transat architekti 178
Trčka, Jiří, architekt 182, 190
Trejtnarová, Martina, architektka 34
Trigema 146
Trnka, Jiří (1912–1969), výtvarník 176
Trnka, Karel (1855–1936), majitel továrny 42
Trojhalí Karolina 190, 193
Troníček, František, stavitel 149
TTS energo 60
Tymich, Jan (1906–?), architekt 134

U

Uhlíř, Ludvík, stavitel 124
Unie, spojené závody tiskařské a vydavatelské
124
Unistav 154

V

Václavík, Robert, architekt
Vajčnerová, Kateřina, architektka 174
Valašský dřevoprůmysl 78
Valdhans Česká Lípa 150
Válka, Leoš, investor 149
Valová, Radka, architektka 118
Vančura, Karel, architekt 126
Vaňha, Josef (1876–1913), stavitel 36
Vaniček, Jiří, architekt 150
Vávra, David, architekt
VCES 100
Velecký, Pavel 130
Vertex Litomyšl, n. p. 176
Veselý, Dalibor, architekt 23
Veselý, Tomáš, architekt 92
Vesna Interiors 178
Vígona, n. p. 172
Vilím, Jan (1856–1923), grafik, tiskař 124
Vilímek, Josef Richard (1860–1938),
nakladatel 124
Vítkovické horní a hutní těžířstvo 193
Vítkovické železářny 182
Vlasák, Petr, inženýr 166
Vodohospodářské stavby Javorník-CZ 178
Vogt Landschaftsplaner 118
Vojtěšská huť 21, 31

Volný, Ondřej, architekt 98
Volný, Tomáš, inženýr 102
Vomlelová, Dagmar, architektka 92
Vondrák, Jan, architekt 76
Vozovna Střomovka 88
Voženílek, Jiří (1909–1986), architekt 180
Vraný, Tomáš, inženýr 150
Všetečka, Petr, architekt 178
VW Wachal 172

W

Wachnicki, Paweł, architekt 132
Walzel, August (1845–1915), továrník 96
Walzel, Ferdinand (1835–1893), továrník 96
Walzel, Josef (1801–1884), továrník 96

Wayss & Freytag 76
Walzel, Josef a synové, mechanická tkalcovna
Weissberger & spol., továrna barev 64
Weissberger, Otto (1864–1944), podnikatel 67
Wigast 2000 98
Window Holding 50
Wine & Food Market 82
WPB Consulting 70

Z

Zahrádka, Jiří, inženýr 44
Západočeské papírny, n. p. 196
Zastávka Nižbor, výletní restaurace 20, 92, 94
Závodská, Daniela, inženýrka
Zima, Alois, stavitel 84

Zlínský kraj 178
Zlínstav 178
Zmek, Tomáš, architekt 140
Zollinger, Friedrich (1880–1945), architekt 198
Zukov, n. p. 149
Zvěřina, František, stavitel 124

Ž

Žák, Jan, architekt 114
Žentel, Jiří, architekt 88
Žentelová, Alena, architektka 88
Žižka, Antonín, stavitel 149
Žižka, Tomáš, performér, režisér a pedagog 22
Žofínská huť 193

Seznam literatury /

Bibliography

A

~, Atelier Hoffman: From Coal Mill to Creative Industries. Conversion of a former industrial building in the Czech Republic, dostupné na *e-zeppelin.ro* Zeppelin magazine / Bucharest.

B

Bartel, Helmut, August Bartel – ke dvěma jubileím opavského stavitele, *Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy* XXXIV, 2008, č. 2, s. 40–41.

Bařková, Růžena – Vlček, Pavel [RB – PV], čp. 63/X, 136/X a 638/X (Karlín), in: Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy. Velká Praha. A–L*, Praha 2012, s. 630.

~, *Bauunternehmung Alwin Köhler & Co.*, reklamní tisk, Wien nedat., nestr.

Beran, Lukáš, Přidaná hodnota. Přestavba a konverze ve Vysočanech, *Stavba* XIII, 2006a, č. 5, s. 48–49.

Beran, Lukáš, Využití opuštěných průmyslových objektů. Konverze továrny Karla Morstadta, *Objekt* I, 2006b, č. 1, s. 62–64.

Beran, Lukáš, Využití opuštěných průmyslových objektů, 6. část, Palác Křižík, *Objekt* II, 2007, č. 2, s. 65–67.

Beran, Lukáš, Betonové klasicismy Bruno Bauera, in: Bohdana Fabiánová (ed.), *Památková péče na Moravě XIV*, Brno 2009, s. 13–24.

Beran, Lukáš [LB], čp. 1542/XIX (Dejvice), in: Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy. Velká Praha. A–L*, Praha 2012a, s. 304.

Beran, Lukáš [LB], čp. 1037/VII (Holešovice), in: Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy. Velká Praha. A–L*, Praha 2012b, s. 497–498.

Beran, Lukáš [LB], čp. 219 (Karlín), in: Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy. Velká Praha. A–L*, Praha 2012c, s. 661–662.

Beran, Lukáš – Valchářová, Vladislava (eds.), *Pražský industriál. Technické stavby a průmyslová architektura Prahy*, Praha 2007.

Beran, Lukáš – Valchářová, Vladislava – Zikmund, Jan (eds.), *Industriální topografie / Olomoucký kraj*, Praha 2013a.

Beran, Lukáš – Valchářová, Vladislava – Zikmund, Jan (eds.), *Industriální topografie / Plzeňský kraj*, Praha 2013b.

Beran, Lukáš – Valchářová, Vladislava – Zikmund, Jan (eds.), *Industriální topografie / Kraj Vysočina*, Praha 2014.

Borovcová, Alena, Měšťanský pivovar – Zlatovar, Opava, in: Hana Hlušíčková (ed.), *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* II, Praha 2002, s. 528–529.

Bureš, Vítězslav, Velká voda potopila i dětský areál v Braníku. Na opravu stále čeká, 22. 9. 2013, dostupné na *praha.idnes.cz*.

Buřičová, Martina – Kubiček, Štěpán, Přestavba a dostavba továrního areálu AF BKK ve Vysočanech, *ERA21*, 2010, č. 2, s. 60–66.

~, Bytový soubor Cornlofts v Praze-Karlíně, *ERA21*, 2009, č. 4, s. 28–31.

C

~, Carl Budischowsky & Söhne, k. k. priv. Lederfabrik, Schuhfabrik, Confectionanstalt für Heeresrüstung Trebitsch (Mähren), in: *Die Gross-Industrie Österreichs* I, Wien 1898, sv. 3, s. 367–369.

~, Centrum současného umění DOX, 10. 12. 2011, dostupné na *archiweb.cz*.

~, Coal Mill / Atelier Hoffman, 16. 3. 2013a, dostupné na *archdaily.com*.

~, Coal Mill by Atelier Hoffman, 18. 3. 2013b, dostupné na *dezeen.com*.

Č

Černoušek, Tomáš – Šlapeta, Vladimír – Zatloukal, Pavel, *Olomoucká architektura 1900–1950*, Olomouc 1981.

Červinka, Jan, Tam kde bývala voda ve výšínách, *Čtvrtletník ProPamátky* III, 2014, č. 3, s. 8–11, zde s. 11.

Čížinská, Barbora, Knihovna města Hradce Králové. Proměna brownfields na Centrum celoživotního vzdělávání, *Stavebnictví a interiér* XXI, 2013, č. 12, s. 9–11.

-čtk-, Nové sídlo Ekonomie v Karlíně je hotové, 3. 4. 2013, dostupné na *mediaguru.cz*.

-čtk-, Plzeň upraví bývalé depo pro kulturu, haly se otevřou na jaře, 16. 9. 2014, dostupné na *archiweb.cz*.

D

Dluhoschová, Pavla, Výstava architekta Pleskota probíhá v jeho vlastním díle – aule Gong v srdci „Ocelového města“, 5. 12. 2012,

dostupné na *life.ihned.cz*.

Domanický, Pavel, *Areál dopravních podniků města Plzně* (nepublikovaný rukopis), 1997.

Domanický, Pavel [PaD], Mlýn vodní a pila, Pivovar a sladovna, in: Hana Hlušíčková (ed.), *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* III, Praha 2003, s. 60–63.

Domanický, Pavel [PaD], Elektrárna a remíza tramvají / ústřední dílny EP / garáže autobusů, in: Tomáš Bernhardt et al., *Plzeň, průvodce architekturou města od počátku 19. století do současnosti*, Plzeň 2013a, s. 229–230.

Domanický, Pavel [PaD], Areál Piettovy papírny, in: Tomáš Bernhardt et al., *Plzeň, průvodce architekturou města od počátku 19. století do současnosti*, Plzeň 2013b, s. 241–242.

Dvořák, Pavel, Mjölck zazářili konverzí industriální vily v Jihlavě, 2. 4. 2014, dostupné na *designmagazin.cz*.

Dvořáková, Eva, Obnova přečerpávací stanice Vršovické vodárny v Braníku, *Časopis Stavebnictví* V, 2011, č. 8, s. 32–35.

E

Ebelová, Kateřina, Vzpomínka nejen z Krupičkovy ulice, *Krásné město, časopis přátel Kutné Hory*, 2013, č. 2, s. 3–5.

~, Edisonova transformační stanice, *Stavba* V, 1926–1927, s. 140.

~, Edisonova transformační stanice, *Stavební rádce* I, 1928–1929, s. 666–667.

F

Fejfar, Vítězslav, Breda & Weinstein. V Opavě postavili nové obchodní a společenské centrum s certifikací BREAM, 26. 11. 2013, dostupné na *konstrukce.cz*.

Fiala, Stanislav – Polubědovová, Daniela, Výrobní kanceláře a vzorkovna mminterieru v Luhačovicích, *ERA21*, 2010, č. 2, s. 22–29.

Fialová, Irena – Tichá, Jana (eds.), *D3A. Živá architektura. Airy Architecture*, Praha 2009.

Fikejz, Radoslav – Velešík, Vladimír, *Historie a současnost podnikání na Svitavsku, Litomyšlsku, Poličsku, Moravskotřebovsku a Jevišsku*, Žehušice 2003.

Fojtík, Pavel, *Tramvajová vozovna v Královské oboře*, Praha 1996.

- Fragner, Benjamin – Hanzlová, Alena (ed.), *Industriální stopy*, Katalog výstavy, Praha 2005.
- Froněk, Daniel – Jákl, Pavel – Starec, Milan, *Pivo & cukr. Bilance mizející průmyslové éry II*, Praha 2011.
- Fuksová, Jana, Demolice ve 14. a 15. budově Baťova areálu končí. Teď začne oprava, 15. 11. 2011, dostupné na [zlin.idnes.cz](#).
- G**
- Gebrían, Adam, Unikátní Edisonovu transformační stanici oživil ateliér Ladislava Lábuse, *Lidové noviny*, 13. 1. 2011a, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Gebrían, Adam, Skvělá rekonverze mlýna. Tedy až na grafiku, *Lidové noviny*, 22. 11. 2011b, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Gebrían, Adam, DOX: strmé schody k umění, 11. 6. 2011c, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Gebrían, Adam, Tiskárna s basketbalem na střeše? Ve Vysočanech, *Lidové noviny*, 14. 3. 2012, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Gebrían, Adam, Improvizace? Architekt dostal volnou ruku a vyplatilo se, *Lidové noviny*, 2. 4. 2013a, dostupné na [lidovky.cz](#).
- ~, Gebrían vs. Baťova továrna Zlín, nedat., dostupné na [stream.cz](#).
- Gebrían, Adam, Bílý chrám? Kritika nového sídla Ekonomie je zbytečná, 6. 8. 2013b, dostupné na [lidovky.cz](#).
- ~, Grand Prix architektů získala rekonstrukce uhelného mlýna v Libčicích, 24. 4. 2013, dostupné na [archiweb.cz](#).
- H**
- Halfarová, Hana, V ostravské Dolní oblasti Vítkovic vznikne unikátní Svět techniky, 28. 12. 2009, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Helánková, Martina, Ostravské Trojhalí se otevírá veřejnosti, 11. 7. 2014, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Hilmera, Jiří [JH], čp. 1321/II, in: Růžena Baťková (ed.), *Umělecké památky Prahy. Nové Město, Vyšehrad*, Praha 1998a, s. 619.
- Hilmera, Jiří [JH], čp. 1961/II, in: Růžena Baťková (ed.), *Umělecké památky Prahy. Nové Město a Vyšehrad*, Praha 1998b, s. 690–691.
- ~, Historický pivovar v Děčíně se proměnil v nákupní centrum, 6. 4. 2014, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Hnilička, Pavel, Cornlofts Šaldova (autorská zpráva), 26. 4. 2010, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Hoffman, Patrik / Atelier Hoffman, Revitalizace uhelného mlýna, *Architekt* LVIII, 2012a, č. 5–6, s. 4–17.
- Hoffman, Patrik, Konverze Uhlenného mlýna na multifunkční objekt, 15. 5. 2012b, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Hoffman, Patrik, Uhlenný mlýn v Libčicích nad Vltavou, *ERA21*, 2013, č. 3, s. 34–37.
- Hölzel, Zdeněk – Kerel, Jan, Palác Křižíků. Vize rekonstrukce a přestavba bloku domů (z autorské zprávy AHK), *Stavba* XIV, 2007, č. 3, s. 58–61.
- Horský, Jiří, Mezi periferií v centru a centrem na periferii, 14. 1. 2013, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Hošna, Jiří, Hejtman otevřel zábavní a relaxační centrum v Meziměstí, 18. 12. 2013, dostupné na [kr-kralovehradecky.cz](#).
- Houdková, Tereza, Obrazem. Projděte se rekonstruovaným uhelným mlýnem, nejkrásnější stavbou ČR, 27. 4. 2013, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Hudcová, Jana, *Závody Gustava Klimenta n. p. Třebíč-Borovina* (inventář č. 2347, MZA Brno), 1988.
- Huml, Pavel – Vaníček, Jiří – Bažant, Petr, Dostavba vstupu Chmelařského muzea a Chmelový maják v Žatci, *ERA21* XII, 2012, č. 2, s. 36–41.
- CH**
- Chisholm, David R. – Máslo, Vít A., Holešovické mlýny – Classic 7 (rekonstrukce), *Architekt* LV, 2009, č. 5, s. 28–32, 34–35.
- Chisholm, David R. – Máslo, Vít A., Classic 7 – Holešovické mlýny (etapa I), *ERA21* X, 2010, č. 2, s. 94–96.
- ~, Chrám chmele a piva, *Stavba* XX, 2013, č. 1, s. 14–18.
- I**
- ~, Industriální ostravské Trojhalí se připravuje na renovaci, 21. 9. 2012, dostupné na [stavbaweb.dumabyt.cz](#).
- J**
- ~, Jak vznikají projekty u piva?, 2. 6. 2011, dostupné na [earch.cz](#).
- Jákl, Pavel, *Encyklopedie pivovarů Čech, Moravy a Slezska, I. díl, Střední Čechy*, Praha 2004.
- Jákl Pavel – Starec, Milan, *Pivovary poté. Rekonstrukce a konverze*, Praha 2011.
- Jančář, Antonín, *Luhačovice*, Praha 1988.
- Jásek, Jaroslav [JJ], čp. 229/XV (Braník), in: Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy. Velká Praha. A–L*, Praha 2012, s. 42.
- ~, *Jihlavský okres 1945–1960. Patnáct let svobodné práce*, Jihlava 1960.
- Jiroušková, Šárka, Pivovar Lobeč, in: Dvořáková, Eva – Jiroušková, Šárka – Pešta, Jan, *100 technických a industriálních staveb Středočeského kraje*, Praha 2008, s. 100–101.
- Junek, Ivo, „Fabrika“ na kulturu ve Svitavách, *Časopis Stavebnictví* IV, 2010, č. 4, s. 10–13.
- K**
- Kabátová, Šárka, Kvůli povodním zavřeno. Úředníci zaspali, centrum místo dětí obsadila plíseň, 13. 4. 2014, dostupné na [lidovky.cz](#).
- Kárný, Miroslav – Pěnička, Alois, *Sto let kladenských železáren: příspěvek k dějinám českého železářství a k dějinám dělnického hnutí na Kladensku v letech 1854–1957*, Praha 1959.
- Klimeš, Pavel, Muzeum Vápenka v Horních Albeřicích, in: Aleš Brotan a kol., *Nový život opuštěných staveb: průmyslové dědictví. Stavební kniha 2013*, Praha 2013, s. 61–64.
- Kodera, Pavel, *NKP Plasy, areál bývalého pivovaru* (nepublikovaná archivní rešerše), 2010.
- Kodera, Pavel, *Nová garáž pro automobily Jeho Jasnosti knížete z Metternich-Winneburgů v Plasích* (nepublikovaný rukopis), nedat.
- Kološ, Petr, Nádražní restaurace v Nižboru je tak trochu jiná. Ocenila ji i Obec architektů, 14. 7. 2013, dostupné na [rozhlas.cz](#).
- Konečný, František V., Z galerie a historie československých pivovarů a sladoven, Pivovar Podmokly nad Labem, *Kvas* LXXV, 1947, s. 339–341.
- ~, Konverze jako řešení brownfields a zrození jedinečné stavby, 13. 9. 2012, dostupné na [archiweb.cz](#).
- Kordinová, Lenka, Měšťanský pivovar v Opavě – konverze průmyslového areálu (podle bakalářská práce), 28. 4. 2013, dostupné na [zaopavu.cz](#).
- Kořínek, Robert, Druhý dech věžových vodojemů, *SOVAK (Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR)*, 2012, č. 3, s. 14–15.
- Kotalová, Kateřina, Interiér vydavatelství Economía, 30. 9. 2014, dostupné na [asb-portal.cz](#).
- Kögler, Franz, Fördertürme und Fördergerüste in Eisenbeton, *Beton u. Eisen* XXI, 1922, č. 9, s. 125–129.
- Krotilová, Jana – Sedlák, Václav, *Historie a současnost podnikání Praha-západ*, Žehušice 2011.

- Kroupa, Ivan, Centrum současného umění DOX v Praze, *ERA21*, 2009, č. 2, s. 22–27.
- Kubiszová, Milena – Volný, Ondřej, Konverze průmyslového objektu octárny na polyfunkční dům, *Beton TKS XII*, 2012, č. 3, s. 8–11.
- L**
- Lábus, Ladislav, Rekonstrukce Edisonovy transformační stanice v Praze, *ERA 21*, 2005a, č. 1, s. 10–17.
- Lábus, Ladislav, Edisonova transformační stanice, in: *Stavební kniha. Meziválečná průmyslová architektura*, Brno 2005b, s. 85–91.
- Lohniská, Marie – Krystýnková, Hana, *Berthold Palme, brusírna skla, Jihlava 1931–1950, 1952* (inventář č. 1716, MZA Brno), 1996.
- Lubasová, Alena, Těžní věž dolu Kukla – Strojírna Oslavany, spol. s r. o., in: Aleš Brotan a kol., *Nový život opuštěných staveb: průmyslové dědictví. Stavební kniha 2013*, Praha 2013, s. 55–60.
- Lukášek, Josef, *Dějiny soukenického průmyslu v Humpolci*, Humpolec 1946.
- Lukeš, Miloslav, Rekonverze plynojemu v NKP Dolní oblast Vítkovic na multifunkční aulu, *Časopis Stavebnictví VI*, 2012, č. 2, s. 38–43.
- Lukeš, Zdeněk, Holešovické mlýny – Classic 7 (recenze), *Architekt LV*, 2009, č. 5, s. 33.
- Lukeš, Zdeněk, Nákladové nádraží Žižkov: prostor nekonečných možností, *Lidové noviny*, příloha *Orientace*, 12. 7. 2014, s. 27.
- M**
- Mahel, Luděk, Peníze musí zůstat doma v regionu, říká Richard Horký, *Třebíčský deník*, 21. 3. 2014, dostupné na trebicky.denik.cz.
- Macháček, Julius, Přestavba a dostavba tovární budovy AF BKK (Martina Buřičová, Štěpán Kubíček / caraa), *Architekt LV*, 2009, č. 10, s. 5–21.
- Macháček, Julius, Továrna No. 8 – rozhovor s Luděkem Rýznerem, autorem rekonstrukce, *Architekt LVI*, 2010, č. 4, s. 8–13.
- Macháček, Julius, Rozhovor s Karlem Ksandrem, *Architekt LVIII*, 2012, č. 1, s. 24–25.
- Macháň, Ivo, Sanace železobetonové těžní věže dolu Kukla v Oslavanech, *Beton TKS XIII*, 2013, č. 1, s. 54–57.
- Machart, Kameel, Zastavte se na Zastávce!, *Berounský region*, 26. 6. 2013, dostupné na berounskyregion.cz.
- Maršál, Josef – Rafaj, Pavel, *Šroubárna Libčice n. p. – Libčice nad Vltavou 1872–1972*, Libčice nad Vltavou 1972.
- Máslo, Vít – Chisholm, David R., Šťastná sedmička Holešovických mlýnů, *Časopis stavebnictví*, 2010, č. 1, dostupné na casopisstavebnictvi.cz.
- Matěj, Miloš [MAT], Důl Alexandr, Ostrava-Kunčičky, in: Hana Hlušičková (ed.), *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II*, Praha 2002a, s. 558–559.
- Matěj, Miloš [MAT], Vítkovické železářny, in: Hana Hlušičková (ed.), *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II*, Praha 2002b, s. 566–576.
- Matěj, Miloš et al., *Technické památky v Ostravě*, Ostrava 2007.
- Mejzlík, Jaroslav, *Dějiny závodů Gustava Klimenta Třebíč-Borovina*, Třebíč 1972.
- Mertová-Horáčková, Martina [MM], Vila na síle Barbory a Radima Králíkových, in: Martin Horáček – Jakub Potůček – Martina Mertová-Horáčková – Miroslav Sychra – Pavel Zatloukal, *Slavné vily Olomouckého kraje*, Praha 2007, s. 176–177.
- ~, Mjölkk architekti: Palmovka Jihlava, 13. 3. 2014, dostupné na stavbaweb.dumabyt.cz.
- Mlynařík, František – Mottl, René, *Patnáct let elektrických podniků města Plzně v republice Československé*, Plzeň 1934.
- [Mörsch, Emil], *Wayss & Freytag A. G. & Meinong Ges. m. b. H., Beton-Eisbeton-u. Tiefbau*, Wien 1911.
- ~, Muzeum Vápenka, *Veselý výlet*, 2011, č. 36, s. 16–17; *Veselý výlet*, 2012, č. 37, s. 26–27.
- N**
- Nádvorníková, Iveta, Architekt Svojanovský: Nesymetrická stavba továrny má poezii, je krásná, 28. 5. 2008, dostupné na svitavsky.denik.cz.
- Němcová, Barbora, Kulturní centrum Papírna chystá koncerty, výstavy, divadlo i workshopy, 27. 5. 2014, dostupné na plzen.idnes.cz.
- Nocar, Pavel, *Humpolecké soukenictví*, Humpolec 2010.
- ~, Novostavba továrny na výrobu octa a hořčice fy M. Krupička v Kutné Hoře, *Stavitelské listy XX*, 1924, s. 188–195.
- Novotný, Tomáš – Opočenský, Jiří – Zmek, Tomáš, La Fabrika, *Architekt LIII*, 2007, č. 9, s. 10–15.
- O**
- Otýpka, Jan – Urbánek, Radim [JOT – RUR], Vápenka, in: Hana Hlušičková (ed.), *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II*, Praha 2003, s. 46–47.
- Oulický, Jiří, Palác Edison do svého okolí vysílá vkusnou energii, *Hospodářské noviny*, 18. 11. 2009, dostupné na life.ihned.cz.
- P**
- ~, Palmovka Jihlava. Rekonstrukce části průmyslového areálu Jihlavan, 12. 3. 2014a, dostupné na archiweb.cz.
- ~, Palmovka Jihlava / Mjölkk Architekti, 26. 3. 2014b, dostupné na archdaily.com.
- ~, Park Inn Praha (tisková zpráva firmy Skanska), 18. 2. 2008, dostupné na stavbaweb.dumabyt.cz.
- Pavliňák, Petr, *Dolní Vítkovice dnes. Zpřístupnění a nové využití národní kulturní památky*, Ostrava 2012.
- pb, Bakalův Vision Park Karlín vstupuje do druhé fáze, 4. 4. 2013, dostupné na stavebni-forum.cz.
- Pejpek, Tomáš – Rozwałka, Szymon, Přestavba síla v Olomouci, *ERA 21*, 2006, č. 2, s. 42–45.
- Pelikán, Aleš, V Děčíně vznikne z pivovaru obchodní centrum za 850 milionů, 29. 1. 2008, dostupné na archiweb.cz.
- Plchová, Jarmila, Důl Kukla-Václav Nosek v Oslavanech (1961–1973), in: *Vlastivědný sborník moravský LXI*, 2009, č. 1, s. 34–46.
- Popelová, Lenka, *Garáže Dejvice*, (výzkumný pasport, nepublikovaný rukopis), Praha 2004.
- Prouza, Pavel, Záchrana a oživení pivovaru v Lobči, in: Aleš Brotan a kol., *Nový život opuštěných staveb: průmyslové dědictví. Stavební kniha 2013*, Praha 2013, s. 45–48.
- Pustějovský, Jan, Bývalé pivovary budou sloužit cestovnímu ruchu, *Realit XVI*, 2009, č. 11, s. 62–64.
- R**
- Rajlichová, Eva, Z pivovaru Lobeč se má stát kulturní centrum, 5. 9. 2011, dostupné na rozhlaz.cz.
- ~, Realizace přestavby bývalého pivovaru na rodinné bydlení a galerii / 2008–2013, dostupné na snovatovarna.com.
- ~, Rekonstrukce octárny (autorská zpráva), 30. 1. 2012, dostupné na archiweb.cz.
- Rozwałka, Szymon, (autorský komentář), Přestavba Síla v Olomouci, *Stavba*, č. 3, 29. 10. 2007, dostupné na stavbaweb.dumabyt.cz.

Rozwałka, Szymon, (autorský komentář),
Přestavba Sila v Olomouci, 18. 9. 2009,
dostupné na archiweb.cz.

~, Rudolf Steinský-Sehnoutka, *Úspěch,
magazín snaživých: zdraví, moc, blahobyt* V,
1934, s. 94.

Rýzner, Luděk – Susedíková, Marcela, Továrna
No. 8 (autorská zpráva), *Architekt* LVI, 2010,
č. 4, s. 4–6.

Ř

Řezníčková, Alena, Rodinný dům na sílu:
stavba, která se vznáší nad městem, 31. 7.
2008, dostupné na bydleni.idnes.cz.

Řezníčková, Alena, Rekonstrukce staré vily
dopadla skvěle. Použilo se vše, co bylo
možné, 9. 5. 2014, dostupné na bydleni.idnes.cz.

S

Schmelzová, Radoslava, Vojtěšská huť,
Vojtěch Lanna st. a Vojtěch Lanna ml., in:
Schmelzová, Radoslava – Šubrtová, Dagmar
(eds.) *Kladno minulé a budoucí*, Kladno
2007, s. 17–22.

~, Sídlo firmy mminterier (autorská zpráva),
11. 5. 2010, dostupné na archiweb.cz.

Sládeček, Svatopluk, Vestavba do historické
průmyslové haly: Perná u Lysic, *Architekt* LIX,
2013, č. 3, s. 24–29.

Souček, Jan, *Meziměstí – od historie
k současnosti*, Meziměstí 2008.

Sršňová, Milena, Z továrny palác kanceláří,
Stavba XIV, 2007, č. 3, s. 62–63.

Staša, Eduard, *Kronika moderní architektury
Gottwaldova*, Praha 1985, nestr.

~, Stavba tiskárny české grafické akc.
společnosti Unie v Praze, *Architektonický
obzor* VII, 1908, s. 31–32 a 40, tab. 39–40.

Stančík, Ladislav, Severočeská armaturka a. s.,
Ústí nad Labem, in: Lukáš Beran – Vladislava
Valchářová (eds.), *Průmyslové dědictví
Ústeckého kraje – mapování a revitalizace*,
Praha 2008, s. 54–56.

~, Stavba roku 2013. Vyhrála multifunkční aula
Gong od Josefa Pleskota,
11. 10. 2013, dostupné na bydleni.idnes.cz.

~, Stručný popis autobusových garáží
elektrických podniků v Dejvicích, *Auto* XIII,
1931, s. 785–787.

Svojanovský, Roman, Fabrika Svitavy, *Architekt*
LIV, 2008, č. 8–9, s. 46–51.

Š

Šeligová, Hana, Rekonverze plynojemu v Dolní
oblasti Vítkovic, *Beton TKS* XIII, 2013, č. 1,
s. 30–36.

Šenberger, Tomáš – Dvořáková, Eva,
Industriální cesty českým středozápadem,
Praha 2005.

Šopák, Pavel, Případ Bartel (kapitola ze
stavební kultury Opavy na počátku
20. století), in: *Opava. Sborník k dějinám
města* VII, Opava 2010, s. 9–13, zde s. 11.

Štefániková, Sandra, Kroužky na Vltavě, jak
Praha promrhává stamilionovou investici,
12. 1. 2014, dostupné na zpravy.aktualne.cz.

T

Tiller, Karel, Pivovar pana místodržitele hr.
Thuna v Podmoklech, *Pivovarské Listy* XI,
1893, s. 195–198.

~, Továrna No. 8, 8. 9. 2010, dostupné
na archiweb.cz.

Tůmová, Štěpánka, Stará tkalcovna v Meziměstí
je fabrikou na zážitky. Otevře i stělnici,
13. 12. 2013, dostupné na hradec.idnes.cz.

U

~, Uhelny mlýn podpořený z OPPI získal cenu
Grand Prix architektů, 6. 5. 2013, dostupné
na czechinvest.org.

V

Váchal, Adam, Kroužky na Vltavě se otevírou
příští rok, 23. 11. 2013, dostupné na metro.cz.

Valchářová, Vladislava (ed.) et al., *Industriální
topografie / Pardubický kraj*, Praha 2012.

Valchářová, Vladislava – Beran Lukáš –
Zikmund, Jan, *Industriální topografie /
Ústecký kraj*, Praha 2011.

Valchářová, Vladislava (ed.), *Industriální
topografie / Královéhradecký kraj*, Praha
2012.

Vaníček, Jiří, Revitalizace Pražského předměstí
v Žatci – projekt Chrám Chmele a piva, in:
Aleš Brotan a kol., *Nový život opuštěných
staveb: průmyslové dědictví. Stavební kniha
2013*, Praha 2013, s. 90–100.

Vařeka, Kamil, Fabrika Svitavy zahajuje
provoz, 23. 5. 2008, dostupné
na moderniobec.ihned.cz.

~, Vestavba do historické průmyslové haly,
Perná u Lysic, 31. 12. 2013, dostupné na 4-construction.com.

~, Ve Zlíně se staví Krajská knihovna a Galerie
výtvarného umění, 23. 9. 2011, dostupné
na archiweb.cz.

Vlček, Pavel, [PV], čp. 2/XIX (Bubeneč), in:
Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy.
Velká Praha. A–L*, Praha 2012, s. 126–127.

Volf, Petr, Lázeňská fabrika, *Hospodářské
noviny*, 20. 8. 2010a, dostupné na ihned.cz.

Volf, Petr, Lahůdkový industriál, *Hospodářské
noviny*, 22. 10. 2010b, dostupné na ihned.cz.

Volf, Petr, Hala staré elektrárny z venku
nenapovídá, že dovnitř byl vestavěn moderní
loftový byt, 7. 7. 2011, dostupné na ihned.cz.

Volný, Ondřej – Kubiszová, Milena, Fitness
a wellness Octárna v Kutné Hoře, *ERA* 21 X,
2010, č. 3, s. 100–103.

Volný, Tomáš, Společenské a obchodní centrum
vzniklo z opavského pivovaru, *Časopis
Stavebnictví* VII, 2013, č. 11–12, s. 8–11.

Vomlelová, Dagmar, Výletní restaurace
v Nižboru, in: Aleš Brotan a kol., *Nový život
opuštěných staveb: průmyslové dědictví.
Stavební kniha 2013*, Praha 2013, s. 86–89.

~, V soutěži Stavba roku Zlínského kraje
uspěl Bařův institut, 30. 5. 2014, dostupné
na archiweb.cz.

Všetečka, Petr, 14/15 Bařův institut ve Zlíně.
Krajské kulturní a vzdělávací centrum
ve Zlíně, in: Aleš Brotan a kol., *Nový život
opuštěných staveb: průmyslové dědictví.
Stavební kniha 2013*, Praha 2013, s. 79–85.

Vybíral, Jindřich, Inženýrská architektura
a užitkové stavby, in: *Dějiny českého
výtvarného umění* IV/1, Praha 1998, s. 188.

Vykydal, Miroslav, et. al., *100 let papírenského
průmyslu v Plzni a Bukovci*, Plzeň 1969.

W

Walzel, Lothar, Die Firma Josef Walzel & Söhne,
in: Walzel, Lothar – Teuber, Oswald, *Die
Gemeinde Halbstadt*, Forchheim 1993,
s. 115–119.

Wara, Josef, *Saaz Hopfenbau und
Hopfenhandel*, Saaz, nedat., nestr.

Z

Zavillová, Ivana, Knihovna s velrybou na střeše
od Davida Vávry, 21. 1. 2014, dostupné
na earch.cz.

Ž

Žáčková, Markéta, Dynamický investor,
variabilita funkcí, *Architekt* LV, 2009, č. 10,
s. 22–23.

Žentelová, Alena – Žentel, Jiří – Jinková, Šárka,
Rekonstrukce bývalé vozovny, Praha 7,
Architekt LV, 2009, č. 10, s. 50–55.

14-15.cz
a11.zentel.cz
adr.cz
aedproject.cz
ahk.cz
archiweb.cz
armaturka-usti.cz
arplan.cz
arxstudio.cz
atelierhoffman.eu
atsunami.cz
baumschlager-eberle.com
breakpoint.cz
borovinazivadodnes.cz
caraa.cz
centrumpivovar.cz
cornlofts.cz
d3a.cz

dolnoblavstvitkovice.cz
dox.cz
charita-sv-alexandra.cz
chchp.cz
fabrikasvitavy.eu
gef.cz
heinich.cz
helika.cz
ivankroupa.cz
kapucin.cz
lugi.cz
mjolk.cz
mminterier.cz
newwork.cz
ntm.cz
ocbreda.cz
octarna.com
okplan.cz

pivni.info
pivovarlobec.cz
plzen2015.cz
prazsketramvaje.cz
sha.cz
skvadra.cz
statikaolomouc.cz
stavbaroku.cz
studioacht.cz
trojhali.cz
uhelnymlyn.cz
usti-aussig.net
veselyvylet.cz
vozovna-stromovka.cz
winemarket.cz
zastavkanizbor.cz

Zdroje vyobrazení /

List of Illustrations

číslo strany / page number

- AI Photography – 21
Tomáš Balej – 71–75
Lukáš Beran – 34 (2005), 44 (2010), 64 (2006),
82, 84, 85a, 132, 166 (2008), 174
Ondřej Bouček – 156a, 159b
Alexander Dobrovodský – 77
Daniela Dostálková – 99, 100, 131
Václav Dvořák – 126
Benjamin Fragner – 44 (2003), 60 (2014), 63,
101, 118
Gabriel Fragner – obálka, 52, 61, 141, 144, 145
Karel Funda – 201
Ester Havlová – 35–39, 41–43, 151–153
Radim Heinich – 136, 137
Ondřej Hilský – 127
Eduard Hueber – 121a, 122
Lukáš Chřibek – 129
Radek Jandera – 199
Miroslav Kolčava – 134
Tino Kratochvíl – 171
Andrea Thiel Lhotáková – 55, 57–59, 65–67, 69
Jan Malý – 142–143
Tomáš Malý – 175, 176, 177b
Viktor Mácha – 28 (2008), 29–33, 45–47, 49,
90, 115, 119, 121b, 125, 147–149
Petr Polák – 197
Pavel Prouza – 160 (2010), 162, 163b
Tomáš Rasl – 51, 53
Tomáš Řepa – 177a
Tomáš Souček – 183–189, 191–195
Libor Stavjaník – 133, 135, 179–181
Jiří Šebek – 92, 93, 95b
Filip Šlapal – 78–79, 103–106a, 161, 163a
Alexandra Timpau – 109–113
Kateřina Uksová – 155, 156b, 158, 159a
Vladislava Valchářová – 146
Miroslav Vodička – 54
Ivan Vokurka – 94, 95a
Martin Vonka – 190
Martin Zeman – 123
Jan Zikmund – 83, 85b, 86, 87, 106b, 107,
167–169
Pavel Zuchnický – 128
Lukáš Žentel – 89, 91
Fotoarchiv A11 Ateliéru Žentel – 88 (2007)
Fotoarchiv Ateliéru KAVA – 140
Fotoarchiv ATELIER TSUNAMI – 97
Fotoarchiv caraa.cz – 64 (2003)
Fotoarchiv Českého muzea stříbra, p. o.,
Kutná Hora – 10
Fotoarchiv Dolní oblasti Vítkovice – 182
Fotoarchiv Dopravního podniku hlavního města
Prahy – 88 (1908), 114
Fotoarchiv Ian Bryan Architects – 124 (2005)
Fotoarchiv Jiřího Koldinského – 28
(kolem 1900)
Fotoarchiv Krajské galerie Zlínského kraje – 178
Fotoarchiv Města Svitavy – 173
Fotoarchiv mjölk architekti – 76 (2012)
Fotoarchiv Muzea Vysočina Třebíč – 60 (1920)
Fotoarchiv Národního technického muzea – 34
(1911), 166 (1906)
Fotoarchiv Pavla Domanického – 200
Fotoarchiv Regionálního muzea K. A. Polánka
v Žatci (Josef Wara) – 150
Fotoarchiv Richarda Horkého – 62
Fotoarchiv RIOFRIO Architects – 160
(kolem 1925)
Fotoarchiv skvadra architekti – 98
Fotoarchiv Státního oblastního archivu
v Litoměřicích (E. Rottleuthner) – 108
Fotoarchiv Státního oblastního archivu v Plzni,
pobočka Nepomuk – 196
Fotoarchiv Strojíren Oslavany – 170
Fotoarchiv studia NEW WORK – 130
Fotoarchiv Šafr Hájek architekti – 102
Fotoarchiv Veselého výletu – 165
Fotoarchiv Výzkumného centra průmyslového
dědictví FA ČVUT – 40, 76 (2010), 172
Repro *Architektonický obzor* VII, 1908 – 124
(1908)
Repro Rudolf Lodgman – Erwin Stein
(eds.), *Die sudetendeutschen
Selbstverwaltungskörper, Band 3, Aussig,
Berlin-Friedenau 1929 – 198*
Repro *Stavební kniha 2013. Nový život
opuštěných staveb*, Praha 2013 – 164
Repro Jiří Zemánek et al., *Zdeněk Pešánek
1869–1965*, (kat. výst.), Národní galerie
v Praze, 1996 – 70
Repro *Sedmdesát pět let Křižíkových závodů
v Praze. 1884–1959*, Praha 1959 – 50

Industriální topografie České republiky je víceletým výzkumným projektem (DF11P010VV016) v rámci programu NAKI (národní a kulturní identity) Ministerstva kultury ČR a bezprostředně reaguje na oživený zájem o témata spojená se začátky průmyslové éry, o připomínky historicky a umělecky pozoruhodných technických objektů a průmyslových staveb, které jsou pamětí doby a míst, kde stojí. Napomáhají zakotvení i sebereflexi. Představují mimořádný potenciál a možnosti dalšího využití.

Výsledky jsou průběžně prezentovány knižně a postupně i na webových stránkách. Vyústěním je souhrnná elektronická mapa průmyslového dědictví, která je postupně zpřístupňovaná veřejnosti.

Projekt řeší *Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze*, které dlouhodobě, systematicky a v mezinárodním kontextu mapuje průmyslové dědictví České republiky. Jako akademické pracoviště představuje koordinální platformu pro spolupráci širokého spektra odborníků a institucí se zaměřením na architektonická a stavebně technická kritéria, památková, ekologická i ekonomická hlediska výzkumu a nového využití průmyslového dědictví.

VCPD je členem mezinárodní organizace pro ochranu průmyslového dědictví TICCIH / The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage.

www.industrialnitopografie.cz

The Industrial Topography of the Czech Republic is the name of a multi-year research project (DF11P010VV016) conducted with the framework of the NAKI Programme (Programme of National and Cultural Identity) of the Ministry of Culture of the Czech Republic and is a direct response to the revival of interest in subjects with connections to the industrial age, technical and industrial structures of historical and artistic note that represent the memory of an era and the locations they stand in. They help to establish a sense of rootedness in a place and foster reflection. They represent an extraordinary source of potential and possibilities for reuse.

The results of the work on this project are presented in book form and on the regularly updated website of the Research Centre for Industrial Heritage. The outcome is a comprehensive electronic map of industrial heritage, completed in stages and made accessible to the public.

The project is run by the *Research Centre for Industrial Heritage (VCPD) of the Faculty of Architecture of the Czech Technical University (Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze)*, which has long been engaged in work to systematically map the industrial heritage of the Czech Republic within an international context. An academic worksite, it acts as a coordinating platform for cooperation among a broad spectrum of professionals and institutions, and focuses on architectural and structural-technical criteria, and on the heritage, environmental, and economic perspectives of the research and reuse of industrial heritage.

The VCPD is a member of TICCIH / The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage.

industriální topografie

průmysl a architektura v Královéhradeckém kraji

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

industriální topografie

průmysl a architektura v Pardubickém kraji

PARDUBICKÝ KRAJ

industriální topografie

průmysl a architektura v Karlovarském kraji

KARLOVARSKÝ KRAJ

industriální topografie

průmysl a architektura v Ústeckém kraji

ÚSTECKÝ KRAJ

industriální topografie

průmysl a architektura v Kraji Vysočina

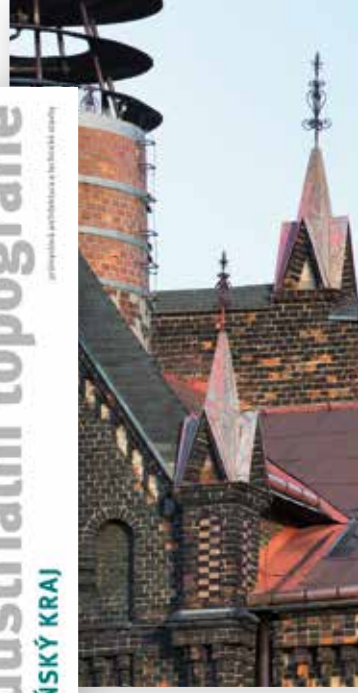
KRAJ VYSOČINA

industriální topografie

průmysl a architektura v Plzeňském kraji

PLZEŇSKÝ KRAJ

industriální topografie

průmysl a architektura v Olomouckém kraji

OLOMOUCKÝ KRAJ

industriální stopy

platforma pro průmyslové dědictví

vestiges of Industry / the platform for industrial heritage

Informační rozcestník zveřejňuje zprávy o aktivitách, projektech a událostech, upozorňuje na památky techniky a průmyslu v České republice i ve světě, prezentuje výsledky mapování industriálních budov a areálů, sdružuje síly pro jejich záchranu a zpřístupnění, inspiruje k dalšímu využití, propojuje zájem o průmyslové dědictví a industriální architekturu.

Industriální stopy jsou místem silných zážitků, prostorem pro sociální kontakty a uměleckou tvorbu, jsou východiskem udržitelného rozvoje.

This information portal publishes reports on activities, projects, and events relating to industrial heritage, draws attention to industrial and technical monuments in the Czech Republic and around the world, presents the results of work mapping industrial buildings and sites, unites forces aimed at protecting them and making them accessible, is a source of inspiration for the reuse of such sites, and is the access point for anyone interested in industrial heritage and industrial architecture.

The Vestiges of Industry portal is a gateway to powerful experiences, a space for social contact and creative work, and a keystone of sustainable development.

www.industrialnistopy.cz

Součástí projektu MK ČR v rámci programu aplikovaného výzkumu NAKI (DF11Po1OVV016), *Industriální topografie České republiky – nové využití průmyslového dědictví jako součásti národní a kulturní identity* / Outcome of the project *An Industrial Topography of the Czech Republic – Adapted New Uses of Industrial Heritage as a Part of National and Cultural Identity* supported by the Ministry of Culture of the Czech Republic under its NAKI (National and Cultural Identity) Applied Research Programme (DF11Po1OVV016)

ISBN 978-80-01-05592-2

9 788001 055922